

SCHAPPELIJK WELZIJN OP MAAT

**Een institutioneel onderzoek naar beleidsterreinen
binnen het taakgebied welzijn, 1945-1996**

PIVOT-rapport nummer 110

Dit rapport is een gezamenlijke uitgave van
Rijksarchiefdienst/PIVOT
en
het ministerie van VWS

Tekst: dr. B. Jaski, m.m.v. D Carasso
Vormgeving: Rijksarchiefdienst/PIVOT
Illustraties: W.D. Küller
Druk: Krips bv

© Rijksarchiefdienst/PIVOT. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de Rijksarchiefdienst/PIVOT.

PROJECT INVOERING VERKORTING OVERBRENGINGSTERMIJN

Voor u ligt het rapport waarin de uitkomsten van een onderzoek, gehouden in het kader van het Project Invoering Verkorting Overbrengingstermijn (PIVOT), zijn weergegeven. PIVOT is een projectorganisatie die in mei 1991 door de Algemene Rijksarchivaris in het leven is geroepen. De aanleiding daarvoor vormde de (voorgenomen) verkorting van de overbrengingstermijn conform de nieuwe Archiefwet van vijftig naar twintig jaar. Vanuit het oogpunt van democratisering van het openbaar bestuur moet deze termijnverkorting positief worden beoordeeld. Immers: eerder overgedragen archieven worden ook eerder openbaar en toegankelijk voor het publiek. Voor de Rijksarchiefdienst betekent deze termijnverkorting echter dat, wanneer er geen maatregelen worden genomen, zij overstroomd worden met archiefmateriaal. De neerslag van dertig jaar overheids-handelen zou immers bij de invoering van de nieuwe wet ineens moeten worden overgebracht naar de depots van de archiefdiensten. Voor de centrale rijksorganen wordt de omvang van deze stroom van gegevensbestanden geschat op ongeveer 600 strekkende kilometer over de periode 1943-1973 en over de periode 1973-1990 op nog eens eenzelfde hoeveelheid. Omdat een dergelijke hoeveelheid archiefmateriaal niet beheersbaar en hanteerbaar is en de opslag ervan te kostbaar, heeft de Rijksarchiefdienst in het kader van PIVOT tezamen met de verschillende Hoge Colleges van Staat en de ministeries maatregelen getroffen om deze vloed te kanaliseren.

Bij het uitvoeren van deze inhaaloperatie moesten reeds bestaande problemen bij de archiefzorg van de rijksoverheid in versneld tempo worden opgelost. Onder de oude Archiefwet zijn grote achterstanden in het selecteren van naoorlogs archiefmateriaal en het overbrengen van archief van vóór 1940 naar de Rijksarchiefdienst geconstateerd. In inspectierapporten van deze dienst werd daar al op gewezen, maar door het rapport 'Archiefbeheer en -behoud bij het Rijk' dat de Algemene Rekenkamer in 1988 uitbracht, is dit probleem pas in zijn volle omvang tot politiek Den Haag doorgedrongen.

PIVOT is mogelijk geworden door de inzet van extra financiële middelen die de minister van WVC in 1991 heeft toegezegd:

fl. 17 miljoen over een periode van tien jaar (de looptijd van het project). Daarnaast zetten de ministeries en de Hoge Colleges van Staat, zelf immers verantwoordelijk voor selectie en overdracht van hun archieven, elk eigen middelen in om deze operatie mogelijk te maken. Afspraken daarover zijn vastgelegd in convenanten die de verschillende secretarissen-generaal of vertegenwoordigers van de Hoge Colleges van Staat met de Algemene Rijksarchivaris hebben gesloten.

1. De uitgangspunten van PIVOT

Om de hierboven beschreven papiervloed op een verantwoorde manier te kunnen beperken heeft PIVOT een nieuw selectie-instrument ontworpen. De traditionele selectiemethoden zijn voor een operatie van deze omvang niet toereikend: zij zijn te arbeidsintensief en dus te kostbaar waarbij de basis van de gevoerde selectie niet altijd duidelijk wordt geformuleerd. Bij de traditionele selectie worden als criteria gebruikt: de inhoudelijke of informatieve waarde van documenten en de plaats die zij innemen in een geheel van een dossier, een archief of verzameling archieven. Aangezien men bij die manier van selecteren geen model hanteert waarmee men de context van de gegevens in kaart kan brengen, kan men aan de gegevens 'an sich' moeilijk een waarde toekennen. De functie van de gegevens is in dat geval niet te achterhalen. Het gevolg hiervan is een subjectieve selectie omdat iedereen die selecteert een eigen interpretatie aan de gegevens geeft.

PIVOT is van mening dat de selectie moet worden uitgevoerd vanuit het gezichtspunt van het overheidsorgaan of de organen die deze documenten in het kader van hun taak en het daaruit voortvloeiende handelen hebben ontvangen of geproduceerd: niet de informatiewaarde van documenten maar de waardebeoordeling van handelingen van overheidsorganisaties staat centraal. Met de gegevensbestanden

die naar de RAD worden overgebracht moet het handelen van de overheid in relatie tot haar omgeving op hoofdlijnen te reconstrueren zijn. Daarbij wil PIVOT met het resultaat van de selectie op basis van dit doel bronnen voor de kennis van en het inzicht in de Nederlandse samenleving (en cultuur) veiligstellen voor blijvende bewaring.

De methode om dit te bereiken vormt het institutioneel onderzoek. Deze methode is in de afgelopen jaren ontwikkeld aan de hand van praktijkervaringen en nieuwe, theoretische inzichten uit binnen- en buitenland. Via wet- en regelgeving en andere bestuurlijk-organisatorische bronnen wordt nagegaan welke handelingen overheidsorganen verrichten. Op basis van de handelingen kan achterhaald worden welke neerslag er in principe zou **moeten** zijn. Met andere woorden, de selectie zal niet meer plaatsvinden op basis van het archiefstuk zelf, maar op basis van de handeling. Handelingen worden gewaardeerd in het kader van de context.

Uiteindelijk zal PIVOT de overdracht van het geselecteerde materiaal naar de depots van de Rijksarchiefdienst begeleiden. De rijksorganen zijn zelf verantwoordelijk voor de fysieke selectie en bewerking die de archieven en andere gegevensbestanden moeten ondergaan om ze geschikt te maken voor overdracht. Desgewenst zal PIVOT daarbij een adviserende rol spelen. Richtsnoer voor de bewerking na het institutioneel onderzoek en de institutionele selectie vormen de door de Permanente Commissie Documentaire Informatievoorziening (PCDIN) in september 1991 aanvaarde 'Normen voor goede en geordende staat' (zie hiervoor ook de PIVOT-brochure "Om de kwaliteit van het behoud: normen 'goede en geordende staat' bij overname door PIVOT/Rijksarchiefdienst van archieven van rijksorganen" ('s-Gravenhage 1993).

2. Het institutioneel onderzoek

Om het voor de selectie noodzakelijke inzicht te krijgen in het handelen van de overheidsorganen is PIVOT in eerste instantie institutionele onderzoeken gestart bij de verschillende ministeries. De onderzoekers worden door PIVOT zelf en door de verschillende ministeries ingezet. Zij nemen tezamen ongeveer 130 onderzoeksgebieden of beleidsterreinen voor hun rekening. Per beleidsterrein beschrijft de onderzoeker de historische ontwikkeling van dat beleidsterrein als context van de handelingen die er sinds 1940 zijn verricht. De onderzoeksperiode verschilt per beleidsterrein, maar bestrijkt in het algemeen de jaren 1940 tot heden.

Uitgangspunt bij de onderzoeken vormt het Methode van Institutioneel Onderzoek (MIO), neergelegd in de brochure 'Handelend optreden' (PIVOT-brochure, 's-Gravenhage 1994). De resultaten van een institutioneel onderzoek worden beschreven in een Rapport Institutioneel Onderzoek (RIO). Een RIO is de contextbeschrijving van een beleidsterrein waarop de overheid handelend optreedt en omvat:

1. een historische schets van (de ontwikkeling van) het beleidsterrein waarop het onderzoek betrekking heeft, inclusief:
 - de doelstellingen van de overheid op het beleidsterrein;
 - de overheidsorganen (in de RIO's 'actoren' genoemd);
 - de onderlinge relaties tussen overheidsorganen;
 - de ontwikkeling van de beleidsinstrumenten;
 - een beschrijving van het taakgebied waartoe het beleidsterrein behoort.

2. een overzicht van de handelingen waarvoor overheidsorganen verantwoordelijkheid dragen, inclusief:
 - de looptijd van elke handeling (begin- en einddatum)

- de grondslag (bron) van elke handeling
- het product van de handeling (indien bekend)
- (zo mogelijk) een thematische of procedurele ordening van de handelingen, waardoor men de handelingen in hun context kan zien.

Een belangrijk begrip in het institutioneel onderzoek vormt de 'handeling'. Een handeling is een complex van activiteiten, gericht op de omgeving, dat een orgaan op grond van attributie of delegatie verricht ter vervulling van een taak en voor het verrichten waarvan dat orgaan verantwoordelijk is. Aangezien we niet alleen willen beschrijven wat de overheid moet doen maar ook wat zij daadwerkelijk doet, gebruiken we als bron voor het beschrijven van het handelen niet alleen officiële wet- en regelgeving en de daaruit voortvloeiende algemene maatregelen van bestuur, Koninklijke besluiten, ministeriële regelingen en beschikkingen zoals instellings-, opheffings- en organisatiebesluiten als onderzoeksbron, maar ook jaarverslagen en jaaroverzichten, staatsalmanakken, memories van toelichting op de rijksbegroting en op bovengenoemde wetten, beleidsnota's, archieven, tijdschriften of andere literatuur. Daarnaast vormen interviews met beleidsmedewerkers en andere deskundigen - in en buiten de overheid- op het beleidsterrein een bron van informatie.

Naast het begrip 'handeling' neemt het begrip 'actor' in het institutioneel onderzoek een belangrijke plaats in. Het begrip actor volgens de PIVOT-methode wordt gedefinieerd als een overheidsorgaan of een particuliere organisatie of persoon die een rol speelt op een beleidsterrein. Strekten de PIVOT-onderzoeken zich tot 1995 uit tot de handelingen van rijksoverheidsorganen in de strikte zin van het woord, in de nieuwe Archiefwet wordt, gebaseerd op de Algemene wet Bestuursrecht 1993, onder het begrip 'overheidsorgaan' ook verstaan (organen) van overheidsstichtingen, verenigingen en vennootschappen die, ook voor zover zij niet krachtens publiekrecht zijn ingesteld, toch met openbaar gezag zijn bekleed of waaraan toch één of meer overheidstaken zijn opgedragen en de daarvoor benodigde publiekrechtelijke bevoegdheden zijn toegekend. Het begrip 'overheidsorgaan' is hiermee aanzienlijk verbreed.

In de onderzoeksrapporten worden niet de handelingen van particuliere instellingen opgenomen. Wel wordt hun rol op het beleidsterrein beschreven. Op grond van het acquisitieprofiel van het Algemeen Rijksarchief wordt bepaald of de archieven van particuliere instellingen voor overbrenging in aanmerking komen.

3. De toepassingsmogelijkheden

De resultaten van het institutioneel onderzoek, neergelegd in het RIO, worden daarna verwerkt in een wettelijk voorgeschreven selectie-instrument: de selectielijst, in PIVOT-termen het basis selectiedocument (BSD). De selectielijst is een lijst van handelingen die elk voorzien zijn van de waardering 'bewaren' of 'vernietigen'. De selectielijst volgt de beschrijving van het RIO: in overleg met de betreffende instelling(en) wordt aan de hand van deze selectielijst bezien welke gegevensbestanden voor 'de eeuwigheid' geselecteerd moeten worden en uiteindelijk overgedragen worden aan de Rijksarchiefdienst. De ontwerp selectielijst wordt ter inzage gelegd bij verscheidene instanties en de zorgdrager(s) bied(t)(en) de ontwerp-selectielijst aan aan de minister van OCenW. De definitieve selectielijst wordt vastgesteld door de zorgdrager(s) in kwestie en de minister/staatssecretaris van OCenW.

Wanneer de inhaaloperatie eenmaal voltooid is, zijn we er nog niet. In de toekomst moet worden voorkomen dat nieuwe achterstanden ontstaan bij selectie en overdracht van gegevensbestanden. Om de toepassingsmogelijkheden van het institutioneel onderzoek ook voor de toekomst te kunnen

garanderen, is het daarom noodzakelijk om ontwikkelingen in taken, handelingen en organisatie van de overheid, alsmede de grondslag van die taken en handelingen bij te houden. De verantwoordelijkheid hiervoor ligt bij de zorgdragers. Het RIO en het BSD kunnen gebruikt worden als basis voor de ontwikkeling van een structureel documentair informatieplan teneinde het beheer van de gegevensbestanden die de Rijksarchiefdienst na 20 jaar verwerft en het beheer van de gegevensbestanden bij de voor het beheer verantwoordelijke organen zelf te verbeteren.

Zo kan in samenwerking met de betreffende organen worden voorkomen, dat zich in de toekomst nieuwe, onbeheersbare stuwmeren van archief en andere gegevensbestanden zullen vormen.

4. Volumevermindering archieven en vergroting opslagcapaciteit

Ook op deze terreinen is PIVOT werkzaam. Volumevermindering kan voor bepaalde archieven worden bereikt door middel van substitutie: het overzetten van de informatie op een andere drager, bijvoorbeeld microfilm, microfiches en in de toekomst wellicht beeldplaat. Inmiddels kon uitbreiding van de opslagcapaciteit met ca. 25 km. van bestaande depots in het Algemeen Rijksarchief worden gerealiseerd door de installatie van verrijdbare stellingen (compactus).

Gewapend met de opgedane ervaring zal PIVOT ook over deze kwesties de rijksorganen kunnen adviseren, die daarmee bij het moderne gegevensbeheer weer hun voordeel kunnen doen.

Den Haag/Algemeen Rijksarchief/PIVOT/1 juni 1995.

Inhoudsopgave

- 1 Inleiding
 - 1.1 Het taakgebied welzijn
 - 1.2 Opzet en afbakening
 - 1.3 Actoren
 - 1.4 Verantwoording

- 2 Welzijn binnen de organisatie van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en voorgangers
 - 2.1 De periode tot 1952
 - 2.2 Het ministerie van Maatschappelijk Werk (MaWe) 1952-1965
 - 2.3 Het ministerie van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk (CRM) 1965-1982
 - 2.4 Het ministerie van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur (WVC) 1982-1994
 - 2.5 Het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) 1994-heden
 - 2.6 De organisatie van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en voorgangers 1952-1996

- 3 Algemene handelingen inzake het ontwikkelen, stimuleren en bekostigen van het welzijnsbeleid
 - 3.1 Doelstellingen en beleidsinstrumenten van het welzijnsbeleid
 - 3.2 De opzet van subsidieregelingen
 - 3.3 Geschiedenis van de welzijnswetgeving
 - 3.4 De opzet van de welzijnswetgeving
 - 3.4.1 RSCA (1979) / RSCW (1980-1988); RLSCW (1983-1988)
 - 3.4.2 RMD-I (1982-1988)
 - 3.4.3 Besluit proefgemeenten (1982-1989)
 - 3.4.4 Welzijnswet (1987-1993) en de Welzijnswet 1994 (1994-heden)
 - 3.4.5 TSMD (1983-1987); OGA-regeling (1988-1989)
 - 3.5 Internationaal beleid
 - 3.6 Algemene handelingen

- 4 Historische beschrijving van de beleidsterreinen binnen het taakgebied welzijn en specifieke handelingen
 - 4.1 Inleiding
 - 4.2 Algemeen maatschappelijk werk, maatschappelijke opvang en opbouwwerk
 - 4.2.1 Inleiding
 - 4.2.2 Algemeen maatschappelijk werk en organen van samenwerking
 - 4.2.3 Opvang van vrouwen, thuislozenzorg en maatschappelijke opvang
 - 4.2.4 Samenlevingsopbouw en bijzonder regionaal welzijnsbeleid
 - 4.2.5 Ondersteuningsorganen
 - 4.3 Gezinsverzorging
 - 4.3.1 Gezinsverzorging tot 1989
 - 4.3.2 Gezinsvoorlichting
 - 4.3.3 Emancipatie
 - 4.4 Jeugd welzijn
 - 4.4.1 Inleiding
 - 4.4.2 Historische ontwikkelingen tot 1945

- 4.4.3 Historische ontwikkelingen 1945-1965
- 4.4.4 De landelijke organisaties 1945-1965
- 4.4.5 Subsidierelingen 1945-1965
- 4.4.6 Historische ontwikkelingen 1965-1989
- 4.4.7 Subsidierelingen 1965-1989
- 4.4.8 De Wet op de jeugdhulpverlening vanaf 1989
- 4.4.9 Sociale jeugdzorg / Bijzonder jeugdwerk 1945-1988
- 4.4.10 Vrijwillige pleegzorg
- 4.4.11 Kinderdagverblijven en kinderopvang
- 4.4.12 Vertrouwensartsen inzake kindermishandeling
- 4.4.13 Kinderen van binnenschippers en kermisexploitanten vanaf 1987
- 4.5 Vormings- en ontwikkelingswerk vanaf 1965
- 4.6 Minderheden
 - 4.6.1 Historische ontwikkelingen en subsidieregelingen 1945-1987
 - 4.6.2 Historische ontwikkelingen en subsidieregelingen vanaf 1987
- 4.7 Gehandicapten
 - 4.7.1 Inleiding
 - 4.7.2 Historische ontwikkelingen tot 1945
 - 4.7.3 De landelijke organisaties
 - 4.7.4 Historische ontwikkelingen 1945-1965
 - 4.7.5 Historische ontwikkelingen en subsidieregelingen 1965-1982
 - 4.7.6 Historische ontwikkelingen en subsidieregelingen vanaf 1982
- 4.8 Sport
 - 4.8.1 Historische ontwikkelingen tot 1989
 - 4.8.2 Subsidierelingen tot 1989
 - 4.8.3 Historische ontwikkelingen en subsidieregelingen vanaf 1989
- 5 Bijlagen
 - 5.1 Wet- en regelgeving op het gebied van welzijn
 - 5.2 Overlegorganen op het gebied van welzijn
- 6 Lijst van gebruikte afkortingen
- 7 Selectie van geraadpleegde bronnen en literatuur
- 8 Index

1 Inleiding

1.1 Het taakgebied welzijn

Dit onderzoek is het resultaat van een institutioneel onderzoek naar het handelen van de rijksoverheid op een aantal beleidsterreinen binnen het taakgebied welzijn in de periode 1945-1996. Het taakgebied welzijn omvat een groot aantal beleidsterreinen, waarvan de meeste in dit rapport worden behandeld. In voorafgaande institutionele onderzoeken zijn al twee beleidsterreinen beschreven die ook tot het taakgebied welzijn gerekend kunnen worden:

- A. S. Fris, *Oorlog duurt een leven lang. Een onderzoek naar instituties en wet- en regelgeving inzake de oorlogsgetroffenen, 1945-1990*. PIVOT-rapport nr. 3 ('s-Gravenhage, 1993);
- A. S. Fris, *Het bejaardenbeleid. Een onderzoek naar instituties en wet- en regelgeving inzake het ouderenbeleid, 1945-1990*. PIVOT-rapport nr. 9 ('s-Gravenhage, 1993).

Gerelateerd aan de subsidieverstrekking aan bepaalde voorzieningen voor gehandicapten is:

- F. van Dijk, *Verzekerd van zorg. Een onderzoek naar instituties en wet- en regelgeving op het terrein van de bekostiging en verzekering van de gezondheidszorg als onderdeel van het stelsel van structuur en financiering van de gezondheidszorg, 1940-1990*. PIVOT-rapport nr. 7 ('s-Gravenhage, 1993).

Het welzijnsbeleid is uitgevoerd door de ministeries van Maatschappelijk Werk (MaWe) in 1952-1965, Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk (CRM) in 1965-1982, Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur (WVC) in 1982-1994, en Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) sedert 1994. Het overzicht van de geschiedenis van het welzijnsbeleid dat in hoofdstuk 2 wordt gegeven, maakt duidelijk dat de begrippen 'maatschappelijk werk' en 'welzijn' enige wisselingen hebben doorgemaakt. Dit maakt het moeilijk om het taakgebied welzijn voor de besproken periode op een absolute manier te definiëren. De binnen het taakgebied te onderkennen beleidsterreinen zijn bovendien niet altijd goed te scheiden door de vele veranderingen in wet- en regelgeving en organisatorische structuur die hebben plaatsgevonden. De indeling van dit rapport is in zekere mate het gevolg is geweest van compromissen en de wens het geheel nog enigszins overzichtelijk te houden. Het moet niet beschouwd worden als een interpretatie van historische ontwikkelingen die zich binnen het taakgebied welzijn hebben voorgedaan.

1.2 Opzet en afbakening

In het onderzoek heeft het in kaart brengen van de wet- en regelgeving een centrale rol gespeeld. De subsidieregelingen en (sedert de jaren '80) de kaderwetten - uitmondend in de Welzijnswet in 1987 - zijn bij de vorming en uitvoering van het welzijnsbeleid van cruciale belang geweest. Dit wordt in hoofdstuk 3 uitgebreid besproken. De vele veranderingen in wet- en regelgeving hebben echter niet geleid tot een wezenlijke verandering in de taken en handelingen die werden uitgevoerd door de 'welzijnsminister'. De meeste handelingen die de minister waaronder welzijn ressorteert uitvoert zijn van algemene aard, dat wil zeggen dat hij ze uitvoert op (vrijwel) alle beleidsterreinen voor de eerste vijftig jaar na het einde van de Tweede Wereldoorlog, of te wel de periode 1945 tot en met 1995. In hoofdstuk 3.6 zijn deze algemene handelingen opgenomen onder de kopjes algemeen beleid, overlegorganen, implementatie van het internationaal beleid, wet- en regelgeving, beleidsverantwoording, overeenkomsten met lagere overheden en particuliere organisaties, verlening van erkenningen, subsidies en ontheffingen, toezicht en controle, uitvoering van projecten,

onderzoek en voorlichting. Handelingen die specifiek zijn voor één bepaald beleidsterrein zijn opgenomen in hoofdstuk 4. Een opsomming van wet- en regelgeving en overlegorganen wordt in hoofdstuk 5 gegeven.

In hoofdstuk 4 zijn de verscheidene beleidsterreinen gedefinieerd en worden de historische ontwikkelingen en de desbetreffende wet- en regelgeving als context voor de handelingen besproken. Er wordt in de contextbeschrijving ook verwezen naar andere beleidsterreinen die gerelateerd zijn aan het taakgebied welzijn. Hierbij is het uitgangspunt dat het in dit onderzoek in principe gaat om welzijnsvoorzieningen voor een bepaalde groepering (bv. minderheden of gehandicapten), en niet het algehele beleid ten aanzien die groepering, die in bepaalde gevallen door een andere minister werd uitgevoerd, en in een ander PIVOT-rapport is besproken. Dit geldt bijvoorbeeld ten aanzien van het emancipatiebeleid (zie 4.3.3), kindbescherming (zie 4.4), volwasseneneducatie (zie 4.5), minderhedenbeleid (zie 4.6) en sportopleidingen (zie 4.8).

Tevens wordt er aandacht besteed aan de relatie tussen de verschillende beleidsterreinen binnen het taakgebied welzijn, bijvoorbeeld tussen jeugdwelzijn en algemeen maatschappelijk werk.

Het beleid ten aanzien van woonschepen, woonwageneigenaren, cultuur, bibliotheekwerk, openlucht recreatie en consumentenkrediet, die in het verleden tot het takenpakket van de minister van VWS en taakvoorgangers hebben behoord, valt buiten het hier uitgevoerde onderzoek. Voor alle duidelijkheid mag opgemerkt worden dat de voorzieningen zelf niet het uitgangspunt vormen, aangezien deze vaak van verschillende ministeries subsidie ontvangen en zich daarmee op verschillende beleidsterreinen begeven.

1.3 Actoren

De minister van VWS en taakvoorgangers is de voornaamste actor die op het taakgebied welzijn actief is geweest. Hij wordt in dit rapport omschreven als de minister waaronder welzijn ressorteert om hem te onderscheiden van zijn hoedanigheid als minister waaronder volksgezondheid ressorteert. Andere ministers, vaak opgenomen onder de collectieve term 'de vakminister', zijn vaak betrokken geweest bij de vaststelling van het beleid en de wet- en regelgeving, zoals nader wordt besproken voor de verscheidene beleidsterreinen in hoofdstuk 4. Hierin staan ook de inspecties en toezicht- en controlerende organen beschreven, zoals de Inspectie Jeugdhulpverlening (4.4) of de Inspectie Tijdelijke Verstrekkingenwet Maatschappelijke Dienstverlening (4.7). Het Sociaal en Cultureel Planbureau en de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid zijn beschreven in C. Zeegers, *Geschiedschrijving van de toekomst. Een onderzoek naar instituties en handelingen met betrekking tot de algemene wetenschappelijke voorbereiding van het Regeringsbeleid, (1892) 1945-1996*. PIVOT-rapport.

De handelingen van overlegorganen, adviescommissies en organen betrokken bij het opzetten en begeleiden van projecten en experimenten vallen onder de handelingen met betrekking tot het algemeen beleid, wet- en regelgeving en uitvoering van projecten. Hieronder vallen ook de activiteiten van invloedrijke commissies, raden, stuurgroepen, enz., zoals de Beraadsgroep harmonisatie welzijnsbeleid en welzijnswetgeving (1973-74), de Commissie van advies inzake het democratisch en doelmatig functioneren van gesubsidieerde instellingen (Commissie Van der Burg) (1974-77), de Interdepartementale Stuurgroep democratisch en doelmatig functioneren van gesubsidieerde instellingen (1979-), de Stuurgroep Ontwikkelingsprojecten

(1977-1990), de Gemengde interdepartementale werkgroep jeugdwelzijnsbeleid (Commissie-Mik) (1974-77), en de Interdepartementale Werkgroep Residentiële Voorzieningen voor jeugdigen (1979-84). Voor een lijst met andere actoren met hun taken wordt verwezen naar hoofdstuk 5.2, waarin informatie over de commissies en andere overlegorganen wordt gegeven. Deze lijst bevat ook nadere informatie over de Harmonisatieraad Welzijnsbeleid (1976-89) en de Raad voor de Jeugdvorming (1954-1980) / Raad voor het Jeugdbeleid (1980-), die bij AMvB zijn ingesteld, en wel als actoren worden beschouwd. De inspecties, bijvoorbeeld op het gebied van jeugdwelzijn, worden ook beschouwd als actoren; zij waren vooral belast met controle en toezicht op de naleving van de subsidieregelingen. Lokale overheden (gemeentebesturen, Provinciale Staten, Commissaris van de Koningin) worden hier niet als actor opgenomen, maar staan wel globaal in de context beschreven. Dit geldt ook voor belangrijke (landelijke) particuliere organisaties, die vaak optraden als gesprekspartners van de rijksoverheid, van invloed zijn geweest op de vorming van het beleid en veelal zorgdroegen voor de uitvoering van het welzijnsbeleid of de coördinatie daarvan.

1.4 Verantwoording

Het onderzoek vond plaats in de periode juni 1997 tot en met april 1998, en is geheel uitgevoerd door Bart Jaski, met uitzondering van de paragraaf over gehandicapten (4.7) en de passage over de subsidiecyclus (3.2), waarvan de eerste versie is geschreven door Deirdre Carasso.

2 Welzijn binnen de organisatie van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en voorgangers

2.1 De periode tot 1952

Het huidige welzijnsbeleid is te herleiden tot de armenzorg en maatschappelijke zorg van de negentiende eeuw.¹ In die periode werden allen die niet in hun eigen levensonderhoud wilden of konden voorzien onder de noemer 'armen' geschaard, inclusief werklozen, weduwen, wezen, ouderen of mensen met een handicap. De armenzorg (het geven van financiële c.q. materiële hulp) werd verzorgd door het particulier initiatief: instellingen, stichtingen of organisaties die op vrijwillige basis, vaak gesteund door hun religieuze of levensbeschouwelijke overtuiging, de positie van de armen probeerden te verbeteren. De Armenwet van 1854 en de herziening daarvan in 1912 bevestigden de leidende rol van het particuliere initiatief hierin. De beperkte gemeentelijke armenzorg werd aangestuurd vanuit het ministerie van Binnenlandse Zaken, hetgeen zo zou blijven tot 1952. De sociale wetgeving in de jaren vijftig had tot gevolg dat de rol van het particuliere initiatief in de armenzorg werd beperkt.²

Het particulier initiatief beperkte haar werkzaamheden niet tot het verlenen van materiële of financiële steun, maar probeerde ook door middel van heropvoeding en scholing hulp te bieden. Deze maatschappelijke of sociale zorg vergde een gespecialiseerde aanpak. Al in 1899 werd de Opleidingsschool voor Sociale Arbeid opgericht, de voorloper van de School voor Maatschappelijk Werk. Het uitvoerende werk bleef echter nog voornamelijk vrijwilligerswerk. Na de Tweede Wereldoorlog ging de rijksoverheid op beperkte schaal instellingen van het particulier initiatief subsidiëren, om het werk wat zij deden zodoende in stand te houden en te stimuleren. Dit gebeurde voornamelijk vanuit de ministeries van Binnenlandse Zaken, van Sociale Zaken en Volksgezondheid en van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen.

2.2 Het ministerie van Maatschappelijk Werk (MaWe) 1952-1965

De toenemende overheidsbemoeyenis met het maatschappelijk werk en de overlap die bestond tussen de verschillende ministeries leidden tot de instelling van het ministerie van Maatschappelijk Werk (MaWe) in 1952 (Stb. 460).³ Het was een samenvoeging van:

- de afdeling Maatschappelijke Zorg en de Dienst voor Maatschappelijke Zorg (Binnenlandse Zaken);
- de afdeling Sociale Bijstand en Maatschappelijk Opbouwwerk (Sociale Zaken en Volksgezondheid), met uitzondering van de voorzieningen ten behoeve van werkloze arbeiders, van de sociaal-economische hulpverlening aan zelfstandigen en van het voorzieningsfonds voor kunstenaars;
- de afdeling Sociale- en Ambtenarenzaken (Uniezaken en Overzeese Rijksdelen) zover het de hulpverlening betreft aan personen in Indonesië of die van Indonesië naar Nederland zijn gekomen;

De Rijksdienst voor de uitvoering van werken, die een rol speelde bij de Ambonezenzorg, werd overgedragen aan het ministerie van Sociale Zaken en Volksgezondheid.

Het nieuwe ministerie, onder leiding van Marga Klompé (minister 1956-63 en 1966-71), de eerste Nederlandse vrouwelijke minister, begon meteen met het uitvaardigen van subsidieregelingen, waarvan het aantal scheen toe te nemen naarmate de welzijnssector in al haar

facetten groeide. Bij de opvang van slachtoffers van de watersnoodramp in 1953, van repatrianten uit Indonesië en van vluchtelingen uit Hongarije in 1956 kon het ministerie haar bestaansrecht bewijzen. Tevens speelde MaWe een hoofdrol bij de totstandkoming van Rijks-groepregelingen voor speciale groepen, zoals werklozen, ouderen, gehandicapten, gerepatrieerden en Ambonezen, thuisloze personen en woonwagengewoners. Personen die tot deze categorieën behoorden konden aanspraak maken op een uitkering op grond van deze regelingen, en vanaf 1965 op grond van de Algemene Bijstandswet.

In de jaren vijftig periode lag het zwaartepunt van het 'welzijnbeleid' (overigens een term uit de jaren zestig) op het herstel van het gezinsleven, het tegengaan van normvervaging bij de jeugd en de sociaal-maatschappelijk begeleiding van de verstedelijking. De hulpverlening verschoof van individuen in nood naar hulpverlening die beschikbaar werd voor bepaalde groepen binnen de samenleving of de gehele bevolking. Dit werd ook wel zorgbeleid of compenserend beleid genoemd, en werd gezien als een middel om de maatschappij te veranderen.

2.3 Het ministerie van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk (CRM) 1965-1982

In 1965 (Stb. 146) ging MaWe op in het ministerie van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk (CRM). In dit ministerie werd tevens een aantal afdelingen van het ministerie van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen toegevoegd, ondermeer de afdelingen Lichamelijke Vorming en Sport, Jeugdvorming, Bijzonder Jeugdwerk in internaatsverband en Volksontwikkeling. In 1971 werden aangelegenheden betreffende woonschepen overgedragen van CRM naar het ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening.

In de tweede helft van de jaren zestig werd er via subsidieregelingen getracht de kwaliteit van de uitvoering te waarborgen (zowel voor de gebruiker als voor die daarin werkzaam waren) door voorwaarden aan de financiering van voorzieningen te geven. In het begin van de jaren zeventig kwam welzijnsbevordering hoog op de politieke agenda te staan, en daarmee de bezorgdheid over de wildgroei en kwaliteit van instellingen en het ontbreken van samenhang tussen de verschillende voorzieningen en regelingen.

De instelling van adviesorganen zoals het Sociaal en Cultureel Planbureau (1973)⁴ en de Harmonisatieraad (1977) tonen het streven tot het totstandbrengen van een meer samenhangend welzijnsbeleid. Een belangrijk rapport over deze kwestie was de Knelpuntennota (1974), die uniformering in de welzijnswetgeving, decentralisatie van de uitvoering en democratisering van de besluitvorming over de vormgeving van het welzijnsbeleid voorstond. Dit betekende dat, waar mogelijk, de uitvoering en subsidiëring van het welzijnsbeleid de verantwoordelijkheid van de gemeenten en provincies werd, hetgeen in de plaats kwam van de directe financiering van instellingen en organisaties door de rijksoverheid. Het ministerie van CRM zou een meer coördinerende rol gaan spelen. Dit luidde het begin in van de kaderwetgeving, waarin verschillende voorzieningen onder de werking van één regeling kwamen te staan. De eerste in deze reeks was de Rijksbijdrageregeling sociaal-culturele activiteiten (1979), die van toepassing was op plaatselijke en regionale voorzieningen. Deze werd gewijzigd en vervangen door Rijksbijdrageregeling sociaal-cultureel werk (1980), die ook van toepassing was op provinciale voorzieningen. De Regeling landelijk sociaal-cultureel werk (1983) sloot hierbij aan wat betreft landelijke voorzieningen, die tot de bemoeienis van de rijksoverheid bleven staan. Deze regelingen hadden betrekking op een beperkt aantal voorzieningen. De Rijksbijdrageregeling maatschappelijke dienstverlening fase I (1982) subsidieerde het verschaffen van informatie, advies en dienstverlening aan mensen en hun

omgeving aan gemeenten en provincies.

Al deze regelingen golden als stappen in de gefaseerde invoering van de Kaderwet specifiek welzijn (1982), die betrekking had op de terreinen zorg, educatie en recreatie. Echter, ze bleek te algemeen van opzet en werd nooit ten uitvoering gebracht, al vormde het wel een voorbeeld voor latere wetgeving. Men was echter al begonnen met de decentralisatie zoals voorgesteld in de Kaderwet specifiek welzijn op proef uit te zetten onder de lagere overheden, hetgeen cumuleerde in het Besluit proefgemeenten (1982). Hierin werd de overdracht van bevoegdheden en middelen op een aantal terreinen van het Rijk naar de proefgemeenten geregeld, waarbij 30 rijkssubsidie- en bijdrageregelingen op het terrein van zes departementen werden samengebracht tot één brede doeluitkering. Deze werd via het Gemeentefonds aan de proefgemeenten uitgekeerd, die deze bedragen binnen de grenzen van hun meerjarenwelzijnsplannen vrijelijk konden besteden.

Tussen de bedrijven door werd in 1980 de zorg voor de huisvesting van de woonwageneigenaren overgedragen van CRM naar het ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening en in 1981 de coördinatie van het emancipatiebeleid naar Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

2.4 Het ministerie van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur (WVC) 1982-1994

Op het hoogtepunt van de verschillende kaderwetgevingen werd in 1982 (Stb. 613, 628, 641, 780) het ministerie van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur (WVC) ingesteld, doordat CRM tevens werd belast met aangelegenheden betreffende de volksgezondheid na de opheffing van het ministerie van Volksgezondheid en Milieuhygiëne. De zorg voor bijstandszaken werd overgedragen naar Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

De samenhang tussen volksgezondheid en welzijn werd moeizaam tot stand gebracht, en pas in de periode 1986-1989 vond er een herschikking tussen de taken van de beide directoraten-generaal plaats, waarbij welzijn de categorale zorg voor specifieke groepen van de bevolking op zich nam, en volksgezondheid de algemene zorg kreeg toebedeeld. Dit had tot gevolg dat verpleegtehuizen voor bejaarden, instellingen van geestelijke gehandicapten, de woonvormen voor lichamelijke gehandicapten, de verpleegtehuizen, de medische kinderdagverblijven en kinderdagverblijven de zorg van welzijn werden. De algemene gezinszorg werd onder volksgezondheid geplaatst.

In deze periode deed het concept van de zorgzame samenleving opgang. Dit hield in dat burgers meer verantwoordelijkheid moesten nemen voor hun eigen leven, leefwijze en gezondheid. Welzijn diende een aangelegenheid van het gezin en de omgeving te worden, waarin de rol van de overheid beperkt was. Dit model sloot aan bij het decentralisatiestreven en de noodzakelijke bezuinigingen. De kosten van de welzijnsstaat begonnen uit de hand te lopen, en moesten voor de gemeenschap tot betaalbare proporties worden teruggebracht. De overheid moest zich wel ontfemen over groepen mensen die nergens anders met hun maatschappelijke problemen terecht konden of over problemen die zich op landelijke schaal voordeden. Dit werd samengevat in de term 'speerpuntenbeleid'.

Uiteindelijk werd dit beleid geïmplementeerd door middel van de Welzijnswet (1987). Een groot aantal welzijnsvoorzieningen werd hiermee onder de verantwoording van gemeenten geplaatst; de landelijke welzijnsorganisaties werden geherstructureerd. Subsidieregelingen op allerlei gebied werden gebaseerd op de Welzijnswet en haar opvolger, de Welzijnswet 1994. De Welzijnswet en de Welzijnswet 1994 hadden ieder een eigen uitvoeringsbesluit, respectievelijk het Besluit subsidiëring en stimulering van voorzieningen van maatschappelijk en sociaal-cultureel welzijn (1988) en het Bekostigingsbesluit welzijnsbeleid (1995).

In de periode 1983-1988 had de Tijdelijke subsidieregeling maatschappelijke dienstverlening de subsidiëring geregeld van bepaalde medische en maatschappelijke dienstverlening die voordien indirect via de Algemene Bijstandswet was gefinancierd. Deze werd opgevolgd door de Subsidieregeling ouderenzorg, gehandicaptenzorg en algemeen maatschappelijke hulpverlening (1988), waarin de subsidiëring van een aantal voorzieningen ook de zaak van de lokale overheid werd. In 1989 werd ook algemeen maatschappelijk werk onder de werking van de Welzijnswet geplaatst en kwam er een aparte Subsidieregeling gehandicaptenbeleid (1990).

Naast de Welzijnswet trad ook Wet op de jeugdhulpverlening (1989) in werking, waarin ook justitiële aspecten van het jeugdbeleid waren opgenomen.

Rond 1990 had de welzijnswetgeving na een bewogen tijd een vrij definitieve vorm gekregen die tot het eind van de besproken periode vrijwel ongewijzigd bleef. De zorg voor welzijn was verregaand gedecentraliseerd, het Rijk gaf alleen de algemene kaders aan, en bleef daarnaast alleen nog verantwoordelijk voor enkele ondersteuningsfunctie, het beleid ten aanzien van een aantal landelijke organisaties, en het beleid ten aanzien van problemen van hoge prioriteit en problemen van grootschalige aard, bijvoorbeeld met betrekking tot minderheden, asielzoekers, mishandelde vrouwen, dak- en thuislozen, en veiligheid van de sportbeoefening. In 1995 bestond het directoraat-generaal Welzijn uit acht directies: Algemeen Sociaal Beleid; Ondersteuning en Beheer; Gehandicaptensbeleid; Jeugdbeleid; Ouderenbeleid; Sportzaken; Verzetsdeelnemers, Vervolgden en Burger-oorlogsgetroffenen; Vluchtelingen, Minderheden en Asielzoekers.

2.5 Het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) 1994-heden

De instelling van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) in 1994 (KB d.d. 22-8-1994, nr. 006521; Stcrt. 1994, 166) was het gevolg van het overgaan van de cultuurpoot naar het hernoemde ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen. Sport kreeg een meer prominente plaats binnen het overgebleven ministerie. Het ministerie van WVC was nauw betrokken bij de opvang en maatschappelijke begeleiding van vluchtelingen en asielzoekers uit het voormalige Joegoslavië en andere landen. Op 22 augustus 1994 werd de minister van Justitie verantwoordelijk voor de opvang van asielzoekers, en in 1996 voor de subsidiëring van tolkencentra. Dat jaar werd ook de scheiding tussen welzijn en volksgezondheid in directoraten-generaal losgelaten en ontstonden er elf beleidsdirecties, waartoe o.a. behoorden: Gehandicaptensbeleid; Geestelijke Gezondheidszorg; Verslavingszorg en Maatschappelijke Opvang; Jeugdbeleid; Ouderenbeleid; Sport; Sociaal Beleid.

2.6 De organisatie van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en voorgangers 1952-1996

Vanaf 1954, twee jaar na het ontstaan van het ministerie van MaWe (zie 2.2), tot 1965 hadden de minister en de secretaris-generaal twee hoofdafdelingen onder zich: Maatschappelijk Werk (individueel maatschappelijk werk en maatschappelijk opbouwwerk), die zich voornamelijk richtte op materiële hulpverlening, en Maatschappelijke Zorg / Voorzieningen, die zich voornamelijk richtte op immateriële hulpverlening. Daarnaast waren er de afdelingen Algemene en Juridische Zaken, Financiële Zaken, Personeel, Voorlichting en Documentatie, Landelijk Contact (met 11 bureaus in de provinciale hoofdsteden), en Internationale Betrekkingen. Het Commissariaat Ambonezenzorg vormde een apart organisatieonderdeel. Met de vorming van het ministerie van CRM in 1965 onstonden er twee directoraten-generaal

(DG's):

DG Volksontwikkeling en Openluchtrecreatie:

- afd. Ontwikkeling van Volwassenen
- afd. Jeugdvorming
- afd. Bijzonder Jeugdwerk in internaatsverband
- afd. Lichamelijke Vorming en Sport

(deze vier vormden in 1967 de directie Jeugdzaken, Volksontwikkeling en Sport)

- afd. Radio, Televisie en Pers
- afd. Openluchtrecreatie

DG Individueel Maatschappelijk Werk en Maatschappelijk Opbouwwerk (vanaf 1967 Maatschappelijke Ontwikkeling):

- hoofdafd. Algemeen Maatschappelijk Opbouwwerk (vanaf 1967 directie Opbouwwerk; vanaf 1970 directie Samenlevingsopbouw)
- hoofdafd. Individueel Maatschappelijk Werk (vanaf 1967 directie Maatschappelijke Dienstverlening)

Directie Maatschappelijke Voorzieningen (Bijstandzaken, enz.)

Commissariaat Ambonezenzorg (vanaf 1970 Repatriëring en Huisvesting Ambonezen; in 1973 onderdeel van het DG Maatschappelijke Ontwikkeling)

In 1976 vond er een belangrijke reorganisatie plaats met de herindeling van de twee DG's: DG Natuurbehoud, Recreatie en Media, met o.a:

- hoofdafd. Sportzaken

DG Maatschappelijke Ontwikkeling:

- directie Maatschappelijke Dienstverlening (gezinsangelegenheden, bejaardenbeleid en sociale revalidatie, bijzonder jeugdwerk)
- directie Sociaal-Cultureel Werk (jeugdzaken, club- en buurthuiswerk, vormings- en opbouwwerk)
- hoofdafd. Culturele Minderheden.

De instelling van het ministerie van WVC in 1982 leidde in 1984 tot de vorming van het DG Welzijn, waaronder de directies Maatschappelijke Dienstverlening en Sociaal-Cultureel Werk ressorteerde. In 1985 werden hieraan de directies Sportzaken en Verzetsdeelnemers en Vervolgden aan toegevoegd, totdat in 1986 het DG Welzijn bestond uit de hoofddirectie Sport, Maatschappelijke Ontwikkeling en Verzet en de hoofddirectie Maatschappelijk Welzijn. Tenslotte onstond er in 1989 een DG Welzijn met zeven directies: Gehandicaptenbeleid; Jeugdbeleid; Maatschappelijke Ontwikkeling; Ouderenbeleid; Sportzaken; Verzetsdeelnemers en Vervolgden; Vluchtelingen, Minderheden en Asielzoekers. Dit bleef tot 1995 vrijwel ongewijzigd (zie 2.5).

In 1996 werd de tweedeling in de DG's Welzijn en Volksgezondheid losgelaten, en werden er veertien directies ingesteld, waarvan de volgende vijf taken uitoefenden die van belang zijn voor het onderhavige onderzoek:⁵

*** Geestelijke Gezondheidszorg, Verslavingszorg en Maatschappelijke Opvang**

afd. Maatschappelijke Opvang

- zorgdragen voor het (algemene) beleid ten aanzien van maatschappelijke opvang, algemeen maatschappelijk werk, categoriaal maatschappelijk werk en vrouwenhulpverlening;
- zorgdragen voor het beleid ten aanzien van de gezondheidszorg en hulpverlening voor vluchtelingen, asielzoekers en illegalen, en voor slachtoffers van gewelds- en traumapro-

blematiek; het ontwikkelen van preventiestrategieën;
(afd. Geestelijke Gezondheidszorg; afd. Verslavingszorg).

*** Gehandicaptenbeleid**

afd. Zorgvoorziening Gehandicapten

- zorgdragen voor het infrastructuur-, voorzieningen-, zorg- en erkenningenbeleid, het voorbereiden van besluitvorming aanspraken ingevolge de AWBZ, het leveren van een bijdrage aan arbeidsvoorwaarden en werkgelegenheid t.a.v. gehandicapten;

afd. Ontwikkeling en Afstemming Gehandicaptenbeleid

- interdepartementale coördinatie, het volgen van ontwikkelingen, het bevorderen van onderzoek, het leveren van een bijdrage aan de ontwikkeling van opleidingen en beroepen voor gehandicapten.

*** Jeugdbeleid**

afd. Algemeen Jeugdbeleid

- de verbetering en monitoring van de maatschappelijke positie van de jeugd, zoals die in intra-, interdepartementale en internationale beleidsdossiers tot uitdrukking komt, bv. veiligheids- en criminaliteitsbeleid, jeugdproblematiek, grote en middelgrote stedenbeleid, leefeenhedenbeleid, jeugdorganisaties, internationale jeugdparticipatie; stimuleren van het Nationale Jeugddebate en de internationale conferentie Challenge of Change;

afd. Preventief Jeugdbeleid

- kinderopvang-, opvoedingsondersteuning- en jeugdparticipatiebeleid; campagne rechten van het kind;

afd. Jeugdhulpverlening

- jeugdzorg, uitvoering van de Wet op de jeugdhulpverlening, allocatie jeugdhulpverleningen, kindermishandelingsbeleid, beleid thuisloze jongeren, filmkeuring, schippersinternaten, stuurgroep Regie in Jeugdzorg, stuurgroep Structurering Informatievoorziening Jeugdzorg, Adviesgroep Kwaliteitsbeleid.

*** Sociaal Beleid**

afd. Sociaal en Cultureel Beleid

- beleid gericht op versterking van de sociale en culturele component in de interdepartementale beleidsvorming: bevordering van stabiliteit, sociale cohesie en solidariteit in de samenleving in de context van de multiculturele samenleving; interventiebeleid t.a.v. beleid op andere departementen, intradepartementaal coördineren en stimuleren van minderhedenbeleid;

afd. Algemeen Sociaal Beleid

- monitoren en stimuleren van ontwikkelingen, stimuleren kwaliteit en innovaties;

afd. Lokaal beleid

- ondersteuning van interventies op lokaal niveau, stimulering preventief beleid op landelijk niveau dat later op lokaal niveau zal worden overgedragen of op lokaal niveau is geïnitieerd, het faciliteren van lagere overheden;

afd. Infrastructuur

- stimuleren van de inbedding van het welzijnbeleid op landelijk niveau, subsidiëring van landelijk werkende organisaties, stimuleren van innovatieve projecten met landelijke betekenis voorzover voorkomend uit de infrastructuur;

Bureau Management Ondersteuning

- acht grotere beleidsclusters: coördinatie welzijnbeleid, afstemming op het terrein van sociaal en minderhedenbeleid m.b.t. internationaal beleid, inbedding daarvan in nationaal beleid, afstemming van het onderzoeks- en informatiebeleid, integratiebeleid minderheden, leefeenheden-gezinsbeleid, inbreng grote steden beleid, achterstands- en armoedebeleid.

* Sport

afd. Bestuurlijke Coördinatie, Communicatie en Topsport

- bevorderen van een geïntegreerde beleidsvoering terzake de sport op internationaal bestuurlijk, nationaal, regionaal en lokaal niveau; beleidsvoorbereiding;

afd. Participatie en Kwaliteit

- stimuleren van sportparticipatie van doelgroepen (jeugd, ouderen, vrouwen, allochtonen, gehandicapten), het bevorderen van de kwaliteit door het tegengaan van vandalisme, doping en blessures, het bevorderen van positieve waarden zoals fair-play, gezondheid en werkgelegenheid;

afd. Begeleiding, Organisatie en Accommodatie

- in samenwerking met sport(koepel)organisaties bevorderen van de hoogwaardige kwaliteit van de sport d.m.v. dienstverlening en evenementen, van hoogwaardige sportbegeleiding, van deskundigheid van het sportkader, van de voorbereiding van de begeleiding van ex-topsporters; beleid ten aanzien van sportaccommodatie en bedrijfsvoering.

Het Sociaal en Cultureel Planbureau en de Inspectie Jeugdhulpverlening en Jeugdbescherming vielen rechtstreeks onder de verantwoordelijkheid van de minister van VWS. Deze had verder een staatssecretaris en een secretaris-generaal onder zich; de laatste was voorzitter van de Bestuursraad met het daarbij behorende Bureau Bestuursraadondersteuning (met de afdelingen Advies en Internationaal), welke werd gesteund door een bureau Bedrijfsvoering en Managementondersteuning (BMO).

3 Algemene handelingen inzake het ontwikkelen, stimuleren en bekostigen van het welzijnsbeleid

3.1 Doelstellingen en beleidsinstrumenten van het welzijnsbeleid

In de jaren vijftig werd met de instelling van het ministerie van Maatschappelijk Werk de grondslag gelegd voor een gestructureerd beleid voor maatschappelijke dienstverlening. In de jaren zestig lag het zwaartepunt op zorg en verzorging, op correctie en het opvangen van diegenen die in de groeiende welvaartsstaat hun weg verloren of achterliepen. In de jaren zeventig begon het welzijnsbeleid zich meer op de samenleving als geheel te richten. Via het welzijnsbeleid konden maatschappelijke ongelijkheid en achterstand bestreden worden. Deze bestrijding kreeg een prominentere plaats in het politieke denken en werd als instrument gebruikt om politieke doelstellingen te verwezenlijken. De band tussen de particuliere instellingen, historisch gezien de initiatiefnemers op het terrein van de maatschappelijke dienstverlening, en de overheid werd steeds sterker, totdat de laatste in vele opzichten gezichtsbepalend werd. Een omslag volgde vanaf het midden zeventig, en in de jaren tachtig werd het beleid bepaald door de uitgangspunten van decentralisatie, privatisering, bezuinigingen en de inpassing van de zorgkant van het welzijnswerk in het volksgezondheidsbeleid. De centrale rol van de overheid werd teruggedrongen, en een aantal verantwoordelijkheden doorgesluisd naar de lagere overheden. In 1991 formuleerde minister d'Ancona het sociale en culturele beleid van WVC als "het bevorderen van de zelfstandigheid en zelfredzaamheid van individuen en groepen en het bevorderen van maatschappelijke integratie door het versterken van de participatie van burgers in het maatschappelijk leven."⁶ De uitgangspunten van het welzijnsbeleid zijn in de loop der tijd veelvuldig aangepast, maar over het algemeen zijn de beleidsinstrumenten om de doelstellingen te verwezenlijken dezelfde gebleven.⁷ Tot de jaren tachtig werd de basis wordt gevormd door subsidieregelingen: niet op de wet stoelende regelingen op grond waarvan de overheid, op basis van de in de regeling vervatte voorwaarden, financiële middelen beschikbaar stelt aan instellingen (stichtingen, organisaties of verenigingen) met de verplichting deze te besteden aan het in de regeling omschreven doel. Dit schept een directe band tussen de subsidiërende overheid en de ontvangende instelling. De subsidievoorwaarden kunnen algemeen geldend zijn, zodat instellingen zich dienen te houden aan de gestelde kwaliteitsregels en andere bepalingen om subsidie te ontvangen. De overheid kan zo niet alleen bepaalde vormen van maatschappelijke dienstverlening ondersteunen en stimuleren, maar ook invloed uitoefenen op de aard en kwaliteit van de voorzieningen.

Tot de jaren tachtig werden er voornamelijk afzonderlijke (rijks)subsidieregelingen uitgevaardigd, soms met de bepaling dat subsidie alleen werd verstrekt als ook de lagere overheden (provincies, regio's, grote steden en gemeenten) een bijdrage in de kosten leverden (koppel-subsidies).

Vanaf de jaren tachtig werd de verkokering en de centrale positie van de rijksoverheid in het subsidiebeleid bestreden door het vervangen van (rijks)subsidieregelingen door rijksbijdrage-regelingen. Het principe bleef hetzelfde, alleen werden de bedragen aan de lagere overheden toebedeeld, zodat deze verantwoordelijk werden voor de subsidiëring van de instellingen waarvoor de bedragen waren bedoeld. De lagere overheden werden ook nauwer betrokken bij het beleid en de controle ten aanzien van de instellingen. Met het onderbrengen van deze

rijksbijdrageregelingen in kaderwetten, zoals de Welzijnswet en de Wet op de jeugdhulpverlening, kregen de lagere overheden in het algemeen de vrijheid om de toegewezen bedragen naar eigen inzicht onder particuliere instellingen te verdelen (budgetfinanciering). De rijksoverheid stelde de algemene kaders hiervoor op, en bleef ook maatschappelijke dienstverlening op landelijk niveau en noodsituaties direct subsidiëren, maar ook dit geschiedde normaal gesproken krachtens de kaderwetten.

Naast de subsidiëring uit algemene middelen werden dagverblijven en gezinsvervangende tehuizen voor gehandicapten middels de Tijdelijke Verstrekkingwet Maatschappelijke Dienstverlening gefinancierd via de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten.

Met de decentralisatie van het welzijnsbeleid werd de centrale rol van de overheid veranderd in een voorlichtende rol. In 1988 wordt voorlichting voor het eerst als beleidsinstrument genoemd,⁸ maar ook daarvoor speelde het een belangrijke rol in het stimuleren van maatschappelijke veranderingen en preventie. Voorlichtingscampagnes zoals 'Een slimme meid is op haar toekomst voorbereid' beogen het bewustwordingproces rond bepaalde kwesties op gang te helpen. Dergelijke campagnes, alsmede projecten, experimenten en onderzoeken, vloeien vaak voort uit beleidsstandpunten zoals die worden geformuleerd in nota's en verklaringen, welke op hun beurt gebaseerd worden op het algemene regeringsbeleid, gesignaleerde maatschappelijke ontwikkelingen en problemen, en de inbreng van adviesorganen, lokale overheden en het particulier initiatief. Samengevat berust de uitvoering van het welzijnsbeleid op twee peilers: een subsidiëringsbeleid en een stimuleringsbeleid, die elkaar gedeeltelijk kunnen overlappen.

3.2 De opzet van subsidieregelingen

Als inleiding op de algemene handelingen wordt hier de opzet van de meeste subsidieregelingen besproken. De rijkssubsidieregelingen in de jaren zestig en zeventig werden over het algemeen gekenmerkt door een toename van de overheidsbemoeyenis met de uitvoering van het werk en de hulpverlening, en daarmee in het aantal voorwaarden scheppende bepalingen. In de rijksbijdrageregelingen en de kaderwetten van de jaren tachtig en negentig valt een trend te onderkennen waarin de bemoeyenis van de rijksoverheid afneemt en er alleen algemene kaders worden opgesteld die door de lagere overheden nader kunnen worden ingevuld. Toch hebben de meeste subsidie- en bijdrageregelingen eenzelfde opzet, en komt een aantal bepalingen in de meeste regelingen terug, al dan niet op een standaard manier geformuleerd. De taak van de minister waaronder welzijn ressorteert is in veel gevallen precies hetzelfde als het gaat om het verlenen van subsidies en alles wat daarmee samenhangt. Dit heeft zijn weerslag in de opzet van wet- en regelgeving, waarin normaal gesproken bepalingen worden opgenomen over de beleidsvorming, de voorzieningen en de gebruikers/cliënten. Deze kunnen weer onderverdeeld worden in een aantal deelbepalingen.⁹

Beleidsvorming:

- beleidsplanning (hoeveel en welke voorzieningen er nodig zijn voor bepaalde doelstellingen en doelgroepen, en waar, wanneer, en op welke wijze daarin wordt voorzien);
- financieringswijze (of de betaling via collectieve middelen middels een subsidie of bijdrageregeling geschiedt, via sociale verzekeringsgelden of mede via eigen bijdragen van de gebruikers cq. cliënten of een ouderbijdrage);
- beheersingsinstrumenten (het waarborgen dat de gelden op de juiste manier wordt besteed);

- wat te doen als er bij instellingen tekorten, overschotten of andere afwijkingen zijn);
- experimenten (het al dan niet toestaan van experimenten en onder welke voorwaarden);
- bevoegdheidsverdeling (de vraag wie beslist over (aspecten van) het beleid: de planning, het verlenen van vergunningen, het erkennen van instellingen, het opstellen van kwaliteitseisen, en in welke mate deze kaderstellend of specifiek zijn);
- sturingsinstrumenten (welke instrumenten de minister heeft om op ontwikkelingen in te springen, bv. door het geven van richtlijnen en aanwijzingen, afsprakenprocedures of wet- en regelgeving);
- adviescolleges (het instellen van raden of organen; hun taken en bevoegdheden).

Voorzieningen:

- bekostiging (het vaststellen wie en wat voor financiering in aanmerking komen, welke soorten kosten gefinancierd worden - voor activiteiten, gebouwen, apparaten, personeel - op basis van welke normen en criteria, en aan welke voorwaarden moet worden voldaan);
- kwaliteitseisen (bekwaambaarheid van het personeel; de opzet, huisvesting en het functioneren van het werk; toetsing van de kwaliteitseisen);
- spreiding, omvang en kwaliteitseisen van voorzieningen en accommodatie;
- samenhang en samenwerking (de coördinatie met gelijksoortige of aanverwante voorzieningen in de regio, provincie of op landelijk niveau);
- personeel (arbeidsvoorwaarden, eisen op het punt van democratisering);
- toezicht op het uitvoerend werk (wie de verantwoordelijkheid daarvoor draagt, door wie het wordt uitgeoefend, bv. inspecteurs of ambtenaren);
- informatieverzameling -en verstrekking (het verzamelen van gegevens, op welke voorwaarden);
- positie van het particulier initiatief (bestuurssamenstelling, planning);
- inschakeling van vrijwilligers (noodzaak en regels).

Gebruikers/Cliënten:

- toelating tot de voorziening (wie in aanmerking komen voor een bepaalde voorziening en onder welke omstandigheden);
- premieheffing en eigen bijdrage (toepassing, vaststelling en inning);
- keuzevrijheid (vrijheid voor een gebruiker om een bepaalde voorziening te kiezen of niet);
- democratisch gehalte van de voorzieningen (recht op inspraak of vertegenwoordiging);
- rechten (op privacy, op informatie, over persoonsregistratie, etc.).

Niet al deze deelbepalingen komen in iedere subsidie- of bijdrageregeling of (kader)wet voor, en sommige zijn via aparte regelingen of besluiten nader geregeld, maar de meeste subsidie- of bijdrageregelingen of (kader)wetten hebben een aantal van de deelbepalingen gemeen, al naar gelang hun aard en reikwijdte.

De subsidiecyclus legt een lang en gecompliceerd traject af, om zodoende te garanderen dat de gelden rechtmatig en doelmatig besteed worden en dat de inhoudelijke kwaliteit van de gesubsidieerde prestatie bewaakt wordt. Er wordt grofweg een onderscheid gemaakt tussen structurele en project- en instellingssubsidies. Bijvoorbeeld, in 1996 wordt de subsidieverlening ten behoeve van gehandicapten (krachtens art. 9 van de Welzijnswet 1994, Stb. 1994, 447) bij het ministerie van VWS uitgevoerd binnen de directie Gehandicaptenbeleid. De

beleidsinhoudelijke toetsing van de subsidieaanvraag geschiedt bij de afdeling Ontwikkeling en Afstemming Gehandicaptenbeleid. Indien een aanvraag wordt gehonoreerd wordt deze gezonden naar de facilitaire dienst Financieel en Personeel Beheer, afdeling Bekostiging en Beheer, die zich onder andere bezig houdt met de financiële afwikkeling van aanvragen op het terrein van het ouderenbeleid en gehandicaptenbeleid. Het uiteindelijke product is een beschikking.

In het traject zijn verschillende fasen te onderkennen: de aanvraag, de eventuele bevoorschotting, de beoordeling van de aanvraag, de beschikking, tussentijds toezicht en bijsturing, het vaststellen van de uiteindelijke subsidie en eventuele herziening van deze vaststelling.

De stafeenheid Accountantsdienst heeft een toezichthoudende taak en controleert de opzet en werking van de administratieve cyclus en de subsidiecyclus. De directie Financiële en Economische zaken en Arbeidsvoorwaardenbeleid houdt toezicht op het financiële beheer.

De terzake doende wet- en regelgeving is vastgelegd in de Welzijnswet 1994 als kaderwet, het Bekostigingsbesluit welzijnsbeleid (Stb. 1994, 909), dat de regels bevat die zowel subsidieaanvrager als subsidieverlener in acht moeten nemen, en de Subsidieregeling welzijnsbeleid (Stcrt. 1995, 250), waarin nadere regels worden gesteld. Er circuleren ook handleidingen voor intern gebruik, zoals het *Draaiboek aanvragen projectsubsidie 1996* en het *Draaiboek aanvragen instellingssubsidie 1996*. Interne regelgeving met betrekking tot bekostiging en administratie zijn vastgelegd in de *Beleidsregels handhaving subsidiebepalingen VWS (1997)*, de *Verkenning subsidiebeheer VWS* en andere handboeken.¹⁰

Onder de handelingen 'het verlenen van een subsidie voor de structurele bekostiging van welzijnsactiviteiten', 'het verlenen van een projectsubsidie voor het tijdelijk bekostigen van (experimentele) welzijnsactiviteiten' en 'het verlenen van een rijksbijdrage of uitkering voor het bekostigen van welzijnsactiviteiten' wordt het hele traject van aanvraag tot en met de definitieve vaststelling begrepen, inclusief activiteiten zoals:

- het per geval vaststellen van de voorwaarden waaraan een instelling moet voldoen om voor subsidie in aanmerking te komen;
- het goedkeuren dat een instelling de bestaande personeelsformatie uitbreidt of aanpast, een hypothecaire geldlening afsluit, of soortgelijke beslissingen van financiële aard neemt;
- het goedkeuren dat personeel een opleiding volgt ter verhoging van de deskundigheid, waarvan de kosten subsidiabel zijn;
- het goedkeuren van wijzigingen in de organisatiestructuur of statuten van een instelling;
- het goedkeuren dat bepaalde kosten subsidiabel zijn;
- het beoordelen of een instelling of activiteit aan de gestelde voorwaarden voldoet;
- het reageren op een ingediend plan of programma in het kader van de subsidieaanvraag;
- het per geval overleg plegen met de subsidieaanvrager of derden over de toekenning van subsidie, al dan niet in uitzonderingsgevallen;
- het goedkeuren dat een instelling afwijkt van de gestelde inleverdatum van de aanvraag, het jaarverslag of andere bescheiden die van belang zijn voor de beoordeling van de subsidieaanvraag;
- het opgeven van de maximale subsidie (subsidiebrief);
- het verstrekken van voorschotten;
- het definitief vaststellen van de subsidie;
- het per geval vaststellen welke verhouding dient te bestaan tussen kosten van hulpverlening en overige kosten, of een soortgelijke verdeling van het subsidiebudget;
- het terugvorderen of verrekenen van een teveel betaalde uitkering na een verklaring

- daartoe van de ontvangende instantie zonder dat daar onderzoek aan vooraf is gegaan;
- het achteraf aanbrengen van correcties aan de uiteindelijke uitkering, indien daar aanleiding toe bestaat door bijvoorbeeld een besluit van gedeputeerde staten of trendmatige ontwikkelingen;
- het vaststellen van een vergoeding als de subsidie heeft bijgedragen tot het verwerven van eigendommen en hierbij zijn door een instelling gelden in ontvangst genomen (bv. bij vervreemding of bij schadevergoeding);
- het beschikken op een verzoek om herziening van de definitieve vaststelling.

Het afwijzen van verzoek om een subsidie, projectsubsidie, rijksbijdrage, uitkering of garantie en het verlenen van structurele en van incidentele ontheffingen op de in wet- en regelgeving vastgelegde voorschriften vormen aparte handelingen. Het gaat hier om het verlenen van subsidies, bijdragen, vergoedingen of uitkeringen aan particuliere instellingen, organisaties, rechtspersonen en gemeentelijke, regionale, provinciale of landelijke overheidsorganen. De handeling aangaande het verlenen van een geldlening en eventueel borgtocht aan een instelling of garanties voor de betaling van rente en aflossing omvat dezelfde activiteiten. Ook voor het (voorlopig) erkennen geldt dat alles dat leidt tot de uiteindelijke (voorlopige) erkenning onder de betreffende handeling valt.

3.3 Geschiedenis van de welzijnswetgeving

Met de instelling van het ministerie van Maatschappelijk Werk in 1952 werd een aantal subsidieregelingen van de ministeries van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen en van Sociale Zaken en Volksgezondheid overgenomen en verder ontwikkeld.¹¹ In de loop der tijd werden ook steeds meer vormen van maatschappelijke dienstverlening gesubsidieerd. In 1965, toen het ministerie van CRM werd ingesteld, waren er subsidieregelingen voor bijvoorbeeld jongeren, gezinszorg, minderheden, gehandicapten, zwakzinnigen, algemeen maatschappelijk werk, samenlevingsopbouw, organen van samenwerking, provinciale opbouworganen, plaatselijke instellingen voor overleg en advies, opvang van thuislozen en voor organisaties voor lichamelijke opvoeding en sport.

In de jaren vijftig was men nog van opvatting geweest dat maatschappelijke dienstverlening teveel in ontwikkeling was om tot de codificatie van wettelijke kaders over te gaan, maar in navolging van de totstandkoming van de Algemene Bijstandswet werd in het midden van de jaren '60 de tijd rijp geacht om dit ook voor welzijn tot stand te brengen. De eerste poging hiertoe was het wetsontwerp Belinfante onder de naam Wet subsidiëring welzijnszorg, die was voorbereid door een studiec commissie van de Nationale Raad voor Maatschappelijk Werk. De departementale werkgroep van CRM pleitte voor de titel Wet voorzieningen maatschappelijk welzijn, en een scheiding tussen gemeentelijke, provinciale en landelijke beleidsvorming en subsidiëring.¹² Het wetsontwerp haalde de Kamer niet, maar bepaalde facetten zouden in latere wetgeving terugkomen.

Het kabinet Cals maakte in 1966 het welzijnsbeleid tot een van de hoofdpunten van de politieke agenda, en men onderkende de noodzaak tot een beter gestructureerde wetgeving te komen.

In het Memorandum voorbereiding wetgeving maatschappelijk en cultureel welzijn (1970) pleitte minister Klompé voor een brede wettelijke aanpak (waarbij het opbouwwerk een centrale rol in de uitvoering kreeg toebedeeld), hetgeen veel kritiek opleverde. Maar toen de door haar ingestelde commissie-Belinfante in 1973 met een wetsontwerp kwam dat uitsluitend op maatschappelijke dienstverlening van toepassing was, werd de reikwijdte ervan

als te beperkt bestempeld. Inmiddels was er wel begonnen met het bijeenbrengen van verschillende subsidieregeling op bepaalde terreinen, zoals in de Rijkssubsidieregeling jeugd- en jongerenwerk en de Rijkssubsidieregeling samenlevingsopbouw.

In 1973 werd door het kabinet Den Uyl de Beraadsgroep Knelpunten Harmonisatie Welzijnsbeleid en Wetgeving ingesteld. Aan de hand van zijn bevindingen bood de Welzijnsraad (een orgaan van de ministerraad) in 1974 de *Knelpuntennota* aan de regering aan.¹³ De standpunten die in de *Knelpuntennota* waren verwoord zouden grote invloed uitoefenen op het welzijnsbeleid. Kernwoorden zoals samenhang, bereikbaarheid, toegankelijkheid, flexibiliteit, rechtszekerheid, democratisch functioneren en de uitgangspunten harmonisatie en decentralisatie zouden in vrijwel alle daaropvolgende beleidsnota's en wet- en regelgeving doorklinken. De uitvoering en planning van het welzijnsbeleid moest bij de lokale overheden worden gelegd, en dit moest worden geregeld via een kaderwet of raamwet voor 'specifiek welzijn', hetgeen de kernfuncties van CRM, zorg, educatie en recreatie, besloeg. Het Voorlopig college van advies en bijstand voor de harmonisatie van beleid en wetgeving op het terrein van het specifieke welzijn (Harmonisatieraad Welzijnsbeleid, 1976-1989) adviseerde de minister in deze. In 1977 diende de minister van CRM het ontwerp in van de Regelen ten aanzien van de beleidsvoorbereiding, beleidsbepaling, uitvoering en bekostiging van voorzieningen op terreinen van specifiek welzijn, kortweg de Kaderwet specifiek welzijn. Deze was niet zo breed van opzet als de titel doet vermoeden en zoals in de *Knelpuntennota* bepleit, maar desalniettemin werd de reikwijdte ervan als te groot ervaren. De wet werd na moeizaam overleg in 1982 wel aangenomen, maar de aparte invoeringswet werd niet door de Kamer aangenomen. In 1983 werd het beleid aangepast en bekend gemaakt in de *Beleidsnota inzake wetgeving welzijn, volksgezondheid en cultuur* van de nieuwe minister van WVC.

De stagnatie in de wetgevingsarbeid betekende niet dat het beleid niet werd geïmplementeerd. In afwachting van de invoering van de Kaderwet specifiek welzijn werd in 1977 de Stuurgroep Ontwikkelingsprojecten ingesteld om de lokale overheden alvast voor te bereiden op de naderende omslag. Een aantal gemeenten en provincies werden aangewezen als proefgebieden die binnen bepaalde kaders (vastgelegd in het Besluit proefgemeenten, 1982) de planning en uitvoering van het welzijnsbeleid in eigen handen kregen, waarbij een aantal bestaande regelingen tijdelijk buitenspel werden gezet. Deze voorzichtige en gefaseerde aanpak werd ook gevolgd in de wetgeving met de invoering van een aantal rijksbijdrageregelingen die werden beschouwd als voorlopers van de Kaderwet specifiek welzijn: de Rijksbijdrageregeling sociaal-culturele activiteiten (RSCA, 1979), die gold voor gemeenten voor bepaalde activiteiten binnen de maatschappelijke dienstverlening, de daaruit voortgekomen Rijksbijdrageregeling sociaal-cultureel werk (RSCW, 1980), die ook op de provincies van toepassing was, en de Regeling landelijk sociaal-cultureel werk (RLSCW, 1983), die dit op landelijk niveau regelde. Daarnaast was er nog de Rijksbijdrageregeling maatschappelijke dienstverlening fase I (RMD-I, 1981), die het verlenen van bijdragen aan gemeenten en provincies voor de financiering van vormen van het verschaffen van informatie, advies en dienstverlening bepaalde. Dit alles had ook tot gevolg dat de verhouding tussen de overheid en de landelijke organisaties in een nieuw kader werd geplaatst. De Commissie herstructurering Landelijke organisaties welzijnsbeleid (Stcrt. 1982, 70) boog zich over de kwestie van herstructurering van de landelijke organisaties.

Met het falen van de opzet van de Kaderwet specifiek welzijn werd er in 1983 een nieuw beleidskader opgesteld, en werden plannen gemaakt om de Wet voorzieningen gezondheidszorg om te vormen zodat deze ook de welzijnssector zou omvatten, waarmee een kaderwet voor de gehele zorgsector zou ontstaan. Dit idee werd later weer bijgesteld, en resulteerde

uiteindelijk in een aparte Welzijnswet, waarvan het ontwerp in 1985 werd ingediend, en die in 1987 van kracht werd. Daarnaast kwamen er wetten voor specifieke groepen, zoals de Wet op de jeugdhulpverlening (1989), die de maatschappelijke en justitiële kant van de jeugdhulpverlening in zich verenigde.

In 1983-88 zorgde de Tijdelijke subsidieregeling maatschappelijke dienstverlening (TSMD) voor de groepswijze financiering van voorzieningen die voorheen indirect via de Algemene Bijstandswet waren gefinancierd, zoals de gehandicaptenzorg. Gezinsvervangende tehuizen en dagverblijven voor gehandicapten werden nog via de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten gefinancierd, waarvoor een aparte regeling in het leven werd geroepen, de Tijdelijke verstrekkingenwet maatschappelijke dienstverlening (TVMD, 1975). In 1985 (zie Stcrt. 136) kwam er een voorstel om de Wet ziekenhuisvoorzieningen en de Wet voorzieningen gezondheidszorg te vervangen door een bredere Wet voorzieningen gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening, bedoeld voor voorzieningen van zowel de gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening (algemeen maatschappelijk werk, gezinsverzorging, sociaal-pedagogische zorg, gehandicaptenzorg en de seksualiteitshulpverlening). De opzet van deze zorgwet, een complexere variant op de Welzijnswet, stuitte op zoveel weerstand dat het wetsvoorstel in 1986 weer van tafel verdween.

De TSMD werd in 1988 ingetrokken, waarna een aantal voorzieningen onder de werking van de Subsidieregeling ouderenzorg, gehandicaptenzorg en algemeen maatschappelijke hulpverlening (OGA-regeling) kwamen te vallen. Deze werd later opgesplitst, waarbij algemeen maatschappelijke hulpverlening onder de werking van de Welzijnswet kwam en het gehandicaptenbeleid onder de Welzijnswet 1994.

Met de Welzijnswet was er eindelijk een overkoepelende wet die op een groot aantal van welzijnsvoorzieningen van toepassing was. De beleidsverantwoording en financiering (via brede doeluitkeringen) van deze voorzieningen werden verdeeld onder de gemeenten, de provincies en het Rijk, en er werden kaders gesteld voor de planning en programmering, die waar nodig verder werden uitgewerkt in het Besluit subsidiëring en stimulering van voorzieningen van maatschappelijk en sociaal-cultureel welzijn (BSW). In de eerste opzet was er sprake van een gefaseerde overgang, maar na een wetswijziging werden in 1989 de (doel-) uitkeringen toegevoegd aan het gemeente- en provinciefonds, hetgeen de lokale overheden meer vrijheid van handelen gaf, en de Rijksoverheid in staat stelde om op de welzijnsuitgaven te bezuinigen. In 1994 werd de Welzijnswet als geheel vervangen en de driedeling tussen de overheidsniveaus werd daarbij gerangschikt naar de aard van de werkzaamheden: uitvoerend werk (gemeenten), steunfunctiewerk (provincies) en landelijke functie (het Rijk). Als uitvoeringsbesluit werd het BSW vervangen door het Bekostigingsbesluit welzijnsbeleid (BBW). Een aantal subsidieregelingen dat nog op de Welzijnswet was gebaseerd werd nu samengebracht in de Subsidieregeling welzijnsbeleid, die in 1996 in werking trad.

3.4 De opzet van de welzijnswetgeving

3.4.1 RSCA (1979) / RSCW (1980-1988); RLSCW (1983-1988)

Het cultuurbeleid van de overheid richtte zich in de jaren '70 met name op vorming buiten schoolverband (permanente educatie) en maatschappelijk opbouwwerk (samenlevingsopbouw). Dit resulteerde in een aanzienlijke uitbreiding van verschillende vormen van sociaal-

cultureel werk, waarin het Rijk een directe bemoeienis had, vormgegeven in rijkssubsidiereregelingen. Echter, het beleid kreeg gestalte in concrete activiteiten en voorzieningen die gerelateerd waren aan lokale of regionale behoeften. Volgend op de in de *Knelpuntennota* bepleitte decentralisatie en democratisering en het ontwerp van de Kaderwet specifiek welzijn, werd er aan de provincies en gemeenten de gelegenheid gegeven om op hun nieuwe taken en verantwoordelijkheden in te spelen. Hiervoor werd gekozen voor het instrument van een rijksbijdrageregeling. Dit stimuleerde het voeren van een zelfstandig beleid door de provincies en gemeenten, terwijl de overheid de mogelijkheid tot toetsing en bijsturing behield. Het liet ook de functies en taken van de overheid op landelijk niveau voorsnog ongemoeid.

De rijksoverheid bleef voor wat het sociaal-cultureel beleid betreft verantwoordelijk voor:

- het formuleren van algemene voorwaarden van gemeentelijk en provinciaal beleid;
- het bevorderen van op landelijk niveau te vervullen functies zoals studie, onderzoek en methodiekontwikkeling;
- het bevorderen van een gestructureerd beleidsoverleg tussen de belanghebbenden (gemeenten, provincies, het Rijk en landelijke kaders voor het particulier initiatief);
- het bevorderen van overleg tussen overheid, werkgevers- en werknemersorganisaties;
- het waar nodig voeren van een stimuleringsbeleid.

Daar het bevorderen van de uitvoering van werkzaamheden een gemeentelijke taak werd, beperkte de taak van de provincies zich tot ondersteuning en begeleiding; bepaalde stedelijke en regionale voorzieningen werden opgenomen in de provinciale planning. Per gemeente en provincie werd een maximale bijdrage vastgesteld; de uiteindelijke toekenning geschiedde na toetsing van de gemeentelijke en provinciale plannen, die aan bepaalde criteria moesten voldoen.

Deze indirecte vorm van subsidiëring werd in eerste instantie geregeld door middel van de **Rijksbijdrageregeling sociaal-culturele activiteiten** (RSCA, Stb. 1979, 172), die, behoudens enkele overgangsregelingen, op 1 januari 1979 van kracht werd.¹⁴ De regeling gold voorsnog alleen voor gemeenten. Onder de term 'activiteiten' vielen wat maatschappelijk werk betreft activiteiten waarbij het accent lag op het leerproces, het vormingsproces of het groepsproces:

- vormings- en ontwikkelingswerk voor volwassenen;
- opbouwwerk;
- club- en buurthuiswerk;
- jeugd- en jongerenwerk;
- sportieve recreatie;
- peuterwerk.

Subsidiereregelingen van het ministerie van OKW vielen niet onder de werking van de RSCA.

De RSCA was een tijdelijke regeling, die per 1 januari 1980 werd gewijzigd en vervangen door de **Rijksbijdrageregeling sociaal-cultureel werk** (RSCW, Stb. 1980, 300, herziene tekst Stb. 301), die werkzaam werd op zowel gemeentelijk als provinciaal niveau. Sociaal cultureel werk omvatte zowel (gemeentelijke) activiteiten als (provinciale) steunfuncties (begeleiding, bemiddeling en coördinatie, deskundigheidsbevordering en kadervorming, documentatie- en informatieverstrekking, onderzoek en studie, ontwikkeling en vernieuwing).¹⁵ De gemeenten en provincies dienden ieder jaar een vierjarenplan in te leveren (inclusief een kostenraming), op basis waarvan de gemeenteraad of Provinciale Staten een programma vaststelde. Zij moesten ook een jaarlijks verslag presenteren, en verordeningen opstellen

met daarin voorschriften voor de instellingen over de criteria waaraan de sociaal-culturele activiteiten moesten voldoen om voor subsidie in aanmerking te komen. De minister stelde nadere regelen ten aanzien van deze verordeningen vast.¹⁶ Er werden ambtenaren aangewezen die belast waren met het toezicht op de naleving van het onderhavige besluit.¹⁷ Na verzoek van het provinciaal- of gemeentebestuur daartoe kon de minister ontheffingen verlenen van de in het besluit genoemde bepalingen.¹⁸ Deze opzet vond in latere kaderwetten navolging.

De gedecentraliseerde beleidsstructuur die werd doorgevoerd hield wijzigingen in voor de bestaande beslissingsstructuur, taken en verantwoordelijkheden van de rijksoverheid, provincies, gemeenten en particuliere instellingen. Wat sociaal-cultureel werk betreft verviel de rechtstreekse subsidierelatie tussen Rijk en instellingen. De Werkgroep Evaluatie RSCW (Stcrt. 1980, 232) rapporteerde jaarlijks aan de minister over de werking van de RSCW. Nadat de ontwerp-Kaderwet specifiek welzijn door de Tweede Kamer aanvaard, werd de RSCW enigszins aangepast (Stb. 1982, 459), waarbij ook functionele raden onder de regeling van de RSCW vielen als zij een steunfunctie vervulden.

Aansluitend op de RSCW werd op 15 augustus 1983 de **Regeling landelijk sociaal-cultureel werk** (RLSCW) (Stb. 1983, 406) ingevoerd ten behoeve van de planmatige vormgeving van het beleid bij de rijksoverheid en samenhang tussen de verschillende werkvormen en beleidskaders. De RLSCW was van toepassing op sociaal-cultureel werk en pleitbezorging op landelijk niveau (landelijke manifestaties en cursussen, internationale contacten, etc., behalve gereguleerde sport en recreatiesport).¹⁹ De minister kreeg gedeeltelijk dezelfde taken die de gemeenten en provincies in de RSCW al hadden, zoals het vaststellen van een vierjarenplan en een jaarlijks programma. De RSCW en RLSCW werden beide ingetrokken door de Welzijnswet (zie Stb. 1988, 666, art.1).

3.4.2 RMD-I (1982-1988)

Op 1 januari 1982 werd de **Rijksbijdrageregeling maatschappelijke dienstverlening (fase I)** (RMD-I) (Stb. 1981, 679) van kracht, die zich toespitste op het verschaffen van informatie, advies en dienstverlening aan mensen en hun omgeving (als eerste opvang of langdurige hulpverlening). De rijksoverheid verleende hiervoor subsidies aan gemeenten en provincies als voor maatschappelijke dienstverlening geen andere rijkssubsidie-, rijksbijdrageregeling of wettelijke bekostigingsregeling gold. De opzet was vrijwel geheel dezelfde als die van de RSCW, met dezelfde procedures en bepalingen.²⁰ De RMD-I was van toepassing op:

- algemeen maatschappelijk werk;
- adviesbureaus voor jeugd en gezin;²¹
- maatschappelijke informatiecentra/sociale raadsliden;
- telefonische hulpdiensten;
- hulpverlening voor ongehuwden (ongehuwd moederschap, alleenstaand ouderschap, FIOM-bureaus);²²
- maatschappelijk werk voor geestelijk gehandicapten;
- revalidatie-adviseurs.

Overleg tussen het ministerie en de instellingen werd gevoerd in het Gestructureerd Overleg RMD-I (Stcrt. 1981, 24). De invoering van RMD fase II, die onder andere gezinsverzorging moest omvatten, werd in eerste instantie pas in 1985 verwacht, maar financiële en bestuurlijke problemen rond de decentralisatie maakten dit uitgangspunt niet haalbaar. Tevens werd er al vooruitgelopen op een overkoepelende Welzijnswet, die de overgang naar fase II overbodig

maakte.²³ De looptijd van de RMD-I werd nog wel enige malen verlengd, tenslotte tot aan 31 december 1988 (Stb. 1987, 251), maar pas met de nieuwe Gemeentewet en de nieuwe Provinciewet werd de RMD-I formeel ingetrokken (Stb. 1994, 330). Intussen had de Welzijnswet in 1987 de financiering van de bureaus sociale raadslieden, maatschappelijke advies- en informatiecentra en de telefonische hulpdiensten al overgenomen, zodat de RMD-I alleen van toepassing bleef op het algemeen maatschappelijk werk, het maatschappelijk werk voor gehandicapten (sociaal-pedagogische zorg) en de provinciaal maatschappelijk werk-adviseurs voor de revalidatie. Deze zouden eerst worden opgenomen in de geplande Wet gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening, maar toen deze niet doorging kwamen ze in 1988 onder de werking van de OGA-regeling (zie 3.4.5).

3.4.3 Besluit proefgemeenten (1982-1989)

Zoals boven is vermeld, werd de **Kaderwet specifiek welzijn** wel aangenomen (Stb. 1982, 539), maar trad daarna niet in werking.²⁴ In de fase voorafgaand aan de vaststelling van de definitieve tekst was echter reeds begonnen met een bestuurlijk experiment om zo ervaring op te doen met datgene wat in de Kaderwet in brede zin werd voorgesteld.²⁵ Hiervoor werd door de Nederlandse gemeenten en provincies aangedrongen op het installeren van een stuurgroep, en nadat de ambtelijk voorbereide Nota *Ontwikkelingsprojecten* was uitgebracht besloot de ministerraad in september 1977 (Stcrt. 235) tot het opzetten van de Stuurgroep Ontwikkelingsprojecten (SOP), die in 1978 (Stcrt. 81) formeel werd geïnstalleerd door de minister van CRM. Hierin hadden vertegenwoordigers van de betrokken departementen, de gemeenten, provincies en het landelijk georganiseerd particulier initiatief zitting. De SOP was belast met de voorbereiding en organisatie van de ontwikkelingsprojecten, evalueerde de resultaten en adviseerde de regering en betrokkenen hierover. Op advies van de SOP werd op 8 december 1978 door de ministerraad een aantal proefgemeenten aangewezen - negen gemeenten en twee regionale proefgebieden - waarin in 1979 de experimenten van start gingen. Dit geschiedde op basis van vrijwilligheid en geschiktheid, en aanvaarding van de in 1978 uitgebrachte lijst met voorwaarden.

De SOP begeleidde de experimenten, die ertoe moesten leiden dat gemeenten ervaring opdeden met de integrale planning op een breed terrein van het welzijnsbeleid. Ze adviseerde over zaken zoals het verstrekken van financiële bijdragen of het vrijstellen van de proefgemeenten van bepalingen in rijkssubsidie- en bijdrageregelingen die de opzet van de experimenten doorkruisten. De proefgemeenten volgden een gefaseerde aanpak, die ieder vastlegde in een planprocedure-verordening; deze werden door de SOP vergeleken. Afspraken tussen het Rijk en de proefgemeenten werden voor het eerst vastgelegd na een gesprek tussen een delegatie van de ministerraad en een delegatie van de proefgemeenten op 17 juni 1980.²⁶ Hierna volgde een nieuwe lijst met voorwaarden (Stcrt. 1981, 233), waarin de SOP een centrale plaats innam. Ze pleegde overleg met de besturen van de proefgemeenten en met de betrokken departementen, stelde begrotingen op, bracht verslag uit, gaf voorlichting en adviseerde de ministerraad over (maatregelen ten behoeve van) de voortgang van de experimenten. De ministerraad wees nieuwe proefgebieden aan²⁷ en kon de SOP aanwijzingen geven.

Tenslotte vond in het **Besluit proefgemeenten** (Stb. 1982, 497) de overdracht plaats van bevoegdheden en middelen op een aantal terreinen van het Rijk naar de proefgemeenten, waarbij 30 rijkssubsidie- en bijdrageregelingen op het terrein van zes departementen werden samengebracht tot één brede doeluitkering, die via het Gemeentefonds aan de proefgemeenten werd uitgekeerd. Deze konden de bedragen binnen de grenzen van hun meerjarenwelzijnsplannen vrijelijk besteden. Voor zover regionale voorzieningen in het geding waren en daar-

over afspraken werden gemaakt tussen proefgemeenten en hun nabuurgemeenten, was het Besluit proefgemeenten ook van toepassing op die nabuurgemeenten. Bij de gehele operatie waren zodoende omstreeks 150 gemeenten betrokken. De provincies fungeerden veelal als gespreks- en overlegpartner met de gemeenten en de SOP. Eind 1980 kende de SOP de provincie Zeeland een aantal bijzondere taken toe, nadat deze zich kandidaat had gesteld voor provinciaal proefgebied. Tenslotte werd echter Limburg als provinciaal proefgebied aangewezen.²⁸ In 1982 was de beleidsvoorbereiding bij de gemeenten vrijwel geheel voltooid. De minister van CRM gaf in het besluit regelen aangaande het verstrekken van de uitkeringen aan proefgemeenten, waarbij voor het eerste jaar de bedragen even hoog was als die daarvoor via andere regelingen al gedeeltelijk rechtstreeks door het rijk aan de instellingen werden betaald.²⁹

Per 1 januari 1987 werd de uitkering per (proef-/regio)gemeente volgens het Besluit proefgemeenten gelijkgesteld met die gebaseerd op de Welzijnswet. Tevens werden een aantal voorzieningen die onder het Besluit proefgemeenten vielen onder de werking van de Welzijnswet geplaatst, maar voor de rest werd er in artikel 47, tweede lid, van de Welzijnswet bepaald dat de Welzijnswet, behoudens enkele artikelen, niet van toepassing was op het Besluit Proefgemeenten tot 1 januari 1990.³⁰

3.4.4 Welzijnswet (1987-1993) en de Welzijnswet 1994 (1994-heden)

Op 26 september 1983 stuurde de minister van WVC een beleidsbrief aan de Tweede Kamer, waarin werd gesteld dat de Kaderwet Specifiek Welzijn een te breed terrein besloeg om integraal te regelen, en dat deze derhalve niet ingevoerd zou worden.³¹ De uitgangspunten van de wet werden echter wel ondersteund: de realisatie van decentralisatie, het overhevelen van middelen voor de financiering op gebieden van welzijn naar het Gemeente- en Provinciefonds en het scheppen van een gestroomlijnd wettelijk kader. De Harmonisatieraad Welzijnsbeleid adviseerde om tot een aantal wettelijke deelsystemen op het welzijnsterrein te komen. Dit alles leidde tot een nieuwe, beperktere kaderwet voor maatschappelijk en sociaal-cultureel welzijn, de Welzijnswet, waarvan de inwerkingtreding in eerste instantie op 1 januari 1986 werd gepland.³² Na een aanzienlijk aantal amendementen trad de Welzijnswet tenslotte met ingang van 1 januari 1987 in werking (Stb. 1987, 73). Het omvatte de volgende deelterreinen:

- a) openbaar bibliotheekwerk (behoort voor dit onderzoek niet tot het beleidsterrein welzijn);
- b) vorming en sociaal-cultureel werk (bv. vormings- en ontwikkelingswerk in internaatverband);
- c) emancipatie- en opbouwwerk;
- d) maatschappelijke opvang en hulpverlening (informatie-, advies-, opvang- en hulpverlening; per 1 januari 1989 ook algemeen maatschappelijk werk, Stb. 1989, 62);
- e) sport en sportieve recreatie (alleen wat betreft voorzieningen die onder bemoeiing van het Rijk vallen);

Hierbuiten vielen:

- voorzieningen van jeugdhulpverlening, de sociaal-pedagogische zorg, de sexualiteits-hulpverlening, de verslaafdenzorg, het bijstandsmaatschappelijk en bedrijfsmaatschappelijk werk;
- algemeen maatschappelijk werk (tot 1 januari 1989) en gezinsverzorging.

De wet was alleen van toepassing op de beleidsvorming en de uitvoering en bekostiging van voorzieningen indien deze niet bij een andere wet waren geregeld, afgezien van voorzieningen van internaatvormingswerk en van plaatselijk vormings- en ontwikkelingswerk.³³

De oorspronkelijke tekst van de Welzijnswet voorziet in het opstellen van AMvB's om nadere regelen te bepalen, maar een deel daarvan werd nooit uitgebracht, en de artikelen waaraan zij ten grondslag lagen werden tenslotte ingetrokken (Stb. 1989, 62).³⁴

De Kroon kon een besluit van een provinciaal of gemeentebestuur vernietigen (op grond van art. 165 van de Provinciewet of 185 van de Gemeentewet), en aan de hand daarvan het bestuur een aanwijzing geven om een voorziening voor bekostiging in aanmerking te brengen (art. 10) - dit nadat onderhandelen tussen het bestuur en de minister was vastgelopen. De Kroon besliste ook over een beroep ingediend door een provinciaal of gemeentebestuur tegen de vaststelling van een uitkering (art. 41).

Op het gebied van sport en minderheden werden aparte subsidieregelingen met de Welzijnswet als grondslag uitgevaardigd.

In de nieuwe **Welzijnswet 1994** (Stb. 1994, 447) werd de per overheidsniveau gescheiden verantwoordelijkheid voor bepaalde voorzieningen losgelaten, en voor een meer integrale benaderingswijze gekozen, waarbij samenwerking, afstemming en overleg de kernwoorden zijn.³⁵ De driedeling tussen de overheidsniveaus is nu gerangschikt naar de aard van de werkzaamheden: uitvoerend werk (gemeenten), steunfunctiewerk (provincies) en landelijke functie (het Rijk). Vanuit het oogpunt van de bestuursfilosofie is het accent verschoven van curatief naar preventief: een achterstandssituatie moet zoveel mogelijk worden voorkomen, of anders zo snel en goed mogelijk worden verholpen. De regulering van de kwaliteit van de hulpverlening wordt ook meer aan de voorzieningen zelf overgelaten, die op landelijk niveau zelf initiatieven hiertoe kunnen ontplooiën met betrekking tot de kwaliteitseisen die voor subsidies gelden; de kinderopvang geldt hierop als een uitzondering. Verder is het bibliotheekwerk overgeheveld naar de Wet op het specifiek cultuurbeleid, en zijn sociale pensions en andere welzijnsaspecten van het ouderenbeleid en het gehandicaptenbeleid in de Welzijnswet 1994 opgenomen. In tegenstelling tot de Welzijnswet treedt de Welzijnswet 1994 niet terug als op een bepaald terrein regels door een andere wet zijn gesteld. Hierdoor werden in bepaalde centrumgemeenten uitvoerend werk in de maatschappelijke opvang en sociale pensions middelen toegekend door de minister van Binnenlandse Zaken krachtens de Tijdelijke wet stimulering sociale vernieuwing (Stb. 1993, 682).

De Welzijnswet 1994 werd van toepassing op:

- a) jeugdwelzijn, tenzij vallend onder de Wet op de jeugdhulpverlening;
- b) kinderopvang;
- c) maatschappelijke dienstverlening;
- d) maatschappelijke opvang;
- e) sociale pensions;
- f) sociaal-cultureel werk;
- g) emancipatie;
- h) sport;
- i) welzijn ouderen, tenzij vallend onder de Wet op de bejaardenoorden;
- j) welzijn gehandicapten;
- k) integratie van voorlopig toegelaten vluchtelingen, minderheden en vreemdelingen;
- l) opvang van voorlopig toegelaten vluchtelingen, minderheden (en asielzoekers tot 22-8-1994, Stb. 682) en vreemdelingen.

Het **Besluit subsidiëring en stimulering voorzieningen van maatschappelijk en sociaal-cultureel welzijn** (BSW) (Stb. 1988, 17) is gebaseerd op art. 13, eerste lid, en 14, tweede lid, van de Welzijnswet en tijdelijk op art. 10 van de Welzijnswet 1994. Het besluit kent drie

categorieën van subsidiëring van voorzieningen:

- 1) een korter (incidenteel) of langer (structureel) durende subsidie voor de uitvoering van een voorziening als zodanig;
- 2) een subsidie ten behoeve van de uitvoering van een experiment;
- 3) een subsidie ten behoeve van een investering.

Er werd gefinancierd volgens budgetsubsiëring (financiering via een van tevoren vastgesteld bedrag ter bestrijding van de uitvoeringskosten) voor een betere kostenbeheersing, doelmatigheid en deregulering, alsmede een grotere vrijheid voor de uitvoerders; het normbedrag werd per categorie vastgesteld.

Provincies en gemeenten kunnen voor ten hoogste vier jaren een tijdelijke stimuleringsuitkeringen verkrijgen voor:

- 1) uitbreiding van of introductie van nieuwe voorzieningen;
- 2) een experiment;
- 3) een investering;
- 4) opvang en sociaal-cultureel welzijnswerk voor vluchtelingen (eenmalig).

Hier kwamen in 1991 (Stb. 76) via het Besluit sociale vernieuwing nog doeluitkeringen voor gemeenten bij voor:

- 1) de kosten van het (ver)bouwen van accommodaties van sociaal-educatieve en preventieve voorzieningen voor jeugdigen (bv. het project Jongeren bouwen voor jongeren);
- 2) de kosten van een experiment of investering ten behoeve van minderheden.

De minister van Binnenlandse Zaken was hiervoor verantwoordelijk.

In het besluit van 7 juli 1994 (Stb. 581) werd het BSW aangepast aan de Welzijnswet 1994, waarin werd bepaald dat dit terugwerkte tot 1 januari 1994. Per 1 januari 1995 werd het BSW vervangen door het **Bekostigingsbesluit welzijnsbeleid** (BBW) (Stb. 1994, 909); het bleef nog wel voor het jaar 1995 van toepassing voor de stimulering op het terrein van de kinderopvang. De overgang van het BSW naar het BBW maakte een overgangsregeling noodzakelijk, te weten de **Regeling subsidiëring welzijnsbeleid 1995** (Stcrt. 1994, 252), waarin ook een lijst is opgenomen van regelingen die zijn komen te vervallen. In 1996 werd de **Subsidieregeling welzijnsbeleid** (Stcrt. 1995, 250) van kracht. Hierin worden specifieke regels gegeven ten aanzien van:

- bejaardenpensions (§1)
- vormingswerk in internaatsverband (§2)
- landelijke jeugdorganisaties en categorieën van landelijke jeugdorganisaties (§3); politieke jongerenorganisaties werden overgedragen naar Binnenlandse Zaken per 1 januari 1996 (Stcrt. 52).
- kinderen en pleegkinderen van binnenschippers en kermisexploitanten (§4)
- tolkencentra (§5); overgedragen naar Justitie per 1 januari 1996 (Stb. 224)
- landelijke zelforganisaties van minderheden en Chinezen (§6)
- landelijke sportorganisaties en bijzondere landelijke sportorganisaties (§7).

Sedert 1996 worden de instellingen die op grond van de Welzijnswet 1994 uitvoerend werk verrichten op bepaalde gebieden van maatschappelijke hulpverlening gehouden cliëntenraden in te stellen krachtens de Wet medezeggenschap cliënten zorginstellingen (Stb. 1996, 204).

3.4.5 TSMD (1983-1987); OGA-regeling (1988-1989)

Door de **Tijdelijke subsidieregeling maatschappelijke dienstverlening** (TSMD) (Stcrt. 1982, 253) werden de kosten van bepaalde medische en maatschappelijke dienstverlening

onder de werkingssfeer van een direct beleids- en financieringskader geplaatst, en werd per 1 januari 1983 het (indirect) financieren van instellingen op het terrein van maatschappelijke en/of medische dienstverlening via bijstandsuitkeringen aan de gebruikers via de Algemene Bijstandswet (ABW) beëindigd (exclusief de bejaardenoorden). Via dit systeem waren omvangrijke bedragen van de overheid naar instellingen gevloeid zonder dat er een juridische band bestond tussen beide partijen. Tot 1979 had de (centrale) overheid dan ook weinig of geen bemoeienis met de oprichting en exploitatie van deze instellingen. Toezicht op tarieven, kwaliteit en planningsmogelijkheden ontbrak veelal. Waar dit wel aanwezig was, geschiedde dit bij gebrek aan formele bevoegdheden op vrijwillige basis. Al met al leidde dit tot wildgroei van het aantal instellingen en de bedragen die hiermee gemoeid waren.

De *Knelpuntennota* uit 1974 omschrijft deze opzet als 'een ongestructureerd beslag op schaarse overheidsmiddelen'. Uiteindelijk werden aan de ABW in 1978 (Stb. 490) nadere regels toegevoegd, die voorzagen in een voorlopige toelating van rechtswege van alle op 1 januari 1979 indirect gefinancierde instellingen. Deze instellingen kregen een jaar de tijd om bij het ministerie van WVC een verzoek tot toelating in te dienen. In artikel 10b van het ABW werd een toelatingsprocedure voor nieuwe instellingen neergelegd.

Dit alles had tot doel de indirecte bijstandsfinanciering te vervangen door directe financiering. De minister van WVC (de voorzieningenminister op welzijnsgebied) kon besluiten de indirecte financiering in te trekken of over te dragen. Bij overdraging kon aan de toelating bijzondere voorschriften worden verbonden, bijvoorbeeld over de doelstelling, kwaliteit, capaciteit en prijs van de instelling. Hieraan werden in 1981 (Stcrt. 101) algemene voorschriften verbonden in het Besluit algemene voorschriften indirect gefinancierde instellingen Algemene Bijstandswet, die ook in 1982 (Stcrt. 253) werd vervangen.

Deze voorschriften waren niet van toepassing op de groepsgewijze toelating van instellingen,³⁶ zoals bejaardenoorden (zie Stcrt. 1979, 55), en pleegouders (die tijdelijk wel onder de werking van de TSMD kwamen). In 1979 werden de circa 1500 instellingen (uitgezonderd de bejaardenoorden) geïnventariseerd die tot dan toe niet of nauwelijks bij de (rijks)overheid bekend waren, op grond waarvan functiemodellen werden gemaakt van de verschillende clusters van instellingen. Pas daarna kon tot toelating worden overgegaan en konden tarieven worden beoordeeld en goedgekeurd. Aanvankelijk zou iedere cluster van instellingen apart aan een direct beleids- en financieringskader worden overgedragen. Zo werden per 1 april 1981 de dagcentra voor schoolgaande jeugd (Boddaertcentra) opgenomen in de Rijksbijdrage-regeling kinderdagverblijven en dagcentra voor schoolgaande jeugd (Stcrt. 1981, 125). Deze werkwijze had echter praktische nadelen, en in de loop van 1981 werd besloten om per 1 januari 1983 alle indirect gefinancierde instellingen in één keer over te hevelen naar een directe beleids- en financieringsregeling; in 1984 werden de Boddaert-centra hieraan toegevoegd.

De TSMD schiep de mogelijkheid om in een direct beleids- en financieringskader voor instellingen te voorzien door de minister van WVC. De gemeenten konden in dit kader geen bijstand in de kosten van maatschappelijke dienstverlening meer leveren. Op grond van art. 6 van de TSMD werden de groepsgewijze toelatingsbeschikkingen (afgezien van de bejaardenoorden) ingetrokken. De gebruiker van de maatschappelijke dienstverlening werd in bepaalde gevallen geacht een eigen bijdrage aan de kosten te leveren, in navolging van het bijdragesysteem dat al was ontwikkeld door de Interdepartementale Werkgroep Residentiele Voorzieningen voor Jeugdigen. De hoogte van de bijdragen werd gegeven in het Bijdragebesluit TSMD en nadere regelen in het Besluit algemene voorschriften en subsidieregelen TSMD (Stcrt. 1982, 253).³⁷ In 1985 (Stcrt. 74) werden een aantal adviesbureaus voor jeugd en gezin erkend via de TSMD.

De TSMD financierde voorzieningen in tehuizen voor (oudere) geestelijke gehandicapten, lichamelijk gehandicapte kinderen en voor begeleid wonen geestelijk gehandicapten. Dagcentra voor gehandicapten en gezinsvervangende tehuizen voor gehandicapten werden gefinancierd via de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten; dit was geregeld in de Tijdelijke Verstrekkingenwet Maatschappelijke Dienstverlening (TVMD, 1975-).

De TSMD werd per 1 januari 1988 grotendeels vervangen door de **Subsidieregeling ouderenzorg, gehandicaptenzorg en algemeen maatschappelijke hulpverlening** (Stcrt. 1987, 252), ook wel bekend als de OGA-regeling.³⁸ Hierin worden drie subsidievormen (vgl. het BSW) genoemd:

- 1) een langer (incidenteel) durende subsidie voor de uitvoering van een voorziening als zodanig;
- 2) een korter (structureel) durende subsidie voor de uitvoering van een voorziening als zodanig;
- 3) een subsidie ten behoeve van een investering.

Net als in het BSW werd er gefinancierd volgens budgetsubsiëring. De OGA-regeling bleef niet lang intact. Per 1 januari 1989 (Stb. 62) werd algemeen maatschappelijk werk onder de werking van de Welzijnswet geplaatst. Met de publicatie van de aparte Subsidieregeling gehandicaptenbeleid 1990 (Stcrt. 178) werd de naam van de OGA-regeling veranderd in de Subsidieregeling ouderenzorg, die kort daarna werd vervangen (Stcrt. 1991, 42).

3.5 Internationaal beleid

Ter stimulering van het internationale welzijnsbeleid onderhoudt Nederland zowel bilaterale als multilaterale contacten, waarvan een deel is neergelegd in verdragen. De bilaterale overeenkomsten die op het terrein van welzijn werden afgesloten maken vaak deel uit van uitvoeringsovereenkomsten van meeromvattende verdragen, zoals bijvoorbeeld Culturele Verdragen. Na de Tweede Wereldoorlog trad Nederland toe tot een aantal multilaterale organisaties die zich onder andere bezig hielden met welzijnsvraagstukken, zoals de Verenigde Naties, de Benelux, de Raad van Europa en de Europese Unie.

De coördinatie van het interdepartementale internationale beleid wordt verzorgd door het ministerie van Buitenlandse Zaken. Het ministerie van VWS participeerde in 1996 in een aantal interdepartementale overlegstructuren inzake internationaal beleid via de Directeur-Generaal Welzijn, P. H. B. Pennekamp, portefeuillehouder internationaal (DGW) en de Bestuursraadondersteuning, afdeling internationaal (BRO\I):³⁹

- de DGW in de Coördinatiecommissie op Hoog Ambtelijk Niveau (COCO-HAN) ter voorbereiding van de Raad voor Europese en Internationale Aangelegenheden (REIA);
- de BRO\I in de Coördinatiecommissie-EU (COCO-EU) ter voorbereiding van de EU-agendapunten die in de wekelijkse ministerraad worden behandeld;
- de BRO\I in het Permanente Vertegenwoordigers-instructie-overleg EU en het Permanente Vertegenwoordigers-instructie-overleg Raad van Europa;
- de DGW en BRO\I in de Commissie voor Regionale en Internationale Aangelegenheden (CORIA) ter voorbereiding van de REIA (anders dan EU-aangelegenheden).

Verder vindt er overleg plaats in de Homogene Groep Internationale Samenwerking en met Buitenlandse Zaken en (incidenteel) met andere departementen. Tevens is er contact met niet-gouvernementele organisaties. In 1996 werd besloten het bilaterale beleid te inventariseren, structureren, standaardiseren en planmatig op te zetten bij de directies. Het departementsbrede overleg werd ondersteund door een Platform Internationaal onder leiding van de DGW. Het internationale welzijnsbeleid werd niet apart gesubsidieerd, tot de invoering van de

Welzijnswet. Deze was niet van toepassing op alle (internationale) welzijnsactiviteiten, zoals die bijvoorbeeld plaatsvonden in het kader van de OGA-regeling of de Wet op de jeugdhulpverlening. Om alle internationale welzijnsactiviteiten op dezelfde manier te subsidiëren werd de Regeling subsidiëring internationale welzijnsactiviteiten (Stcrt. 1990, 17) opgesteld, die per 1 januari 1991 van toepassing was op de subsidiëring van uitwisselingsprojecten, bestuursfuncties en congresbezoek op internationaal niveau op het terrein van de sport, maatschappelijke ontwikkelingen, gehandicapten, ouderen, jeugdbeleid, minderheden en overige welzijnsterreinen. In 1995 kwamen de verschillende subsidieregelingen weer te vervallen.

Bilaterale relaties hebben als potentieel voordeel dat ze tot kwaliteitsverbetering van (de uitvoering van) het beleid leiden, multilateraal beleid kunnen vormgeven als een soort voorportaal, in een breder verband de internationale betrekkingen verbeteren en een positieve beeldvorming van Nederland tot gevolg hebben. Het bilaterale beleid richt zich op de contacten die ontstaan met het particuliere veld, waarin het ministerie een voorwaardenscheppende rol speelt. Zo subsidieerde in 1996 de directie Sociaal Beleid de inzet van het Nederlands Instituut voor Zorg en Welzijn - International Centre, dat dat jaar uit de fusie van vier bestaande organisaties was ontstaan.

Nederland heeft vanaf de jaren '40 tot en met 1996 met 31 landen Culturele Verdragen gesloten, die werden gepubliceerd in het Tractatenblad. Hiervan hebben er 29 betrekking op het terrein dat onder de verantwoordelijkheid van de minister van VWS valt, waarvan er 19 zijn met betrekking op jeugd, 19 op sport en 14 op welzijn. Met 25 van de landen waarmee Culturele Verdragen zijn gesloten, heeft het ministerie van Buitenlandse Zaken samenwerkingsprogramma's gesloten die betrekking hebben op VWS-terreinen, terwijl er ook met drie landen samenwerkingsprogramma's zijn afgesloten zonder dat daaraan een Cultureel Verdrag ten grondslag ligt. Met sommige landen zijn meerdere programma's opgesteld. In 1996 waren er in het totaal 26 samenwerkingsprogramma's, waarvan 26 betrekking hadden op sport, 25 op sociaal beleid, 22 op jeugd en 13 op gehandicapten.⁴⁰

Naast de verdragsvorm zijn er ook andere vormen van bilaterale overeenkomsten die zelfstandig door het ministerie van VWS worden afgesloten: Memoranda of Understanding, Letters of Intent, Agreed Minutes en andere schriftelijke overeenkomsten. In 1996 waren er 17 landen waarmee één of meerdere dergelijk overeenkomsten waren afgesloten.

Ongeacht de vorm waarvoor gekozen is, een intentie tot samenwerking wil niet zeggen dat deze daadwerkelijk is uitgevoerd, of dat er zelfs maar verder contact is geweest met de verdragspartner. Dit is slechts in ongeveer één-derde van het aantal overeenkomsten het geval.⁴¹ Naast formele overeenkomsten kunnen er ook bilaterale contacten zijn, vaak op éénmalige basis of met een project.

Bij de uitvoering van een aantal samenwerkings- of hulpprogramma's werkt het ministerie van VWS in een groter departementaal verband. Het in 1992 gesloten Raamverdrag inzake vriendschap en samenwerking tussen Nederland en Suriname omvatte onder andere een programma Cultuur en Welzijn, dat uit een 50-tal welzijns- en cultuurprojecten bestond. Deze werden uitgevoerd door VWS en OC&W, waarbij ook Ontwikkelingssamenwerking was betrokken. Het sportproject SCORE met Zuid-Afrika wordt ondersteund door VWS, met financiële bijdragen van Buitenlandse Zaken en Ontwikkelingssamenwerking. VWS geeft adviezen of bemiddelt in de uitvoering van het in 1994 gestarte programma Maatschappelijke Transformatieprocessen in Midden- en Oost-Europa (MATRA), dat door Buitenlandse Zaken is ontwikkeld.

Multilaterale samenwerkingsverbanden vinden voornamelijk plaats in het kader van intergouvernementele organisaties. In 1996 was de stand van zaken als volgt:

*Europese Unie (EU):

Door het ontbreken van een hechte juridische grondslag vindt samenwerking in EU-kader nog op beperkte schaal plaats, met uitzondering van het gehandicaptenbeleid door middel van het in 1988 gestarte actieprogramma Handicapped people in the European Community Living Independently in an Open Society (HELIOS). Onderdeel hiervan was het geautomatiseerde informatiesysteem Handynet, waarvoor VWS mede gegevens levert, en waarvan de CD-ROM door het ministerie beperkt werd uitgezet. In december 1996 werd door de Raad van de EU een resolutie aangenomen inzake gelijke kansen voor gehandicapten en 'mainstreaming' van het gehandicaptenbeleid in alle beleidsterreinen van de EU.

Voorts participeert Nederland (VWS) in het Europees Sociaal Actieprogramma, in het programma Jeugd voor Europa, in het Sportforum, in de organisatie van het Europees Jaar tegen Racisme (1997), en maakt ze deel uit van een aantal commissies en vergaderingen. Directies van VWS zijn ook betrokken bij de advisering ten aanzien van EU-wet- en regelgeving en voorlichting ten aanzien van EU-zaken. Samenwerking binnen Benelux verband vindt vooral plaats in het kader van de EU.

*Raad van Europa:

Nederland (VWS) participeert in comités inzake het sociaal beleid, migratiezaken, gehandicaptenbeleid, jeugdzaken en sport.

*Verenigde Naties:

Nederland (VWS) participeert in o.a. de United Nations High Commissioner for Refugees, het United Nations Research Institute for Social Development, het geaffilieerde European Center for Social Welfare Policy and Research en het Kinderfonds van de VN (UNICEF).

*Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO):

In 1996 werd een aanzet gemaakt voor een betere samenwerking tussen VWS en OESO.

3.6 Algemene handelingen

Hoewel het onderhavige rapport meerdere beleidsterreinen omvat (algemeen maatschappelijk werk, jeugdwelzijn, gehandicaptenbeleid, sport, enz.) en een periode van ongeveer 50 jaar beslaat, is er binnen het taakveld welzijn een groot aantal handelingen van algemene aard te onderkennen. Deze algemene handelingen zijn in deze paragraaf opgenomen, ingedeeld naar onderwerp:

- Algemeen beleid
- Overlegorganen
- Implementatie van het internationaal beleid
- Wet- en regelgeving
- Beleidsverantwoording
- Overeenkomsten met lagere overheden en particuliere organisaties
- Verlening van erkenningen, subsidies en ontheffingen
- Toezicht en controle
- Uitvoering van projecten
- Onderzoek
- Voorlichting

Een groot deel van de algemene handelingen is direct of indirect gerelateerd aan het verlenen van subsidie krachtens in algemene maatregelen van bestuur (AMvB's) en ministeriële regelingen neergelegde voorwaarden en procedures. In de onderstaande lijst wordt een onderscheid gemaakt tussen ministeriële regelingen die hun grondslag hebben in een wet- en regelgeving (de gebruikelijke vorm sedert de jaren '80) en ministeriële regelingen die geen grondslag hebben (overwegend tot de jaren '80). Vanaf 1994 vallen alle ministeriële subsidie-regelingen onder de Welzijnswet (Stb. 1994, 447), de Wet op de jeugdhulpverlening (Stb. 1989, 358) of de Tijdelijke verstrekkingenwet maatschappelijke dienstverlening (Stb. 1975, 157). Voor alle handelingen geldt dat de referenties die onder het kopje 'grondslag' en 'product' vallen, voorbeelden zijn.

In de formulering van de handelingen wordt onder 'welzijnsactiviteiten' ook welzijnswerk en ondersteunende functies verstaan - in het kort, alles wat door subsidie wordt bekostigd. Voor tekst en uitleg over de algemene handelingen met betrekking tot de verlening van erkenningen, subsidies en ontheffingen wordt verwezen naar hoofdstuk 3.2.

De voornaamste actor binnen het taakveld welzijn is de minister waaronder Welzijn ressorteert. Dit waren achtereenvolgens:

- de minister van Binnenlandse Zaken, 1945-1952 (t.a.v. maatschappelijke zorg)
- de minister van Sociale Zaken, 1945-1952 (t.a.v. maatschappelijk opbouwwerk)
- de minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen, 1945-1965 (t.a.v. sport, jeugdvorming, bijzonder jeugdwerk in internaatsverband)
- de minister van Maatschappelijk Werk, 1952-1965
- de minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk, 1965-1982
- de minister van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur, 1982-1994
- de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, 1994-1996

Bij het merendeel van de algemene handelingen komt het product tot stand na overleg met andere ministers (de vakminister), lagere overheidsorganen of het particulier initiatief. De laatste twee worden in dit RIO niet als actoren opgevoerd. Daarnaast zijn hier opgenomen die adviesorganen die van belang zijn voor de beleidsvorming op het taakveld welzijn in de algemene zin; de handelingen van actoren die zich beperkten tot een bepaald beleidsterrein

zijn apart opgenomen in hoofdstuk 4.

De afkortingen die onder het kopje 'grondslag' worden gebruikt komen overeen met de afkortingen zoals die ook elders in dit rapport worden gehanteerd:

RSCA:	Rijksbijdrageregeling sociaal-culturele activiteiten (Stb. 1979, 172); gewijzigd in:
RSCW:	Rijksbijdrageregeling sociaal-cultureel werk (Stb. 1980, 300)
RLSCW:	Regeling landelijk sociaal-cultureel werk (Stb. 1983, 406)
RMD-I:	Rijksbijdrageregeling maatschappelijke dienstverlening fase I (Stb. 1981, 679)
Welzijnswet:	Welzijnswet (Stb. 1987, 73)
Welzijnswet 1994:	Welzijnswet (Stb. 1994, 447)
BSW:	Besluit subsidiëring en stimulering van voorzieningen van maatschappelijk en sociaal-cultureel welzijn (Stb. 1988, 17);
BBW:	Bekostigingsbesluit welzijnsbeleid (Stb. 1994, 909)
TVMD:	Tijdelijke verstrekkingenwet maatschappelijke dienstverlening (Stb. 1975, 157)
TSMD:	Tijdelijke subsidieregeling maatschappelijke dienstverlening (Stcrt. 1982, 253); vervangen door:
OGA-regeling:	Subsidieregeling ouderenzorg, gehandicaptenzorg en algemeen maatschappelijke hulpverlening (Stcrt. 1987, 252)
RWM:	Rijksregeling welzijn minderheden (Stb. 1985, 68)
Wet Jhv:	Wet op de jeugdhulpverlening (Stb. 1989, 358)

ALGEMENE HANDELINGEN

Algemeen beleid

(1)

- actor: de minister waaronder Welzijn ressorteert,
de vakminister.
- handeling: Het voorbereiden, (mede)vaststellen, evalueren en coördineren van het welzijnsbeleid
- periode: 1945 -
- grondslag:
- product(en): beleidsnota's, beleidsnotities, rapporten, adviezen, evaluaties
- opmerking: deze handeling omvat ook:
- het voeren van overleg met andere betrokken actoren op het beleidsterrein;
 - het voorbereiden van een standpunt ter inbrenging in de Ministerraadsvergaderingen voor beraad en besluitvorming betreffende het beleidsterrein;
 - het voeren van overleg met en het leveren van bijdragen aan het overleg met het Staatshoofd betreffende het beleidsterrein;
 - het aan een externe adviescommissie verzoeken om advies betreffende het beleidsterrein;
 - het informeren (voorlichten) van het Kabinet van de Koningin over ontwikkelingen op het beleidsterrein;
 - het voorbereiden en vaststellen van het voorlichtingsbeleid (voorlichting als beleidsinstrument).

Hierbij moet gedacht worden aan het jaarlijks verslagleggen aan de Tweede Kamer en het vaststellen van een plan met beleidsvoornemens krachtens de Welzijnswet art. 9 en 11, het eenmaal per vier jaar informeren van de Staten-Generaal met een welzijnsnota en het mededelen van tussentijdse wijzigingen van de hoofdlijnen van het welzijnsbeleid aan de Staten-Generaal, krachtens de Welzijnswet 1994 art. 8 lid 1 en 4, en het opstellen van soortgelijke termijnplannen krachtens de RLSCW art. 5, Wet Jhv art. 8-9, 58-59, RWM art. 5, alsmede het opstellen van een vierjarenplan Bijzonder Regionaal Welzijnsbeleid, enz.

(2)

- actor: de minister waaronder Welzijn ressorteert.
- handeling: Het opstellen van periodieke verslagen over het welzijnsbeleid
- periode: 1945 -
- grondslag: -
- product(en): series jaarverslagen, kwartaalverslagen, maandverslagen
- opmerking: het betreft hier de verslaglegging waarvoor geen grondslag aanwezig is in wet- of regelgeving.

(3)

- actor: de minister waaronder Welzijn ressorteert.
- handeling: Het voorbereiden, wijzigen, vaststellen en intrekken van voorschriften, richtlijnen, instructies, aanschrijvingen, aanwijzingen, maatregelen, circulaires, boekwerken, leidraden, etc. betreffende het te volgen beleid inzake het welzijnsbeleid.
- periode: 1945 -
- product(en): Voorschriften, richtlijnen, instructies, aanschrijvingen, aanwijzingen, maatregelen, circulaires, boekwerken, leidraden.

(4)

actor: de minister waaronder Welzijn ressorteert.
handeling: Het evalueren van het beleid ten aanzien van het welzijnsbeleid.
periode: 1945 -
grondslag:

Overlegorganen

(5)

actor: de minister waaronder Welzijn ressorteert,
de vakminister.
handeling: Het instellen van commissies, werkgroepen en overlegorganen ten behoeve van advisering over het welzijnsbeleid
periode: 1945 -
grondslag: artikelen in wet- en regelgeving
product(en): instellingsbeschikkingen
opmerking: dit omvat ook het achteraf goedkeuren van het reglement van een commissie, werkgroep of overlegorgaan. De taakuitvoering van interne commissies valt onder handeling 1.

(6)

actor: de minister waaronder Welzijn ressorteert,
de vakminister.
handeling: Het voordragen, benoemen, schorsen en ontslaan van voorzitters, secretarissen en (andere) leden van commissies, werkgroepen, overlegorganen ten behoeve van advisering over het welzijnsbeleid, en het aanwijzen van ambtenaren tot het bijwonen van hun vergaderingen
periode: 1945 -
grondslag: artikelen in instellingsbeschikkingen of andere wet- en regelgeving
product(en): beschikkingen

(7)

actor: Harmonisatieraad Welzijnsbeleid.
handeling: Het signaleren van en adviseren over knelpunten in de harmonisatie van het beleid en wetgeving op het terrein van het specifieke welzijn ofwel het sociaal en cultureel beleid
periode: 1976 - 1989
grondslag: instellingsbesluit (Stb. 1976, 12) art. 3; gewijzigd (Stb. 1984, 696)
product(en): rapporten, nota's

(8)

actor: Harmonisatieraad Welzijnsbeleid.
handeling: Het aan de regering schriftelijk verslagleggen over haar werkzaamheden
periode: 1976 - 1989
grondslag: instellingsbesluit (Stb. 1976, 12) art. 14
product(en): jaarverslagen

(9)

actor: Raad voor de Jeugdvorming (1954-1980),
Raad voor het Jeugdbeleid (1980-).
handeling: Het adviseren van de minister(s) over de vorming van de jeugd buiten schoolverband, sedert 1980 het jeugdbeleid, en aanverwante onderwerpen
periode: 1954 -
grondslag: Wet op de Raad voor de Jeugdvorming (Stb. 1954, 212) art. 2; vervangen Wet op de Raad voor het Jeugdbeleid (Stb. 1979, 524) art. 2;
Algemene regeling voor kampen en internaten voor sociale jeugdzorg (Stcrt. 1960, 181)

product(en): art. 31.
rapporten, nota's

(10)

actor: Raad voor de Jeugdvorming (1954-1980),
Raad voor het Jeugdbeleid (1980-).
handeling: Het adviseren van de minister over bezwaarschriften die zijn ingediend tegen beslissing van de minister
periode: 1954 - 1988
grondslag: Rijksregeling voor de subsidiering van kampen en internaten voor sociale jeugdzorg (Stcrt. 1954, 247) art. 32; vervangen (Stcrt. 1960, 181) art. 5, 42.

(11)

actor: Raad voor de Jeugdvorming (1954-1980),
Raad voor het Jeugdbeleid (1980-)
handeling: Het aan de minister schriftelijk verslagleggen over haar werkzaamheden
periode: 1954 -
grondslag: Wet op de Raad voor de Jeugdvorming (Stb. 1954, 212) art. 11; vervangen Wet op de Raad voor het Jeugdbeleid (Stb. 1979, 524) art. 12.
product(en): jaarverslagen

(12)

actor: de minister waaronder Welzijn ressorteert.
handeling: Het voorbereiden van, deelnemen aan en rapporteren over vergaderingen van overleg- en bestuursorganen van nationale organisaties (met werkzaamheden) op het gebied van welzijn
periode: 1945 -
grondslag:

Implementatie van het internationaal beleid

(13)

actor: de minister waaronder Welzijn ressorteert.
handeling: Het voorbereiden van, deelnemen aan en rapporteren over vergaderingen van overleg- en bestuursorganen van internationale organisaties (met werkzaamheden) op het gebied van welzijn
periode: 1945 -
grondslag:

(14)

actor: de minister waaronder Welzijn ressorteert.
handeling: Het verstrekken van informatie aan internationale organisaties en/of andere landen inzake aangelegenheden op het gebied van welzijn
periode: 1945 -
grondslag:

(15)

actor: de minister waaronder Welzijn ressorteert.
handeling: Het mede-vorbereiden van het vaststellen, wijzigen en intrekken van internationale regelingen inzake het welzijnsbeleid en het presenteren van Nederlandse standpunten in intergouvernementele organisaties

periode: 1945 -
grondslag:
product(en): internationale regelingen, nota's, notities, rapporten

Wet- en regelgeving

(16)

actor: de minister waaronder Welzijn ressorteert,
de minister van Algemene Zaken,
de minister van Justitie.

handeling: Het voorbereiding van de vaststelling, wijziging en intrekking van wetten inzake (specifieke aspecten van) het maatschappelijk welzijnsbeleid

periode: ca. 1965 -

grondslag: Grondwet 1953 (Stb. 1953, 295) art. 57;
Grondwet 1983 (Stb. 1983, 22) art. 89;
Woonwagewet (Stb. 1968, 98) art. 12, 13;
Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (Stb. 1967, 617, 655) art. 6 lid 3

product(en): wetten, onder andere:
t.a.v. algemeen welzijn:

- Wet subsidiëring welzijnszorg (wetsontwerp 1966, niet gepubliceerd);
- Kaderwet specifiek welzijn (Stb. 1982, 539; niet in werking getreden);
- Wet voorzieningen gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening (wetsontwerp 1986, niet gepubliceerd);
- Welzijnswet (Stb. 1987, 73);
- Welzijnswet 1994, (Stb. 1994, 447);
- Wet medezeggenschap cliënten zorginstellingen (Stb. 1996, 204).

t.a.v. specifieke groeperingen:

- Tijdelijke verstrekkingenwet maatschappelijke dienstverlening (Stb. 1975, 157);
- Wet op de jeugdhulpverlening (Stb. 1989, 358).

opmerking: de minister van Algemene Zaken en de minister van Justitie waren betrokken bij de voorbereiding van de vaststellingen, wijziging en intrekking van de Kaderwet specifiek welzijn en de Wet op de jeugdhulpverlening respectievelijk.

(17)

actor: de minister waaronder Welzijn ressorteert,
de minister van Justitie.

handeling: Het voorbereiding van de vaststelling, wijziging en intrekking van algemene maatregelen van bestuur inzake de bekostiging en uitvoering van (specifieke aspecten van) het maatschappelijk welzijnsbeleid

periode: ca. 1975 -

grondslag: Welzijnswet art. 13 lid 1, 14 lid 2;
Welzijnswet 1994 art. 5 lid 1, 10, 20;
Wet Jhv art. 27 lid 2, 35 lid 1, 37 lid 1, 41 lid 1, 53 lid 1, 56, lid 2;
TVMD art. 11, 13, 19

product(en): algemene maatregelen van bestuur, onder andere:
t.a.v. algemeen welzijn:

- Besluit subsidiëring en stimulering van voorzieningen van maatschappelijk en sociaal-cultureel welzijn (Stb. 1988, 17);
- Bekostigingsbesluit welzijnsbeleid (Stb. 1994, 909);
- Besluit afwijking verantwoordelijkheidsstoedeling welzijnsbeleid (Stb. 1994, 534).

t.a.v. de jeugdhulpverlening:

- Besluit bijdragen jeugdhulpverlening (Stb. 1990, 167);

- Besluit aanwijzing categorieën instellingen en instanties die voor erkenning in aanmerking komen (Stb. 1990, 282);
- Besluit kwaliteitsregels jeugdhulpverlening (Stb. 1990, 503);
- Besluit tijdelijke regeling bekostiging jeugdhulpverlening (Stb. 1990, 564);
- Besluit gegevensverstrekking jeugdhulpverlening (Stb. 1993, 328).

t.a.v. de kinderopvang:

- Tijdelijk besluit kwaliteitsregels kinderopvang (Stb. 1995, 578).

t.a.v. gehandicapten:

- Besluit toelating rechtspersonen maatschappelijke dienstverlening (Stb. 1977, 252);
- Besluit erkenningsnormen dagverblijven voor gehandicapten (Stb. 1982, 725);
- Besluit erkenningsnormen gezinsvervangende tehuizen voor gehandicapten (Stb. 1982, 726).

t.a.v. specifieke gebieden:

- Besluit proefgemeenten (Stb. 1982, 497);
- Besluit uitvoering bestuursovereenkomst Limburg (Stb. 1987, 664).

opmerking: de minister van Justitie was betrokken bij de voorbereiding van de vaststellingen, wijziging en intrekking van de genoemde wetten ten aanzien van de jeugdhulpverlening

(18)

actor: de minister waaronder Welzijn ressorteert, de vakminister.

handeling: Het vaststellen, wijzigen en intrekken van op wet- en regelgeving gebaseerde subsidieregelingen die betrekking hebben op het welzijnsterrein

periode: ca. 1980 -

grondslag: Welzijnswet art. 11, 13 lid 2, 14 lid 3;
BSW art. 2, 3 lid 2, 4 lid 2 en 3, 5, 14 lid 3, 20 lid 2, 23, 27c, 30, 32 lid 2;
BBW art. 5, 14 lid 2, 26 lid 2, 32, 36 lid 2, 53 lid 1, 55a, 55b, 55d, 56, 57;
Wet Jhv art. 40;
RWM art. 23, 28 lid 4;
Wet Werkloosheidsvoorziening (Stb. 1964, 485) art. 436, 40 sub g;
Gemeentewet art. 237b;
TSMD art. 2, 7, 8, 12;
OGA-regeling art. 3, 6.

product(en): ministeriële regelingen, onder andere:

t.a.v. algemeen welzijn:

- Rijksstimuleringsregeling voor sociaal-culturele activiteiten voor niet-actieven (Circulaire, bv. Stcrt. 1979, 29);
- Bijdragebesluit Tijdelijke subsidieregeling maatschappelijke dienstverlening (Stcrt. 1982, 253);
- Besluit algemene voorschriften en subsidieregelen Tijdelijke subsidieregeling maatschappelijke dienstverlening (Stcrt. 1982, 253);
- Landelijke subsidieregeling territoriaal beleid (Stcrt. 1989, 247);
- Landelijke subsidieregeling werkontwikkeling en overlegsecretariaten (Stcrt. 1990, 113);
- Subsidieregeling voorzieningen maatschappelijke ontwikkeling (Stcrt. 1991, 216);
- Regeling subsidiëring welzijnsbeleid 1995 (Stcrt. 1994, 252);
- Subsidieregeling welzijnsbeleid (Stcrt. 1995, 250).

t.a.v. internationale welzijnsactiviteiten:

- Regeling subsidiëring internationale welzijnsactiviteiten (Stcrt. 1990, 17).

t.a.v. maatschappelijke opvang:

- Subsidieregeling maatschappelijke opvang (Stcrt. 1990, 224).

t.a.v. jeugdwelzijn:

- Overbruggingsregeling verslavingszorg (Stcrt. 1989, 16);
- Landelijke subsidieregeling identiteitsorganisaties jeugd en jongerenwerk, politieke jongerenorganisaties en jeugdvoorzieningen (Stcrt. 1990, 204);
- Subsidieregeling landelijke jeugdorganisaties (Stcrt. 1994, 144).

t.a.v. kinderopvang:

- Stimuleringsmaatregel kinderopvang 1991-1993 (Stcrt. 1991, 115).

t.a.v. vrijwillige pleegzorg:

- Besluit subsidiëring pleegouders krachtens Tijdelijke subsidieregeling maat schappelijke dienstverlening (Stcrt. 1982, 253);
- Subsidieregeling vrijwillige pleegzorg (Stcrt. 1984, 138; vervangen 1988, 135);
- Regeling begeleiding vrijwillige pleegzorg (Stcrt. 1984, 138);
- Regeling vergoeding pleeggezinnen (Stcrt. 1989, 252).

t.a.v. minderheden:

- Regeling hulpverlening Hongaarse vluchtelingen (Stcrt. 1956, 252);
- Incidentele bijdrageregeling opvang Tamils (Stcrt. 1986, 186);
- Uitvoeringsbesluit overgangsbepalingen Rijksregeling welzijn minderheden (Stcrt. 1986, 30);
- Subsidiebesluit welzijn minderheden (Stcrt. 1987, 252);
- Landelijke subsidieregeling welzijn minderheden (Stcrt. 1989, 83);
- Landelijke subsidieregeling vluchtelingen, minderheden en asielzoekers (Stcrt. 1990, 54);
- Bijdrageregeling opvangprogramma's verblijfsgerechtigden (Stcrt. 1993, 165);
- Bijdrageregeling integratieprogramma's verblijfsgerechtigden (Stcrt. 1994, 177);
- Regeling integratie nieuwkomers (Stcrt. 1994, 190);
- Welzijnsregeling inburgering nieuwkomers (Stcrt. 1995, 246)
- Regeling opvang asielzoekers (Stcrt. 1987, 75; vervangen 1991, 251);
- Subsidieregeling tolkencentra (Stcrt. 1987, 173);
- Landelijke subsidieregeling tolkencentra (Stcrt. 1989, 138).

t.a.v. gehandicapten:

- Regeling begeleid zelfstandig wonen geestelijk gehandicapten (Stcrt. 1988, 5);
- Regeling consulentenschap gespecialiseerd jeugd- en volwassenenwerk (Stcrt. 1989, 121).

t.a.v. sport:

- Regeling subsidiëring landelijke sportstimuleringsorganisaties en -projecten (Stcrt. 1990, 93);
- Vaststelling begrotingsgrondslag sportstimuleringsprojecten (Stcrt. 1989, 94);
- Regeling subsidiëring en erkenning van opleidingen en bijscholingen op het gebied van sport en sportieve recreatie (Stcrt. 1990, 153);
- Regeling subsidiëring sportprojecten en -accommodaties (Stcrt. 1990, 93);
- Regeling subsidiëring bijzondere landelijke sportorganisaties en bijzondere arbeidsplaatsen in de sport (Stcrt. 1990, 94);
- Interim-regeling landelijke sportorganisaties en landelijke sportkoepelorganisaties (Stcrt. 1989, 251);
- Interim-regeling subsidieregeling landelijke sportkoepelorganisaties en landelijke gehandicaptenorganisaties (Stcrt. 1992, 191);
- Regeling subsidiëring landelijke sportorganisaties (Stcrt. 1991, 165).

(19)

actor: de minister waaronder Welzijn ressorteert,
de vakminister.

handeling: Het vaststellen, wijzigen en intrekken van niet op wet- of regelgeving gebaseerde

- periode: subsidieregelingen die betrekking hebben op het welzijnsterrein
1945 - ca. 1995
- grondslag: -
- product(en): ministeriële regeling, onder andere:
- t.a.v. algemeen welzijn:*
- Rijksgarantieregeling voor instellingen op het gebied van sociaal-cultureel werk (Stcrt. 1977, 203);
 - Tijdelijke subsidieregeling maatschappelijke dienstverlening (Stcrt. 1982, 253);
 - Subsidieregeling ouderenzorg, gehandicaptenzorg en algemeen maatschappelijke hulpverlening (Stcrt. 1987, 252).
- t.a.v. algemeen maatschappelijk werk:*
- Richtlijnen voor subsidiëring van het uitvoerend algemeen maatschappelijk werk (Stcrt. 1955, 130);
 - Subsidieregeling voor de districtsleiding en het uitvoerend algemeen maatschappelijk werk, voorheen gefinancierd of gesubsidieerd door de Stichting maatschappelijk werk ten plattelande in liquidatie (Stcrt. 1955, 130);
 - Rijkssubsidieregeling voor het algemeen maatschappelijk werk (Stcrt. 1962, 58).
- t.a.v. organen van samenwerking:*
- Richtlijnen voor de subsidiëring van organen van samenwerking voor het maatschappelijk werk op levensbeschouwelijke of algemene grondslag (Stcrt. 1955, 130);
 - Rijkssubsidieregeling voor organen van samenwerking (Stcrt. 1962, 58).
- t.a.v. niet-gehuwde moeders en hun kind:*
- Voorlopige subsidieregeling maatschappelijk werk voor ongehuwde moeders (Stcrt. 1961, 50);
 - Rijkssubsidieregeling maatschappelijke dienstverlening aan niet-gehuwde moeders en hun kind (Stcrt. 1971, 105).
- t.a.v. emancipatie:*
- Tijdelijke Rijksbijdrageregeling ter stimulering van emancipatie-activiteiten (Stcrt. 1979, 236);
 - Tijdelijke Rijksbijdrageregeling stimulering emancipatiewerk (Stcrt. 1986, 212, 243).
- t.a.v. samenlevingsopbouw:*
- Algemene richtlijnen voor de subsidiëring van sociaal groepswerk (Stcrt. 1956, 75);
 - Subsidieregeling voor maatschappelijke opbouw (Stcrt. 1958, 185);
 - Rijkssubsidieregeling voor samenlevingsopbouw (Stcrt. 1963, 86);
 - Regeling voor de subsidiëring van instellingen die zich ten doel stellen de oprichting, de exploitatie en het beheer van dorps- en wijkcentra (Stcrt. 1957, 149);
 - Rijksregeling voor de subsidiëring van het buurtwerk (Stcrt. 1959, 167);
 - Richtlijnen voor de subsidiëring van het gespecialiseerd gezins- en wijkwerk (circulaire nr. MWPG 79200 d.d. 25 april 1955);
 - Rijksregeling voor de subsidiëring van het bijzonder gezins- en wijkwerk (Stcrt. 1959, 167);
 - Rijkssubsidieregeling voor werkzaamheden en voorzieningen met betrekking tot de samenlevingsopbouw (Stcrt. 1971, 105).
- t.a.v. provinciale opbouworganen:*
- Subsidieregeling voor provinciale organen van coördinatie en overleg op maatschappelijk terrein (Stcrt. 1957, 149);
 - Subsidieregeling voor provinciale instellingen voor overleg en advies op maatschappelijk terrein (Stcrt. 1966, 8).
- t.a.v. plaatselijke instellingen voor overleg en advies:*

- Rijksbijdrageregeling voor de subsidiëring van plaatselijke instellingen voor overleg en advies op maatschappelijk terrein (Stcrt. 1964, 230).
- t.a.v. provinciale culturele raden:*
- Rijksregeling voor de subsidiëring van provinciale culturele raden (Stcrt. 1978, 25).
- t.a.v. landelijke werkplaatsen opbouwwerk:*
- Tijdelijke subsidieregels voor landelijke werkplaatsen opbouwwerk (d.d. 29 maart 1982, nr. OBW-U-6018)
- t.a.v. gezinsverzorging:*
- Subsidieregeling gezinsverzorging en gezinshulp (Stcrt. 1955, 64; vervangen 1957, 250);
 - Subsidieregeling voor de door leerling-gezinsverzorgsters tijdens de cursusperiode van haar opleiding in de praktijk verwerkte verzorgingsdagen (Stcrt. 1955, 64);
 - Rijkssubsidieregeling gezinsverzorging (Stcrt. 1985, 29).
- t.a.v. gezinsvoorlichting:*
- Subsidieregeling voor bureaus voor levens- en gezinsmoeilijkheden (Stcrt. 1957, 138, 142);
 - Rijkssubsidieregeling bureaus voor levens- en gezinsvragen (Stcrt. 1970, 3);
 - Rijkssubsidie en rijksbijdrageregeling huishoudelijke en gezinsvoorlichting (Stcrt. 1962, 22).
- t.a.v. thuislozenzorg:*
- Voorlopige richtlijnen voor de subsidiëring van inrichtingen voor thuisloze personen (d.d. 19-2-1963, nr. EH 308.37);
 - Regelen tot het verlenen van garanties voor leningen aangegaan voor de bouw of verbouw, herstel en uitbreiding van inrichtingen voor de thuislozenzorg in Nederland (Stcrt. 1965, 242);
 - Rijksregeling inrichtingen thuisloze personen (Stcrt. 1971, 130).
- t.a.v. jeugdwelzijn:*
- Rijksregeling subsidiëring jeugdwerk (Stcrt. 1955, 30, 45).
- t.a.v. kinderdagverblijven/dagcentra voor schoolgaande jeugd:*
- Interim-rijkssubsidieregeling kinderdagverblijven (d.d. 2-7-1975; vervangen d.d. 5-1-1976; vervangen d.d. 23-12-1976);
 - Rijksbijdrageregeling kinderdagverblijven (Stcrt. 1977, 92);
 - Rijksbijdrageregeling kinderdagverblijven/dagcentra voor schoolgaande jeugd (Stcrt. 1981, 125);
 - Rijksbijdrageregeling kinderdagverblijven (Stcrt. 1984, 59).
- t.a.v. kinderopvang:*
- Stimuleringsmaatregel kinderopvang (Stcrt. 1989, 252).
- t.a.v. sociale jeugdzorg:*
- Rijksregeling voor de subsidiëring van kampen en internaten voor sociale jeugdzorg (Stcrt. 1954, 247);
 - Subsidieregeling van bijzondere kampen en internaten voor sociale jeugdzorg en voor organisaties, optredend als adviserende instantie (Stcrt. 1960, 181).
- t.a.v. kinderen van binnenschippers en kermisexploitanten:*
- Subsidieregeling kinderen binnenschippers en kermisexploitanten (Stcrt. 1989, 134).
- t.a.v. vormingswerk voor volwassenen:*
- Rijksregeling subsidiëring volksontwikkeling in internaatsverband (Stcrt. 1961, 31, vgl. 1966, 69);
 - Rijkssubsidieregeling vormings- en ontwikkelingswerk in internaatsverband (Stcrt. 1976, 129);
 - Tijdelijke Rijkssubsidieregeling vormingswerk in internaatsverband (Stcrt. 1981, 172);

- Subsidieregeling vormingswerk in internaatsverband (Stcrt. 1989, 247); gewijzigd (Stcrt. 1993, 235);
- Rijksbijdrageregeling plaatselijk vormings- en ontwikkelingswerk voor volwassenen (Stcrt. 1976, 129);
- Rijkssubsidieregeling landelijke organisatie voor vormings- en ontwikkelingswerk voor volwassenen (Stcrt. 1976, 129).

t.a.v. minderheden:

- Regeling verzorgd verblijf Tamils (Stcrt. 1985, 66, 77);
- Tijdelijke regeling opvang ontheemden (Stcrt. 1992, 142);
- Rijkssubsidieregeling tolkencentra (Stcrt. 1983, 98).

t.a.v. gehandicapten:

- Voorlopige subsidieregeling dagverblijven (Stcrt. 1965, 109, 113);
- Rijksregeling dagverblijven voor gehandicapten inzake erkenning, subsidiëring, verlening van garanties en toezicht (Stcrt. 1971, 16);
- Rijksregeling gezinsvervangende tehuizen voor gehandicapten (Stcrt. 1971, 254);
- Subsidieregeling gehandicaptenbeleid (Stcrt. 1990, 178).

t.a.v. zwakzinnigen:

- Subsidieregeling maatschappelijk werk voor zwakzinnigen (Stcrt. 1957, 252).

t.a.v. sport:

- Regeling voor de subsidiëring van organisaties op het gebied van de lichamelijke opvoeding en de sport (Min. van OK&W, afdeling LS nr. 605 d.d. 27-6-1955);
- Rijksregeling subsidiëring landelijke organisaties op het gebied van de lichamelijke opvoeding en de sport (Stcrt. 1967, 201);
- Rijksregeling subsidiëring landelijke organisaties op het gebied van de sport (Stcrt. 1977, 230);
- Rijksregeling voor erkenning en subsidiëring van opleidingen en bijscholingen op het gebied van sport en sportieve recreatie (Stcrt. 1977, 230);
- Rijksregeling subsidiëring sportaccommodaties (Stcrt. 1967, 192);
- Rijksregeling subsidiëring overdekte sportaccommodaties (Stcrt. 1971, 130).

(20)

actor:	de minister waaronder Welzijn ressorteert, de vakminister.
handeling:	Het vaststellen, wijzigen en intrekken van op wet- en regelgeving gebaseerde nadere ministeriële regelen
periode:	ca. 1975 -
grondslag:	RSCA art. 23 lid 1, 36; RSCW art. 23 lid 1, 48 lid 1 en 3, 66 lid 3, 68; RLSCW art. 5 lid 3, art. 10 lid 1; RMD-I art. 22 lid 1, 23 lid 3, 46 lid 1, 47 lid 3, 57a lid 2, 63 lid 2, 66, 69; Welzijnswet art. 12 lid 2, 14 lid 3; Welzijnswet 1994 art. 7 lid 4, 10 lid 4; BSW art. 20 lid 1, 27 onder a en c; BBW art. 13 lid 1, 44 lid 1; Wet Jhv art. 13, 37 lid 3; Besluit bijdragen jeugdhulpverlening (Stb. 1990, 167) art. 13; Besluit tijdelijke regeling bekostiging jeugdhulpverlening (Stb. 1990, 564) art. 16 lid 3; RWM art. 13 lid 2; TVMD art. 5 lid 3 en 5, 6, 12, 17, 20, 24, 28, 36, 38 lid 2; Besluit toelating rechtspersonen maatschappelijke dienstverlening (Stb. 1977, 252) art. 6 en 7; Besluit erkenningsnormen dagverblijven voor gehandicapten (Stb. 1982, 725) art. 7, 8, 15,

	19, 20, 21, 32;
	Besluit erkenningsnormen gezinsvervangende tehuizen voor gehandicapten (Stb. 1982, 726) art. 7, 8, 15, 18, 20, 30;
product(en):	artikelen van diverse regelingen genoemd in de twee voorafgaande handelingen ministeriële regeling; met als grondslag een AMvB onder andere: <i>t.a.v. algemeen welzijn:</i>
	- (Tijdelijk/interim) besluit benoembaarheidseisen en (bekostiging) arbeidsvoorwaarden sociaal-culturele activiteiten / werk (Stcrt. 1979, 129; vervangen 1980, 148; vervangen 1981, 151);
	- Besluit toezicht Rijksbijdrageregeling sociaal-culturele activiteiten / werk (Stcrt. 1979, 129; vervangen 1980, 232);
	- Besluit democratiseringsregelen sociaal-cultureel werk (Stcrt. 1980, 244);
	- Besluit benoembaarheidseisen en arbeidsvoorwaarden maatschappelijke dienstverlening fase I (Stcrt. 1982, 9);
	- Besluit toezicht Rijksbijdrageregeling maatschappelijke dienstverlening fase I (Stcrt. 1982, 9);
	- Rijksbijdrageregeling sociaal-culturele activiteiten (Stb. 1979, 172);
	- Rijksbijdrageregeling sociaal-cultureel werk (Stb. 1980, 300);
	- Regeling landelijk sociaal-cultureel werk (Stb. 1983, 406);
	- Rijksbijdrageregeling maatschappelijke dienstverlening fase I (Stb. 1981, 679).
	<i>t.a.v. jeugdwelzijn:</i>
	- Controleprotocol bekostiging jeugdhulpverlening (Stcrt. 1991, 155).
	<i>t.a.v. gehandicapten:</i>
	- Besluit benoembaarheidseisen medewerkers gezinsvervangende tehuizen voor gehandicapten (Stcrt. 1982, 252);
	- Besluit (functies en taakaanduidingen) medewerkers gezinsvervangende tehuizen voor gehandicapten (Stcrt. 1982, 252; vervangen 1988, 129);
	- Besluit benoembaarheidseisen medewerkers dagverblijven gehandicapten (Stcrt. 1983, 74);
	- Besluit (functies en taakaanduidingen) medewerkers dagverblijven voor gehandicapten (Stcrt. 1983, 74; vervangen 1988, 129);
	- Besluit toezicht dagverblijven en gezinsvervangende tehuizen voor gehandicapten (Stcrt. 1983, 74; vervangen 1988, 125);
	- Termijn indiening provinciaal plan (Stcrt. 1976, 254);
	- Regeling planning voorzieningen van maatschappelijke dienstverlening (Stcrt. 1976, 254);
	- Aanwijzing werkgebied dagverblijven en gezinsvervangende tehuizen voor gehandicapten (Stcrt. 1980, 201);
	- Tijdelijke regeling (voorlopige) erkenning dagverblijven voor gehandicapten (Stcrt. 1984, 11);
	- Tijdelijke regeling (voorlopige) erkenning gezinsvervangende tehuizen voor gehandicapten (Stcrt. 1984, 11; vervangen 1984, 216).
opmerking:	de producten bij deze handeling kunnen zelf weer dienen als grondslag voor nadere regelgeving.
(21)	
actor:	de minister waaronder Welzijn ressorteert, de vakminister.
handeling:	Het vaststellen, wijzigen en intrekken van niet op wet- of regelgeving gebaseerde nadere ministeriële regelen
periode:	1945 -
grondslag:	-

product(en): ministeriële regeling, onder andere:
t.a.v. algemeen welzijn:

- Beschikking herziening uitvoering subsidieregelingen (Stcrt. 1972, 154);
- Vuistregels uitvoerend werk (Stcrt. 1977, 252).

t.a.v. jeugd welzijn:

- Erkenningsregeling vrijwillige plaatsingen jeugdhulpverlening (Stcrt. 1987, 140);
- Besluit instelling inspectie jeugdhulpverlening (Stcrt. 1988, 109);
- Privacy-reglement registratie vrijwillige plaatsing jeugdhulpverlening (Stcrt. 1988, 150);
- Reglement persoonsregistratie vrijwillige plaatsing jeugdhulpverlening (Stcrt. 1990, 124; vervangen 1993, 110).

t.a.v. sociale jeugdzorg:

- Algemene regeling voor kampen en internaten voor sociale jeugdzorg (Stcrt. 1953, 88; vervangen 1960, 181).

opmerking: bij deze regelgeving ontbreekt een formele grondslag in wet- en regelgeving, maar ze zijn normaalgesproken opgesteld in samenhang met een subsidieregelingen of AMvB.

(22)

actor: de minister waaronder Welzijn ressorteert,
de vakminister.

handeling: Het vaststellen, wijzigen en intrekken van vormvoorschriften voor plannen, programma's of verslagen

periode: 1945 -

grondslag: RSCA art. 12, 15, 21;
RSCW art. 12, 15, 21, 37, 40, 46;
RDM-I art. 10, 13, 20, 35, 38, 44.

product(en): beschikkingen

(23)

actor: de minister waaronder Welzijn ressorteert,
de vakminister.

handeling: Het vaststellen van modellen van administratieve formulieren

periode: 1945 -

grondslag: artikelen in AMvB's en ministeriële regelingen

product(en): beschikkingen

(24)

actor: de minister waaronder Welzijn ressorteert.

handeling: Het vaststellen, wijzigen en intrekken van beoordelingsnormen, beleidsregels en interpreterende regels met betrekking tot of gerelateerd aan het verstrekken van subsidies

periode: 1945 -

grondslag: -

product(en): circulaires, onder andere:
Subsidiesystematiek zelforganisaties minderheden (Stcrt. 1995, 199);
Inzet middelen ten behoeve van de inburgering nieuwkomers (Stcrt. 1995, 207).

opmerking: onder deze handeling valt ook het maken van algemene uitzonderingen en het doen van uitspraken over gevallen waarin de regels niet voorzien.

Beleidsverantwoording

(25)

actor: de minister waaronder Welzijn ressorteert,

de vakminister.
handeling: Het beantwoorden van Kamervragen en het anderszins op verzoek incidenteel informeren van de Kamers der Staten-Generaal inzake het welzijnsbeleid
periode: 1945 -
grondslag: -
product(en): brieven, notities

(26)

actor: de minister waaronder Welzijn ressorteert,
de vakminister.
handeling: Het verstrekken van informatie aan de Commissies voor de Verzoekschriften van de Staten-Generaal, aan overige Kamercommissies en aan de Nationale Ombudsman
naar aanleiding van klachten van burgers inzake het welzijnsbeleid
periode: 1945 -
grondslag:
product(en): brieven, notities
opmerking: zie ook de handelingen in het PIVOT-rapport dat de Nationale Ombudsman behandelt.

(27)

actor: de minister waaronder Welzijn ressorteert.
handeling: Het voeren van verweer in beroepschriftenprocedures voor de Raad van State en /of de kantonrechter
periode: 1975 -
grondslag: Wet administratieve rechtspraak overheidsbeschikking (Stb. 1975, 284) art. 7
product(en): verzoekschriften (bv. Stcrt. 1978, 63, 121)
opmerking: zie ook A. Spijksma, *Driemaal 's Raads recht. Een institutioneel onderzoek naar de taakgebieden van de Raad van State*. PIVOT-rapport nr. 17 ('s-Gravenhage 1994).

(28)

actor: de minister waaronder Welzijn ressorteert.
handeling: Het beantwoorden van verzoeken tot herziening van subsidieregelingen op grond van de Beschikking herziening uitvoering subsidieregelingen (Stcrt. 1972, 154)
periode: 1972 - 1989
grondslag: Beschikking herziening uitvoering subsidieregelingen (Stcrt. 1972, 154) art. 1
product(en): beschikkingen (bv. Stcrt. 1979, 241)
opmerking: de minister kan hiervoor advies vragen van de Commissie Herziening Uitvoering Subsidie- of Bijdrageregelingen. Als de minister van dit advies afwijkt worden zowel zijn beschikking als het advies in de Nederlandse Staatscourant gepubliceerd.

(29)

actor: de minister waaronder Welzijn ressorteert.
handeling: Het beslissen op een beroepen en bezwaarschriften van uitvoerders van welzijnsactiviteiten
periode: 1945 -
grondslag:
product(en): beschikkingen

(30)

actor: de minister waaronder Welzijn ressorteert.
handeling: Het voorbereiden van beslissingen op een beroep van of geven van een aanwijzingen aan provinciale besturen of gemeentebesturen
periode: 1945 -
grondslag: Provinciewet, art. 165;

product(en): Gemeentewet, art. 185;
Welzijnswet, art. 10 en 41
opmerking: beschikkingen (bv. Stcrt. 1984, 59)
het nemen van de uiteindelijke beslissing of het geven van de aanwijzing geschiedt door de Kroon.

Overeenkomsten met lagere overheden en particuliere organisaties

(31)

actor: de minister waaronder Welzijn ressorteert.
handeling: Het mede vaststellen van de organisatie van een representatief orgaan voor een bepaalde categorie van particuliere instellingen
periode: 1945 -
grondslag:
opmerking: bijvoorbeeld het mede vaststellen van de organisatie van de Stichting Nationale Federatie voor Huishoudelijke en Gezinsvoorlichting (SNFHG).

(32)

actor: de minister waaronder Welzijn ressorteert.
handeling: Het aanwijzen van een organisatie als adviserende instantie voor de minister aangaande de planning of uitvoering van het welzijnsbeleid
periode: 1945 -
grondslag:

(33)

actor: de minister waaronder Welzijn ressorteert.
handeling: Het voorbereiden van het aanwijzen van proefgebieden in het kader van experimenten ten behoeve van het welzijnsbeleid
periode: ca. 1980 - 1990
grondslag:
opmerking: de formele aanwijzing geschiedt door de ministerraad.

(34)

actor: de minister waaronder Welzijn ressorteert.
handeling: Het afsluiten van convenanten of bestuursovereenkomsten met overheidsorganen in het kader van het financieren van welzijnsactiviteiten
periode: ca. 1975 -
grondslag: Welzijnswet art. 13 lid 2;
Regeling opvang asielzoekers (Stcrt. 1987, 75) art. 5, vervangen (Stcrt. 1991, 251) art. 14
product(en): overeenkomsten, onder andere:
- Convenant tussen het ministerie van WVC en de gemeente Rotterdam, 1979
- Bestuursovereenkomst inzake overdracht taken en bevoegdheden op sociaal-cultureel terrein aan de provincie Limburg (Stcrt. 1985, 22)

(35)

actor: de minister waaronder Welzijn ressorteert.
handeling: Het opstellen van nadere regelen en voorschriften aan de hand van afgesloten convenanten of bestuursovereenkomsten met overheidsorganen in het kader van het experimenteel financieren van welzijnsactiviteiten
periode: 1945 -
grondslag: -

product(en): bv. Convenantfinancieringsregeling (Stcrt. 1982, 253)

(36)

actor: de minister waaronder Welzijn ressorteert,
de vakminister.

handeling: Het vaststellen dat bepaalde voorzieningen door een provinciale, gemeentelijke of
landelijke voorziening worden verzorgd of onder een bepaalde standaard vallen

periode: ca. 1980 -

grondslag: RSCW art. 64;
Welzijnswet art. 13 lid 2;
Wet Jhv (wijziging Stb. 1992, 386) art. 25 lid 4;
RWM art. 6;
TSMD art. 6 lid 2;
Rijkssubsidieregeling gezinsverzorging (Stcrt. 1985, 29; gewijzigd 1987, 120) art. 2 lid
2

product(en): beschikking

(37)

actor: de minister waaronder Welzijn ressorteert.

handeling: Het aanwijzen van adviesinstanties voor Provinciale Staten ten behoeve van het opstellen
van een provinciaal plan

periode: ca. 1975 -

grondslag: TVMD, art. 5 lid3

(38)

actor: de minister waaronder Welzijn ressorteert,
de vakminister.

handeling: Het verlenen of delegeren van bevoegdheden aan personen, organisaties of instellingen
in het kader van de uitvoering van welzijnsactiviteiten

periode: 1945 -

grondslag: Tijdelijke regeling opvang ontheemden (Stcrt. 1992, 142) art. 19

product(en): beschikkingen, onder andere:

t.a.v. minderheden:

- Bevoegdheidsverlening Interimstichting Opvang Asielzoekers en StichtingProjecten
Opvang Asielzoekers (Stcrt. 1993, 211)
- Delegatie bevoegdheden inzake opvang van asielzoekers (Stcrt. 1994, 61)
- Bevoegdheid Stichting Centrale Opvang Vluchtelingen (Stcrt. 1994, 155)
- Bevoegdheden bestuur Centraal Orgaan Opvang Asielzoekers (Stcrt. 1995, 2)

Verlening van erkenningen, subsidies en ontheffingen

(39)

actor: de minister waaronder Welzijn ressorteert,
de vakminister.

handeling: Het in overleg vaststellen welke minister of rechtspersoon subsidie zal verlenen ten
behoefte van een bepaalde voorzieningen voor de uitvoering van welzijnswerk of
welzijnsactiviteiten

periode: 1945 -

grondslag: Rijksregeling voor de subsidiëring van het buurtwerk (Stcrt. 1959, 167) art. 2;
Rijksregeling voor de subsidiëring van het bijzonder gezins- en wijkwerk (Stcrt. 1959,
167) art. 3 lid 2

product(en): beschikkingen

- (40)
- actor: de minister waaronder Welzijn ressorteert.
- handeling: Het vaststellen, wijzigen en intrekken van verdelingsplannen van voorzieningen die voor bekostiging door het Rijk in aanmerking komen
- periode: ca. 1975 -
- grondslag: RSCA art. 26 lid 1;
RSCW art. 26 lid 1, 51 lid 1;
RLSCW art. 6;
RMD-I art. 25, 49;
Welzijnswet art. 12, lid 1;
Besluit gegevensverstrekking jeugdhulpverlening (Stb. 1993, 328) art. 5 lid 3; TVMD art. 9, 39
- product(en): beschikkingen, onder andere:
t.a.v. algemeen welzijn:
- Verdelingsplan begrotingsgelden voor sociaal-cultureel werk (Stcrt. 1983, 243; vervangen 1985, 200; vervangen 1986, 140).
t.a.v. emancipatie:
- Verdelingsplan Tijdelijke Rijksbijdrageregeling ter stimulering van emancipatiewerk (Stcrt. 1986, 140).
t.a.v. gehandicapten:
- Voorziening in behoefte aan dagverblijven en gezinsvervangende tehuizen voor gehandicapten (Stcrt. 1976, 254);
- Landelijk plan dagverblijven en gezinsvervangende tehuizen voor gehandicapten (Stcrt. 1980, 201; vervangen 1982, 68).
- (41)
- actor: de minister waaronder Welzijn ressorteert.
- handeling: Het groepsgewijs (voorlopig) erkennen van instellingen en het publiceren van erkenningslijsten
- periode: 1945 -
- grondslag: subsidieregelingen; erkenningsregelingen
- product(en): beschikkingen
- (42)
- actor: de minister waaronder Welzijn ressorteert.
- handeling: Het per geval (voorlopig) erkennen van instellingen
- periode: 1945 -
- grondslag: subsidieregelingen; erkenningsregelingen
- product(en): beschikkingen
- (43)
- actor: de minister waaronder Welzijn ressorteert.
- handeling: Het erkennen van een opleidingsprogramma of examenprogramma
- periode: 1945 -
- grondslag: Rijksregeling voor erkenning en subsidiëring van opleidingen en bijscholingen op het gebied van sport en sportieve recreatie (Stcrt. 1977, 230) art. 4;
Regeling subsidiëring en erkenning van opleidingen en bijscholingen op het gebied van sport en sportieve recreatie (Stcrt. 1990, 153) art. 12.
- product(en): beschikkingen
- (44)

actor: de minister waaronder Welzijn ressorteert.
handeling: Het aan een gecommiteerde verzoeken om een organisatie te adviseren over het opstellen van een opleidingsprogramma of examenprogramma
periode: 1945 -
grondslag: Rijksregeling voor erkenning en subsidiëring van opleidingen en bijscholingen op het gebied van sport en sportieve recreatie (Stcrt. 1977, 230) art. 4;
Regeling subsidiëring en erkenning van opleidingen en bijscholingen op het gebied van sport en sportieve recreatie (Stcrt. 1990, 153) art. 12.

(45)

actor: de minister waaronder Welzijn ressorteert.
handeling: Het afwijzen van een verzoek om erkenning van een instelling of een opleidingsprogramma
periode: 1945 -
grondslag: Begrotingswet;
algemene maatregel van bestuur;
(rijks)subsidie- of bijdrageregeling;
stimuleringsmaatregel.
product(en): beschikkingen

(46)

actor: de minister waaronder Welzijn ressorteert.
handeling: Het verlenen van een subsidie voor de structurele bekostiging van welzijnsactiviteiten
periode: 1945 -
grondslag: Begrotingswet;
artikelen in AMvB's;
subsidierelingen;
stimuleringsmaatregelen.
product(en): beschikkingen
opmerking: zie 3.2 voor de activiteiten die onder deze handeling vallen.

(47)

actor: de minister waaronder Welzijn ressorteert.
handeling: Het verlenen van een projectsubsidie voor het tijdelijk bekostigen van (experimentele) welzijnsactiviteiten
periode: 1945 -
grondslag: Begrotingswet;
artikelen in AMvB's;
subsidie- of bijdrageregelingen;
stimuleringsmaatregelen.
product(en): beschikkingen
opmerking: zie 3.2 voor de activiteiten die onder deze handeling vallen.

(48)

actor: de minister waaronder Welzijn ressorteert.
handeling: Het verlenen van een rijksbijdrage of uitkering voor het bekostigen van welzijnsactiviteiten
periode: 1945 -
grondslag: Begrotingswet;
artikelen in AMvB's;
subsidie- of bijdrageregelingen;
stimuleringsmaatregelen.

product(en): beschikkingen
opmerking: zie 3.2 voor de activiteiten die onder deze handeling vallen.

(49)

actor: de minister waaronder Welzijn ressorteert.
handeling: Het verlenen van een garantie ten behoeve van bouw, herbouw, herstel en uitbreiding van inrichtingen voor maatschappelijk welzijn, in overeenstemming met de minister van Financiën
periode: 1945 -
grondslag: Regelen tot het verlenen van garanties voor leningen aangegaan voor de bouw of verbouw, herstel en uitbreiding van inrichtingen voor de thuislozenzorg in Nederland (Stcrt. 1965, 242) art. 4, 5, 8;
Rijksregeling inrichtingen thuisloze personen (Stcrt. 1971, 130) art. 33, 38 onder h en g.
product(en): beschikkingen

(50)

actor: de minister waaronder Welzijn ressorteert.
handeling: Het afwijzen van verzoek om een subsidie, projectsubsidie, rijksbijdrage, uitkering of garantie voor het bekostigen van welzijnsactiviteiten
periode: 1945 -
grondslag: Begrotingswet;
algemene maatregel van bestuur;
(rijks)subsidie- of bijdrageregeling;
stimuleringsmaatregel.
product(en): beschikkingen

(51)

actor: de minister waaronder Welzijn ressorteert.
handeling: Het opstellen van lijsten van de organisaties die subsidie voor het bekostigen van welzijnsactiviteiten ontvangen
periode: 1945 -
grondslag: -
product(en): lijsten (bv. Stcrt. 1964, 236; 1964, 100; 1976, 49; 1982, 253)

(52)

actor: de minister waaronder Welzijn ressorteert.
handeling: Het verlenen van structurele ontheffingen op de in wet- en regelgeving vastgelegde voorschriften inzake de uitvoering van welzijnsactiviteiten
periode: 1945 -
grondslag: Begrotingswet;
artikelen in AMvB's;
subsidie- of bijdrageregelingen;
stimuleringsmaatregelen.
product(en): Ontheffing artikelen Rijksbijdrageregeling voor provinciaal bestuur Limburg (Stcrt. 1981, 249)

(53)

actor: de minister waaronder Welzijn ressorteert.
handeling: Het verlenen van incidentele ontheffingen op de in wet- en regelgeving vastgelegde voorschriften inzake de uitvoering van welzijnsactiviteiten
periode: 1945 -
grondslag: Begrotingswet;

product(en): artikelen in AMvB's;
subsidie- of bijdrageregelingen;
stimuleringsmaatregelen.
ontheffingen

Toezicht en controle

(54)

actor: de minister waaronder Welzijn ressorteert,
de vakminister.

handeling: Het aanwijzen van ambtenaren, gecommitteerden of andere rechtspersonen belast met
toezicht, controle, inning of een andere taak op het beleidsterrein welzijn

periode: 1945 -

grondslag: RSCA art. 36 lid 1;
RSCW art. 68 lid 1;
RMD-I art. 66 lid 1, 69 lid 1;
Welzijnswet art. 33;
BSW art. 21 lid 1, 28;
BBW art. 30 lid 1, 49 lid 1;
Wet Jhv art. 55;

product(en): Besluit gegevensverstrekking jeugdhulpverlening (Stb. 1993, 328) art. 3
beschikkingen, onder andere:
t.a.v. jeugdwelzijn:

- Instelling vertrouwensarts inzake kindermishandeling (Stcrt. 1972, 56);
- Aanwijzing controle-ambtenaren (Stcrt. 1989, 251);
- Aanwijzing raad van de kinderbescherming voor de vaststelling en inning van
bijdragen bij justitiële kinderbescherming en vrijwillige jeugdhulpverlening (Stcrt.
1995, 81; vervangen 1996, 120).

t.a.v. gehandicapten:

- Aanwijzing ambtenaren van toezicht dagverblijven en gezinsvervangende tehuizen
voor gehandicapten (Stcrt. 1972, 34; vervangen 1974, 178);
- Aanwijzing toezicht- en opsporingsambtenaren Tijdelijke verstrekkingenwet
maatschappelijke dienstverlening (Stcrt. 1990, 8).

(55)

actor: de minister waaronder Welzijn ressorteert, de vakminister

handeling: Het benoemen van ambtenaren of andere rechtspersonen belast met toezicht,
controle, inning of een andere taak op het beleidsterrein welzijn

periode: 1945 -

grondslag: -

product(en): benoemingen

Uitvoering van projecten

(56)

actor: de minister waaronder Welzijn ressorteert.

handeling: Het voorbereiden en opstellen van projecten, experimenten en andere activiteiten ten
behoefte van de uitvoering van welzijnsactiviteiten

periode: 1945 -

grondslag:

opmerking: veelal uitgevoerd door hiervoor ingestelde organen, zoals de Stuurgroep

Ontwikkelingsprojecten, de Landelijke Stuurgroep BRW-experiment Leefbaarheid Kleine Kernen, de Projectgroep Jeugd in Beweging, en de Stuurgroep Planning Zwakzinnigenzorg.

(57)

actor: de minister waaronder Welzijn ressorteert.
handeling: Het verslagleggen over de begeleiding en uitvoering van projecten, experimenten en andere activiteiten ten behoeve van de uitvoering van welzijnsactiviteiten
periode: 1945 -
grondslag:
opmerking: veelal uitgevoerd door hiervoor ingestelde organen, zoals de Stuurgroep Ontwikkelingsprojecten, de Landelijke Stuurgroep BRW-experiment Leefbaarheid Kleine Kernen, de Gemengde interdepartementale werkgroep jeugdwelzijnsbeleid (Commissie-Mik), de Projectenbegeleidingscommissie, de Projectgroep Jeugd in Beweging Begeleidingscommissie jongeren-bouwen-voor-jongeren, de Projectgroep Jeugd in Beweging Begeleidingscommissie ontwikkelingsprojecten in het kader van het opbouwwerk in bijzondere situaties, het Landelijk comité ter begeleiding van de Nederlandse ontwikkelingsprojecten in het kader van het EG-actieprogramma ten behoeve van de sociale en economische integratie van gehandicapten, de Stuurgroep Planning Zwakzinnigenzorg.

(58)

actor: de minister waaronder Welzijn ressorteert.
handeling: Het adviseren van lagere overheidsorganen over de uitvoering van projecten, experimenten en andere activiteiten ten behoeve van de uitvoering van welzijnsactiviteiten
periode: 1945 -
grondslag:
opmerking: zie vorige handeling.

Onderzoek

(59)

actor: de minister waaronder Welzijn ressorteert.
handeling: het vaststellen van de opdracht en het eindproduct van een intern of extern (wetenschappelijk) onderzoek betreffende het welzijnsbeleid.
periode: 1945 -
grondslag:
product(en): Offerte, brieven, rapport
opmerking: Onder vaststellen van het eindproduct wordt ook het in ontvangst nemen van het eindproduct verstaan.

(60)

actor: de minister waaronder Welzijn ressorteert.
handeling: Het begeleiden van intern en extern (wetenschappelijk) onderzoek betreffende het welzijnsbeleid.
periode: 1945 -
grondslag:

(61)

actor: de minister waaronder Welzijn ressorteert.
handeling: Het verzamelen en bewerken van gegevens ten behoeve van intern

periode: (wetenschappelijk) onderzoek betreffende het welzijnsbeleid.
1945 -
grondslag:

(62)

actor: de minister waaronder Welzijn ressorteert.
handeling: Het financieren van extern (wetenschappelijk) onderzoek betreffende het welzijnsbeleid.
periode: 1945 -
grondslag:
product(en): rekeningen, declaraties

4 Historische beschrijving van de beleidsterreinen binnen het taakgebied welzijn en specifieke handelingen

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk worden de afzonderlijke beleidsterreinen beschreven die tot het taakgebied welzijn behoren, en de handelingen gegeven in zoverre deze niet tot de algemene handelingen behoren. Dit zijn voornamelijk handelingen van als actor optredende commissies en andere overlegorganen, en handelingen die specifiek zijn voor een bepaald beleidsterrein, zoals bijvoorbeeld 'het aanmerken van een gemeente als kerngemeente voor minderheden of vluchtelingen' (zie 4.6). De hier gehanteerde indeling in beleidsterreinen is in zekere zin kunstmatig. Zo is de onderlinge samenhang tussen bijvoorbeeld algemeen maatschappelijk werk, maatschappelijke opvang en opbouwwerk (zie 4.2) niet altijd evident, maar om praktische overwegingen zijn deze drie in één paragraaf beschreven. Het zwaartepunt van de context ligt op de historische ontwikkelingen, de verhoudingen tussen rijksoverheid, lokale overheden en particulier initiatief, en de opeenvolgende subsidieregelingen.

4.2 Algemeen maatschappelijk werk, maatschappelijke opvang en opbouwwerk

4.2.1 Inleiding

Van de jaren vijftig tot tachtig besloeg de term algemeen maatschappelijk werk (AMW) de maatschappelijke dienstverlening ten behoeve van de samenleving in het algemeen, dit in tegenstelling tot het categorale maatschappelijk werk, dat zich richtte op specifieke groepen zoals jongeren, vrouwen, minderheden of gehandicapten, en waarop ook een meer gespecialiseerde aanpak van toepassing was.⁴² AMW nam een centrale plaats in binnen de maatschappelijke dienstverlening, waarbij werd samengewerkt met andere werkvormen. Dit was bijvoorbeeld het geval met instellingen voor ongehuwde moeders. De Federatie van Instellingen voor Ongehuwde Moeders (FIOM) en andere landelijke instellingen werden in 1990 gesubsidieerd als onderdeel van de maatschappelijke opvang, die de thuislozenzorg en de vrouwenopvang in zich verbond.

Rond de jaren zeventig vormde de samenlevingsopbouw een van de peilers van het welzijnsbeleid. Het had drie uitgangspunten: hulp verlenen aan groepen met een achterstand, het stimuleren van hun ontwikkeling en het stimuleren, ondersteunen en coördineren van nieuwe initiatieven voor of door de bevolking. Het opbouwwerk en de daarbij behorende ondersteuningsorganen voor overleg, advies en planning waren ontstaan uit het werk dat was gericht op het verbeteren van de sociale omgeving in bepaalde kernen in de stad of het platteland (bijzonder regionaal welzijnsbeleid). De intermediaire functie tussen overheid, particulier initiatief en bevolking werd door de omslag in het beleid in het midden van de jaren zeventig ondermijnd, en het opbouwwerk bleef in de jaren negentig slechts in een afgeslankte en aangepaste vorm over.

4.2.2 Algemeen maatschappelijk werk en organen van samenwerking

Het AMW richtte zich in de jaren vijftig op verscheidene maatschappelijke moeilijkheden van personen en gezinnen, waarbij een niet-gespecialiseerde aanpak werd gevolgd. De taak van

het AMW was tweeledig: het opstellen van een diagnose van de problematiek en het vertrekken van informatie, geven van adviezen, voorlichten en bemiddelen ten behoeve van de cliënten en het gespecialiseerde maatschappelijk werk. Men kreeg te maken met een verscheidenheid van personen en sociale moeilijkheden, zodat de inhoud van het werk werd bepaald door de mate waarin de bevolking ervan gebruik maakte en door de aard van de moeilijkheden die zich voordeden. Kenmerkend voor het AMW was dat het optrad in geografische eenheden van betrekkelijk gering omvang, zoals wijken, gemeenten of districten, zodat het niet alleen dicht bij de bevolking zat om deze hulp te verlenen, maar ook knelpunten zelf kon signaleren. Samenwerking met andere werkvormen was dan ook essentieel, en in bepaalde gevallen gaf het AMW aanvullende steun aan het gespecialiseerde werk of zorgde voor begeleiding of nazorg.

In de Richtlijnen voor subsidiëring van het uitvoerend algemeen maatschappelijk werk (Stcrt. 1955, 130) wordt subsidie verleend ten behoeve van organisaties en instellingen die zich op plaatselijk of beperkt regionaal niveau de uitvoering van het AMW behartigen. Nadere bepalingen werden gesteld in de Regeling ten aanzien van de opleidingseisen, de salarismaxima en de minima en maxima van apparaatskosten, geldend bij de subsidiëring van het uitvoerend algemeen maatschappelijk werk (Stcrt. 1956, 55). De Adviescommissie opleidingseisen bij subsidiëring algemeen maatschappelijk werk (Stcrt. 1956, 55) gaf adviezen aan de minister omtrent de toepassing van de regeling.

In de Richtlijnen voor de subsidiëring van organen van samenwerking voor het maatschappelijk werk op levensbeschouwelijke of algemene grondslag (Stcrt. 1955, 130) werd voorzien in de subsidiëring van organen die werkzaam waren op het maatschappelijk werk op landelijk niveau. In 1955 waren dat bv. de Raad voor Gereformeerde Sociale Arbeid, de Stichting Joods Maatschappelijk Werk en Humanitas. De richtlijnen waren ook van toepassing op provinciale en plaatselijke organen van samenwerking. De subsidie werd vastgesteld op basis van de kosten gemaakt voor de functie van samenwerking en van voorlichting en advies.

De twee richtlijnen werden per 1 januari 1962 vervangen door respectievelijk de Rijkssubsidieregeling voor het algemeen maatschappelijk werk (Stcrt. 1962, 58) en de Rijkssubsidieregeling voor organen van samenwerking (zie beneden). De kernwoorden plaatselijk, niet-gespecialiseerd en ten behoeve van de gehele bevolking typeren ook het AMW in de toelichting op de Rijkssubsidieregeling voor het algemeen maatschappelijk werk. Het werk neemt ook een centrale plaats in binnen het netwerk van verschillende werkvormen en hun organisaties en tussen de werkvormen en de hulpbehoevenden. Veel werk werd gedaan door vrijwilligers. In de nieuwe regeling werd maatschappelijke zorg voor gerepatrieerden onder het AMW geplaatst, en in 1967 (Stcrt. 167) telefonische hulpdiensten. Aan het eind van de jaren zestig werd de vrouwenhulpverlening een belangrijk onderdeel van het AMW (zie 4.2.3).

De Rijksbijdrageregeling maatschappelijke hulp- en dienstverlening aan jongeren en jongvolwassenen 1977 (Stcrt. 143) verving wat betreft de daarin genoemde taken de Rijkssubsidieregeling voor het algemeen maatschappelijk werk 1962. Op 1 januari 1982 ging de RMD-I in, die de subsidiëring van het AMW overnam (zie 3.4.2).

In 1985 werd 4 miljoen beschikbaar gesteld voor het invoeren van een systeem van 7 x 24 uren bereikbaarheid van het AMW. Dit werd uitgevoerd door de landelijke koepelorganisatie JOINT en de landelijke Federatie van Telefonische Hulpdiensten. De financiering werd geregeld door een wijziging van de RMD-I (Stb. 1986, 385). Met de intrekking van de RMD-I kwam het AMW onder de werking van de Subsidieregeling ouderenzorg, gehandicaptenzorg en algemeen maatschappelijke hulpverlening (Stcrt. 1987, 252), de zgn. OGA-regeling (zie 3.4.5). In 1989 werd het algemeen maatschappelijk werk onder de werking van de Welzijns-

wet gebracht.

In deze periode begon het AMW zich meer te richten op hulp- en dienstverlening aan bijzondere groepen, zoals aan minderheden en jeugdigen. Ook het Innovatiebeleid maatschappelijk werk voor arbeidsongeschikten, gedragen door WVC, behoorde hiertoe. Er waren zo'n 180 instellingen voor maatschappelijk werk in Nederland.

De Rijkssubsidieregeling voor organen van samenwerking 1962 (Stcrt. 58) bouwde voort op haar voorganger. In 1970 (Stcrt. 223) werd de Commissie aangelegenheden organen van samenwerking voor het maatschappelijk werk op levensbeschouwelijke of algemene grondslag ingesteld, om nader inzicht te krijgen in de functie-ontwikkeling van de organen van samenwerking. Voor de functie F-2 werd in 1975 (Stcrt. 83) een begeleidingscommissie ingesteld, die in samenwerking met het Nederlands Instituut voor Maatschappelijke Opbouw de ontwikkelingen van de functie F-2 evalueerde.⁴³ De Rijkssubsidieregeling voor organen van samenwerking 1962 werd praktisch ingetrokken met de inwerkingstelling van de RSCW (zie Stcrt. 1980, 232), met de inachtneming van de richtlijnen voor de subsidiëring van de functie F-2, en geheel met de inwerkingtreding van de Welzijnswet.

4.2.3 Opvang van vrouwen, thuislozenzorg en maatschappelijke opvang

De Voorlopige subsidieregeling maatschappelijk werk voor ongehuwde moeders 1961 (Stcrt. 50) beoogde ongehuwde moeders adequate opvang en begeleiding te garanderen door instellingen en tehuizen voor deze groep apart te subsidiëren en daar kwaliteitsnormen aan te koppelen. Het AMW was in het algemeen niet toereikend voor de specifieke problemen die zich bij ongehuwde moeders konden voordoen. Wel werd er nog van een samenwerking met instellingen van het AMW uitgegaan. De subsidie van 40% werd verleend aan de salarissen en apparaatskosten van de instellingen en aan salarissen en administratieve kosten van de tehuizen die ongehuwde moeders opvingen. De meeste instellingen maakten al deel uit van landelijke organisaties, zoals de Federatie van Instellingen voor Ongehuwde Moeders (FIOM).

In de nieuwe Rijkssubsidieregeling maatschappelijke dienstverlening aan niet-gehuwde moeders en hun kind (Stcrt. 1971, 105) werd ook subsidie voor centrale verenigingen mogelijk gemaakt. De bureaus c.q. instellingen dienden aangesloten te zijn bij een centrale vereniging, die ook met de minister in overleg traden alvorens nieuw personeel aan te nemen. Voor de bureaus werkten gediplomeerde functionarissen, en eventueel supervisors die voor een door de minister te bepalen tijdvak werden aangesteld. In 1971 (Stcrt. 133) werd de subsidie voor bureaus en tehuizen tot 90% opgeschroefd. Na een wijziging in de categorieën van functionarissen en hun respectievelijke diploma's in 1973 (Stcrt. 26) werd de regeling verder niet meer ingrijpend veranderd. In 1982 kwam de hulpverlening voor ongehuwden (ongehuwd moederschap, alleenstaand ouderschap, FIOM-bureaus) net als het AMW onder de werking van de RMD-I. De FIOM-bureaus werden per 1 januari 1984 aan de werking van de RMD-I onttrokken (Stb. 1984, 354) en weer rechtstreeks door het Rijk gefinancierd zonder een aparte regeling, totdat ze in 1987 onder de Welzijnswet werden gebracht, waarna de FIOM-bureaus vervolgens bij maatschappelijke opvang werden geplaatst.

De term maatschappelijke opvang wordt in de Integrale nota Maatschappelijke Opvang als volgt gehanteerd: "mensen die door een combinatie van problemen (gedwongen) de thuissituatie hebben verlaten of dreigen te verlaten en (tijdelijk) niet in staat zijn zich op eigen kracht te handhaven in de samenleving." Hierbij kan gedacht worden aan bijvoorbeeld dak-

en thuislozen, zwervers, mishandelde vrouwen en mensen in een psychosociale crisis. Thuislozen kunnen ingedeeld worden in zwervende thuislozen, ex-psychiatrische patiënten, verstandelijk minder begaafden, chronische alcoholisten en personen met gedrags- en aanpassingsstoornissen. De meeste thuislozen zijn en leven alleenstaand, hebben een geringe opleiding en nauwelijks een beroep, zijn in een maatschappelijk kwetsbare positie en hun gezondheidstoestand is (potentieel) problematisch. Ongeveer de helft heeft te maken gehad met ambulante en/of intra-murale geestelijke gezondheidszorg.⁴⁴

Thuislozen worden opgevangen en onderdak geboden in passantenverblijven (van tijdelijke aard), internaten (desnoods permanent, in combinatie met hulpverlening), pensiontehuizen (onderdak met grotere zelfstandigheid) en kleinschalige voorzieningen (bv. begeleide kamerbewoning). Er wordt hen zo een alternatief leefmilieu geboden, die van andere aard is dan bijvoorbeeld de geestelijke gezondheidszorg, die vooral gericht is op behandeling. Deels is er overlapping met andere zorggebieden.

De erkende tehuizen moeten voldoen aan een aantal subsidievoorwaarden, en dienen daarvoor aangesloten te zijn bij de Landelijke Stichting voor Thuislozenzorg en Onderdak (LSTO).

Hieronder behoren onder andere tehuizen beheerd door de stichting Het Leger des Heils. Minimaal moet er aan 20 personen onderdak geboden kunnen worden, en zijn er voorwaarden gesteld ten aanzien van accommodatie en dagactiviteiten. Overleg tussen de LSTO en de overheid vond plaats in de Beraadsgroep WVC/Thuislozenzorg.

In de jaren zestig werden de eerste subsidieregelingen uitgevaardigd. Volgend op de ontwikkeling dat naast verzorging ook therapeutische begeleiding in de inrichtingen werd gegeven, en om andere werkvormen mogelijk te maken werd in 1971 de thuislozenzorg in een nieuw beleids- en financieel kader geplaatst middels de Rijksregeling inrichtingen thuisloze personen en de Rijksgroepregeling thuisloze personen (RTP).⁴⁵ Opvangcentra voor thuislozen komen ook voor subsidie in aanmerking. Via de Regelen tot het verlenen van garanties voor leningen aangegaan voor de bouw of verbouw, herstel en uitbreiding van inrichtingen voor de thuislozenzorg in Nederland (Stcrt. 1965, 242) verleende de minister van CRM een rijksgarantie voor de rente en aflossing van leningen ten behoeve van de bouw, verbouw en eerste inrichting van een tehuis voor thuislozen.⁴⁶ Alleen rechtspersonen die een tehuis voor thuislozen (wilden) beheren en exploiteren en aangesloten waren bij de Landelijke Stichting voor Thuislozenzorg in Nederland kwamen voor de regeling in aanmerking. Verder moesten de voorwaarden in de Erkenningsregeling thuislozen gevolgd worden. De volmacht tot het verlenen van borgtocht werd ondertekend door de ministers van CRM en Financiën. De twee regels werden ingetrokken door de Rijksregeling inrichtingen thuisloze personen (Stcrt. 1971, 130), via welke inrichtingen subsidie werd verleend voor betaalde salarissen, honoraria, door de minister goedgekeurde activiteiten, de exploitatie van afzonderlijke tehuizen en de oprichting, en de verbouw en inrichting van een lokaliteit voor maatschappelijke arbeidstherapie of erkende inrichting.

De RTP was op de Algemene Bijstandswet gebaseerd, en gaf gemeentebesturen de mogelijkheid om thuislozen bijstand te verlenen, bijvoorbeeld voor de kosten om in een inrichting te verblijven. De Rijksgroepregeling thuisloze personen werd per 1 januari 1985 ingetrokken ten gevolge van de TSMD, via welke instellingen voor thuislozenzorg gefinancierd werden totdat de financiering in 1987 werd overgedragen aan de lagere overheden met de invoering van de Welzijnswet en het BSW.

De op het BSW gebaseerde Subsidieregeling maatschappelijke opvang (Stcrt. 1990, 224) was van toepassing op de opvang in voorzieningen voor maatschappelijke opvang (onderdak, begeleiding of hulpverlening) van thuis- of dakloze personen, personen met maatschappelijke of psycho-sociale problemen, die als gevolg daarvan de thuissituatie hebben moeten verlaten,

en van mishandelde of daarmee bedreigde vrouwen die behoefte hebben aan onderdak en een veilige verblijfsplaats (Blijf-van-mijn-Lijfhuizen en FIOM-tehuizen).⁴⁷ Gebruikers werden geacht een eigen bijdrage in de kosten te leveren. In 1995 kwam met de inwerkingtreding van de Welzijnswet 1994 en het BBW de subsidieregeling te vervallen.

De decentralisatie van de maatschappelijke opvang was stapsgewijs in 1987 begonnen. In de nota *Sociale vernieuwing, opdracht en handreiking* werd aangegeven dat de verslavingszorg, de bovenlokale steunfuncties minderheden en de maatschappelijke opvang en hulpverlening in aanmerking kwamen voor decentralisatie naar de gemeenten.⁴⁸ Via de Tijdelijke wet stimulering sociale vernieuwing (Stb. 1993, 628), die voor de periode 1994-1996 van kracht was, werden voor deze voorzieningen doeluitkeringen verschaft door het Fonds Sociale Vernieuwing. Wat betreft de maatschappelijke opvang had de op 14 mei 1992 ingestelde Commissie Decentralisatie van de Maatschappelijke Opvang (Commissie Lems) hierover advies uitgebracht in haar rapport *Springplank en vangnet* (Rijswijk, 1992). Daar voorzieningen voor maatschappelijke opvang zich overwegend in grote steden bevinden, werd in 1996 besloten om na afloop van de Tijdelijke wet stimulering sociale vernieuwing de middelen voor maatschappelijke opvang niet via de Welzijnswet 1994 over te hevelen naar het Gemeentefonds, maar gericht toe te delen aan de zogenaamde centrumgemeenten waar de voorzieningen geconcentreerd zijn.⁴⁹ Sinds 1998 wordt de uitvoering wel ingevolge de Welzijnswet 1994 (artikel 10a) geregeld.

4.2.4 Samenlevingsopbouw en bijzonder regionaal welzijnsbeleid

Samenlevingsopbouw - ook wel opbouwwerk genoemd - heeft historisch gezien drie taken, die in de praktijk veelal door elkaar lopen:

- de hulp- en ontwikkelingstaak: het bestrijden van armoede en onmaatschappelijkheid, het helpen aanpassen van moeilijke groepen en het inspelen op nieuwe ontwikkelingen en problemen;
- de sociale planningstaak: het ontplooiën van nieuwe initiatieven; het coördineren van (particuliere) instellingen en (overheids)instanties; het democratiseren van het welzijn;
- de bevolkingsondersteuningstaak: het ondersteunen van eigen initiatieven van de bevolkingsgroepen.⁵⁰

Het opbouwwerk komt voort uit club- en buurthuiswerk in gebieden met een achterstandssituatie, zowel in de stad als op het platteland. Het opbouwwerk richtte zich echter niet op het individu maar op de sociale omgeving. De economische wederopbouw van Nederland na de Tweede Wereldoorlog werd gecompliceerd door het oplossen van sociale problemen. Provinciale afdelingen van de in 1943 opgerichte Nederlands Volksherstel ontwikkelden zich tot de provinciale opbouworganen, die opbouwwerk op provinciale en regionale schaal beoefenden. Dit hield bijvoorbeeld in dat zij de plaatselijke bevolking via stimuleringsprogramma's en samenwerking met het particulier initiatief betrokken bij de economische planning (industrialisatie, herverkaveling) van de ontwikkelingsgebieden. Deze ontwikkelingen brachten allerlei sociale consequenties met zich mee, en er werd ook aandacht besteed aan de sociale aspecten van de planning, hetgeen later zou uitgroeien tot het Bijzonder Regionaal Welzijnsbeleid. Het opbouwwerk hield zich in dit kader eerst vooral bezig met 'onmaatschappelijkheidsbestrijding'.

Subsidieregelingen voor sociaal groepswerk, maatschappelijk opbouw, samenlevingsopbouw, bijzonder gezins- en wijkwerk en buurtwerk waren bedoeld voor het uitvoerende werk, terwijl

subsidieregelingen voor provinciale organen van coördinatie en overleg, provinciale opbouworganen en plaatselijke instellingen voor overleg en advies waren bedoeld voor de coördinerende en adviserende functie van deze organen.

In 1951 ging het bijzonder regionaal welzijnsbeleid (BRW-beleid) van start, dat tot doel had om bij te dragen in de leefbaarheid en het bevorderen en begeleiden van processen van omschakeling in daartoe speciaal aangewezen gebieden. Hierbij was er sprake van een samenhang met andere regionale beleidsprogramma's, het gebruikmaken van de methode van sociale planning (beleid i.s.m. de betrokken bevolking) en een zekere mate van decentralisatie. BRW-beleid werd het welzijnsinstrument bij uitstek voor groeikern- en groeistedenbeleid en voor oude woongebieden in de vier grote steden, en ontwikkelde zich later tot een meer geïntegreerd beleid ten aanzien van problematische regio's, bijvoorbeeld middels het opstellen van structuurplannen. Het BRW-beleid werd vastgesteld voor periodes van vier jaar, waarbij de coördinerend minister adviezen ontving van de Interdepartementale Commissie Bijzonder Regionaal Welzijnsbeleid (Stcrt. 1968, 241), de taakopvolger van de Interdepartementale Commissie Ontwikkelingsgebieden / Probleemgebieden (ingesteld in 1959 / 1960) en de Commissie voor Gebieden met Bijzondere Structuurveranderingen (ingesteld in 1964).

Na de vaststelling van de ontwikkelingsgebieden (later probleemgebieden en daarna stimuleringsgebieden geheten) werd door het Rijk bepaald hoeveel middelen de lagere overheden ter beschikking kregen op sociaal-cultureel, sociaal-medisch en recreatief terrein, bv. voor investeringen voor, activiteiten door en exploitatie van dorps- en wijkcentra, gezondheidscentra, sportaccommodatie, enz. Het zwaartepunt verschoof van regionaal industrialisatiebeleid naar gebieden met veel werkloosheid, waarna in de jaren '60 de nadruk op een leefbaar woonmilieu in dergelijke gebieden kwam te liggen. In 1964 werden een aantal ruilverkavelingsgebieden bij het beleid betrokken, en in 1967 Zuid-Limburg i.v.m. de mijnsluitingen. In 1969 verschoof het accent naar stedelijke ontwikkelingskernen, waar in de jaren '70 snelgroeiende gemeenten bijkwamen. Met de kaderwetgeving kwam een eind aan het aparte BRW-beleid; de laatste periode liep van 1981-1984.

In de Algemene richtlijnen voor de subsidiëring van sociaal groepswork (Stcrt. 1956, 75) staat vermeld dat deze van toepassing is op ontwikkelingsgebieden en gebieden met bijzondere structuurveranderingen waarbinnen activiteiten plaatsvinden, gericht op de maatschappelijke beïnvloeding en specifieke sociale voorlichting volgens de methodiek van het groepswork, zodat bepaalde bevolkingsgroepen zich maatschappelijk kunnen aanpassen. De regeling voorziet in het verlenen van subsidie van organen die deze activiteiten verzorgen, of zo nodig van gemeenten. Deze werd vervangen door de Subsidieregeling voor maatschappelijke opbouw (Stcrt. 1958, 185), waarin wordt gesteld dat culturele, hygiënische of arbeidszaken waren uitgesloten van subsidie volgens deze regeling. De nieuwe Rijkssubsidieregeling voor samenlevingsopbouw 1963 (Stcrt. 86) had een wat grotere rijkwijde dan haar voorgangster, en besloeg werkzaamheden die de samenwerking en communicatie tussen en met organisatie en instellingen op maatschappelijk terrein bevorderden, en initiatieven die de zelfwerkzaamheid van de bevolking stimuleerden. De mate van inzet van de functionarissen werd door de besturen van de organen bepaald, maar de regeling voorzag wel in eisen omtrent hun opleiding. Activiteiten werden gesplitst in sociaal groepswork en gerichte voorlichting. Naast deze subsidieregelingen werden er in het einde van de jaren '50 nog drie regelingen uitgevaardigd.

1) De Regeling voor de subsidiëring van instellingen die zich ten doel stellen de oprichting,

de exploitatie en het beheer van dorps- en wijkcentra (Stcrt. 1957, 149). Deze was bedoeld voor instellingen die zich tot doel hadden gesteld een dorps- of wijkcentrum te stichten en in te richten. Subsidie werd alleen verleend na een gunstig advies van het betrokken gemeentebestuur over de opzet en een financiële bijdrage van de particuliere sector. Een instelling kon alleen een hypothecaire geldlening aangaan als de minister hiervoor zijn toestemming voor verleende. Het ging hier uitdrukkelijk om centra voor algemene doeleinden om het lokale verenigingsleven te stimuleren.

2) Buurt(huis)werk werd volgens de Rijksregeling voor de subsidiëring van het buurtwerk (Stcrt. 1959, 167) gestimuleerd. Deze kwam qua opzet en doelstelling overeen met de Subsidieregeling voor maatschappelijke opbouw 1958, alleen betrof het hier het door maatschappelijke en culturele activiteiten opheffen van belemmeringen in de sociale en intellectuele ontwikkeling van het individu als lid van gezin en gemeenschap. De subsidie werd verleend aan uitvoeringsorganen die buurtwerk verrichtten en centrale organen die buurtwerk mogelijk maakten. Beide organen dienden aangesloten te zijn bij een landelijk centraal orgaan.

3) De Rijksregeling voor de subsidiëring van het bijzonder gezins- en wijkwerk (Stcrt. 1959, 167) verving de Richtlijnen voor de subsidiëring van het gespecialiseerd gezins- en wijkwerk (circ. d.d. 25-4-1955, nr. MWPG 79200). Het bijzondere in deze regeling betrof de gespecialiseerde aanpak die nodig was om ernstige storingen in het gezins- of sociale leven op te heffen, hetgeen neerkwam op 'onmaatschappelijkheidbestrijding'. Er waren twee vormen:

- a) gespecialiseerd gezins- en wijkwerk: beïnvloeding van het maatschappelijk onaangepaste gezin uitgeoefend in concentraties hiervan in een woongedeelte van een dorp of stadswijk,
- b) bijzonder maatschappelijk gezinswerk: beïnvloeding van het maatschappelijk onaangepaste gezin uitgeoefend in samenhang met bijzonder jeugd- en volksontwikkelingswerk of uitgeoefend door een orgaan voor algemeen maatschappelijk werk of een samenwerkingsorgaan.

In aanmerking voor subsidie kwamen de uitvoeringsorganen die actief waren op deze gebieden, coördinatie-organen voor de onmaatschappelijkheidsbestrijding en centrale organen die planning, beleid, voorlichting en leidersvorming voor uitvoeringsorganen uitvoerden. De uitvoeringsorganen voor bijzonder maatschappelijk gezinswerk en centrale organen konden ook gesubsidieerd worden door de minister van OKW (bijvoorbeeld via de Rijksregeling subsidiëring bijzonder jeugd- en volksontwikkelingswerk 1959), en in dat geval werd er samen met de minister van MaWe vastgesteld wie welk orgaan geheel of gedeeltelijk subsidieerde. Uitvoeringsorganen voor gespecialiseerd gezins- en wijkwerk en coördinatie-organen werden uitsluitend door de minister van MaWe gesubsidieerd. Beslissingen over subsidieaanvragen van nieuwe organen werd na overleg met de betrokken provinciale of gemeentelijke overheden en na een onderzoek genomen.

De Rijksregeling voor de subsidiëring van het buurtwerk 1959 en de Rijksregeling voor de subsidiëring van het bijzonder gezins- en wijkwerk 1959 voorzagen in de verlening van subsidies aan uitvoerende organen om voorzieningen te bouwen en in te richten, waarvoor min of meer dezelfde regels golden als in de Regeling voor de subsidiëring van instellingen die zich ten doel stellen de oprichting, de exploitatie en het beheer van dorps- en wijkcentra 1957. Voor alle bovenstaande regelingen geldt dat, behoudens wijzigingen in de berekening van subsidies, zij inhoudelijk vrijwel niet meer werden gewijzigd en van kracht bleven tot de invoering van de Rijkssubsidieregeling voor werkzaamheden en voorzieningen met betrekking tot de samenlevingsopbouw 1971. De vooraanstaande positie van het opbouwwerk binnen het welzijnsbeleid bereikte in deze periode hiermee zijn hoogtepunt.

De Rijkssubsidieregeling voor werkzaamheden en voorzieningen met betrekking tot de samenlevingsopbouw (Stcrt. 1971, 105) werd tegelijkertijd met de Rijkssubsidieregeling jeugd- en jongerenwerk uitgevaardigd, en was tot stand gekomen na overleg met vertegenwoordigers van afdelingen binnen CRM, de lagere overheden en het particulier initiatief. Het was geënt op de uitgangspunten van het memorandum Voorbereiding wetgeving maatschappelijk en cultureel welzijn uit 1970 (zie 3.3). Samenlevingsopbouw wordt in de regeling gedefinieerd als het met en door de bevolking bevorderen van het op maatschappelijk en cultureel welzijn gericht functioneren van de samenleving als zodanig, door het scheppen van omstandigheden, structuren en relaties die daartoe bijdragen. De werkzaamheden die in aanmerking kwamen voor subsidie werden verder uitgebreid, en omvatten volgens deze regeling:

C) Territoriaal opbouwwerk (algemeen):

- a) het buurtwerk (activiteiten op maatschappelijk, cultureel, recreatief of andere terrein in een buurt of dorp)
- b) de wijkopbouw
- c) het regionaal opbouwwerk

D) Opbouwwerk in bijzondere situaties:⁵¹

- a) oude woonwijken
- b) situaties met maatschappelijke achterstand (bv. bij gezinnen of in gezinsverband)

E) Categorieel opbouwwerk

voor minderheden, met name Antillianen, Surinamers en buitenlandse werknemers

F) Voorlichting in het kader van samenlevingsopbouw:

- a) voorlichting door raadslieden (informatieverschaffing, advisering, verwijzing en bemiddeling op het gebied van maatschappelijk, cultureel en recreatief terrein)
- b) de groepsvoorlichting woon- en leefmilieu (het aan groepen bewust maken van omstandigheden van hun eigen woon- en leefmilieu welke hun maatschappelijk en cultureel welzijn beïnvloeden)

G) Centrale accommodaties

gebouwen voor activiteiten en dienstverlening op het gebied van maatschappelijk, cultureel en recreatief terrein

De voorwaarden en bepalingen inzake subsidieverlening op het gebied van de instelling, het personeel en de administratie, alsmede aangaande experimenten, toezicht en het stellen van nadere regelen werden zoveel mogelijk uniform geformuleerd, en sloten aan op het gestelde in de voorgaande regelingen. De instellingen waren verantwoordelijk voor de uitvoering van het werk; subsidie kon vanwege meerdere delen van de regeling aan hen verleend worden (stapel-subsidiëring). De minister was eindverantwoordelijk voor wat de bepaling van het beleid aanging, inclusief het stellen van subsidievoorwaarden en dergelijke. De beleidsbepaling gebeurde in samenwerking met gemeentelijke en provinciale overheden, die hiervoor werden bijgestaan door plaatselijke of provinciale organen van overleg en advies (zie 4.2.5), waarin vertegenwoordigers van het particulier initiatief en de overheid zitting hadden. Zij hielden zich ook bezig met zaken zoals voorlichting, onderzoek en planning. Er werd een adviescommissie ingesteld die bij geschillen over de toepassing van de regeling werd gehoord, een bijstuuringscommissie die voorstellen tot aanpassingen van de regeling maakte,⁵² en een departementale overleggroep.

In de periode 1965-1974 was het opbouwwerk sterk gegroeid, en de methode door andere werkvormen vervangen. De stimulering van stadsvernieuwing gaf het opbouwwerk een

verdere impuls, al leidde dit soms tot een eigenmachtige opstelling van opbouwwerkers tegen het lokale gezag. In 1973 (Stcrt. 183) ontvingen een aantal gemeenten en gebieden voor de periode 1973-76 (investerings)subsidies in het kader van het Bijzonder Regionaal Welzijnsbeleid, omdat zij behoorden tot categorieën zoals 'maatschappelijke stagnerende gebieden met ingrijpende ruilverkavelingen', 'groeigemeentenopvang bevolking Randstad' of 'afronding stimuleringsbeleid overige landsdelen'.

De economische crisis en de *Knelpuntennota* zorgden echter voor een omslag in het gevoerde beleid in het midden van de jaren '70. In 1975 produceert het ministerie van CRM de *Nota nadere beleidsbepaling inzake de samenlevingsopbouw*, waarin de plaats van het opbouwwerk in het streven tot decentralisatie en de nadruk op beleid in plaats van uitvoering wordt bekeken. Hierin komt ook naar voren dat de sociale planningstaak niet meer als onderdeel van de samenlevingsopbouw wordt gezien. Deze tak wordt in 1976 dan ook overgebracht naar de Centrale Directie Planning en Coördinatie, die de provinciale opbouworganen, de regionale opbouworganen en de Raden van Overleg en Advies beheerde (zie 4.2.5).

De bevolkingsondersteuningskant van het opbouwwerk werd ondergebracht bij een afdeling van de Directie Sociaal-Cultureel Werk. De nota's *De buurtaanpak* (1978), *Opbouwwerk en stadsvernieuwing* (1979) en *Opbouwwerk en onderwijs* (1979) benadrukken dat het beleid ervan uitgaat dat activiteiten door de bewoners zelf van de grond moeten worden getild. Opbouwwerkers komen hier alleen aan te pas als de bewoners noch het club- en buurthuiswerk dit zelf niet kunnen.

De afbrokkeling van het opbouwwerk kan worden geïllustreerd met de gefaseerde intrekking van de Rijkssubsidieregeling samenlevingsopbouw 1971. Met de inwerkingtreding van de RSCA in 1979 (zie Stcrt. 129) en de RSCW in 1980 (Stb. 300, art. 61, zie Stcrt. 232) werd deze ingetrokken wat betreft de subsidiëring van C) Territoriaal opbouwwerk, D) Opbouwwerk in bijzondere situaties en G) Centrale accommodaties (behalve wat betreft de in de Beschikking geldelijke steun stadsvernieuwing 1977 aangewezen gemeenten).

De RMD-I nam in 1982 de financiering van F) Voorlichting (in het kader van samenlevingsopbouw) over. In 1985 werd de regeling geheel ingetrokken krachtens artikel 33 van de Rijksregeling welzijn minderheden 1985 (Stb. 68), door E) Categorieel opbouwwerk onder de RWM te brengen. Dit hing samen met de wijziging (Stb. 1985, Stb. 580) van het Besluit proefgemeenten (Stb. 1982, 497).

Door de decentralisatie en versnippering moest het opbouwwerk zichzelf bewijzen tegenover de lagere overheden, waarbij ontevredenheid kon leiden tot korting op de subsidies. Deze situatie leidde in 1982 tot de oprichting van het Landelijk Platform Opbouwwerk (later Landelijk Centrum Opbouwwerk), die een eigen vakblad, Mededelingen Opbouwwerk, uitging geven. Een opleving van het opbouwwerk volgde door het beleid van de sociale vernieuwing, dat was ontwikkeld door het ministerie van Binnenlandse Zaken, na een initiatief van de gemeente Rotterdam. Het ging hier om ontwikkeling van stedelijke achterstandsgebieden via een landelijke integrale aanpak, waarin ook het opbouwwerk een plaats kreeg. In 1990 werd een leerstoel Wetenschappelijke Grondslagen van het Opbouwwerk ingesteld door het Landelijk Centrum Opbouwwerk aan de Erasmus Universiteit van Rotterdam.

4.2.5 Ondersteuningsorganen

In de jaren vijftig functioneerden de provinciale opbouworganen voornamelijk als ontmoetings- en gesprekscentra voor particuliere organisaties en de overheid ter bevordering van een adequate belangenverzorging op maatschappelijk en sociaal-cultureel terrein. In het

midden van de jaren zestig begonnen zij zich meer bezig te houden met de verschillende vragen op het gebied van de sociale planning en de maatschappelijke opbouw. Dit beïnvloedde de structuur en werkwijze van de opbouworganen en de omvang van hun werkzaamheden, die zich meer op advisering en het verrichten van sociaal onderzoek en sociale planning toespitste. Ook werd de rol in de beleidsuitvoering groter (het bevorderen van overleg, het geven van adviezen, het verrichten van onderzoek en het verlenen van deskundige medewerking). Bij de plaatselijke opbouworganen namen zaken zoals sociale planning en onderzoek een minder grote plaats in.

De Subsidieregeling voor provinciale organen van coördinatie en overleg op maatschappelijk terrein (Stcrt. 1957, 149) was bedoeld voor organen gericht op de bevordering van de coördinatie en overleg tussen instellingen in de provincie op maatschappelijk terrein onderling en tussen deze instellingen en de overheid. De subsidie werd ook verleend als de instellingen zelf het werk bevorderden (bv. door het bevorderen van onderzoeken of de instelling van nieuwe organen) en adviezen gaven. Het betrof hier subsidie aan bijvoorbeeld de Groninger Stichting voor Sociaal en Cultureel Werk, de Stichting Friesland voor Maatschappelijk Werk en de Stichting Provinciaal Opbouworgaan Limburg. Voor iedere gesubsidieerde instelling werd afzonderlijk vastgesteld welke personeelsformatie subsidiabel was, hetgeen gerelateerd was aan de behartiging van de genoemde taken.

Een meer concrete taakstelling voor de instellingen wordt gegeven in de nieuwe Subsidieregeling voor provinciale instellingen voor overleg en advies op maatschappelijk terrein (provinciale opbouworganen) (Stcrt. 1965, 8). Achtereenvolgens worden genoemd (op het gebied van maatschappelijke dienstverlening):

- 1) het verrichten van sociaal onderzoek, sociale registratie en documentatie om aan overheid en particulier initiatief informatie te kunnen verstrekken;
- 2) het adviseren van de overheid en particulier initiatief;
- 3) het bevorderen van overleg en beraad van overheid en particulier initiatief;
- 4) het tot stand brengen van voorzieningen en activiteiten.

Het bestuur van een instelling bestond uit de kring van het particulier initiatief en (maximaal tot de helft) uit de kring van de overheid. De functionarissen werkzaam voor de instelling stonden onder verantwoording van het bestuur.

De Rijksbijdrageregeling voor de subsidiëring van plaatselijke instellingen voor overleg en advies op maatschappelijk terrein (Stcrt. 1964, 230) had dezelfde grondslag als de subsidieregeling voor de provinciale opbouworganen, maar had alleen betrekking op een instelling in een gemeente met 75000 inwoners of meer. Alleen onder bijzondere omstandigheden kon de minister hierop een uitzondering maken. Resultaat was het instellen van Raden voor Overleg en Advies in de grotere steden, die in de periode erna het wijkopbouwwerk stimuleerden. De regelingen uit 1964 en 1965 werden in 1980 vervangen door de Circulaire Ondersteuningsinstrumentarium democratische planning (d.d. 14-5-1980, nr. DP-U-4515 II), de zgn. ODP-regeling. Deze circulaire stelde een ruime definitie op van ondersteuningsfuncties ten behoeve van de democratische (voorheen: sociale) planning, en de instellingen werden nu gedwongen te kiezen of zij zich gingen toeleggen op opbouwwerk of democratische planning. In 1983 werd de democratische planning ondergebracht bij de RSCW, zonder dat het bedrag voor de rijksbijdrageregeling hierbij werd verhoogd. Het werd nu een zaak voor de lokale overheden of zij middelen wilden vrijmaken om de ondersteuningsfuncties te laten vervullen.

HANDELINGEN:

zie ook de algemene handelingen (3.6)

4.3 Gezinsverzorging

4.3.1 Gezinsverzorging tot 1989

De gezinsverzorging, die in 1989 werd opgenomen in het pakket van volksverzekeringen, begon haar geschiedenis rond 1900 met het particulier initiatief om gezinnen hulp te bieden, waarvoor gemeenten ook subsidie gingen verlenen.⁵³ Het gezinswerk werd veelal uitgevoerd door vrouwen die anders niet in hun bestaan zouden kunnen voorzien, zoals weduwen en gescheiden vrouwen. Gedurende de crisis van de jaren dertig en de Tweede Wereldoorlog nam de noodzaak tot gezinshulp toe. In 1946 werd door de minister van Sociale Zaken de Commissie Gezinszorg ingesteld, die pleitte voor een gezinszorg die zich op praktische en sociale noden richtte, zowel bij de ziekte van de huisvrouw als bij chronische problemen door onvoldoende scholing, geestelijke defecten of onmaatschappelijk gedrag. In navolging hiervan werd in 1947 de Centrale Raad voor Gezinsverzorging (CRvG) ingesteld. Het ministerie van Sociale Zaken nam de gezinszorg op in de begroting, en daarop volgde een subsidieregeling van de minister van Sociale Zaken (afd. Sociale Bijstand), d.d. 22-6-1948, nr. 4521. Het uitgangspunt was hierbij dat het Rijk alleen subsidie verleent indien ook de gemeente bijdraagt. Het ministerie van MaWe nam deze taak in 1952 over, en per 1 januari 1955 werd de Subsidieregeling gezinsverzorging en gezinshulp (SGG) (Stcrt. 1955, 64) van kracht.

In de SGG wordt gezinsverzorging omschreven als de tijdelijke verzorging van huishoudelijke alsmede opvoedende aard door een gezinsverzorgster in dienst van een instelling voor gezinsverzorging die onder deskundige (geschoolde) leiding wordt verleend indien de huisvrouw (of alleenstaande) daartoe niet in staat is. Gezinshulp refereert aan de huishoudelijke taken die door een gezinshelpster worden uitgevoerd. Mannen waren wettelijk gezien tot 1982 (Stcrt. 126) uitgesloten om daadwerkelijke gezinsverzorging of -hulp te verlenen. De gezinsverzorgsters en -helpsters werkten vaak part-time, en waren in dienst van een instelling van kerkelijk en/of particulier initiatief, die subsidie kon aanvragen voor een tegemoetkoming in de salariskosten voor de uitvoersters en leiding en voor afdrachten aan overkoepelende organisaties voor gezinsverzorging aangesloten bij de CRvG. In de jaren vijftig lag de tegemoetkoming nog rond de 25 à 30%, in de jaren zeventig zou dat stijgen tot 85 à 90% en in bepaalde gevallen zelfs 100%, terwijl ook andere gemaakte kosten subsidiabel werden.

Volgens de SGG was gezinshulp zonder gezinsverzorging niet subsidiabel. Het aantal hulpdagen dat voor subsidie in aanmerking kwam mocht ook niet meer zijn dan er door de betrokken instelling aan verzorgingsdagen werd opgevoerd, teneinde te voorkomen dat gezinshelpsters zouden worden belast met de taak van gezinsverzorgsters (de zgn. één-op-één verhouding). Aan opleidingsinstituten die leerling-gezinsverzorgsters te werk stelden werd eveneens subsidie verleend middels de Subsidieregeling voor de door leerling-gezinsverzorgsters tijdens de cursusperiode van haar opleiding in de praktijk verwerkte verzorgingsdagen (Stcrt. 1955, 64). Deze kwam te vervallen met de nieuwe SGG (Stcrt. 1957, 250). Hierin verviel het tijdelijke aspect van de hulp of verzorging als deze werd verleend aan gezinnen van bejaarden die duidelijk niet meer voor hun eigen huishouden konden zorgen. Successievelijke wijzigingen betroffen veelal veranderingen in salarismaxima, subsidiepercentages, secundaire subsidievoorwaarden, enz. In 1960 (Stcrt. 254) werd bepaald dat de gezinsverzorgsters in het bezit zijn van een door de minister van OKW of MaWe gewaarmerkt diploma.⁵⁴ Vanaf 1961 werd de subsidie over gewerkte dagen en uren veranderd in subsidie over uitbetaalde salarissen (Stcrt. 1962, 55). Vanaf 1960 participeerde de minister van MaWe en opvolgers in

de Conferentie van Europese Ministers belast met gezinsaanleggenheden (bv. Stcrt. 1969, 182, 194; 1973, 174).

Het bejaardenwerk werd al snel een belangrijk onderdeel van het gezinswerk en zorgde mede voor een snelle groei van het aantal instellingen in het begin van de jaren zestig, totdat deze in alle gemeenten vertegenwoordigd waren. In 1967 (Stcrt. 128) leidde dit tot nadere regelstelling in de SGG ten aanzien van de aard en omvang van 'aangewezen' instellingen (A-instellingen) die voor een verhoogde subsidie in aanmerking kwamen. De minister diende voorafgaand aan de aanwijzing de organisatie van dergelijke instellingen goed te keuren, kon aangeven wanneer het aantal gezinsverzorgsters/gezinshelpsters uitgebreid moest worden en eisen stellen ten aanzien van de opleiding en bezetting van de leidinggevende staf van een aangewezen instelling. Dit pakket maatregelen beoogde een structuurverbetering en schaalvergroting aan te brengen, om zo de hulpverlening aan bejaarden, langdurig zieken en gehandicapten goed te kunnen uitvoeren.

Per 1 januari 1971 werden gemeentesubsidies aan instellingen voor gezinsverzorging en -hulp overgenomen op de rijksbegroting, evenals gemeentesubsidies voor de leiding. Tevens werd het aantal instellingen ingeperkt door kleine instellingen te laten fuseren tot grotere.⁵⁵ Door deze maatregelen nam het aantal instellingen gestaag terug, van 979 in 1962 tot 245 in 1980, waarvan bijna de helft gecombineerd was met een instelling voor maatschappelijk werk.

Het aantal personeelsleden van de instellingen nam echter toe, en zo ook de kosten voor de overheid. Tevens werd er in de *Nota Bejaardenbeleid* uit 1970 gepleit om de praktische hulpverlening voor bejaarden via de gezinsverzorging te verlenen (zie Circ. d.d. 30-12-1970, nr. MG U 316603), een ontwikkeling waarmee sommige instellingen moeite mee hadden, omdat de aandacht voor gezinnen in moeilijkheden hierdoor werd verminderd. De invoering van dit systeem leidde tot verdere expansie van de term gezinszorg, en een directere bemoeienis van de overheid op de kwaliteit, beheer, organisatie en te subsidiëren (experimentele) werkvormen van de gezinszorg in de jaren zeventig⁵⁶.

In 1976 werd er na aanleiding van het rapport 'Relatie ABW/GV' aangekondigd dat de directe subsidiëring via de SGG en de indirecte financiering op grond van de Algemene Bijstandswet bijeen werden gebracht. Er volgde een pakket van maatregelen, dat gefaseerd werd ingevoerd. De instellingen kregen een beperkt aantal formatie-uren die alleen met toestemming van de minister mocht worden overschreden. Tevens werd de eigen-bijdragenregeling aangescherpt. Voor cliënten van gezinsverzorging werd een beroep op de bijstand voor retributie van de kosten over het algemeen overbodig, en konden zij zich alleen nog maar wenden tot gesubsidieerde instellingen van gezinsverzorging, waarmee de ongeorganiseerde hulp verdween. De verhoogde subsidie voor A-instellingen werd opgeheven. Door middel van een landelijk indicatie- en registratiesysteem werd een beeld verkregen van de landelijke gezinsverzorging, hetgeen een rechtvaardige verdeling van de hulpmogelijkheden mogelijk maakte.⁵⁷

De nieuwe financieringswijze leidde echter mede tot grotere uitgaven dan aanvankelijk waren geraamd (Stcrt. 1977, 18). Dit probleem stimuleerde de invoer van bemiddelingshulp of alpha-hulp: de gezinshelpsters (veelal getrouwde vrouwen) werkten niet meer in dienst van de instellingen, maar van de cliënten, en werden betaald op basis van het aantal gewerkte uren. De instellingen traden op als bemiddelaars, waarvoor ze een vergunning nodig hadden van het ministerie van Sociale Zaken, welke werd verstrekt op grond van art. 36 van de Wet op de Arbeidsbemiddeling 1930. De invoering, bereikt na overeenstemming met de CRvG, geschiedde op vrijwillige basis.⁵⁸

Vanaf het eind van de jaren zeventig werd het vrij wisselvallige beleid van de gezinszorg grotendeels bepaald door bezuinigingsmaatregelen, hetgeen voor veel onrust in de branche zorgde. In 1981 werd een nieuw financieringssysteem van kracht, met nieuwe subsidiepercenten-

tages voor verschillende categorieën en een beperking van de subsidie van indirecte kosten gemaakt door de leiding van de instellingen.⁵⁹ In 1982 (Stcrt. 195) werden plannen om de gezinsverzorging te decentraliseren (in overeenstemming met het algemene streven van de Rijksoverheid) uitgesteld totdat er nader overleg had plaatsgevonden door de bewindslieden van WVC, Financiën, Binnenlandse Zaken en Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Ook de afstemming van de gezinsverzorging op andere voorzieningen en de verdeling en de financiering daarvan moesten nader worden bekeken. In 1983 werd een nieuw subsidiesysteem aangekondigd, dat 1 januari 1984 inging en fungeerde als overbruggingsregeling voor een geheel nieuwe rijkssubsidieregeling.⁶⁰ In dat jaar (Stcrt. 155) werden ook de centra voor gezinsverzorging en de gastgezinshulp opgenomen in het normale takenpakket van de instellingen, en kwamen daarmee op één lijn met de alpha-hulpverlening en de wijkbejaardenverpleging.

In de Rijkssubsidieregeling gezinsverzorging (RGV) (Stcrt. 1985, 29) omvatte de term gezinsverzorging voortaan de hulp van verzorgende en/of huishoudelijk aard, eventueel aangevuld met hulp van persoonlijke of begeleidende aard, als daarvoor behoefte bestond in verband met ziekte, herstel, ouderdom, gehandicapt zijn, overlijden of psychosociale of relationele problemen. Een instelling die met haar personeel of via de selectie en bemiddeling van uitvoerende krachten (alpha-hulpen) gezinsverzorging en/of dagopvang voor kinderen verleende aan een leefeenheid diende nog steeds erkend te zijn door de CRvG. De opzet bleef verder vrijwel gelijk aan die van de SGG, die door de vele wijzigingen echter nodig aan vervanging toe was geweest.

Mede doordat de uitbreiding van de gezinszorg nu zoveel werkvormen besloeg die gerelateerd waren aan de gezondheidszorg werd er besloten om de gezinsverzorging voortaan te financieren via de AWBZ, waarvoor een geheel nieuwe regeling werd getroffen in de Regeling subsidiëring gezinsverzorging 1989 (Stcrt. 16), die was opgesteld door de Ziekenfondsraad.⁶¹ Hiermee werd per 1 januari 1989 (Stcrt. 81) de RGV ingetrokken, en werd de gezinsverzorging een onderdeel van het taakgebied volksgezondheid.⁶² Thans wordt gezinsbeleid gezien als het geheel van overheidsactiviteiten die zich richten op gezinnen, algemeen voorwaardenscheppende maatregelen, begeleiding en ondersteuning van gezinnen, corrigerende maatregelen in gezinssituaties waar problemen zijn. Het ministerie van VWS heeft hierin een coördinerende functie t.o.v. de overige betrokken ministeries (Financiën, Justitie, OCenW, BZK en SZW). Het gaat hierbij vooral om algemene beleidsvorming en coördinatie.

4.3.2 Gezinsvoorlichting

Per 1 januari 1957 werd de Subsidieregeling voor bureaus voor levens- en gezinsmoeilijkheden (Stcrt. 1957, 138) van kracht, die was opgesteld door de ministers van MaWe en Sociale Zaken en Volksgezondheid. Een bureau voor levens- en gezinsmoeilijkheden was werkzaam ter individuele behandeling van conflicten, moeilijkheden en problemen op het gebied van huwelijk, gezinsleven of andere levensvragen. Het was een overkoepelende term die gold voor bureaus voor huwelijks- en gezinsmoeilijkheden, spreekuren voor levensmoeilijkheden, enz. Een bureau kon voor subsidie in aanmerking komen als tot de vaste medewerkers een psychiater en een gespecialiseerd maatschappelijk werker behoorden, die gevallen beoordeelden; de maatschappelijk werker of arts had vaste spreekuren. De subsidies betroffen salariskosten van de vaste medewerkers, deskundigen en administratieve krachten, apparaatskosten en reiskosten.

Deze regeling werd vervangen door de Rijkssubsidieregeling bureaus voor levens- en gezinsvragen (Stcrt. 1970, 3), die ook van toepassing werd op bureaus voor levens- en gezinsmoeilijkheden/vragen die voorlichting, advies of behandeling gaven aan personen of groepen over geboorteregeling en gezinsvorming, huwelijksvoorbereiding en sexologische vragen, zover dit niet werd gegeven door de huisarts vanuit zijn praktijk. Hieronder bevonden zich bv. de Stichting Consultatiebureaus voor Huwelijks- en Geslachtsleven, de Protestantse Stichting ter Bevordering van Verantwoorde Gezinsvorming en het Centrum Katholieke Huwelijksbureaus. Vanaf 1966 was de subsidiëring van de spreekuren voor geboorteregeling voorzien vanuit de begroting van het ministerie van Sociale Zaken en Volksgezondheid (zie Stcrt. 1969, 197). De eisen ten aanzien van de bezetting werden hiermee versoepeld. Er werd ook een Contactcommissie ingesteld om de minister van CRM te adviseren. Deze werd samengesteld door de Nationale Raad voor Maatschappelijk Welzijn en de Nationale Federatie voor Geestelijke Volksgezondheid en werd ook gesubsidieerd. Ook werden er provinciale contactorganen opgezet vanuit de provinciale raden voor Volksgezondheid en Maatschappelijke Dienstverlening. Toezicht werd namens de minister uitgeoefend door de hoofden van de provinciale bureaus van het ministerie van CRM en de regionale inspecteurs van het Staatstoezicht op de Volksgezondheid (ingevolge art. 36 van de Gezondheidswet, Stb. 1956, 51). In 1975 (Stcrt. 18) werden de subsidiepercentages verder verhoogd van 35 à 40% tot 90 à 95%. In 1977 hadden de LGV-bureaus ongeveer 15.000 cliënten, aan wie doorgaans gratis diensten werden verleend.

Per 1 januari 1978 werd de rijkssubsidieregeling ingetrokken voor wat betreft de jongeren adviescentra geboden a-specifieke hulpverlening door de invoering van de JOJO-regeling (zie 4.4.6). In de periode 1982-1984 werden adviesbureaus voor jeugd en gezin tijdelijk onder de werking van de RMD-I (zie Stb. 1985, 420) geplaatst, en werden in de periode 1985-1986 door het Rijk gefinancierd. Een aantal van deze adviesbureau's werd gelijkgesteld met instellingen die erkend waren krachtens de TSMD (Stcrt. 1985, 74) en later krachtens de Erkenningregeling vrijwillige plaatsingen jeugdhulpverlening (Stcrt. 1987, 140). Vanaf 1987 voorzag de Welzijnswet in de subsidiëring van maatschappelijke informatie- en adviesverlening.

In de jaren '90 is er een hernieuwde belangstelling voor het gezinsbeleid te zien, bijvoorbeeld door een notitie van VWS over de maatschappelijke positie en de functie van het gezin.⁶³

Naast de plaatselijke en regionale bureaus werd in de Rijkssubsidie en rijksbijdrageregeling huishoudelijke en gezinsvoorlichting (Stcrt. 1962, 22) rijkssubsidie verleend aan de Stichting Nationale Federatie voor Huishoudelijke en Gezinsvoorlichting (SNFHG) in de kosten van het landelijk apparaat daarvan, en een rijksbijdrage in de door een gemeentebestuur verleende subsidies aan de SNFHG en de plaatselijke stichting behorend tot de SNFHG. Deze verving de subsidie die sedert 1951 was verstrekt krachtens de Wet op het Nijverheidsonderwijs (beleidsterrein middelbaar beroepsonderwijs) van het ministerie van OKW.

De organisatie van de SNFHG, welke was ontworpen in samenwerking met het ministerie van MaWe, strekte zich over het hele land uit. Er was evenwel ook een rijksbijdrageregeling nodig in verband met de bij de voorlichting betrokken voorlichtingsleraresen, die uit hoofde van hun dienstverband met de huishoudschool een bepaalde ambtelijke rechtspositie hadden. Om deze rechtspositie niet aan te tasten in hun voorlichtingswerk werd hun dienstverband gelegd bij de SNFHG, hetgeen verder werd uitgewerkt in de Rechtspositieregeling huishoudelijke en gezinsvoorlichting (Stcrt. 1962, 40), welke ook van toepassing werd op personeel van de Stichting K&O/Opvoedingsvoorlichting. In 1967 (Stcrt. 80) werd een commissie van beroep inzake de toepassing van de rechtspositieregeling ingesteld. In verband

met de liquidatie van de Nationale Federatie voor Huishoudelijke en Gezinsvoorlichting werd vanaf 1971 de rechtspositie van hun personeel in overeenstemming gebracht met het Algemeen Rijksambtenaren Reglement en het Rijkswachtgeld Besluit (Stcrt. 1973, 82).

4.3.3 Emancipatie

In de jaren zeventig werd het uitgangspunt voor het emancipatiebeleid geformuleerd als: het scheppen van voorwaarden voor, en het zo nodig stimuleren van veranderingsprocessen gericht op een grotere vrijheid van keuze voor vrouwen en mannen om alleen of samen met anderen vorm aan hun leven te geven.

Tot in de jaren '60 was de positie van vrouwen in de Nederlandse samenleving in het algemeen achtergesteld bij die van mannen, niet alleen wat hun maatschappelijke rechten aanging, maar ook wat betreft hun beperkte keuzevrijheid die gerelateerd was aan de traditionele rollenpatronen.⁶⁴ In het begin van de 20e eeuw hadden vrouwen kiesrecht verworven en recht op toegang tot het beroepsonderwijs, maar verder initiatief bleef uit, tot de oprichting van de actiegroepen Man Vrouw Maatschappij (MVM) in 1968 en Dolle Mina in 1969. Hun streven richtte zich niet alleen op de maatschappelijke ongelijkheid tussen man en vrouw op het gebied van onderwijs, arbeid en voorzieningen, maar ook op de vrijheid voor vrouwen om hun eigen beslissingen te maken over zaken zoals seksualiteit en abortus. Ook ten aanzien van de hulpverlening werd een overwicht aan mannelijke normen en waarden geconstateerd, terwijl hulpverlening specifiek gericht op vrouwen veelal ontbrak. Deze klachten uit de vrouwenbeweging stimuleerden de ontwikkeling van de vrouwenhulpverlening, waarvan een aantal projecten door de Rijksoverheid werden gesubsidieerd (bv. Tegen Haar Wil, Blijf-van-m'n-Lijfhuizen, vrouwentelefoons, Feministische Oefengroepen op basis van Radikale Therapie (FORT), Balsemien; zie ook 4.2.3). In de jaren zeventig ontstonden allerlei vrouwengroepen die praatgroepen oprichtten, cursussen gaven, hulpverlening organiseerden en informatie verstrekten. Ook politiek begonnen vrouwen zich te profileren en emancipatie werd een politiek aandachtspunt.

Voorafgaand aan door de VN uitgeroepen Jaar van de Vrouw in 1975 werden het Nationaal Comité Internationaal Jaar voor de Vrouw en de Nationale Adviesraad Emancipatie (Emancipatiecommissie) geïnstalleerd. De laatste adviseerde de regering over emancipatievraagstukken. In 1977 werd een aparte staatssecretaris voor het emancipatiebeleid bij CRM ingesteld, en een jaar later de directie Coördinatie Emancipatiebeleid. In 1977 werd ook de Interdepartementale Coördinatiecommissie Emancipatiebeleid (ICE) opgericht, die onder andere betrokken was bij de voorbereiding van de regeringsnota *Emancipatie, proces van verandering en groei*. Hierin worden als hoofddoelstellingen van het beleid genoemd:

- het doorbreken van rolbeperkingen voor vrouwen en mannen;
- het inhalen van achterstanden bij vrouwen (in rechten, onderwijsniveau en maatschappelijke participatie) en mannen (participatie in de persoonlijke levenssfeer);
- het bevorderen van waardering bij vrouwen en mannen van eigenschappen en activiteiten die traditioneel aan het vrouwzijn gekoppeld worden.

Als belangrijkste taak heeft de ICE het adviseren van het kabinet over het emancipatiebeleid in brede zin en daarnaast fungeert de ICE als voorportaal voor de Ministerraad. De ICE adviseerde de regering dat emancipatieprocessen in de samenleving gestimuleerd en ondersteund moesten worden. Dit gebeurde bijvoorbeeld door het uitgeven van voorlichtingsbrochures (bv. 'Spelen met rollen' in 1979), het opstellen van 'spelregels' voor de opnemings van vrouwen in commissies en colleges van de overheid (Stcrt. 1979, 83) en de financiering

van provinciale vrouwenemancipatiebureaus door het Rijk en de provincies als onderdeel van een activerend netwerk waarin in 1978 was begonnen (Stcrt. 1979, 75, 215). Tenslotte werd er een Tijdelijke rijksbijdrageregeling ter stimulering van emancipatie-activiteiten (Stcrt. 1979, 236)⁶⁵ opgesteld, die inhoudelijk gebaseerd was op de RSCA /RSCW. Deze beoogde specifieke emancipatie-activiteiten op plaatselijk, regionaal en provinciaal niveau te stimuleren. Dit kon van toepassing zijn op andere beleidsterreinen, zoals het minderhedenbeleid of personeelsbeleid. De regeling was niet van toepassing op emancipatiewerk dat al werd gefinancierd via andere wetten en regelingen (bv. de RSCA/RSCW). Ook andere departementen stimuleerden het emancipatiebeleid, en er werden wettelijke maatregelen getroffen om het emancipatiebeleid gestalte te geven, bijvoorbeeld in de door de minister van Justitie opgestelde Wet gelijke behandeling van mannen en vrouwen (Stb. 1980, 86).

De coördinatie van het emancipatiebeleid van de gehele rijksoverheid lag tot 1981 bij (het toenmalige) CRM en werd in 1981 (Stb. 758) overgedragen van het ministerie van CRM aan het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Uiteraard was het niet uitsluitend CRM-beleid maar beleid in een breder verband waarbij ook de andere ministeries, etc. waren betrokken. De opvolger van de Emancipatiecommissie, de Emancipatieraad, die nog was ingesteld was door de minister van CRM (Stb. 1981, 65, 247), kwam hiermee ook onder dat ministerie te staan. Het institutionele onderzoek naar de coördinatie van het emancipatiebeleid zal ook de fase voorafgaand aan 1981 beschrijven. Voor het onderhavige onderzoek is alleen dat gedeelte van belang dat bij CRM en taakopvolgers bleef, namelijk de subsidiëring van emancipatie-activiteiten.

De Tijdelijke rijksbijdrageregeling ter stimulering van emancipatiewerk bleef na 1981 onder de hoede van CRM staan. Toen de Welzijnswet in werking trad, bleef de regeling eerst nog in vereenvoudigde vorm nog van kracht (Stcrt. 1986, 212, 243), totdat ze in 1989 onder de werking van de Welzijnswet kwam te staan. De Stuurgroep Emancipatie CRM werd in 1984 samengevoegd met de Beleidsgroep Extern gerichte coördinatie emancipatie Volksgezondheid en Milieuhygiëne tot de WVC-Emancipatie Stuurgroep, die voorstellen deed aan de minister van WVC om eenmalige emancipatieprojecten te financieren uit de zogenaamde WES-pot.⁶⁶ In 1988 werd de nota *Maatschappelijke positie van meisjes en jonge vrouwen* gepresenteerd, die later navolging zou vinden in verdere beleidsnotities.⁶⁷ In 1994 kondigde de minister van VWS aan om de subsidie voor de cluster vrouwenhulpverlening - waarvan vijf organisaties tot één gingen fuseren - in 1998 stop te zetten, en in de tussentijd te korten (Stcrt. 234). Beide besluiten zijn evenwel teruggedraaid. Er is niet gekort en medio 1997 is besloten de subsidie voor de cluster vrouwenhulpverlening voorlopig voort te zetten.

HANDELINGEN:

zie de algemene handelingen (3.6)

4.4 Jeugdwelzijn

4.4.1 Inleiding

Na de Tweede Wereldoorlog werden de doelstellingen van het jeugdwelzijnsbeleid (een term die toen overigens nog niet bestond; het viel onder club- en buurthuiswerk) in zekere mate beïnvloed door het ontluikende subsidiebeleid van de overheid, ook al bleef de inhoud van het werk ongeveer hetzelfde. De nadruk lag na 1945 eerst op de 'massajeugd' en onmaatschappelijkheidbestrijding, in de jaren zestig op het opbouwwerk/buurtwerk, en op de participatie van jongeren en ouderen bij het werk, terwijl in de jaren zeventig nieuwe vormen zoals straathoekenwerk en jongerenadviescentra opkwamen. Op het brede aandachtsveld was het etiket 'jeugdwerk' eigenlijk niet meer van toepassing, en in de jaren '80 verdween het jeugdwerk als beleidscategorie uit beeld; het algemene welzijnswerk had nu prioriteit bij de overheid. Het accent verschoof ook mettertijd naar specifiek jeugdbeleid (jongeren die maatschappelijke problemen hebben), ten behoeve waarvan sociaal-cultureel jeugdwerk voor opvang en begeleiding moest zorgen. Dit wordt ook wel aangeduid met de term jeugdhulpverlening: het geheel van regelingen en voorzieningen gericht op jongeren van wie de normale ontwikkeling naar volwassenheid door omstandigheden in de knel komt. Door de invoering van de Welzijnswet in 1987 en de Wet op de jeugdhulpverlening in 1990 werd de subsidiëring van jeugdwerk en de jeugdhulpverlening een aangelegenheid voor de lokale overheid, en minder een landelijk politiek aandachtspunt. Vanuit WVC/VWS was er vooral nog sprake van een stimulerings-, ontwikkelings- en monitoringsbeleid.

Jeugdwelzijn is een beleidsterrein dat moeilijk te definiëren is, omdat het begrip 'jeugd' of 'jongeren' zo veelomvattend is en allerlei beleidsterreinen binnen welzijn en daarbuiten raakt. Binnen het taakgebied welzijn ligt de nadruk evenwel op het verbeteren en toezicht houden op de maatschappelijke positie van de jeugd en het stimuleren en subsidiëren van maatschappelijke verzorging en opvang van de jeugd. Dit sluit onder andere het stimuleren en subsidiëren van medische of juridische verzorging en opvang van de jeugd uit, al is de scheidslijn tussen de respectievelijke beleidsterreinen niet altijd duidelijk aan te geven.⁶⁸ De kamerdebatten die op het gebied van het jeugdbeleid in brede zin zijn gevoerd geven aan dat ook de landelijke politiek vaak moeite had om deze zaken te scheiden.

In het kader van het hier uitgevoerde institutionele onderzoek wordt een onderscheid gemaakt tussen de vrije jeugdzorg (4.4.2-8) en de sociale jeugdzorg cq. het bijzonder jeugdwerk in internaatsverband (4.4.9). Daarbuiten bevinden zich nog een aantal deelbeleidsterreinen die in de loop der tijd onder het jeugdbeleid terecht zijn gekomen: de vrijwillige pleegzorg (4.4.10), kinderdagverblijven en kinderopvang (4.4.11), vertrouwensartsen inzake kindermishandeling (4.4.12) en kinderen van binnenschippers en kermisexploitanten (4.4.13).

Binnen het beleidsterrein jeugdbeleid kunnen we onderscheid maken tussen jongerenwerk en jeugdhulpverlening. Het voornaamste verschil tussen de twee is dat jongerenwerk plaatsvindt in club- en buurthuizen, jongerencentra en soortgelijke instellingen, terwijl jeugdhulpverlening plaatsvindt in internaten en specifiek van toepassing is op jeugd die zich maatschappelijk gezien in een ernstige situatie bevinden. Jongerenwerk werd in 1987 als onderdeel van het sociaal-culturele werk, met het club- en buurthuiswerk en het opbouwwerk onder de werking van de Welzijnswet (1987) geplaatst, en de subsidiëring ervan is een aangelegenheid geworden van de plaatselijke politiek.⁶⁹ In zijn algemeen beoogt jongerenwerk het bevorderen van de persoonlijke ontwikkeling en maatschappelijke integratie van jongeren. Centraal staat het bieden van de

mogelijkheid tot ontmoeting en recreatie in een vertrouwde omgeving, terwijl er ook een aanbod is op het vlak van vorming, educatie en sociaal leren, en van advisering, verwijzing of belangenbehartiging. Dit alles betreft voornamelijk jongeren vanaf 13 jaar, maar sommig jongerenwerk spitst zich daarbij toe op bepaalde doelgroepen. De brede context maakt het onmogelijk om van één methodiek uit te gaan om het jongerenwerk uit te voeren. Doorgaans wordt er gebruik gemaakt van een selectie van de educatie-, hulpverlenings- en opbouwmethodes die ontwikkeld zijn in de sectoren onderwijs, hulpverlening en maatschappelijke activering. Sleutelpunten zijn hierbij: gemakkelijke toegankelijkheid, het opbouwen van vertrouwensrelatie tussen jongere en jongerenwerker en de mogelijkheid tot opvang, steun, advies en verwijzing.

Binnen het jongerenwerk zijn een aantal varianten te onderkennen:

- Buurtgericht jongerenwerk (club- en buurthuiswerk; het zorgdragen voor een eigen ontmoetingsplaats en activiteiten voor jongeren van een bepaalde buurt)
- Meidenwerk (opgekomen in het eind van de jaren zeventig, bedoeld om de ondergeschiktheid van meisjes binnen het jongerenwerk op te heffen door apart aandacht aan hen te besteden via het aanbieden van specifieke cursussen en activiteiten; vooral voor meisjes in achterstandsituaties of doelgroepen)
- Straathoekenwerk (het ongevraagd naar jongeren toegegaan om ze hulp, opvang en voorlichting aan te bieden; vooral voor jongeren in een criminele leefomgeving, jonge verslaafden of zwervers. Het strathoekenwerk fungeert als schakel tussen jongeren en instanties zoals de ambulante jeugdhulpverlening (d.w.z. niet-residentieel hulpverlenend), de Sociale Dienst en de GG&GD. Het ambulante jongerenwerk werd in de periode 1975-1985 beschouwd als een aparte vorm van jongerenwerk, en had als uitgangspunt om 'rondhangende' jongeren buiten jongerencentra op te zoeken)
- Jongerenopbouwwerk (activeren van welzijns-, hulpverlenings- en onderwijsinstellingen, buurtbewoners, winkeliers, bedrijven en politie in de leefomgeving van jongeren, veelal via een methodische benadering; het opzetten van netwerken ten behoeve van de individuele begeleiding van jongeren die in een sociaal of maatschappelijk isolement zijn geraakt)
- Randgroepjongerenwerk (samenhangend aanbod van recreatie, educatie, arbeid(svoorbereiding) en materiële en immateriële hulpverlening ten behoeve van jongeren met een meervoudig maatschappelijke achterstand; ontwikkelde zich in de jaren tachtig betrekkelijk autonoom, maar in het begin van de jaren negentig werd het in het algemene jongerenwerk geïntegreerd en ook gedecentraliseerd; ook inhaalbeleid genoemd)
- Open jongerenwerk (bedoeld om jongeren de mogelijkheid te geven om zonder een georganiseerd kader eigen activiteiten te organiseren, voornamelijk in jongeren- of culturele centra, die zich vaak vanzelf op bepaalde groepen gaan richten; oorspronkelijk bedoeld om de oudere jeugd bij het club- en buurthuiswerk te betrekken toen dit met de toenemende welvaart nam eind jaren zestig afnam)

4.4.2 Historische ontwikkelingen tot 1945

De aanzet tot de tegenwoordige jeugdhulpverlening en het jeugdwerk werd gegeven rond 1900, de periode van de opkomst van de arbeidersklasse en urbanisatie, alsmede de begintijd van de sociale wetgeving (Kinderwet, Arbeidswet, Leerplichtwet) en de jeugdbeweging.⁷⁰ Uit de progressief-liberale gedachte om tegenstellingen gebaseerd op klasse of religie op te heffen, ontstonden uit particulier initiatief de volkshuizen. Al hadden de verenigingen die de volkshuizen beheerden leden uit verschillende lagen van de bevolking, de gegoede burgers vormden de drijvende kracht. Zij wilden bezoekers de gelegenheid geven zich intellectueel, ethisch en

esthetisch te vormen. De doelgroep bestond voornamelijk uit arbeiders of arbeidersgezinnen, die zich konden ontspannen en ontwikkelen via bijvoorbeeld hobby-clubjes, cursussen, excursies of werken in de natuur en in zomerscholen. De Rotterdamse Toynbee-vereniging richtte zich op een vroege vorm van kinderopvang. In dorpshuizen, opgericht na de Eerste Wereldoorlog, ging het aanvankelijk meer om de gemeenschap bij elkaar te brengen door activiteiten te organiseren die in steden door afzonderlijke instanties worden verzorgd. De nadruk lag hier op het 'geestelijk' verbeteren van de bevolking, het bieden van materiële ondersteuning en het geven van voorlichting. In de steden verschenen in de jaren twintig clubhuizen, die zich vooral op de werkende ongeschoolde jeugd toespitsten, al probeerde men ook hun ouders te bereiken. Ook de volkshuizen begonnen zich meer op de jeugd te richten, en overlaptten in naam en doelstelling nogal eens de club- en buurthuizen. Sommige van deze instellingen werden uit religieuze oogpunten opgericht, wat in hun aanpak doorklonk. De scholen voor maatschappelijk werk voorzagen de instellingen van beroepskrachten, maar veel bleef vrijwilligerswerk. In 1928 werd de Nederlandse Bond voor Volkshuizen opgericht, waarbij ook enkele clubhuizen waren aangesloten. Er ontstonden ook enkele regionale organen. Een aantal plaatselijke overheden was bereid hen financieel te ondersteunen, maar de landelijke overheid hield zich hiervan grotendeels afzijdig. Het ministerie van Sociale Zaken subsidieerde buurthuiswerk in de provincies Friesland, Groningen en Limburg, terwijl de onmaatschappelijkheidsbestrijding een aangelegenheid werd van het ministerie van Binnenlandse Zaken. Gedurende de Tweede Wereldoorlog nam de toestroom naar de volks-, club- en buurthuizen toe. De bezetter liet dit werk, particulier en vrij ongeorganiseerd, grotendeels met rust.

4.4.3 Historische ontwikkelingen 1945-1965

Na de Tweede Wereldoorlog ging de overheid zich veel actiever opstellen dan voorheen. Drie ministeries gaan zich met club- en buurthuiswerk in de brede zin bemoeien: Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen (OKW), Sociale Zaken en Binnenlandse Zaken.

In de geest van herstel en vernieuwing werd bij OKW het directoraat-generaal (vanaf 1947 afdeling) Vorming Buiten Schoolverband (VBS) opgericht, dat zich op het volksopvoedingswerk ging toeleggen. De zorg over de zedeloosheid en baldadigheid van de jeugd, een erfenis van de oorlog, maakte hier een belangrijk deel van uit. In 1946 deed de Regeringsvoorlichtingsdienst hiernaar een onderzoek en droeg als oplossing het scheppen van speelruimte en verzorgen van activiteiten aan. Dit werd gestimuleerd door het subsidiëren van landelijke organisaties die het club- en buurthuiswerk verzorgden ten behoeve van de 'massajeugd' (de ongeorganiseerde jeugd uit de lagere milieus).

Het werk van de verschillende instellingen was echter te divers om onder een bepaalde noemer (massajeugdwerk of vrije jeugdvorming) te worden geplaatst. Een beleidsvisie moest in deze beginjaren nog ontwikkeld worden. Om greep op de situatie te krijgen gaf OKW in 1948 aan verschillende onderzoeksinstituten de opdracht om 'een onderzoek in te stellen naar het ontstaan van en de beïnvloeding van de mentaliteit der zgn. massajeugd.'⁷¹

Een ander probleem was dat jongeren die uit kampen en internaten van de sociale jeugdzorg zonder nazorg en begeleiding weer in de maatschappij terugkeerden (zie 4.4.9). In 1949 belegde de minister van OKW een vergadering met vertegenwoordigers van de organisaties van het club- en buurthuiswerk, waarbij overeengekomen werd dat de nazorg van jongeren uit de sociale jeugdzorg een voorwaarde werd om subsidie te ontvangen. De club- en buurthuizen waren hier echter niet op ingesteld, en de contactambtenaren van OKW, die de jongeren aan deze organisaties doorgaven, klaagden dan ook geregeld over de kwaliteit van de nazorg. Door gebrek aan alternatief bleef de opzet echter gehandhaafd; pas in 1957 werd het experiment als mislukt

bestempeld.⁷²

In 1945 werd er bij het ministerie van Sociale Zaken (sinds 1947 via de afdeling Sociale Bijstand) subsidie vrijgemaakt voor buurthuiswerk, zoals dat ook al voor de oorlog was gedaan. De nadruk werd verplaatst van sociaal-hygiënisch naar sociaal-pedagogisch werk. Ook hier was het onduidelijk wat buurthuizen eigenlijk waren. Het uitgangspunt dat subsidie alleen werd verleend aan buurthuizen gesitueerd in streken met uitzonderlijke hoge nood was eveneens vaag, en de afstemmingspogingen met OKW (VBS) waren doorgaans weinig succesvol. Het bedrag dat Sociale Zaken beschikbaar stelde was klein, en daarbij kwam dat de meeste provincies zich niet aan de subsidievoorwaarden hielden en geen aanvullende bijdrage leverden.

Het beleid van Sociale Zaken had tot gevolg dat de provinciale opbouworganen zelf met verzoeken tot subsidie kwamen. Deze werd rechtstreeks verleend, en niet via landelijke organisaties zoals bij OKW het geval was. Er werd wel contact gezocht met de Nederlandse Bond van Volkshuizen, die geen subsidie van OKW kreeg om buurthuiswerk te verrichten. De ongrijpbaarheid van de problematiek werkte echter terughoudendheid bij de ambtenaren in de hand. In 1952 stelden VBS en de afdeling Sociale Bijstand een ontwerp proefregeling op om werkloze jeugd aan het werk te zetten in clubhuizen, waarna een experiment volgde. Sociale Zaken financierde het project via de regeling Sociale werkvoorzieningsregeling van handenarbeiders 1952, al was dit strikt gezien onjuist.

De afstemming tussen de ministeries leverde veel problemen op: ieder beschermde de organisaties die zij subsidieerde en stond vaak negatief tegenover inmenging van anderen. De Centrale Jeugdzorg Commissie, ingesteld in 1947, en de Commissie Departementaal Overleg uit 1948 (opgevolgd door de Commissie Beel), waarin de ministeries van OKW, Justitie, Sociale Zaken en Binnenlandse Zaken participeerden, boekten weinig concrete resultaten. De situatie werd verder gecompliceerd door de instelling van het ministerie van Maatschappelijk Werk (MaWe) in 1952, dat de subsidiëring van het buurthuiswerk van Sociale Zaken en van de onmaatschappelijkheidsbestrijding van Binnenlandse Zaken overnam.

MaWe coördineerde de werkzaamheden van de in 1953 ingestelde Interdepartementale Werkgroep voor de Ontwikkelingsgebieden. Deze had tot doel onderzoek te doen naar gebieden met een achterstand op maatschappelijk, sociaal-cultureel en sociaal-hygiënisch terrein. MaWe wilde in deze gebieden de sociale jeugdzorg, het sociaal gezinswerk en het buurthuiswerk een belangrijkere plaats bieden om de bevolking (en vooral de jeugd) sociaal-pedagogisch te beïnvloeden. De taak en functie van het buurthuiswerk werd binnen het kader van het maatschappelijk opbouwwerk geplaatst, dat erop gericht was om het sociale groepsleven via een bepaalde methodiek te beïnvloeden, zodat individuen, gezinnen of gemeenschappen zich maatschappelijk en geestelijk konden ontplooiën (zie 4.2.5). De methodiek was echter nog niet vastomlijnd, en werd veelal door maatschappelijke omstandigheden bepaald. Het was echter handig om instellingen die een eigen doelstelling en methodiek hadden aan een bepaalde subsidieregeling te koppelen, en zo de verschillende instellingen van elkaar te scheiden. Tevens omvatte deze aanpak de buurthuizen die vanuit een geloofsovertuiging werkten. Anders dan bij Sociale Zaken nam MaWe wel het uitvoerende werk in ogenschouw. Er werd rechtstreeks gesubsidieerd, en niet per landelijke organisatie zoals OKW dat deed. Dit kwam wellicht omdat de samenwerking met de kerkelijke koepels van het club- en buurtwerk niet altijd vlot verliep.

Op 30 december 1954 kwamen de ministers van OKW en MaWe tot een geheime overeenstemming over wie wat ging subsidiëren. Er werd besloten dat het zogenaamde 'buurtwerk in de primaire fase' een zaak van MaWe was, waarbij het jeugdzorgwerk (de nieuwe term voor

massajeugdwerk) aanvullend door OKW werd gesubsidieerd. Als de maatschappelijke opheffing van bewoners uit de buurt niet meer nodig was en er sprake van 'zelfwerkzaamheid' was, dan was de primaire fase voorbij en werd subsidie geheel door MaWe verstrekt, behalve wat zich hiervan nog op het terrein van OKW bevond, zoals jeugdwerk en volkswontwikkeling. Het gespecialiseerde gezins- en wijkwerk viel onder MaWe. Het ging hierbij niet om enkele bewoners, maar vrijwel alle bewoners in een bepaalde 'asociale' buurt.

In deze periode had de afdeling van (Onderzoek en) Maatschappelijk Opbouwwerk van MaWe de subsidiëring van het buurthuiswerk van Sociale Zaken overgenomen; de afdeling Maatschappelijk Werk Probleemgezinnen was voor de subsidie voor gezinswerk verantwoordelijk was. Onder laatstgenoemde viel sinds 1955 ook de uitvoering van de Richtlijnen voor de subsidiëring van het gespecialiseerd gezins- en wijkwerk (circulaire nr. MWPG 79.200), een ruime regeling die ook veel club- en buurthuizen aantrok, zodat ook hier overlapping plaatsvond. Sommige instellingen pasten zelfs hun doelstellingen aan om onder een zo gunstig mogelijke subsidieregeling te vallen. Dit werd in 1955 besproken in de Werkgroep Werkanalyse en Taakafbakening, maar aangedragen oplossingen bleken niet het gewenste effect te sorteren. Op 31 december 1958 werd de Interdepartementale Commissie Subsidiebeleid OKW - MaWe ingesteld om de taakafbakening nader te regelen. Deze kwam al in januari 1959 met de bepaling dat club- en buurthuizen een eigen werkkapitaal mochten vormen, bijvoorbeeld door het heffen van entree- of cursusgelden of het verhuren van zalen. De taakafbakening verliep minder vlot. Het viel moeilijk te bepalen waar bijvoorbeeld jeugdzorgwerk (sinds 1959 bijzonder jeugdwerk genoemd) ophield en gezinswerk begon, en dit zorgde ook voor verwarring bij de instellingen. Vele gingen hun verzoeken bij MaWe inleveren, omdat dat ministerie gemakkelijker en minder zuinig heette te zijn, en ruime begrippen hanteerde. Zo was ook de nieuwe Rijksregeling voor de subsidiëring van het bijzonder gezins- en wijkwerk (Stcrt. 1959, 167) ruim van opzet, met als gevolg dat in 1962 OKW weer aan de bel trok, en in 1964 overging tot de instelling van de Commissie tot Onderzoek van de mogelijkheid van een Wettelijke Regeling van de subsidiëring van het jeugdwerk. Deze leverde haar rapport pas in 1966 in, een jaar nadat het gehele jeugdwerk van OKW en MaWe naar CRM was gegaan.

4.4.4 De landelijke organisaties 1945-1965

Vóór de Tweede Wereldoorlog bestond er één overkoepelende organisaties in het club- en buurthuiswerk: de Nederlandse Bond voor Volkshuizen (NBV). Deze verkreeg in 1947 subsidie voor het vrije jeugdwerk en massajeugdwerk. De NBV was ook vertegenwoordigd in de in 1945 opgerichte Nederlandse Jeugd Gemeenschap (NJG). Hiervan maakte ook de Landelijke Jeugd Actie Commissie deel uit, die in 1952 werd omgezet in de Raad voor de Jeugdvorming. In 1947 werd ook de Landelijke Stichting Clubhuizen gevormd, met daarin de Landelijke Vereniging voor Clubhuiswerk, die zich specifiek op de jeugd richtte. De Arbeiders Jeugd Centrale (AJC), die tot de vrije jeugdbeweging behoorde, richtte zich op de massajeugd. De AJC speelde ook een belangrijke rol in de in 1948 opgerichte Moderne Jeugdraad.

Naast deze 'neutrale' koepels waren er ook koepels die instellingen gebaseerd op geloofsovertuiging overkaptten: de Hervormde Jeugdraad (1941), de gereformeerde Stichting Evangelisch Herstel en Opbouw (1952), en de Katholieke Nationale Jongens Jeugdzorg (1949) en de Katholieke Nationale Meisjes Jeugdzorg (1950). De laatste twee maakten deel uit van de Katholieke Jeugdbeweging, maar stelden zich ook beschikbaar voor de niet-katholieke jeugd. In 1957 gingen beide op in de Katholieke Nationale Stichting voor Bijzonder Gezins- en Jeugdwerk. De koppeling van jeugdzorgwerk aan geloofsovertuiging kon echter tot problemen leiden. Sommige instellingen en koepels zagen het jeugdwerk als een kans om de jeugd te herkerstenen

en hun levensovertuiging uit te dragen, ten nadele van de uitvoering van het eigenlijke werk. De bovengenoemde koepels behartigden de belangen van het werk naar de overheid, bijvoorbeeld wat de opleiding en rechtspositie van beroepskrachten betrof. Vooral de in 1954 opgerichte Sectie Jeugdzorg van de NJG trad op als gesprekspartner van de overheid, terwijl de leden van de landelijke centrale organen werden vertegenwoordigd in een aantal overleg- of adviesorganen. De verenigingsstructuur werd door de Wet op de Stichtingen vanaf 1956 steeds meer omgezet in een stichtingsstructuur. Tot het einde van de jaren zestig deden zich geen belangrijke veranderingen op dit gebied meer voor.

4.4.5 Subsidieregelingen 1945-1965

Tot en met 1952 gaf het ministerie van OKW alleen (tijdelijke) subsidievoorwaarden voor jeugdwerk uit, totdat in 1953 de Rijksregeling voor de subsidiëring van jeugdwerk (Stcrt. 1952, 228) van kracht werd. Hierin werd subsidie verleend aan landelijke organisaties voor de vrije jeugdvorming (LOVJ) voor de buitenschoolse vorming van jeugdigen, landelijke organisaties voor het massajeugdwerk (LOMJ), nationale overkoepelende organisaties voor jeugdwerk op basis van levens- en wereldbeschouwing (NOJ) en de Nederlandse Jeugd Gemeenschap (NJG). De organisaties moesten aan bepaalde voorwaarden voldoen om erkend te worden en voor subsidie in aanmerking te komen. De verstrekking werd aan bepaalde regels gebonden, en werd volgens een vastgestelde procedure aangevraagd, verleend en getoetst. Controles werden uitgevoerd door de inspecteurs van het Bureau Jeugdwerk van het ministerie van OKW. De Rijksregeling voor de subsidiëring van jeugdwerk 1952 werd gefaseerd vervangen door achtereenvolgens:

- de Rijksregeling subsidiëring jeugdwerk (Stcrt. 1955, 30, 45), van toepassing op LOVJ alsmede de LOMJ (nu LOJZ genoemd: landelijke organisaties voor het jeugdzorgwerk, oftewel de buitenschoolse vorming van onmaatschappelijke of maatschappelijk zwakke jeugdigen);
- de Rijksregeling voor de subsidiëring van cultureel ontwikkelingswerk voor volwassenen, uitgaande van landelijke organisaties voor het jeugdzorgwerk (Stcrt. 1955, 61), van toepassing op LOJZ die zich ook op volwassenen richtten;
- de Rijksregeling voor de subsidiëring van het maatschappelijk gezinswerk verricht door jeugdzorginstellingen (Stcrt. 1955, 72), van toepassing op LOJZ die zich ook op gezinswerk richtten. De verantwoording voor het opstellen en uitvoeren van deze regeling lag bij de minister van MaWe.

De eerste twee regelingen werden m.b.t. de subsidiëring van LOJZ vervangen door de Rijksregeling subsidiëring bijzonder jeugd- en volksontwikkelingswerk (Stcrt. 1959, 167). De derde regeling werd vervangen door Rijksregeling voor de subsidiëring van het buurtwerk (Stcrt. 1959, 167). De eerste regeling werd m.b.t. de subsidiëring van de LOVJ vervangen door de Rijksregeling subsidiëring vrije jeugdvorming (Stcrt. 1963, 84). Het gedeelte van de Rijksregeling voor de subsidiëring van jeugdwerk 1952 dat van toepassing bleef op de NOJ's en de NJG werd vervangen door de Rijksregeling overkoepelende organisaties voor jeugdwerk 1960 (Stcrt. 179), die in 1961 van kracht werd.

De Rijksregeling subsidiëring bijzonder jeugd- en volksontwikkelingswerk 1959, de Rijksregeling subsidiëring vrije jeugdvorming 1963 en de Rijksregeling overkoepelende organisaties voor jeugdwerk 1960 waren nog steeds van kracht toen het jeugdzorgwerk van het ministerie van OKW in 1965 werd overgedragen aan het nieuwe ministerie van CRM, met daarbij de verantwoordelijkheid van het adviesorgaan de Raad voor de Jeugdvorming.

4.4.6 Historische ontwikkelingen 1965-1989

Het beleid van CRM in 1965 gaf prioriteit aan plaatselijk maatschappelijk werk en stelde daarvoor de Regionale Raden voor Overleg en Advies (ROA) in. Dit maakte een nauwere samenwerking tussen de landelijke centrale organen noodzakelijk, hetgeen tevens paste in de voortgaande ontzuiling van de maatschappij. In 1969 gingen de landelijke centrale organen minus de NBV (hetgeen sinds 1951 stond voor de Nederlandse Bond voor Sociaal-Cultureel Vormwerk) een verbond aan in de Samenwerkende Landelijke Centrale Organen voor Wijk-, Buurt- en Clubhuiswerk (SALCO).⁷³ In 1978 gingen de SALCO en NBV tenslotte samen in GAMMA (geen afkorting). Deze ontwikkelingen werden sterk gestimuleerd door de overheid. Ook de NJG bleef niet zelfstandig en ging op in de Nederlandse Federatie voor Jeugd- en Jongerenwerk.

In de jaren vijftig hadden subsidieregelingen de oprichting van nieuwe particuliere organisaties gestimuleerd, met name op gebieden die tot dan toe nog niet voldoende vertegenwoordigd waren. In de jaren zestig nam de invloed van de overheid op de particuliere organisaties toe, met name op het gebied van de financiering, planning en coördinatie. Samen met de toenemende professionalisering en verstatelijking ging dit ten koste van de zelfstandigheid van de organisaties. Omstreeks 1969-1970 werden de protesten tegen de gevolgde aanpak snel sterker, niet alleen wat de rol van de overheid betreft, maar ook de uitvoering van het jeugdwerk, waarvan gezegd werd dat het ontoegankelijk en onderdrukkend was en zich te veel bezighield met symptoombestrijding. Er werden nieuwe vormen van hulpverlening ontwikkeld, zoals de Adviesbureaus voor Jeugd en Gezin (vaak afsplitsingen van voogdij- en gezinsvoogdij-instellingen) en de alternatieve hulpverlening (Jongeren Adviescentra, Sosjale Joenits, Release).⁷⁴ Vanaf dit moment begon de tweedeling tussen de vrijwillige jeugdhulpverlening en de (justitiële) jeugdbescherming duidelijkere vormen aan te nemen.

Het beleid vanaf ca. 1970 tot aan de inwerkingtreding van de Wet op de jeugdhulpverlening in 1990 stond in het kader van het afstemmen tussen recht en welzijn, en het integreren en herstructureren van de welzijns- en justitiële aspecten van de jeugdhulpverlening. De eerste stap werd gezet door een onderzoek ingesteld door de minister van Justitie, hetgeen in 1971 resulteerde in de nota-Wiersma, die aangaf dat een aantal aspecten van de dienstverlening aan jeugdigen verbetering behoeften.⁷⁵ Uit het veld werden veel van Wiersma's conclusies bekritiseerd - ook al zijn sommige via omwegen uiteindelijk toch opgevolgd - en zo ook de daarop volgende reactie van staatssecretaris Grosheide van Justitie.⁷⁶ Al met al duurde het tot 1974 voordat de Gemengde Interdepartementale Werkgroep Jeugd welzijnsbeleid (GIWJ; Commissie-Mik) werd ingesteld door de minister van Justitie, die in deze periode vaak initiatief nam in het vormen van het beleid over de ontwikkeling van het jeugdwerk in brede zin. De rol van CRM in de discussie bleef vooralsnog beperkt, men was meer gericht op het welzijnsbeleid in het algemeen. In december 1973 (Stcrt. 1974, 8) werd de Coördinatiegroep Jeugd beleid CRM ingesteld, die onder andere de minister adviseerde en hem vertegenwoordigde in de Interdepartementale Stuurgroep Jeugd vragen (ISJ) (Stcrt. 1972, 147).

In 1971 was met de Rijkssubsidieregeling jeugd- en jongerenwerk (RJJW) meer eenheid gebracht in de diverse subsidieregelingen, en dit werd verder uitgebreid middels de Rijksbijdrageregeling maatschappelijke hulp- en dienstverlening aan jongeren en jongvolwassenen (JOJO-regeling) in 1977. Met de invoering van de eerste kaderwetten in het begin van de jaren tachtig, die ook aspecten van het jeugdwerk besloegen, werd deze opzet weer gedeeltelijk ondermijnd. Na de opheffing van de Commissie-Mik stelden de staatssecretarissen van Justitie, CRM, en Volksgezondheid en Milieuhygiëne de Projectenbegeleidingscommissie in. Deze kreeg tot taak

een twintigtal via de GIWJ opgestarte praktijkexperimenten (ontwikkelingsprojecten) te begeleiden, te evalueren en daarover te rapporteren; het eindverslag 'Samenwerken aan jeugdwezijn' werd in 1979 gepubliceerd.

De indirecte opvolger van de Commissie-Mik/GIWJ was de Interdepartementale Werkgroep Residentiële Voorzieningen voor Jeugdigen (IWRVJ), die in 1978 (Stcrt. 48) werd ingesteld door de ministers van Justitie, CRM, O&W en Volksgezondheid en Milieuhygiëne om de coördinatie van het beleid, procedures en de voorzieningen op dit gebied te bevorderen en af te stemmen. Het voorzitterschap en het secretariaat werden beheerd vanuit Justitie. De adviezen van het IWRVJ zwenkten de discussie over de plaats van de residentiële voorzieningen veelvuldig aan, en hadden een substantiële invloed op de vorming van het beleid (zie bv. Stcrt. 1981, 101). Een soortgelijk adviesorgaan was de Interdepartementale Werkgroep Ambulante en Preventieve Voorzieningen voor hulpverlening aan jeugdigen (IWAPV), die in 1979 werd opgericht onder auspiciën van de ministeries van CRM, Justitie en O&W. De voorzitter van de IWRVJ was ook de voorzitter van de IWAPV.⁷⁷

Andere overlegorganen zagen daarna het daglicht, zoals het Tijdelijk gestructureerd overleg jeugdhulpverlening overkoepelende particuliere organisaties en het Tijdelijk gestructureerd overleg jeugdhulpverlening andere overheidsniveaus (Stcrt. 1981, 112), de Commissie herordening landelijke functies met betrekking tot het jeugdbeleid (Stcrt. 1982, 102), en de opvolger van de oude ISJ, de Interdepartementale Stuurgroep Jeugdbeleid (Stcrt. 1982, 91). De laatste functioneerde echter niet goed,⁷⁸ en men besloot voor een bredere aanpak te kiezen. Dit leidde in 1987 (Stcrt. 118) tot de instelling van de Commissie Intersectoraal Jeugdbeleid (CIJ), die tot en met 1990 bleef bestaan. De CIJ verkreeg op het terrein van het jeugdbeleid een coördinerende, afstemmende en adviserende taak, en de zorg voor een meerjarenprogramma jeugdbeleid. Het viel onder de verantwoordelijkheid van de minister van WVC.

In 1980 kwam de *Raamnota Jeugdbeleid* uit, en het jaar daarop de eerste inventarisatie Jeugdbeleid, met daarin een beschrijving van het beleid van de rijksoverheid met betrekking tot de jeugd in haar maatschappelijke positie. In 1982 (Stcrt. 107) vroeg de minister van CRM om verdere reacties van groepen uit de samenleving, om een zo volledig beeld te krijgen van aspecten van en problemen rond het jeugdbeleid.

De eindrapporten van de IWRVJ en IWAPV werden in 1984 uitgebracht, waarna reacties van allerlei particuliere organisaties en overheidsinstellingen en -adviesorganen volgden. Alle partijen vonden dat er veranderingen moesten komen, maar op welke manier en hoe dit in relatie met het algemene welzijnbeleid zou moeten staan bleef een twistpunt. Uiteindelijk werd er in 1985 een regeringsstandpunt geformuleerd, die de adviezen grotendeels onderstreepte. Het herstructureringsproces, de verschuiving van 'zware zorg' naar 'lichte zorg', de reductie van de capaciteit, de harmonisatie van de regelgeving en de financiering en de herspreiding van de voorzieningen werden daarna gefaseerd ingevoerd.⁷⁹

4.4.7 Subsidieregelingen 1965-1989

De Rijksregeling subsidiëring bijzonder jeugd- en volksontwikkelingswerk 1959, de Rijksregeling subsidiëring vrije jeugdvorming 1963 en de Rijksregeling overkoepelende organisaties voor jeugdwerk 1960, die alle drie waren voortgekomen uit de Rijksregeling voor de subsidiëring van jeugdwerk 1952, werden per 1 januari 1971 weer bijeengebracht in de Rijkssubsidieregeling jeugd- en jongerenwerk 1971 (Stcrt. 105) (RJJW). Deze werd in de daaropvolgende jaren veelvuldig aangepast, waarvoor de minister van CRM advies ontving van de Bijstuuringscommissie rijkssubsidieregeling jeugd- en jongerenwerk en rijkssubsidieregeling samenlevingsopbouw (Stcrt. 1972, 127).

De RJJW richtte zich op het geheel van werkvormen, voorzieningen en structuren die gericht waren op educatieve, sociale, creatieve en recreatieve ontplooiing van jeugdigen en jongeren, waarbij hun activiteiten werden afgestemd op hun behoeften en de samenhang met het leefmilieu, waar mogelijk in combinatie met activiteiten van volwassenen. Er werden ook maatregelen getroffen voor het verlenen van subsidies voor het zogenaamde 'open jeugdwerk', waarvoor geen subsidieregeling had bestaan, en voor het verlenen van investeringssubsidies, waarvoor daarvoor slechts enkele vuistregels waren gehanteerd.

De subsidiabele organisaties hoefden geen landelijk karakter meer te hebben. Er werd nu een onderscheid gemaakt tussen plaatselijk niveau, bovenplaatselijk of grootstedelijk niveau, regionaal of provinciaal niveau en landelijk niveau. De instellingen die in het jeugd- en jongerenwerk actief waren dienden één of meerdere van de volgende functies te vervullen om voor subsidie in aanmerking te komen:

- a) uitvoering (het organiseren en uitvoeren van activiteiten)
- b) begeleiding (het verstrekken van adviezen of training aan uitvoerende organisaties)
- c) overleg (het bevorderen van gecoördineerde belangenbehartiging)
- d) dienstverlening (het verlenen van organisatorische of zakelijke diensten en informatievoorziening)
- e) experimenten (het ontwikkelen van nieuwe werkvormen)
- f) internationaal contact (het bevorderen en onderhouden van internationale relaties)

In de Regeling Rijksinspectie Jeugdzaken en Volksontwikkelingswerk (Stcrt. 1973, 52) werd het toezicht op de naleving van de subsidievoorwaarden zoals gesteld in de RJJW en regelingen aangaande het volksontwikkelingswerk (zie 4.5) aan dit orgaan overgelaten. De Rijksinspectie had tevens een adviserende functie en een uitvoerende taak in het beslissen op aanvragen namens de minister. In 1972 (Stcrt. 127) werd de Bijsturingscommissie Rijkssubsidieregelingen Jeugd- en Jongerenwerk en Samenlevingsopbouw ingesteld om de minister van CRM te adviseren en ondersteunen inzake het wijzigen en de toepassing van de genoemde rijkssubsidieregelingen. Met de RJJW werden de verschillende vormen van jeugdwerk in één beleidskader geplaatst. De minister van CRM trad over het toekennen of intrekken van subsidie in overleg met gemeentelijke dan wel provinciale overheden, die zich konden laten adviseren door de plaatselijke dan wel provinciale raad voor jeugd- en jongerenwerk. In 1977 werd bepaald dat wanneer de subsidies tot vermogensvorming leidden, de instelling onder bepaalde omstandigheden (bijvoorbeeld liquidatie) een vergoeding aan de minister verschuldigd was.⁸⁰

De RJJW bleef als geheel tot 1977 van kracht, en werd daarna geleidelijk ingetrokken totdat in 1987 de Welzijnswet intrad. De gedeeltelijke toepassing was het gevolg van de invoering van de:

- Rijksbijdrageregeling maatschappelijke hulp- en dienstverlening aan jongeren en jongvolwassenen (Stcrt. 1977, 143), ook bekend als de JOJO-regeling;
- RSCA/RSCW (zie 3.4.1);
- Tijdelijke regeling subsidiëring landelijke identiteitsorganisaties, politieke jongerenorganisaties en werkende jongerenorganisaties (Stcrt. 1981, 162, vgl. Stcrt. 154), die gebaseerd was op de RSCW.

De JOJO-regeling beoogde meer eenheid te brengen in de hulpverlening aan jongeren. Instellingen of werkvormen die de JOJO trachtte te omvatten waren bijvoorbeeld de Jongeren Advies Centra (JAC), Sosjale Joenits, adviescentra voor jeugd en gezin, straatwerken, huiskamerprojecten voor drugverslaafden en buitencentra voor ex-verslaafden. Het ging hier om een brede interpretatie van hulpverlening, die preventie, opsporing, opvang, begeleiding, nazorg

en bemiddeling omvatte.

De status van rijksbijdrageregeling paste in het decentraliseringsstreven van het welzijnsbeleid, en had tot gevolg dat de lagere overheden - vooral gemeenten - zelf de subsidiëring van het werk ter hand moesten nemen, een planning en programmering moesten opzetten en op grond daarvan het Rijk om een bijdrage in de kosten vroegen. Voorwaarde was dat de gemeenten of de provincies (als gemeenten de hulpverlening aan deze overlieten) een vierjarenplan samenstelden met daarin jaarlijks vastgestelde programma's voor concrete activiteiten, waarvoor zij overleg dienden te plegen met betrokken instellingen en groepen. De lagere overheden bepaalden dus vrijwel geheel hun eigen beleid, dicht bij de uitvoering van de hulpverlening, en stelden subsidievoorwaarden op volgens in de JOJO gegeven richtlijnen. De rol van de minister bleef beperkt tot het verstrekken van subsidie en het uitoefenen van een controlerende functie.

Instellingen konden tegen beslissingen van lagere overheden bezwaar aantekenen op grond van de Wet Administratieve Rechtspraak Overheidsbeschikkingen (Wet-AROB), zoals ook het geval was bij een ministeriële beschikking op grond van een subsidieregeling. De lagere overheden konden tegen de hoogte van de financiële bijdrage van het Rijk bezwaar aantekenen middels de Commissie Herziening Subsidiebeschikkingen (Commissie-Van Poelje), die deze bezwaren toetste aan de in Wet-AROB genoemde gronden. Verder kon een lagere overheid bij de minister een verzoek indienen om ontheffing van het in de JOJO bepaalde.

De rijksoverheid bleef verantwoordelijk voor een rechtvaardige verdeling van de gemeenschapsgelden aan de lagere overheden, de samenhang met het algemene welzijnsbeleid, de totstandkoming van de landelijke planning en de spreiding van andere generale taken. Voor de bepaling van de hoogte van de rijksbijdrage werd een onderscheid gemaakt tussen binnenmuurse en buitenmuurse voorzieningen.

De JOJO, die per 1 juli 1977 van kracht werd, trok een aantal eerdere subsidieregelingen in:

- De RJJW werd voor de taken genoemd in de JOJO per 1 juli 1977 buiten werking gesteld. De RJJW bleef nog wel van kracht voor bijvoorbeeld instellingen die krachtens de RJJW uit de begrotingspost voor bureaus voor levens- en gezinsvragen subsidie ontvingen.
- De Rijkssubsidieregeling voor het algemeen maatschappelijk werk werd voor de taken genoemd in de JOJO per 1 juli 1977 buiten werking gesteld, maar bleef nog wel van kracht voor bv. adviescentra voor jeugd en gezin.
- De Rijkssubsidieregeling voor bureaus voor levens- en gezinsvragen werd voor de taken genoemd in de JOJO per 1 januari 1978 buiten werking gesteld. Dit had bijvoorbeeld betrekking op jongerencentra die a-specifieke hulpverlening boden (opvang voor jongeren met een grote verscheidenheid van problemen, wensen en behoeften).
- De indirecte financiering door de Algemene Bijstandswet (ABW) kwam te vervallen, zodat bijvoorbeeld uitkeringen gebaseerd op de ABW voor hulpverlening aan drugverslaafden werden ingetrokken. Dit had echter geen betrekking op kosten voor levensonderhoud betreft, waarvoor nog steeds een beroep op de ABW kon worden gedaan. Personen die opgenomen waren in een binnenmuurse voorziening konden voor kosten van voeding en huisvesting ook een beroep op de ABW doen. Voor de kosten van begeleiding, behandeling, enzovoorts was de JOJO (gedeeltelijk) van toepassing.

De RSCA en RSCW trokken per 1 januari 1979 en 1980 de gehele RJJW in, met uitzondering van bepalingen die betrekking hadden op:

- 1) instellingen werkzaam op provinciaal niveau, in zoverre het organisaties voor werkende jongeren betrof;
- 2) instellingen werkzaam op landelijk niveau;

- 3) experimentele projecten op plaatselijk, bovenplaatselijk en grootstedelijk niveau;
- 4) de Stichting Jeugdwerk West-Duitsland - dit verviel echter met de inwerkingtreding van de RSCW.

De Tijdelijke regeling subsidiëring landelijke identiteitsorganisaties, politieke jongerenorganisaties en werkende jongerenorganisaties (Stcrt. 1981, 162, vgl. 154) trok de RJJW in wat betreft de bepalingen omtrent deze organisaties. Met de inwerkingtreding van de Welzijnswet (Stb. 1987, 73) werd de RJJW (zie Stb. 1988, 666) tenslotte geheel ingetrokken. In de circ. d.d. 8-12-1988, nr. WJ/AVJ-U-4075, wordt gesteld dat de subsidie voor a-specifieke hulpverlening aan jongeren (bv. jongerenadviescentra) en de primaire hulpverlening aan jeugdige verslaafden via de TSJ werd geregeld (zie beneden). Een uitzondering gold voor de proefgemeenten en de vier grote gemeenten, waarvoor een aparte regeling gold.

Naast de RJJW en JOJO bestond er van 1 januari 1975 tot 1 januari 1979 ook nog de Interim-Rijksbijdrageregeling vrijwilligers jeugd- en jongerenwerk, peuterspeelzalen en speeltuinen.⁸¹ Deze voorzieningen ontvingen nog niet op een andere manier subsidie of financiële steun. De onderhavige procedures volgden die zoals die voor de JOJO golden. De interim-regeling werd ingetrokken met de inwerkingtreding van de RSCW.

De kaderwetten RSCA (1979) en de RSCW (1981) vloeiden voort uit het decentralisatiebeleid van de overheid, en namen de plaats in van verscheidene subsidieregelingen en rijksbijdrageregelingen over een breed veld van hulpverleningsactiviteiten en -werk (zie 3.4.1). Wat betreft het jeugd- en jongerenwerk besloegen de RSCA en RSCW de subsidie van sociaal-culturele activiteiten zoals voorlichtingsbijeenkomsten, manifestaties, projecten, cursussen en lessen, alsmede de steunfunctie (ondersteuning en voorbereiding). Er werden naderhand een aantal subsidieregelingen uitgevaardigd die op de RSCW gebaseerd waren, waaronder met betrekking op het jeugd- en jongerenwerk:

- 1) de Tijdelijke regeling subsidiëring landelijke identiteitsorganisaties, politieke jongerenorganisaties en werkende jongerenorganisaties (Stcrt. 1981, 162), die betrekking had op landelijke organisaties die niet goed via de RSCW door de gemeenten of provincies gesubsidieerd konden worden.⁸² Deze regeling werd vervangen door de RLSCW, die in 1983 van kracht werd, maar werd pas formeel ingetrokken met de intrekking van de RSCW en de RLSCW (Stb. 1988, 666) als gevolg van de invoering van de Welzijnswet.
- 2) de Circulaire JZ-U-24222 d.d. 29-3-1982 inzake de subsidiëring van tijdelijke projecten van jeugd- en jongerenwerk. Deze werd eveneens ingetrokken met de invoering van de Welzijnswet.

In de periode 1979 tot en met 1987 waren of werden van belang voor het jeugd- en jongerenwerk: de JOJO, de RSCA/RSCW (inclusief daarop gebaseerde regelingen), de RLSCW, de Interim-Rijksbijdrageregeling vrijwilligers jeugd- en jongerenwerk, peuterspeelzalen en speeltuinen en het restant van de RJJW. Daarna kwam het (vrijwillige) jeugdwerk onder de werking van de Welzijnswet te staan middels de Landelijke subsidieregeling identiteitsorganisaties jeugd en jongerenwerk, politieke jongerenorganisaties en jeugdvoorzieningen (Stcrt. 1990, 204), die later werd vervangen door de Subsidieregeling landelijke jeugdorganisaties (Stcrt. 1994, 144). Per 1 januari 1996 werd de subsidie van politieke jongerenorganisaties overgedragen naar het ministerie van Binnenlandse Zaken (Stcrt. 52), aangezien het meer politieke instituten waren dan jongerenorganisaties.

Met de stopzetting van de indirecte financiering van de ABW voor de kosten van medische en maatschappelijke dienstverlening (exclusief de bejaardenoorden) per 1 januari 1983 werd de Tijdelijke subsidieregeling maatschappelijke dienstverlening (TSMD) (Stcrt. 1982, 253)

ingevoerd, hetgeen ook van invloed was op het subsidiëren van jeugdwerk (zie hoofdstuk 3.4.5). Alle door de ABW indirect gefinancierde instellingen werden overgeheveld naar een directe financiering door het ministerie van CRM. De gebruiker van de maatschappelijke dienstverlening werd in bepaalde gevallen geacht een eigen bijdrage aan de kosten te leveren, hetgeen overeenkwam met het bijdragesysteem zoals dat al was ontwikkeld door de IWRVJ. De TSMD en het Bijdragebesluit TSMD werden voor wat de subsidiëring van jeugd- en gezinsadvieswerk en Boddaertcentra betreft vervangen door de Tijdelijke stimuleringsregeling samenwerkingsverbanden jeugdhulpverlening (TSJ) (Stcrt. 1987, 28) en het Bijdragebesluit jeugdhulpverlening (Stcrt. 1987, 252), die qua opzet niet veel verschilden van hun voorgangers. De TSJ, opgesteld door WVC en Justitie, trad pas na een wijziging in juni 1987 in werking (zie Stcrt. 53 en 140). In de wijziging werd de eis opgenomen dat een samenwerkingsverband rechtspersoonlijkheid dient te bezitten. In deze samenwerkingsverbanden werkten twee categorieën van instellingen met elkaar samen: a) instellingen die op grond van de Erkenningregeling vrijwillige plaatsingen jeugdhulpverlening (Stcrt. 1987, 140) erkend waren; b) overige in de regio werkzame voorzieningen van ambulante jeugdhulpverlening, zoals adviesbureaus voor jeugd en gezin,⁸³ (jeugdsecties van de) RIAGG, (gezins)voogdij-instellingen, semi-residentiële jeugdhulpverlening (dagopvang) en residentiële jeugdhulpverlening (opvang voor dag en nacht). Subsidie diende de samenwerking tussen de instellingen te stimuleren. De minister van WVC verleende de subsidie na een bindend advies van het provinciaal bestuur. Via de TSJ werd de financiering van voorzieningen van jeugdhulpverlening via de TSMD vervangen door budgetfinanciering, een operatie die met voorlichtingsbijeenkomsten en informatieve circularis gepaard ging. Er werd eerst vanuit gegaan dat de TSJ ook van toepassing zou zijn op inrichtingen die in 1987 van Justitie naar WVC (directie Jeugdbeleid) waren overgegaan (Stb. 1986, 671). Echter, een bezwaarschrift tegen deze opzet en het advies hierover van de WVC-commissie Bezwaarschriften deden de minister van WVC op 4 februari 1988 besluiten dat de voormalige Justitie-inrichtingen nog mede op basis van het Uitvoeringsbesluit Kinderbescherming (Stb. 1964, 327) zouden worden gefinancierd.⁸⁴

Naast de TSJ en het Bijdragebesluit jeugdhulpverlening was er de Erkenningregeling vrijwillige plaatsingen jeugdhulpverlening (Stcrt. 1987, 140), waarin regels waren vastgelegd voor de erkenning van ambulante instellingen op het gebied van de jeugdhulpverlening.⁸⁵ Deze hielden zich bezig met diagnose-stelling, realisatie van (her)plaatsing, evaluatie van de hulpverlening, relatiebevordering tussen de jeugdige en (stief)ouder(s) of voogd, en begeleiding bij de plaatsing van een jeugdige bij een pleegouder. De erkenningregeling maakte een gestructureerder plaatsingsbeleid mogelijk en schiep tevens voorwaarden voor het ontvangen van subsidie.

De drie regelingen bleven naast de JOJO (die bv. nog van toepassing was op de subsidiëring van jeugdadviescentrum Release en drugshulpverlening) en de Welzijnswet in werking.⁸⁶ De JOJO werd als gevolg van artikel III van de Wet van 22 december 1983, Stb. 649 (Wijziging van de Provinciewet en de Gemeentewet) per 31 december 1988 buiten werking gesteld. Hierna zou de rijksbijdrage voor de verslavingszorg op een andere manier worden gefinancierd, maar aangezien de Tijdelijke financieringsregeling verslavingszorg nog niet gereed was, werd er voor het jaar 1989 de Overbruggingsregeling verslavingszorg (Stcrt. 1989, 16) opgesteld door de ministers van WVC, Binnenlandse Zaken en Financiën. Via deze regeling verstreekte het Rijk een uitkering aan de gemeenten die deze in 1988 ook al hadden ontvangen.⁸⁷ Het toezicht op de kwaliteit van de jeugdhulpverlening werd in juni 1988 (Stcrt. 109) door de ministers van WVC en Justitie overgedragen aan de Inspectie Jeugdhulpverlening.⁸⁸

Met de invoering van de Wet op de Jeugdhulpverlening (Stb. 1989, 360), op 1 juli 1989, kwamen de volgende regelingen te vervallen:

- de Tijdelijke subsidieregeling jeugdhulpverlening (TSJ),
 - het Bijdragebesluit jeugdhulpverlening,
 - de Erkenningsregeling vrijwillige plaatsingen jeugdhulpverlening,
 - de Tijdelijke stimuleringsregeling samenwerkingsverbanden jeugdhulpverlening,
 - het Besluit inspectie hulpverlening,
- alsmede de onder de verantwoordelijkheid van de minister van Justitie opgestelde:
- Subsidiereregeling vrijwillige pleegzorg,
 - Regeling begeleiding vrijwillige pleegzorg.

4.4.8 De Wet op de jeugdhulpverlening vanaf 1989

De Wet op de jeugdhulpverlening (Wet Jhv) kent een lange parlementaire geschiedenis (zie ook 4.4.6).⁸⁹ Een problematisch aspect van de toenmalige jeugdhulpverlening was dat de bemoeienis van verschillende ministeries (met name WVC en Justitie) leidde tot verkokering: de aard van de hulpverlening werd afhankelijk bij welke hulpverlenende instantie de jeugdige toevallig het eerste terecht kwam. Ook ontbrak er een relatie tussen de (semi-)residentiële en de ambulante voorzieningen, werd er te gering aandacht geschonken aan preventie, en was er sprake van een ongelijkmatige spreiding van residentiële voorzieningen in het land.

Uitgangspunten van de rapporten van de IWRVJ en de IWAPV waren:

- 1) hulpverlening dient zo kort mogelijk, zo licht mogelijk, zo nabij mogelijk en zo tijdig mogelijk plaats te vinden;
- 2) vrijwillige hulpverlening heeft de voorkeur boven justitiële hulpverlening;
- 3) de verkokering dient door intensieve samenwerking van voorzieningen opgeheven te worden.

De regering was het eens over een herordening van de jeugdhulpverlening volgens deze richtlijnen, maar niet over welke weg hiervoor bewandeld moest worden.⁹⁰ Een belangrijke wijziging in het aanvankelijke wetsontwerp was de invoering van een uniform plannings- en financieringssysteem (begrotingsfinanciering) en de intrekking van de Beginselenwet voor de kindbescherming.⁹¹ Het nieuwe wetsontwerp voorzag uiteindelijk in een aparte wettelijke regeling (dus niet in het kader van de Welzijnswet) en een aparte financieringsstroom, waarin de samenhang van voorzieningen centraal stond, waarbij deze voorzieningen en de beleidsverantwoordelijkheid daartoe zo dicht mogelijk (d.w.z. op regionaal en provinciaal niveau) bij de hulpbehoevende kwam te staan. De nadruk lag op de ambulante hulpverlening; residentiële hulpverlening werd meer gezien als een laatste redmiddel voor intensive behandeling. Voorzieningen uit de AWBZ en de Ziekenfondswet werden overgeheveld naar de jeugdhulpverlening. Na verhitte debatten in de Kamer en talloze wijzigingen aan het oorspronkelijke wetsvoorstel werd de Wet Jhv uiteindelijk na drie en een half jaar door de ministers van WVC en Justitie ondertekend en op 8 augustus 1989 aangenomen (Stb. 358, 359, 360). Omdat de in de wet aangekondigde AMvB's niet op tijd gereed waren, werd de Wet Jhv niet per 1 juli 1989 effectief van kracht, maar pas op 1 januari 1990. Hiermee kwam een (voorlopig) einde aan de zoektocht naar een passende scheiding tussen de verantwoordelijkheden tussen WVC en Justitie wat betreft de jeugdhulpverlening.

De Wet Jhv is van toepassing op de beleidsvorming en de uitvoering en bekostiging van voorzieningen in de jeugdhulpverlening alsmede op steunfuncties. Er wordt onderscheid gemaakt tussen primaire, secundaire en tertiaire hulpverlening (art. 2 en bijlage).

- Primaire hulpverlening: jongerenadviescentra, kindertelefoons, instellingen voor spel- en opvoedingsvoorlichting en bureaus vertrouwensartsen (m.b.t. kindermishandeling).
- Secundaire hulpverlening: voorzieningen voor crisisopvang, observatietehuizen, tehuizen voor

opvoeding en verzorging, tehuizen voor buitengewone behandeling, gezinshuizen, instellingen voor therapeutische gezinsverpleging, instellingen voor begeleid wonen, voorzieningen voor pleegzorg, adviesbureaus voor de jeugd en gezin, centrales voor pleeggezinnen, dagcentra voor de schoolgaande jeugd, medische kindertehuizen en medische kleuterdagverblijven.⁹²

- Tertiaire hulpverlening: internaten voor zeer intensieve behandeling en tuchtscholen.

De steunfuncties, voorzieningen van secundaire hulpverlening op landelijk niveau en de tertiaire hulpverlening behoren tot de bemoeiing van het Rijk, de overige (regionale) voorzieningen tot die van de provincies, en eventueel tot die van een gemeente (art. 3). De provincies delen de regio's verder in (art. 4). De ministers (van WVC/VWS en Justitie) stellen jaarlijks een vierjarenplan vast ten aanzien van de steunfuncties en landelijke voorzieningen (art. 8, 58), na overleg met de provincies en vertegenwoordigers van de steunfuncties en landelijke voorzieningen (art. 9, 59).⁹³ De provinciale staten stellen ook jaarlijks een vierjarenplan vast alsmede een verordening omtrent de planning van en overleg over de regionale voorzieningen,⁹⁴ en zenden jaarlijks een overzicht van de kosten naar de ministers (art. 10-12). Deze verstrekken een uitkering om die kosten te dekken, waarna het provinciale bestuur binnen tien maanden een verklaring over besteding van de bedragen naar de ministers stuurt; het desbetreffende bedrag kan door de ministers worden teruggevorderd als deze verklaring niet in orde is (art. 13).⁹⁵

De Wet Jhv stelt ook regels ten aanzien van de aard en functie van een samenwerkingsverband, een jeugdhulpadviesteam, het gezamenlijk opname-, hulpverlenings- en hulpverlenersbeleid (art. 14-22, 85), de taken van de plaatsende instantie (art. 29, 33) en ten aanzien van het inzagerecht en het klachtenrecht (art. 42-52). Het provinciaal bestuur erkent een uitvoerder van hulpverlening of een RIAGG als plaatsende instantie, en stelt regels omtrent verzoeken om erkenning (art. 27, 28, 34). De ministers wijzen bij AMvB categorieën instellingen en instanties aan die voor erkenning in aanmerking komen (art. 27, lid 1), en stellen bij AMvB regels over de kwaliteit van de hulpverlening (art. 35) en over de bekostiging van steunfuncties en landelijke voorzieningen (art. 37).⁹⁶ De ministers kunnen ook regels stellen ten aanzien van de aanvraag van de subsidie, de begroting, de administratie, de financiële verantwoording en het jaarverslag, en de vaststelling van de subsidie (art. 37, lid 3). Provinciale Staten stellen regels vast omtrent de bekostiging van de regionale voorzieningen en de in de provincie werkzame samenwerkingsverbanden (art. 38). De ministers zijn verantwoordelijk voor het opstellen van een model op van een pleegcontract en de vaststelling van het basisbedrag voor vergoeding voor pleegzorg (art. 39, 40),⁹⁷ en kunnen subsidie verlenen aan uitvoerder of plaatsende instantie voor kosten van de uitvoering van een experiment (art. 53).

Artikel 41 van de Wet Jhv onderging een belangrijke wijziging. Oorspronkelijk was bepaald dat bij AMvB de ministers vaststellen in welke gevallen kosten van hulpverlening te voldoen zijn door de ouders.⁹⁸ Dit werd per 1 mei 1995 (Stb. 1995, 225) nauwkeuriger geformuleerd, waarbij de Raad voor de Kinderbescherming te Den Haag werd belast met de vaststelling en inning van bijdragen bij justitiële kinderscherming en vrijwillige jeugdhulpverlening (Stcrt. 1995, 81). In de Wet Landelijk Bureau Inning Onderhoudsplichten (Stb. 1995, 198) wordt bepaald dat dit per 1 januari 1997 geschiedt door het Landelijk Bureau Inning Onderhoudsplichten. Beide instanties vallen onder de beleidsverantwoordelijkheid van de minister van Justitie.⁹⁹

De Inspectie Jeugdhulpverlening was nog steeds belast met het toezicht op de kwaliteit van de jeugdhulpverlening en keeg hiertoe aanwijzingen van de ministers, aan wie zij ook verslag uitbracht van bevindingen en werkzaamheden (alsmede aan provinciale besturen) (art. 54). De ambtenaren van de Inspectie Jeugdhulpverlening en door de ministers aangewezen ambtenaren belast met controle op de besteding subsidies konden bij bepaalde instanties gegevens opvragen (art. 55).¹⁰⁰ Bij AMvB bepalen de ministers nadere regels omtrent de gegevensverstrekking (art. 56, lid 2),¹⁰¹ eventueel in overeenstemming met de minister wie het mede aangaat. Zij kunnen

ook organen aanwijzen waar de verwerking plaatsvindt (art. 56, lid 3-4).¹⁰²

De voogdij- en gezinsvoogdij-instellingen zijn geen voorzieningen van jeugdhulpverlening in de zin van de wet. Zij vallen geheel onder de beleidsverantwoordelijkheid van de minister van Justitie en hun regeling werd in een apart hoofdstuk in de Wet Jhv opgenomen (art. 60-64). Dit geldt ook voor inrichtingen voor justitiële kinderbescherming (art. 65-68). Enkele justitiële inrichtingen waren naar WVC overgegaan, waarbij het ging om inrichtingen waarin jeugdigen verbleven op wie een maatregel van justitiële kinderbescherming was toegepast, maar waarin verder vooral hulp werd geboden aan vrijwillig geplaatste jeugdigen. Rijksinrichtingen voor de kinderbescherming (art. 69-80) bleven ook tot het exclusieve terrein van Justitie behoren.

In de begroting kwamen er tenslotte vijf onderdelen voor de subsidiëring van het jeugdbeleid:

- 1) Regionaal beleid jeugdhulpverlening (gebaseerd op de Wet Jhv);
- 2) Landelijk beleid jeugdhulpverlening (gebaseerd op de Wet Jhv);
- 3) Beleid kinderopvang (gebaseerd op de Welzijnswet en de daarop gebaseerde Stimuleringsmaatregel kinderopvang);
- 4) Algemeen jeugdbeleid (gebaseerd op de Welzijnswet en de daarop gebaseerde bijdrage- en subsidieregelingen, en de Subsidieregeling kinderen van binnenschippers en kermisexploitanten, tot 1995);¹⁰³
- 5) Nabetaling oude jaren (gebaseerd op de Begrotingswet).

Naast dit wettelijk kader bleven andere aspecten van het jeugdbeleid de zorg van de minister.

4.4.9 Sociale jeugdzorg / Bijzonder jeugdwerk 1945-1988

De huidige sociale jeugdzorg vindt zijn oorsprong in het kampwerk voor jeugdige werklozen, dat in de jaren dertig tot ontwikkeling kwam.¹⁰⁴ De werkloosheid onder jongeren in de crisistijd was van ongekende aard, en met subsidie van het ministerie van Sociale Zaken werden er kampen op levensbeschouwelijke grondslag opgezet, waarin jeugdige werkloze jongens (16-24 jaar) voor een bepaalde periode te werk werden gesteld. Er was echter ook gelegenheid voor ontspanning, zelfwerkzaamheid en educatie. De kampen bestonden vaak uit houten barakken en werden geleid door een kampcommandant. De aard van de kampen sloot aan bij de doelstelling en methodiek van de jeugdbeweging die in die jaren opgang vond.

Er waren ook kampen voor jongeren die onder toezicht van Justitie waren gesteld. De Wet op de ondertoezichtstelling uit 1922 had de rechtelijke macht een instrument gegeven om kinderen thuis hulp te bieden of ze te plaatsen in tehuizen voor werkende jeugd. Initiatiefnemer tot de ontwikkeling van de gezinsvoogdij en adviesbureaus voor gezinsmoeilijkheden was de kinderrechter De Jongh, die ook plannen ontwierp voor een werkkamp waar criminele jongens 'behandeld' zouden kunnen worden. Nadat de minister van Sociale Zaken subsidie had toegezegd maakte de Tweede Wereldoorlog een eind aan de plannen.

Een aantal kampen voor jeugdige werklozen werden in 1942 onder de hoede van het departement van Sociale Zaken geplaatst voor de vakscholing van werklozen in de landbouw en metaalindustrie. Justitiële functionarissen trachtten echter ook jeugdige delinquenten naar de kampen te verwijzen, zodat tenslotte aparte kampen voor sociaal-labiele jongeren werden geopend, geschoeid op het idee van De Jongh. Dit waren de voorlopers van de latere kampen van het Bijzondere Jeugdwerk in Internaatverband. De leiding lag bij Sociale Zaken, een deel van de begeleiding bij Justitie.

In september 1945 werden de kampen onder de zorg van het ministerie van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen geplaatst, onder het directoraat-generaal (vanaf 1946 afdeling) Vorming Buiten Schoolverband (VBS). Hieruit bleek dat de VBS-kampen, zoals ze al snel werden

genoemd, gezien werden als uitvloeisels van de sociale jeugdzorg, niet als een onderdeel van de justitiële kindbescherming. Het accent kwam op het preventieve werk te liggen door tijdig hulpverlening te bieden. De kampen werden uitgerust met werkplaatsen, zodat de scholing van moeilijke jongeren niet in vakkampen hoefde te geschieden. Ook werden er tehuizen voor werkende jongeren en voor werkende meisjes opgericht, die een schakel vormden tussen de overgang van kamp naar hun familie, en een subsidiabel alternatief boden voor particuliere tehuizen in het kader van de kindbescherming. Al deze kampen waren in handen van de Rijksoverheid.

Het ministerie van OKW richtte ook internaten voor sociaal-labiele meisjes, en op verzoek tevens kampen voor licht-debiele, sociaal-labiele jongens. Verder waren er kampen en internaten voor baldadige jongens of meisjes die op school niet te handhaven waren. In de meeste gevallen werden er selecties gehouden in selectiekampen, waarna de plaatsing naar een geschikt kamp volgde. Jongeren werden op basis van vrijwillige medewerking van de ouders en eventueel de schoolleiding geplaatst, maximaal voor drie of negen maanden. Hierna konden ze opgenomen worden in het plaatselijk jeugdwerk naar levensbeschouwing. Sommige sociaal-labiele jongens werden geplaatst in schipperskampen, die een voortzetting waren van de kampen voor jeugdige werklozen. Voor meisjes waren er internaten voor karaktervorming en huishoudelijke training. Het gedifferentieerde kampwerk maakte een gevarieerd onderwijsstelsel noodzakelijk, maar als uitgangspunt gold dat het de deelnemers voorbereidde op de terugkeer naar de basisschool, het voortgezet onderwijs of de arbeidsmarkt. Sommige kampen verzorgden vakopleidingen, bijvoorbeeld in de techniek, land- en tuinbouw of scheepvaart, zonder dat dit overigens uitmondde in een volledig afgeronde vakopleiding. Ook werd er aandacht gegeven aan expressie-activiteiten en culturele vorming, lichamelijke vorming en godsdienstige verzorging. Het verloop onder het personeel van de kampen was vrij hoog; de groepsleid(st)ers waren zogenaamde kort-verbandakters: jonge, ongehuwde personen die voor maximaal vijf jaar waren aangesteld.

In de jaren na de Tweede Wereldoorlog stond de sociale jeugdzorg onder leiding van de overheid. Particuliere organisaties, met name de Nationale RK Jeugdzorgcommissie, drongen er op aan dit aan hen over te dragen. Het gevaar van versnippering en kwaliteitsverlies werd door VBS echter te groot geacht, en dit standpunt werd uitgedragen in de nota *Sociale Jeugdzorg* uit 1946. Na moeizaam onderhandelen werd in 1948 besloten dat voor bepaalde kampen informele adviserende instanties (de Katholieke Nationale Stichting, de Hervormde Jeugdraad en de Stichting Evangelisch Herstel en Opbouw) advies konden geven over het selecteren van het personeel en de deelnemers en de te volgen methodiek.

Impulsen tot samenwerking en coördinatie kwamen er ook uit de overheid, bijvoorbeeld door de instelling van de Commissie Kampwerk Sociale Jeugdzorg door de minister van OKW in 1948.¹⁰⁵ In 1950 stelden de ministers van Justitie, Binnenlandse Zaken, OKW en Sociale Zaken een commissie in om de mogelijkheid te onderzoeken of er meer eenheid en betere samenwerking binnen het brede verband van de jeugdzorg kon worden verwezenlijkt. De Commissie Beel, genoemd naar de voorzitter, bracht in 1952 haar rapport uit, waarin werd aanbevolen de kampen voor sociale jeugdzorg onder de minister van OKW te laten ressorteren, waarbij terzake van de plaatsing van minderjarigen de richtlijnen van de minister van Justitie in acht genomen dienden te worden. Er moest ook ruimte worden gegeven voor het subsidiëren van particuliere organisaties.

In een memorandum in 1953 legde de minister van OKW zijn standpunt uit aan de hand van de bevindingen van de Commissie Kampwerk Sociale Jeugdzorg, die hij echter min of meer naast zich neerlegde.¹⁰⁶ Het beleid bleef dus op dezelfde voet doorgaan, hetgeen al was geformuleerd in twee regelingen die in 1953 werden ingevoerd. In de Algemene regeling voor kampen en

internaten voor sociale jeugdzorg 1953 (Stcrt. 88) wordt gesteld dat de kampen waren bedoeld voor jeugdigen met gedrags- en aanpassingsmoeilijkheden die niet psychisch of langdurig van aard waren. De leeftijd van de plaatsing lag tussen 10 en 20 jaar, al kon dit voor bepaalde kampen nader begrensd worden. Een verzoek tot plaatsing werd schriftelijk bij de minister van OKW ingediend, vergezeld van een rapport over het gedrag, de ontwikkeling en levensomstandigheden van de betrokken persoon. De duur van de plaatsing werd door de minister bepaald, en bij aankomst vond een medische keuring plaats. Het personeel van het kamp of internaat werd geleid door een (kamp)commandant of directrice. Op vastgestelde tijden moest er over de deelnemers en over de activiteiten in het kamp aan de minister worden gerapporteerd.

In de Rijksregeling voor de subsidiëring van kampen en internaten voor sociale jeugdzorg 1954 (Stcrt. 247) werd vastgelegd op welke gronden landelijke particuliere organisaties voor sociale jeugdzorg voor subsidie in aanmerking kunnen komen.¹⁰⁷ Dit kwam overeen met de subsidieregeling zoals die voor het vrije jeugdwerk gold. In de genoemde Rijksregeling is echter ook de clausule opgenomen dat in bepaalde gevallen de organisatie een bezwaarschrift tegen de beslissing van de minister kan indienen bij de Raad voor de Jeugdvorming, die de minister in deze adviseerde.

In 1955 werd de afdeling VBS omgedoopt tot de afdeling Jeugdvorming en Volksontwikkeling (JVVO), en enige tijd later werd de onderafdeling Sociale Jeugdvorming de onderafdeling Bijzonder Jeugdwerk in Internaatverband (BJ), dat in 1961 een zelfstandige afdeling werd. Het hoofd van Sociale Jeugdzorg had al inspecteurs onder zich gehad. Tot 1954 waren de Ambtenaren van de Kinderwetten opgetreden als contactambtenaren inzake aanvragen tot plaatsing door niet-justitiële instanties, maar omdat het aantal aanvragen hiertoe sterk toenam - mede doordat het aantal verzoeken tot plaatsing van jeugdigen met een 'justitieel verleden' afnam - ging de VBS eigen contactambtenaren in dienst nemen. Deze behandelden de aanvragen voor plaatsing van hun district, namen contact op met het gezin en brachten advies uit aan de afdeling BJ. Hier viel de uiteindelijke beslissing of er tot plaatsing zou worden overgegaan, en zo ja, in welk kamp. De inspecteur voor de selectie kon bij twijfel nader onderzoek plegen. De contactambtenaar trad als schakel op tussen de kampleiding, de ouders en de plaatsende instantie. Gezinsbegeleiding en nazorg waren in handen van particuliere instanties, veelal diegenen tot wie de ouders zich als eerste hadden gewend en als bemiddelaar waren opgetreden. Het betrof hier niet alleen kinderen met 'slecht' gedrag, maar ook jeugdigen die vanwege de toestand binnen het gezin niet in staat waren zich volwaardig te ontwikkelen. Het uitgangspunt bleef dat plaatsing formeel op vrijwillige basis gebeurde.

De Rijksregeling voor de subsidiëring uit 1954 werd vervangen door de Subsidieregeling van bijzondere kampen en internaten voor sociale jeugdzorg en voor organisaties, optredend als adviserende instanties (Stcrt. 1960, 181), tegelijkertijd met een nieuwe Algemene regeling voor kampen en internaten voor sociale jeugdzorg. Naast de particuliere exploitatie van kampen werd ook een adviserende instantie voor de overheid (bijvoorbeeld de Katholieke Nationale Stichting voor Bijzonder Gezinswerk en Jeugdzorg en de Hervormde Jeugdraad) subsidiabel. Omstreeks 1960 waren er in Nederland 28 kampen, met een totale opvangcapaciteit van ongeveer 2000 jongens en meisjes per jaar.

In 1965 verhuisde de afdeling BJ naar het directoraat Jeugdzaken, Volksontwikkeling en Sport van het ministerie van CRM. Het pakket bouwplannen, dat de modernisering van de (houten) kampen moest inluiden en gedeeltelijk bij OKW was ontwikkeld, werd hier verder afgerond. De plaats van het kamp- en internaatswerk, die binnen OKW tamelijk zelfstandig was geweest, werd binnen CRM in het kader van het welzijnbeleid en andere vormen van internaatsopvoeding geplaatst. Tevens waren er in politieke kringen geluiden te horen die het bestaansrecht van het

kamp- en internaatswerk in twijfel trokken. Dientengevolge werd aan minister Klompé voorgesteld om een gezaghebbende buitenstaander opdracht te geven het kamp- en internaatswerk als geheel door te lichten. Deze taak werd in toevertrouwd aan dr. Mulock Houwer, die hier in januari 1968 mee begon.

De Interdepartementale Commissie voor Jeugdzaken kwam tot de conclusie dat de relaties tussen het kamp- en internaatswerk met andere takken van welzijnszorg min of meer toevallig en fragmentarisch tot stand waren gekomen, zoals bij contacten met scholen of organisaties van het club- en buurthuiswerk. Dit moest een bredere basis krijgen met een gestructureerde opzet. In 1968 was tevens de afdeling Organisatie en Efficiency van CRM al belast met een onderzoek naar de personeelsformatie in de kampen en internaten.¹⁰⁸

De rapporten van Mulock Houwer en de afdeling Organisatie en Efficiency werden in 1968 gepresenteerd. Na overleg werd in 1969 (Stcrt. 208) de Commissie Bijzonder Jeugdwerk in Internaatsverband ingesteld. Er werd ook begonnen met een reorganisatie van het nu tot hoofdafdeling Bijzonder Jeugdwerk in Internaatsverband gepromoveerde organisatieonderdeel. Het hoofd BJ werd voortaan bijgestaan door de hoofden van de twee afdelingen Beheer en Exploitatie Internaten en Methodiek en Programmering (vanaf 1974 Beleidsontwikkeling en Begeleiding). De leiding werd als geheel BJ-Centraal genoemd. De directeurs van de internaten (de termen 'commandant' en 'kamp' waren inmiddels verdwenen) werden gevraagd om voorstellen in te dienen over welke veranderingen zij voorstonden. Zij kregen tenslotte naast hun taak om leiding te geven aan hun internaat ook de functie van beleidsmedewerker van BJ in zijn geheel, al bleek daar in de praktijk vooralsnog niet veel van terecht te komen. De reorganisatie werd in fases door het ministerie voltrokken. Een greep uit de belangrijkste veranderingen: de leiding van de internaten kwam in handen van een directieteam; aanstellingen op kort-verbandakte kwamen te vervallen; ieder internaat kreeg zijn eigen contactambtenaar; het indienen van aanvragen tot plaatsing geschiedde rechtstreeks door de hoofdafdeling, waarna de internaatsleiding de uiteindelijke beslissing maakte; de plaatsingsperiode werd flexibeler en het aantal internaten werd verlaagd tot twintig.

De adviserende instanties traden als zodanig terug en namen zitting in de Commissie Bijzonder Jeugdwerk in Internaatsverband, waarin ook Mulock Houwer en de hoofdpredikant en hoofdaalmoezenier van BJ zitting in hadden. De commissie kon in deze samenstelling echter niet goed optreden als de vertegenwoordiging van particuliere organisaties die direct of indirect met het bijzonder jeugdwerk te maken hadden, en werd in 1979 opgeheven. Dit kwam mede doordat de rol van de overheid in de sociale jeugdzorg al geaccepteerd was, en er overleg met particuliere instanties plaatsvond zonder dat de medewerking van de commissie daarvoor noodzakelijk was. De reorganisatie van het bijzonder jeugdwerk was een ingrijpende operatie geweest, had veel overleg noodzakelijk gemaakt, en werd zelfs vergeleken met "het verwisselen van wielen onder een rijdende trein."¹⁰⁹ Het resulteerde uiteindelijk tot verdere professionalisering, deskundigheidsbevordering en democratisering, en een betere planning, integratie en individuele aanpak. Zaken zoals het interne onderwijs, beroepsvoorbereiding en groepswerk verdwenen evenwel meer op de achtergrond.

In 1971 produceerde de hoofdafdeling BJ in samenwerking met de directeurs van de internaten een nota voor het beleid in de jaren 1972-1975. Aan de hand hiervan werden er een aantal projectgroepen opgezet, bestaande uit medewerkers van BJ en van de internaten, die de beleidsvoornemens en vraagstukken nader moesten uitwerken en advies geven. Vanaf 1977 verscheen er jaarlijks een beleidsplan voor de komende vijf jaar.¹¹⁰ In dat jaar werd er ook een overleggroep BJ-beleid ingesteld, dat fungeerde als adviesorgaan voor het hoofd BJ. Bij elk internaat kwam een overleggroep Internaatsbeleid en sinds 1978 maakten de internaten hun eigen (meerjarige) beleidsplannen.

De democratisering in de organisatie werd gecompliceerd door intensievere samenwerking met aanverwante particuliere en overheidsinstanties. De GIWJ en daarop volgend de IWRVJ begaven zich ook op het terrein van het bijzonder jeugdwerk. De IWRVJ werd opgedragen jaarlijks een verslag uit te brengen over de onderlinge afstemming van de departementale planningsprocedures, voorzieningen, regionale indelingen, kwaliteitseisen en subsidieregelingen met betrekking tot residentiële en semi-residentiële voorzieningen bedoeld voor jeugdigen met moeilijkheden van somatische, psychische, pedagogische, onderwijskundige of sociale aard. De meeste BJ internaten werden betrokken bij regionaal overleg met andere internaten en in overleg van het Werkverband Integratie Jeugdwelzijn Nederland (WIJN).

Per 1 januari 1982 werd de hoofdafdeling BJ als Dienst Bijzonder Jeugdwerk in Internaatverband ondergebracht bij de directie Maatschappelijke Dienstverlening van het ministerie van WVC.¹¹¹ Hiermee werd de unieke aard van BJ als uitvoerende dienst onderstreept, maar ze bezat in beginsel geen beleidsbepalende bevoegdheden meer. In wezen werd de Dienst BJ gelijkgesteld aan het particulier initiatief, dat werd gefinancierd op basis van een subsidiebeleid dat werd gevormd in de beleidsafdelingen van WVC. De plaats van BJ binnen de directie Maatschappelijke Dienstverlening, de verhouding met de hoofdafdeling Jeugdhulpverlening en de relatie met de IWRVJ werd twistpunten totdat in december 1985 de reorganisatie bij WVC was voltooid en BJ rechtstreeks werd gekoppeld aan de nieuwe directie Jeugdbeleid.

De beperkte invloed van de Dienst BJ op het beleid, de conflicten ten tijde van de reorganisatie en de verre gaande bezuinigingen hadden echter al tot twijfels geleid over BJ als ambtelijke organisatie. In 1985 werd er, in navolging van de decentralisatie binnen de overheid, begonnen met de verzelfstandiging van een aantal rijksdiensten van WVC. Hiertoe behoorde ook de Dienst BJ, waarvan het hoofd werd geadviseerd door de projectgroep Zelfbestuur. Een convenant tussen WVC en Dienst BJ legde de afspraken tussen beide partijen vast. Dat jaar werd ook een Kerngroep BJ ingesteld, die oordeelde dat de privatisering van Dienst BJ beleidsinhoudelijk en bestuurlijk wenselijk was. De stuurgroep Privatisering BJ deed daarop onderzoek over hoe dit zou moeten worden ingevuld. In 1987 volgden plannen om het bestuurlijk en organisatorisch kader in een Stichting BJ op te nemen, en deze werden met snelheid en succes uitgevoerd: op 1 januari 1989 werd BJ een private organisatie.¹¹² Het werd gelijk de grootste gesubsidieerde instelling van de jeugdhulpverlening, die sedert 1990 via de Wet Jhv werd gefinancierd.

In de jaren tachtig had zich al een accentverschuiving voorgedaan van hulpverlening in internaten naar ambulante hulpverlening (daghulp), waarop BJ zich meer ging richten. De afbakening tussen de ministers van WVC en Justitie kreeg toen ook gestalte (zie 4.4.8).

4.4.10 Vrijwillige Pleegzorg

Binnen de pleegzorg wordt onderscheid gemaakt tussen:

- justitiële pleegzorg: de ouderlijke macht is beperkt of overgegaan naar een instelling; de verantwoordelijkheid en bekostiging berust bij de minister van Justitie;¹¹³
- vrijwillige pleegzorg: het gezag over het kind berust bij de ouder(s), die met de plaatsing in een pleeggezin moeten instemmen; de verantwoordelijkheid en bekostiging berust bij de minister waaronder Welzijn ressorteert.

Tot en met 1982 kreeg een pleegouder een vergoeding voor het onderhouden van een pleegkind via de Algemene Bijstandswet. Hieraan kwam een einde met de invoering van de TSMD (zie 3.4.5) en het krachtens art. 2 van deze regeling opgestelde Besluit subsidiëring pleegouders (Stcrt. 1982, 253). Hierin werden enkele bepalingen in het TSMD buiten werking gesteld, en andere aangepast aan de specifieke behoeften van de vrijwillige pleegzorg, zodat er een

eenvoudigere regeling ontstond. De vergoedingen voor de pleegouders werden vastgesteld in overeenstemming met de minister van Justitie. Op basis van de adviezen van de Werkgroep Evaluatie Subsidieregeling Pleegzorg (WESP) in de nota *Over een wespennest gesproken...*, en in de interdepartementale nota *Pleegzorg in perspectief* werd het besluit vervangen door de Subsidieregeling vrijwillige pleegzorg (Stcrt. 1984, 138). Deze was nog steeds gebaseerd op art. 2 van de TSMD, maar was verder een geheel nieuwe regeling, die vooral de voorwaarden benadrukte waaraan opname in een pleeggezin moest voldoen. Zo moest er een psycho-sociale indicatie zijn om een kind in een pleeggezin te plaatsen. Een indicatiestelling werd opgemaakt door een instelling voor maatschappelijke of medische dienstverlening en volgens door de minister te stellen regelen, en getoetst door een plaatsingsadviescommissie, terwijl de procedure van de plaatsing werd gecontroleerd door het bureau Landelijk Contact van het ministerie van WVC in de provincie waar het kind werd geplaatst. Begeleiding geschiedde door een maatschappelijk werker van een door de minister erkende instelling (bv. een adviesbureau voor jeugd en gezin), die hiervoor subsidie kon ontvangen krachtens de op de TSMD gebaseerde Regeling begeleiding vrijwillige pleegzorg (Stcrt. 1984, 138). Pleegouders waren gehouden begeleiding van deskundige maatschappelijke werkers te accepteren. De rechtspositie van pleegouders was bij wet bepaald (Stb. 1978, 303).

De Subsidieregeling vrijwillige pleegzorg en de Regeling begeleiding vrijwillige pleegzorg werden gewijzigd (Stcrt. 1987, 252) in verband met de beëindiging van de TSMD per 1 januari 1988 en het voornemen de begeleiding van de vrijwillige pleegzorg een taak van erkende ambulante instellingen te maken. Dit voornemen was ook al in de regels van de Erkenningsregeling vrijwillige plaatsingen jeugdhulpverlening (Stcrt. 1987, 140) opgenomen. Om het te implementeren werd het project Versterking ambulante jeugdhulpverlening ingesteld. De genoemde wijziging bepaalde dan ook dat een indicatiestelling ook opgemaakt diende te worden door een erkende ambulante instelling. Tevens werd de meerderjarigheidsleeftijd voor opname in een pleeggezin verlaagd van 21 tot 18 jaar.

Na een half jaar werd al een nieuwe Subsidieregeling vrijwillige pleegzorg (Stcrt. 1988, 135) van kracht, die zich beperkte tot de vrijwillige pleegzorg als onderdeel van de vrijwillige jeugdhulpverlening. Centrales voor pleegzorg werden door zowel WVC als Justitie gesubsidieerd. In 1990 werd de Wet Jhv van kracht, waar ook de vrijwillige pleegzorg onder viel (art. 39-40; zie 4.4.8). De Regeling vergoeding pleeggezinnen (Stcrt. 1989, 252) en het Besluit model pleegcontract (Stcrt. 1990, 46) waren hierop gebaseerd.

4.4.11 Kinderdagverblijven en kinderopvang

In 1975 werd een bescheiden begin gemaakt met het subsidiëren van kinderdagverblijven (voor gezonde kinderen van 0-6 jaar) middels de Interim-rijkssubsidieregeling kinderdagverblijven, die werd vervangen door de Rijksbijdrageregeling kinderdagverblijven (Stcrt. 1977, 92).¹¹⁴ De vergoeding voor de gemeenten was 100% van de personeelskosten; er werd ook een ouderbijdrageregeling getroffen. De gemeenten dienden elk een vierjarenplan en een jaarlijks programma op te stellen. Deze regeling werd gewijzigd door de Rijksbijdrageregeling kinderdagverblijven / dagcentra voor schoolgaande jeugd (Stcrt. 1981, 125), waarin ook de subsidiëring van Boddaert-centra (opvang voor 6-18 jarigen, al dan niet met problemen thuis) werd geregeld. Voorheen waren die indirect via de ABW gefinancierd. Op advies van de Commissie Evaluatie Regeling Dagcentra voor Schoolgaande Jeugd werd de financiering van de dagcentra voor schoolgaande jeugd in 1984 echter ondergebracht bij de TSMD (zie 3.4.5), hetgeen geregeld werd in de gewijzigde Rijksbijdrageregeling kinderdagverblijven (Stcrt. 1984, 59). In 1987 kwam het verlenen van subsidies aan gemeenten voor de financiering van kinderdagverblijven onder

de werking van de Welzijnswet te staan.

In het Rijksplan Welzijnswet 1990 werd aangegeven dat er jaarlijks een bedrag beschikbaar kwam voor de stimulering van opvang van kinderen van 0 tot en met 4 jaar. Via de Stimuleringsmaatregel kinderopvang werd het voor gemeenten mogelijk om exploitatiebijdrage te krijgen voor kinderopvang, zodat het tekort aan plaatsen werd verkleind.¹¹⁵ De wettelijke basis was de Welzijnswet. In 1989 hadden gemeenten al een tijdelijke rijksbijdrage gekregen voor experimentele projecten (internationale kinderopvang, buitenschoolse opvang, gastouderopvang, experimentele arbeidsprojecten voor jeugdige werklozen). Dit was echter niet voldoende, en onder meer op advies van de Emancipatieraad en de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) werd het stimuleringsbeleid verder uitgebreid (Stcrt. 1991, 42). In het Rijksplan Welzijnswet 1991 werd de Stimuleringsmaatregel kinderopvang 1991-1993 opgenomen (Stcrt. 1991, 115), die ook een aparte stimuleringsuitkering aan de provincies en de vier grote steden omvatte. Hierin werden tevens middelen vrijgemaakt voor de stimulering van Op-Stop projecten voor de voorschoolse ontwikkeling van allochtone kinderen.

Na evaluatie van de Stimuleringsmaatregel en overleg met allerhande instanties bood de minister van WVC in 1993 het Regeringsstandpunt Kinderopvang aan aan de Tweede Kamer, waarin verdere groei wordt aangekondigd.¹¹⁶ De kinderopvang werd mede gefinancierd via ouderbijdragen (bv. Stcrt. 1993, 213). In overeenstemming met de Welzijnswet waren de gemeenten in principe verantwoordelijk voor de kwaliteit van de opvang, maar in art. 20 van de Welzijnswet 1994 (zie Stb. 1995, 577) wordt bepaald dat gemeentelijke verordeningen ten aanzien van de kwaliteit van en het toezicht op de kinderopvang in ieder geval de bepalingen in een AMvB te bepalen regelen moeten bevatten. Dit AMvB werd het Tijdelijke besluit kwaliteitsregels kinderopvang (Stb. 1995, 578), dat op 1 januari 1996 van kracht werd voor een periode van vijf jaar. Het geldt voor zowel gesubsidieerde als niet-gesubsidieerde kinderopvang.

4.4.12 Vertrouwensartsen inzake kindermishandeling

Naar aanleiding van het in 1970 door het ministerie van Sociale Zaken en Volksgezondheid opgestelde rapport van de Interdepartementale Commissie Kindermishandeling werden er in 1972 (Stcrt. 56) als experiment vier vertrouwensartsen inzake kindermishandeling ingesteld, samen met een begeleidingscommissie. Een vertrouwensarts had tot taak meldingen van kindermishandeling in ontvangst te nemen, stappen tot eventuele hulpverlening te ondernemen en deze te begeleiden. De minister van Volksgezondheid en Milieuhygiëne stelde het bedrag van de door hem toegekende vergoeding vast. In 1996 waren er vijftien Bureaus Vertrouwensartsen (BVA).¹¹⁷ De positie van de BVA's bleef lang onzeker. Een plan om ze bij de RIAGGs te laten aansluiten werd verworpen in 1985. In hetzelfde jaar werd de Landelijke Stichting Bureaus Vertrouwensartsen inzake Kindermishandeling (LSVBK) opgericht. In 1986 werden de BVA's bij WVC ondergebracht, al bleef Volksgezondheid en Milieuhygiëne ook nog subsidie verlenen. In deze periode vond een omslag plaats van het aantal meldingen van lichamelijke mishandeling en verwaarlozing naar gevallen van psychische mishandeling en seksueel misbruik. De BVA's konden informatie verzamelen zonder informatieplicht aan de ouders en wendden zich in de regel alleen in uiterste gevallen tot de Raad voor de Kinderbescherming. De vage juridische positie van de vertrouwensartsen (er bestond bijvoorbeeld geen meldplicht of een beroeps-meldcode) leidde in 1988 tot een onofficieel werkprotocol, opgesteld door de Werkgroep Protocollair Handelen, die in 1986 was ingesteld door de Geneeskundig Hoofdinspecteurs van Volksgezondheid. De LSBVK hanteerde het protocol als richtlijn. De Adviescommissie Bevoegdheden Bureaus Vertrouwensartsen Kindermishandeling (Stcrt. 1987, 140) boog zich ook over deze kwestie, en

naar aanleiding van de bevindingen werd er in 1993 het regeringsstandpunt inzake meldpunten kindermishandeling en bevoegdheden van de BVA's opgesteld.¹¹⁸ De wettelijke kaders (zoals bv. in de Wet Jhv, de Wet op de Persoonsregistratie en de Wet op de Geneeskundige Behandelingsovereenkomst) bleven onveranderd, maar er werd wel voor de oprichting van provinciale en grootstedelijke meldpunten gepleit. Hiervoor werd de Werkgroep Advies- en Meldpunten Kindermishandeling opgericht (Stcrt. 1994, 244), die zich ook ging richten op de rechten van het kind.

Intussen was de verantwoording van de BVA's met de totstandkoming van het ministerie van VWS overgedragen aan het directoraat Welzijn. Sedert 1992 bestaan er concrete plannen om de subsidiëring van de BVA's onder te brengen bij de Wet Jhv, en daarmee de LSVBK op te heffen.

4.4.13 Kinderen van binnenschippers en kermisexploitanten vanaf 1987

In 1987 (Stb. 211) werd de minister van WVC belast met de zorg voor de internaten voor kinderen van binnenschippers en kermisexploitanten.¹¹⁹ De Subsidieregeling kinderen binnenschippers en kermisexploitanten (SKBK) 1970, die in 1986 (Stcrt. 115) nog was vervangen door de minister van Onderwijs en Wetenschappen, werd vervolgens aangepast en vervangen door de minister van WVC (Stcrt. 1989, 134). De doelgroep betrof jeugdigen van zes tot achttien jaar wier ouders binnenschipper of kermisexploitant waren, of in een soortgelijke omstandigheid verkeerden (aan de hand van een beslissing van de minister daartoe). Aan de hand van de SKBK kon subsidie via het systeem van integrale budgettering worden verleend aan uitvoerders van voorzieningen, aan specifieke of gemengde internaten of aan pleeggezinnen (via een centraal inningsbureau) die huisvesting en verzorging voor de doelgroep op zich namen. Specifieke internaten konden ook in aanmerking komen voor een investeringssubsidie voor de kosten van de (ver)bouw van accommodatie. De minister diende hiervoor zijn beleidsuitgangspunten bekend te maken en in zijn beslissing tot toekenning of weigering van subsidie de Begeleidingscommissie jongeren bouwen voor jongeren (Stcrt. 1988, 254) te horen. Een belangrijke gesprekspartner van de overheid op die gebied was het Landelijk Oudercontact van Varenden. Met de invoering van de Welzijnswet 1994 en het daarbij behorende Bekostigingsbeluit Welzijnsbeleid (BBW) en de Subsidieregeling welzijnsbeleid (Stcrt. 1995, 250) kwam de SKBK te vervallen. In §4 van de Subsidieregeling welzijnsbeleid worden specifieke regels ten aanzien van kinderen of pleeggezinnen van binnenschippers en kermisexploitanten gegeven.

HANDELINGEN:

zie ook de algemene handelingen (3.6)

(63)

actor: de minister waaronder Welzijn ressorteert.
handeling: Het vaststellen van leeftijdsgrenzen voor opname in een voorziening voor sociale jeugdhulp of bijzondere jeugdwerk
periode: 1945 - 1988
grondslag: Algemene regeling voor kampen en internaten voor sociale jeugdzorg (Stcrt. 1953, 88) art. 6; vervangen (Stcrt. 1960, 181) art. 10

(64)

actor: de minister waaronder Welzijn ressorteert.
handeling: Het beslissen over plaatsing van een jeugdige in of ontslag uit een voorziening voor sociale jeugdhulp of bijzondere jeugdwerk
periode: 1945 - 1988
grondslag: Algemene regeling voor kampen en internaten voor sociale jeugdzorg (Stcrt. 1953, 88) art. 7-9; vervangen (Stcrt. 1960, 181) art. 11-12
opmerking: tot 1954 traden de Ambtenaren van de Kinderwetten op als contactambtenaren inzake aanvragen tot plaatsing, daarna nam Vorming Buiten Schoolverband eigen contactambtenaren in dienst. Deze behandelden de aanvragen voor plaatsing van hun district, namen contact op met het gezin en brachten advies uit aan de afdeling Bijzonder Jeugdwerk.

(65)

actor: de minister waaronder Welzijn ressorteert.
handeling: Het vaststellen van nadere regelen aangaande de samenstelling en rechten van het personeel werkzaam in een voorziening voor sociale jeugdhulp of bijzondere jeugdwerk
periode: 1945 - 1988
grondslag: Algemene regeling voor kampen en internaten voor sociale jeugdzorg (Stcrt. 1953, 88) art. 14-20; vervangen (Stcrt. 1960, 181) art. 18-23

(66)

actor: de minister waaronder Welzijn ressorteert.
handeling: Het vaststellen van nadere regelen voor een voorziening voor sociale jeugdhulp of bijzondere jeugdwerk
periode: 1945 - 1988
grondslag: Algemene regeling voor kampen en internaten voor sociale jeugdzorg (Stcrt. 1953, 88) art. 22, 27;
Algemene regeling voor kampen en internaten voor sociale jeugdzorg (Stcrt. 1960, 181) art. 13, 16, 29

(67)

actor: de kampcommandant,
directeur van een internaat.
handeling: Het rapporteren over een persoon die is geplaatst in een voorziening voor sociale jeugdhulp of bijzondere jeugdwerk
periode: 1945 - 1988
grondslag: Algemene regeling voor kampen en internaten voor sociale jeugdzorg (Stcrt. 1953, 88) art. 25; vervangen (Stcrt. 1960, 181) art. 17

(68)

actor: de kampcommandant,
directeur van een internaat.
handeling: Het verslagleggen over de gang van zaken in een voorziening voor sociale jeugdhulp of bijzondere jeugdwerk
periode: 1945 - 1988
grondslag: Algemene regeling voor kampen en internaten voor sociale jeugdzorg (Stcrt. 1953, 88) art. 26; vervangen (Stcrt. 1960, 181) art. 28
product(en): kampverslag

(69)

actor: de minister waaronder Welzijn ressorteert.
handeling: Het afwijken van gestelde bepalingen in bijzondere gevallen

periode: 1945 - 1988
grondslag: Algemene regeling voor kampen en internaten voor sociale jeugdzorg (Stcrt. 1953, 88) art. 28; vervangen (Stcrt. 1960, 181) art. 30

(70)

actor: de directeur van een internaat.
handeling: Het doen van voorstellen over de privatisering van het bijzonder jeugdwerk
periode: 1978 - 1988
grondslag:

(71)

actor: Rijksinspectie jeugdzaken en volksontwikkelingswerk.
handeling: Het adviseren van de minister omtrent te verlenen subsidies en ontwikkelingen op het gebied van jeugdzaken
periode: 1973 - 1988
grondslag: Regeling Rijksinspectie jeugdzaken en volksontwikkelingswerk (Stcrt. 1973, 52) art. 3

(72)

actor: Inspectie Jeugdhulpverlening en taakvoorgangers.
handeling: Het incidenteel verslag uitbrengen over het toezicht op en de kwaliteit van de uitvoering van de jeugdhulpverlening
periode: 1945 -
grondslag: Rijksregeling voor de subsidiëring van kampen en internaten voor sociale jeugdzorg (Stcrt. 1954, 247) art. 31;
Subsidieregeling van bijzondere kampen en internaten voor sociale jeugdzorg en voor organisaties, optredend als adviserende instantie (Stcrt. 1960, 181) art. 39;
Regeling Rijksinspectie jeugdzaken en volksontwikkelingswerk (Stcrt. 1973, 52);
Besluit instelling inspectie jeugdhulpverlening (Stcrt. 1988, 109) art. 3;
Wet Jhv art. 54 lid 2

(73)

actor: Inspectie Jeugdhulpverlening en taakvoorgangers.
handeling: Het opstellen van een jaarverslag over de kwaliteit van de uitvoering van de jeugdhulpverlening
periode: 1945 -
grondslag: Regeling Rijksinspectie jeugdzaken en volksontwikkelingswerk (Stcrt. 1973, 52); Besluit instelling inspectie jeugdhulpverlening (Stcrt. 1988, 109) art 4; Wet Jhv art. 54 lid 3

4.5 Vormings- en ontwikkelingswerk vanaf 1965

Vormings- en ontwikkelingswerk wordt gedefinieerd als: het zonder winstoogmerk leveren van een doelgerichte en systematische bijdrage aan bewustwordings- en leerprocessen van personen en groepen, door het geven van mogelijkheden van vermeerdering van kennis, tot ontwikkeling van inzichten en vaardigheden en tot bepaling van standpunten en houdingen. Hieronder vallen werksoorten zoals:

- 1) plaatselijk vormings- en ontwikkelingswerk;
- 2) volksuniversiteiten;
- 3) sociaal-cultureel werk (bv. in buurthuizen);
- 4) vormingswerk in internaatsverband, volkshogeschoolwerk;
- 5) ingebouwd vormingswerk (bv. in organisaties, instellingen en bewegingen).¹²⁰

Met de instelling van het ministerie van CRM in 1965 werd onder andere de afdeling van Volksonwikkeling van het ministerie van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen in de organisatie opgenomen.¹²¹ In deze periode had het vormings- en ontwikkelingswerk nog sterke affiniteit met de samenlevingsopbouw (4.2.4), maar later begon zich het meer te richten op groepen en individuen in 'achterstand'. CRM nam in 1965 ook de verantwoording over voor de uitvoering van de Rijksregeling voor de subsidiëring van het volksonwikkelingswerk in internaatsverband, die in 1950 was opgesteld, en in 1961 (Stcrt. 8) was vervangen. In 1976 werden er bij CRM drie subsidieregelingen ingesteld:

- 1) Rijkssubsidieregeling vormings- en ontwikkelingswerk in internaatsverband (Stcrt. 1976, 129); vervangen door de Tijdelijke Rijkssubsidieregeling vormingswerk in internaatsverband (Stcrt. 1981, 172); vervangen door de Subsidieregeling vormingswerk in internaatsverband (Stcrt. 1989, 247), gebaseerd op het BSW;
- 2) Rijksbijdrageregeling plaatselijk vormings- en ontwikkelingswerk voor volwassenen (Stcrt. 1976, 129); gedeeltelijk ingetrokken met de inwerkingtreding van de RSCA/RSCW; vervallen in 1987 met de inwerkingtreding van de Kaderwet Volwasseneneducatie (OC&W);
- 3) Rijkssubsidieregeling landelijke organisatie voor vormings- en ontwikkelingswerk voor volwassenen (Stcrt. 1976, 129); vervallen in 1987 met de inwerkingtreding van de Kaderwet Volwasseneneducatie (OC&W); ingetrokken 1988 (Stb. 666).

Hieraan was een lange periode van beleidsontwikkeling aan vooraf gegaan. In 1970 (Stcrt. 182) werd de Commissie Vormings- en Ontwikkelingswerk voor Volwassenen ingesteld.¹²² Begin 1971 vroeg minister Klompé de commissie om advies over de subsidiëring van het vormingswerk in internaatsverband, dat al werd gesubsidieerd en het plaatselijke vormingswerk, dat nog niet werd gesubsidieerd. In 1973 en 1974 werden er twee regelingen opgesteld, maar deze gaven geen principieel verschil met de oude regeling te zien, al werd voor- en nawerk van cursussen onder bepaalde condities ook subsidiabel verklaard en werd er aandacht besteed aan het stimuleren van samenwerkingsprojecten. In 1974 werden organisaties en instellingen (bv. de Federatie van Vormingscentra en de Vereniging voor Volkshogeschoolwerk) om commentaar gevraagd. Aan de hand hiervan alsmede door het decentralisatiebeleid ontstonden er in 1976 twee rijkssubsidieregelingen (ten behoeve van uitvoerend werk in internaten en voor de landelijke organisaties) en één rijksbijdrageregeling (ten behoeve van uitvoerend werk voor volwassenen). De provincies en gemeenten gingen zodoende een belangrijke rol spelen bij de totstandkoming van het beleid rond het plaatselijk vormings- en ontwikkelingswerk voor volwassenen; de provincies subsidieerden ook een deel

van de kosten van vormings- en ontwikkelingswerk in internaatsverband. Controle werd uitgeoefend door de Rijksinspectie jeugdzaken en volksontwikkelingswerk (Stcrt. 1973, 52). Het beleid van de permanente educatie, dat aan het eind van de jaren '60 was ontwikkeld binnen de Raad van Europa, speelde hierbij ook een rol. Permanente educatie houdt in: het bevorderen van gelijkheid van educatieve kansen door het scheppen van mogelijkheden waardoor leerprocessen zich gedurende het hele leven kunnen voltrekken. Rond de 15 à 20% van de volwassenen nam in deze periode deel aan de een of andere vorm van volwasseneneducatie. De kwantitatieve groei van de zeventiger jaren voltrok zich vooral in de sectoren volwassenenonderwijs en beroepsgerichte volwasseneneducatie. De nieuwe subsidieregelingen werkten niet goed, de planningsvoorschriften werden zowel door de overheid als de uitvoerders niet zelden genegeerd. In 1977 werd in de departementale nota *Nadere beleidsbepaling ten aanzien van het vormings- en ontwikkelingswerk in internaatsverband* (de Nota-Buurmeijer) de discussie over de verhouding tussen overheid en particulier initiatief weer opgerakeld. Met bezuinigingen in aantocht was het voor beide partijen duidelijk dat er tot een vergelijk moest worden gekomen, waarvoor het Project Beleidsontwikkeling Internaatsvormingwerk werd ingesteld dat als platform voor beleidsafstemming tussen de vormingsinstituten en CRM fungeerde. In het advies dat in november 1979 aan de minister werd aangeboden werd voorgesteld de directe koppeling van de subsidie aan de (lasten van de) instellingen los te laten en de subsidie te koppelen aan de uit te voeren activiteiten. Hiervoor zouden door de overheid en instellingen vierjarenplannen en jaarprogramma's moeten worden opgesteld. Verder advies werd gegeven door de Commissie Vormings- en Ontwikkelingswerk voor Volwassenen. Dit leidde tenslotte tot de Tijdelijke Rijkssubsidieregeling vormingswerk in internaatsverband (Stcrt. 1981, 172). In hetzelfde jaar werd de minister van Onderwijs de coördinerend bewindsman voor de volwasseneneducatie. Tenslotte werd in 1986 de volwasseneneducatie ondergebracht bij het ministerie van O&W (Stcrt. 1986, 187), die het totale beheer van en ondersteuning voor de basiseducatie kreeg toebedeeld, met daarbij de bijbehorende financiële middelen en het desbetreffende personeel. De minister van WVC bleef verantwoordelijk voor het vormings- en ontwikkelingswerk en het internaatsvormingswerk, met uitzondering van de cursussen gericht op deskundigheidsbevordering van werkers in de basiseducatie en vormingscursussen die een integraal onderdeel uitmaken van beroepsopleidingen van O&W. De Subsidieregeling vormingswerk in internaatsverband (Stcrt. 1989, 247), die gebaseerd op het BSW, kwam met de invoering van de Welzijnswet 1994 en het daarbij behorende Bekostigingsbeluit Welzijnsbeleid (BBW) en de Subsidieregeling welzijnsbeleid (Stcrt. 1995, 250) te vervallen. In §2 van het Subsidieregeling welzijnsbeleid worden specifieke regels ten aanzien van vormingswerk in internaatsverband gegeven. Tegenwoordig genaamd Vorming, Training en Advies (VTA).

HANDELINGEN:

zie ook de algemene handelingen (3.6)

(74)

actor:	Rijksinspectie jeugdzaken en volksontwikkelingswerk.
handeling:	Het adviseren van de minister omtrent te verlenen subsidies en ontwikkelingen op het gebied van volksontwikkelingswerk
periode:	1973 - 1988
grondslag:	Regeling Rijksinspectie jeugdzaken en volksontwikkelingswerk (Stcrt. 1973, 52) art. 3

4.6 Minderheden

4.6.1 Historische ontwikkelingen en subsidieregelingen 1945-1987

Nederland kent al een lange traditie van het opvangen van vreemdelingen die gedwongen waren om uit hun eigen woonplaats of land te vluchten. Het huidige minderhedenbeleid heeft echter haar wortels in het rijksbeleid voor woonwagenbewoners, Molukkers, (voormalige) rijksgenoten en buitenlandse werknemers. Het beleid ten aanzien van woonwagens en woon-schepen, waarin de minister waaronder welzijn ressorteert ook een rol heeft gespeeld, is als geheel behandeld in het RIO Volkshuisvesting.

In 1951 kwamen ca. 12.500 Molukse ex-KNIL-militairen en hun gezinsleden naar Nederland. Zij werden eerst opgevangen in kampen en later gehuisvest in woonoorden en genoten daarbij een algehele verzorging van rijkswege. De verantwoordelijkheid hiervoor werd gedeeld door de ministeries voor Uniezaken en Overzeese Rijksdelen, van Binnenlandse Zaken, van Wederopbouw en Volkshuisvesting en van Sociale Zaken en Volksgezondheid. Met de oprichting van MaWe werd de verzorgingstaak geconcentreerd in dat departement. Onder MaWe ressorteerde ook het in 1953 opgerichte Commissariaat Ambonezenzorg (CAZ), dat met verzorging van de bewoners van de Molukse woonoorden werd belast en min of meer optrad als voogd van de woonoorden en hun bevolking.¹²³

Voor Molukkers gold tot 1954, net als voor gerepatrieerden, de 60%-regeling. Deze was genoemd naar het percentage over het loon dat moest worden afgedragen voor de genoten verzorging. In 1956 werd het beleid omgebogen van overheidsverzorging naar zelfzorg en werd de Uitkeringsregeling Ambonezen ingevoerd. Deze werd in 1962 vervangen door de Rijksgroepregeling voor Ambonezen (Stcrt. 14), die onder de werking van de ABW viel en die in 1987 (Stb. 148) werd ingetrokken.¹²⁴

Toen duidelijk werd dat terugkeer naar Indonesië of elders moeilijk zou gaan, werd door de Commissie Verwey-Jonker onderzocht hoe permanente opname in de Nederlandse samenleving gerealiseerd kon worden.¹²⁵ Het in 1959 verschenen rapport hierover drong aan op de vorming van een gemengde Nederlandse-Ambonese commissie die de minister van MaWe moest bijstaan bij de uitwerking van bepaalde richtlijnen. In 1963 werd tenslotte de Commissie van Bijstand gevormd.¹²⁶

In de jaren zestig volgde de verhuizing van Molukse gezinnen naar aparte woonwijken, waarin ze zelfstandig zouden kunnen functioneren. Vanaf 1969 werden Molukse initiatief-groepen in staat gesteld activiteiten voor en door Molukkers te organiseren en hiervoor subsidie te ontvangen. Het CAZ werd per 1 januari 1970 opgeheven; zijn taak werd overgenomen door de afdeling Ambonezen (later afdeling (Welzijn) Molukkers), die al in 1967 was opgericht. Hiermee kwam echter nog geen eind aan het relatieve isolement waarin Molukkers zich bevonden.

Per 1 januari 1971 (Stcrt. 1) werden de Rijksbijdrageregeling vreemdelingen en de Rijksbijdrageregeling teruggekeerde Nederlanders ingetrokken. In de Rijkssubsidieregeling samenlevingsopbouw (Stcrt. 1971, 105) werden op grond van deel E (categoraal opbouwwerk) subsidies verstrekt voor minderheden, met name Molukkers, Antillianen, Surinamers en buitenlandse werknemers (zie 4.2.4). Hierbij behoorden ook aparte uitvoeringsvoorschriften, zodat er eigenlijk sprake was van drie verschillende regelingen.¹²⁷ Bij het categorale beleid, waarin aparte voorzieningen voor minderheden in het algemeen werden getroffen, werd er vanuit gegaan dat de aanwezigheid van migranten en buitenlandse werknemers slechts tijdelijk zou zijn, waardoor er slechts een beperkt sociaal-economische beleid werd gevoerd. In deze periode begonnen zich echter al de moeilijkheden rond de positie van gastarbeiders te

manifesteren. Deze waren in de jaren zestig vooral uit Zuid-Europese landen door het Nederlandse bedrijfsleven aangetrokken om tekorten aan arbeidskrachten aan te vullen. Buitenlandse werknemers konden na verloop van tijd recht op verblijf verkrijgen en hun gezinnen laten overkomen. De toenemende werkloosheid bracht de positie van deze migranten, die vaak niet voldoende waren geschoold, in het nauw.

Hierbij kwam ook nog de vrij massale immigratie uit het in 1975 onafhankelijk geworden Suriname. Dit alles dwong de overheid om extra voorzieningen te treffen voor opvang en begeleiding. Dit was het begin van een kentering in de minderhedenproblematiek in Nederland. Molukse acties, problemen met woonwagencentra, gezinshereniging bij buitenlandse werknemers, Vietnamese bootvluchtelingen en zigeuners die in Nederland een toevluchtsoord zochten, eisten de publieke en politieke aandacht op. Gecombineerd met de economische teruggang mondde dit uit in een verhoogde druk op het categorale opbouwwerk, dat echter onvoldoende was toegerust om individuele hulp en advies te geven, zeker niet waar het nijpende sociale problemen aanging. Algemene instellingen misten vaak de deskundigheid om deze leemte op te vullen en dat hun toegankelijkheidsdrempel voor velen nogal hoog lag. Tot het eind van de jaren '70 maakten minderheden dan ook relatief weinig gebruik van deze voorzieningen.¹²⁸

Om greep te krijgen op de complexiteit van de problematiek werden er door de overheid onderzoeken ingesteld. In 1978 (Stcrt. 63) werd de Adviescommissie onderzoek positie culturele minderheden in de Nederlandse samenleving ingesteld door de minister van CRM, en in 1979 werd een analyse van de gehele situatie gemaakt in het rapport *Etnische minderheden* van de WRR. In dit baanbrekende rapport werd afgerekend met de fictie dat het verblijf van minderheden tijdelijk zou zijn, en werd een integrale aanpak voorgestaan, gestoeld op een drie-sporenaanpak:

- 1) de opheffing van sociale en economische achterstanden;
- 2) het verbeteren van de rechtspositie en het bestrijden van discriminatie;
- 3) het voorkomen van isolement en het bevorderen van participatie.

In 1980 werd de minister van Binnenlandse Zaken aangewezen als coördinerend minister voor het minderhedenbeleid, dat een prominentere plaats kreeg in het regeringsbeleid. Voor het welzijnsbeleid betekende dit dat voorzieningen toegankelijker moesten worden.

Categorale en algemene instellingen moesten meer samenwerken zodat een betere hulpverlening mogelijk werd en aan jeugdigen en vrouwen moest bijzondere aandacht worden geschonken, aangezien zij vaak de grootste achterstand hadden (facetbeleid). Kortom, minderheden moesten als ieder ander de kans krijgen om zich als volwaardige en gelijkwaardige leden van de samenleving te ontplooien.

In de regelgeving met betrekking tot welzijn voor minderheden bestond er echter nog diversiteit. Zo waren er aparte financieringskaders op het terrein van de alfabetisering en educatieve activiteiten voor culturele minderheden.¹²⁹ Voor vluchtelingen en asielgerechtigden gold de Faciliteitenregeling vluchtelingen, via welke uitgenodigde vluchtelingen (na een korte eerste opvang in een opvangcentrum van WVC) definitief werden gehuisvest. Gewoonlijk werd de gemeente van vestiging financieel ondersteund om voor verdere maatschappelijke begeleiding te zorgen. Voor de in 1977 gelegaliseerde zigeunergezinnen was er geen apart besluit, maar was er sprake van een bijdragepraktijk. Naast de genoemde regelingen waren er in bepaalde kaderwetten voorzieningen voor minderheden opgenomen: in de RMD-I met betrekking op de toegankelijkheid van maatschappelijke dienstverlening voor minderheden, en RSCW wat betreft voorrangsbepalingen voor achterstandsgroepen, waaronder minderheden.

In de Beleidspuntennota 1981-1985 van de afdeling Welzijn Buitenlanders werden nieuw ontwikkelde beleidsvoornemens verder geformuleerd en toegelicht.¹³⁰ In het kader van de

decentralisatie bij de overheid zou de financiering van het welzijnsbeleid minderheden eerst onder de werking van de Kaderwet specifiek welzijn vallen, en de Rijksregeling welzijn minderheden (Stb. 1985, 68) (RWM) had in de eerste opzet dan ook een tijdelijk karakter. Toen de Kaderwet specifiek welzijn niet werd ingesteld, werd de RWM gebaseerd op art. 12 en 13 van de Woonwagewet (die door de minister van WVC werden uitgevoerd), met een geldigheidsduur voor de periode 1985-1989.

In de RWM kwam het streven tot decentralisatie van het overheidsbeleid en harmonisatie en herziening van bepalingen uit verschillende regelingen duidelijk tot uitdrukking. Een centrale plaats werd ingenomen door de jaarlijkse rijksprogramma's welzijnswerk voor minderheden, die door de minister werden opgesteld, en waarin het welzijnsbeleid op landelijk niveau en het beleid ten aanzien van de steunfunctie stond beschreven alsmede de kaders voor het welzijnsbeleid op lokaalniveau. De gemeentebesturen vulden het beleid op lokaal niveau nader in met behulp van rijksbijdragen die op grond van de rijksprogramma's werden toegedeeld. De rijksprogramma's waren van toepassing op woonwagewoners, zigeuners, vluchtelingen, buitenlandse migranten, Molukkers, Surinamers en Antillianen, en vanaf 1987 (Stb. 1988, 666) ook op Chinezen. De RWM subsidieerde:

a) activiteiten: opvang, introductie (bv. alfabetiseringslessen) en maatschappelijke oriëntatie (bv. het leren van vaardigheden) (alle drie tot 1987); emancipatie, participatie, cultuurbeleving, relatieverbetering (contacten tussen minderheden onderling en met overigen) en belang-enbehartiging;

b) steunfuncties: begeleiding, pleitbezorging, voorlichting, onderzoek naar de mogelijkheden van het welzijnswerk, en ontwikkeling van nieuwe methoden.

Het Uitvoeringsbesluit overgangsbepalingen Rijksregeling welzijn minderheden (Stcrt. 1986, 30) en het Subsidiebesluit welzijn minderheden (Stcrt. 1987, 252) waren op het RWM gebaseerd.

4.6.2 Historische ontwikkelingen en subsidieregelingen vanaf 1987

Vanaf 1987 vielen de opvang, introductie en maatschappelijke oriëntatie van minderheden onder de Welzijnswet (art. 14), vanaf 1989 tevens de overige landelijke en plaatselijke voorzieningen en steunfuncties voor minderheden, zoals bepaald in art. 47, lid 4 van die wet. Hiermee vervielen ook de op de RWM gebaseerde ministeriële regelingen, waarvoor drie regelingen gebaseerd op het BSW in de plaats kwamen:

- 1) de Landelijke subsidieregeling welzijn minderheden (Stcrt. 1989, 83), die werd vervangen door de Landelijke subsidieregeling vluchtelingen, minderheden en asielzoekers (Stcrt. 1990, 54). Deze waren bedoeld voor landelijke activiteiten en ondersteuningsactiviteiten (pleitbezorging, begeleiding, voorlichting, onderzoek en ontwikkeling) ten behoeve van minderheden;
- 2) de Bijdrageregeling opvangprogramma's verblijfsgerechtigden (BOV) (Stcrt. 1993, 165), die later de Bijdrageregeling integratieprogramma's verblijfsgerechtigden (BIV) (Stcrt. 1994, 177) werd genoemd;
- 3) de Regeling integratie nieuwkomers (RIN) (Stcrt. 1994, 190).

Deze drie kwamen na de invoering van de Welzijnswet 1994 en de daarbij behorende besluiten en regelingen op 1 januari 1996 te vervallen.

Een aparte regeling was de Regeling verzorgd verblijf Tamils (Stcrt. 1985, 77). Deze was bedoeld om de vele uit Sri-Lanka afkomstige gevluchte Tamils die politiek asiel of een verblijfsvergunning hadden aangevraagd van noodzakelijke bestaansvoorwaarden te

voorzien.¹³¹ Het ging hier om zowel opvang in gemeentelijke centra als het verstrekken van kleding, zakgeld, een verzekering, enz. een uitkering op grond van de ABW werd niet verleend. Gemeenten die Tamils opvingen werden gesubsidieerd via de Incidentele bijdrageregeling opvang Tamils (Stcrt. 1986, 186), die tot 1 januari 1988 geldig bleef.¹³² In 1987 (Stcrt. 75, 210) trad de Regeling opvang asielzoekers (ROA) in werking. Deze gold niet alleen voor Tamils, maar voor alle asielzoekers. Op grond van art. 13 van de Welzijnswet werden er door de minister van WVC overeenkomsten gesloten met bepaalde gemeenten die asielzoekers opvingen, waarbij een uitkering aan die gemeenten werd verstrekt (vgl. Stcrt. 1987, 191). Ook hier werd er verder geen uitkering op grond van de ABW verleend, en de middelen die aan de asielzoekers werden verstrekt moesten humaan maar sober zijn. Voor de uitvoering werd een aparte organisatie opgezet bij de directie Vluchtelingen, Minderheden en Asielzoekers van het ministerie van WVC.

Het WRR-rapport *Allochtonenbeleid* uit 1989 wees op een tweetal recente ontwikkelingen: de constante en slecht beheersbare toestroom van immigranten en asielzoekers - in 1989 richtte het minderhedenbeleid zich al op 756.000 personen - en de grote werkloosheid onder minderheden. Er moest in hen geïnvesteerd worden als zij een kans wilden maken om een positieve bijdrage aan de samenleving te leveren. De regering plaatste het minderhedenbeleid in het bredere kader van sociale vernieuwing, maar bleef verder trouw aan de haar oorspronkelijke opzet: algemeen beleid waar mogelijk, specifiek of categoriaal beleid waar nodig.

De ROA werd geheel vervangen in 1992 (Stcrt. 1991, 251) naar aanleiding van de invoering van de gedoogdenregeling en het nieuwe toelatings- en opvangmodel voor asielzoekers, waarin centrale opvang van asielzoekers voorafging aan opvang in een gemeente.¹³³ Voor de minister van WVC bleef de (maatschappelijke) opvang het uitgangspunt van het minderhedenbeleid. De behandeling van asielverzoeken in onderzoek- en opvangcentra, het toelatingsbeleid, enz., bleven tot de verantwoordelijkheid van Justitie behoren. Alleen asielzoekers die waarschijnlijk voor langere tijd zouden worden toegelaten werden doorgestuurd naar een centraal asielzoekerscentrum, waar een aanvang kon worden genomen met hun maatschappelijke oriëntatie. De rol van de gemeenten in deze introductie-taak kwam te vervallen. Het besluit van het ministerie van Justitie om ontheemdocumenten te verstrekken aan duizenden vluchtelingen die uit het voormalige Joegoslavië naar Nederland kwamen voegde aan asielzoekers, gedoogden, VTV'ers (vergunning tot verblijf) en vluchtelingen de categorie ontheemden toe. Hun opvang werd geregeld in de Tijdelijke regeling opvang ontheemden (TROO) (Stcrt. 1992, 142), die van 1 augustus 1992 van kracht werd. De TROO was bedoeld voor tijdelijk in Nederland opgevangen vluchtelingen, maar aangezien deze als vluchteling werden erkend, konden ze als zodanig toegelaten worden of een VTV verkrijgen. Toen bleek dat de burgeroorlog in het voormalige Joegoslavië nog zou voortduren, werd de TROO nagenoeg gelijkgesteld met de ROA (Stcrt. 1993, 140).¹³⁴ Krachtens de herziening van de Vreemdelingenwet in 1994 kon een voorwaardelijke vergunning tot verblijf (VVTV) worden verstrekt aan gedoogden en ontheemden, van wie de opvang voortaan via de ROA werd geregeld (Stcrt. 1994, 10). Het onderscheid tussen centrale ontheemdenopvangvoorzieningen en centrale asielzoekersopvangvoorzieningen verdween hiermee, en de TROO werd ingetrokken (Stcrt. 1994, 46). Houders van een VVTV werden in drie jaar gefaseerd geïntegreerd in de Nederlandse samenleving.

Om de toegankelijkheid van dienstverlenende instellingen voor in Nederland verblijvende minderheidsgroepen te bevorderen werden vanaf 1977 een klein aantal tolkencentra bij wijze

van experiment gesubsidieerd door CRM en Volksgezondheid en Milieuhygiëne. In het Rapport evaluatie-onderzoek tolkencentra (1979) werd aanbevolen om subsidiëring van tolkencentra voort te zetten, hetgeen geschiedde middels de Rijkssubsidieregeling tolkencentra (Stcrt. 1983, 98). Via deze regeling werd aan tolkencentra subsidie verleend voor hun dienstverlening. De subsidiabele kosten werden gedragen door de departementen (WVC, Binnenlandse Zaken, Justitie, O&W, VROM en Sociale Zaken) waaronder de dienstverlenende instellingen 'ressorteerden'. De verantwoordelijkheid van de uitvoering van de regeling lag bij WVC, bijgestaan door een interdepartementale commissie waarin vertegenwoordigers van de genoemde departementen zitting hadden. De minister van WVC werd verder geadviseerd door de Landelijke Begeleidingscommissie Tolkencentra (LBCT). De Rijkssubsidieregeling tolkencentra werd vervangen door de Subsidieregeling tolkencentra (Stcrt. 1987, 173), die was gebaseerd op de RWM. Hierna volgde de Landelijke subsidieregeling tolkencentra (Stcrt. 1989, 138), die was gebaseerd op de Welzijnswet en het BSW.

In deze periode werden ook stimuleringsprojecten door WVC gefinancierd, waarin de criteria zoals gesteld in het BSW van toepassing waren.¹³⁵ In het kader van het algehele minderhedenbeleid werden er verschillende experimenten en (proef-)projecten opgezet (bv. anti-discriminatieprojecten), werden er werkmodellen ontwikkeld, cursussen gesubsidieerd en anti-racisme programma's opgesteld. Dit gebeurde vaak in samenspraak met minderhedenorganisaties en andere departementen. Zo werd in 1992 door de ministeries van WVC en O&W samenwerking op het gebied van het onderwijsvoorrangsbeleid tot stand gebracht ('De OVB-draad samen weer opgepakt'), hetgeen zich bij WVC toespitste op het ontwikkelen van activiteiten buiten schooltijd (Op-Stap-programma's, begeleiding, het ontwikkelen van materialen en methodieken).

Met de invoering van de Welzijnswet 1994 en het BBW werden de Welzijnswet en het BSW vervangen. In paragraaf 6 van het BBW worden uitkeringen ten behoeve van nieuwkomers behandeld, een term die van toepassing is op toegelaten vluchtelingen, afgewezen vluchtelingen die op humanitaire gronden een vergunning of voorwaardelijke vergunning van verblijf is verstrekt, degenen aan wie in het kader van gezinshereniging of gezinsvorming een vergunning tot verblijf is verleend en Nederlanders uit de Nederlandse Antillen of Aruba die de kans lopen in een achterstandspositie te geraken. Nadere regels worden gesteld in de Welzijsregeling inburgering nieuwkomers (WIN) (Stcrt. 1995, 246), die als zodanig de BIV en de RIN verving. De WIN was ook van toepassing op uitkeringen ten behoeve van quotumvluchtelingen, oftewel de door de Nederlandse regering uitgenodigde vluchtelingen. In de Subsidieregeling welzijsbeleid (Stcrt. 1995, 250) worden nadere regels gesteld voor het verlenen van subsidies voor tolkencentra en landelijke zelforganisaties van minderheden en Chinezen, hetgeen werd voorafgegaan door de circulaire Subsidiessystematiek zelforganisaties minderheden (Stcrt. 1995, 199). De nieuwe subsidiessystematiek, die mede na advies van de Commissie Van Es, de Commissie Bandell en minderhedenorganisaties tot stand was gekomen, was al aangekondigd in de beleidsnotitie 'Investeren in integreren' (februari 1994), en was van toepassing op alle zelforganisaties van minderheden, inclusief die van verblijfsgerechtigden, maar exclusief zelforganisaties van Zuid-Europeanen, omdat de integratie van die groep al vergevorderd was, en zigeunerorganisaties, die op de oude voet subsidie verkregen.

In 1996 (Stb. 224) werd de subsidiëring van de zes tolkencentra overgedragen van VWS naar Justitie, daar de laatste meer binding had met de aangelegenheden waarbij de tolkencentra

werden ingezet. Dit sloot aan bij de eerder gemaakte beslissing dat de verantwoordelijkheid voor de opvang van asielzoekers per 22 augustus 1994 berustte bij de minister van Justitie (Stb. 1994, 682). Vanaf 1994 werden de verantwoordelijkheden ten aanzien van het welzijnsbeleid minderheden als volgt verdeeld:

rijksoverheid: landelijke steunfunctie-instellingen landelijke activiteiten en projectenbeleid;

provincies: bovenlokale steunfunctie-instellingen;

gemeenten: lokale (uitvoerende) minderhedenorganisaties.

HANDELINGEN:

zie ook de algemene handelingen (3.6)

(75)

actor: de minister waaronder Welzijn ressorteert.
handeling: Het aanmerken van een gemeente als kerngemeente voor minderheden of vluchtelingen.
periode: 1985 - 1994
grondslag: RMW art. 16 lid 3 onder a;
BSW art. 23 lid 3

(76)

actor: de minister waaronder Welzijn ressorteert.
handeling: Het goedkeuren dat een asielzoeker in een opvangcentrum kan verblijven
periode: 1985 - 1987
grondslag: Regeling verzorgd verblijf Tamils (Stcrt. 1985, 77) art. 2 onder c

(77)

actor: de minister waaronder Welzijn ressorteert.
handeling: Het vaststellen hoeveel plaatsen per gemeentelijke opvangvoorziening voor de huisvesting voor Tamils beschikbaar worden gesteld alsmede gedurende welke periode de opvangvoorziening beschikbaar wordt gesteld
periode: 1986 - 1988
grondslag: Incidentele bijdrageregeling opvang Tamils (Stcrt. 1986,186) art. 4 lid 2

(78)

actor: de minister waaronder Welzijn ressorteert.
handeling: Het verzoeken aan gemeenten om asielzoekers op te vangen
periode: 1987 - 1991
grondslag: Regeling opvang asielzoekers (Stcrt. 1987, 75) art. 6

(79)

actor: de minister waaronder Welzijn ressorteert.
handeling: Het bepalen in welk centrum een asielzoeker of ontheemde wordt geplaatst
periode: 1992 - 1994
grondslag: Regeling opvang asielzoekers (Stcrt. 1991, 251) art. 6;
Tijdelijke regeling opvang ontheemden (Stcrt. 1992, 142) art. 7

(80)

actor: de minister waaronder Welzijn ressorteert.
handeling: Het registreren van asielzoekers
periode: 1985 (?) - 1994

grondslag: Regeling opvang asielzoekers (Stcrt. 1991, 251) art. 23

(81)

actor: de minister waaronder Welzijn ressorteert

handeling: Het per gemeente vaststellen van het maximum aantal nieuwkomers dat opgenomen kan worden met het oog op het vast te stellen bedrag van de uitkering

periode: 1987 -

grondslag: BBW art. 52 lid 3

(82)

actor: de minister waaronder Welzijn ressorteert.

handeling: Het beschikken op aangelegenheden omtrent voor vluchtelingen bestemde woningen

periode: 1994 -

grondslag: BSW art. 23 lid 4 onder c

4.7 Gehandicapten

4.7.1 Inleiding

Onder gehandicaptenbeleid wordt hier het beleid verstaan dat de overheid voerde om de maatschappelijke integratie en het maatschappelijk welzijn van gehandicapten te bevorderen. Het begrip 'gehandicapten' laat zich moeilijk nauwkeurig omschrijven. Voor de Tweede Wereldoorlog sprak men over gebrekkigen, erna achtereenvolgens over arbeidsongeschikten, minder-validen, invaliden en tenslotte over gehandicapten. In het kader van dit onderzoek is ervoor gekozen de standaard termen voor gehandicapten te hanteren, ontwikkeld door de Vaste commissie voor classificatie en definities van de Nationale Raad voor de Volksgezondheid. Deze definities sluiten aan bij de in 1980 door de World Health Organisation opgestelde *International Classification of Impairments, Disabilities and Handicaps*.¹³⁶ Er wordt onderscheid gemaakt tussen verstandelijk gehandicapte personen (zwakzinnigen), bewustzijnsgehandicapten (bijvoorbeeld epileptici), taal- en spraakgehandicapten, zintuigelijk gehandicapten (auditief, visueel en overig zintuigelijk gehandicapten), orgaangehandicapten, motorisch gehandicapten en overige gehandicapten (bijvoorbeeld misvormden). Wanneer de term gehandicapten in verband met maatschappelijk welzijn wordt gebruikt, spreekt men doorgaans over personen die ten gevolge van geestelijke of lichamelijke gebreken in aanmerkelijke mate worden beperkt in hun maatschappelijke functioneren. Chronisch zieken worden sedert 1996 door het ministerie van VWS als gehandicapten aangemerkt.¹³⁷ Personen met psychische stoornissen (geheugenstoornis, stoornissen in het denken en andere cognitieve stoornissen, evenals waarnemings- en aandachtstoornissen en stoornissen van het drift-, gevoels- en wilsleven en gedragsstoornissen) worden in dit onderzoek niet tot gehandicapten gerekend.¹³⁸ Oorlogsslachtoffers vallen ook buiten het hier onderzochte terrein.¹³⁹ De financiering van voorzieningen voor gehandicapten via de Algemene Bijstandswet (ABW) of de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ) wordt niet tot dit beleidsterrein gerekend, maar wordt volledigheidshalve wel opgenomen in de contextbeschrijving.¹⁴⁰ Een uitzondering wordt gemaakt voor semimurale voorzieningen (dagverblijven of gezinsvervangende tehuizen) die worden gefinancierd via de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten en de Tijdelijke Verstrekkingenwet Maatschappelijke Dienstverlening (TVMD). De maatschappelijke ondersteuning van gehandicapten door de overheid was na de Tweede Wereldoorlog geenszins gemeengoed, en als financiering plaatsvond gebeurde dit ten behoeve van speciaal op gehandicapten gerichte vormen van maatschappelijk werk (categoraal beleid). Aanvankelijk concentreerde dit zich op integratie van gehandicapten in het arbeidsproces, maar in de jaren vijftig en zestig raakte de rijksoverheid ervan overtuigd dat zij de gehele zorg en kosten voor gehandicapten tot haar verantwoordelijkheid moest rekenen. Door middel van rijksgroepsregelingen werd financiële bijstand verleend aan gehandicapten. Tegelijkertijd ging de rijksoverheid meer voorzieningen steunen, zoals het maatschappelijk werk voor zwakzinnigen en revalidatiecentra. De jaren zeventig worden gekenmerkt door twee ontwikkelingen: emancipatie van de gehandicapten en verdere uitbouw van de voorzieningen. Bij dit laatste lag de nadruk op de subsidiëring van dagverblijven en gezinsvervangende tehuizen voor gehandicapten, die de zelfredzaamheid bevorderden. Door voorwaarden aan de subsidieverlening te stellen trachtte men de kwaliteit van de uitvoering te waarborgen. Ook in de jaren tachtig en negentig steeg het voorzieningenniveau. Doelstelling was te bevorderen dat "gehandicapte personen zoveel mogelijk in alle levensfasen en op alle levensterreinen, overeenkomstig hun levensfase en in relatie tot hun sociaal-culturele context, kunnen functioneren en zich binnen hun mogelijkheden kunnen ontplooiën."¹⁴¹ Dit werd

bewerkstelligd door het steunen van particulier initiatief dat gericht was op het bevorderen van maatschappelijk functioneren, de begeleiding, de verpleging, de verzorging en de behartiging van de belangen van gehandicapten. Daarnaast probeerde men de verkokering en de centrale positie van de rijksoverheid te verminderen door via rijksbijdrageregelingen de provincies en gemeenten te stimuleren een zelfstandig beleid te voeren.

In 1996 werden de categoriale voorzieningen voor gehandicapten als volgt ingedeeld:¹⁴²

- 1) intramurale voorzieningen (rechtstreeks gefinancierd door de AWBZ; vallen buiten het hier behandelde beleidsterrein):
inrichtingen voor mensen met een verstandelijke handicap, inrichtingen voor mensen met een zintuiglijke handicap (auditief en/of visueel) en de vier grote woonvormen voor mensen met een lichamelijke handicap;
- 2) semimurale voorzieningen (vallen binnen het hier behandelde beleidsterrein):
mensen met een handicap die geen intensieve verzorging behoeven, i.e. gezinsvervangende tehuizen (wonen in combinatie met verzorging en agogische begeleiding) en dagverblijven (voor kinderen of ouderen) en activiteitencentra voor lichamelijk gehandicapten;
- 3) overige categorale voorzieningen:
bijvoorbeeld korteverblijfhuizen en gezinsvervangende tehuizen voor kinderen (gefinancierd door een subsidieregeling van de Ziekenfondsraad, vallen buiten het hier behandelde beleidsterrein). Deze voorzieningen vallen buiten het reguliere verstrekkingspakket van de AWBZ. Via de Welzijnswet 1994 wordt maatschappelijke dienstverlening ten behoeve van gehandicapten gefinancierd, zoals aan ouderverenigingen, organisaties, het Consulentenschap Gespecialiseerd Jeugd- en Volwassenwerk, en ten behoeve van allerlei projecten. Voorheen werd dit geregeld via algemene subsidieregelingen (bv. voor het algemeen maatschappelijk werk) of specifieke subsidieregelingen zoals de Subsidieregeling maatschappelijk werk voor zwakzinnigen (1965-1982), de OGA-regeling (1988-1990) en de Subsidieregeling gehandicaptenbeleid (1990-1993).

4.7.2 Historische ontwikkelingen tot 1945

Twee ontwikkelingen stimuleerden in de loop van de negentiende eeuw de aandacht voor mensen met een handicap.¹⁴³ Door de vooruitgang in de medische wetenschap werd er, ironisch genoeg, een groeiend aantal kinderen met een handicap geboren. Tegelijkertijd deed de economische groei en de toenemende industrialisatie de vraag naar gezonde en sterke arbeiders toenemen. Mensen met een lichamelijk handicap werden zodoende een probleem voor de 'moderne' samenleving.

Het waren aanvankelijk particulieren die de zorg voor mensen met een handicap, die door familie of armenbesturen werden onderhouden, op zich namen. In Nederland concentreerde deze zorg zich in eerste instantie op kinderen met zintuiglijke handicaps. Al in 1790 was in Groningen het latere Koninklijk Instituut voor Doven H. D. Guyot opgericht en in 1808 het latere Koninklijk Instituut tot Onderwijs van Blinden. De aandacht voor motorisch gehandicapte kinderen kwam pas in 1899 van de grond met de oprichting van de Vereeniging tot Verzorging van Gebrekkige en Mismaakte Kinderen in Nederland. De belangrijkste doelstelling van deze vereniging was het stichten van tehuizen voor motorisch gehandicapte kinderen, met als oogmerk hen tot 'nuttige' leden van de maatschappij te vormen.

De overheid stelde zich terughoudend op. Zo bepaalde de Armenwet van 1854 en de herziening hiervan in 1912 dat het particuliere initiatief in eerste instantie verantwoordelijk was voor de zorg van armen, waaronder mensen met een handicap, en pas in tweede instantie de

overheid. In het eerste kwart van de twintigste eeuw beperkte de bemoeienis met de zorg voor mensen met een handicap zich tot een aantal wetten en besluiten. De Ongevallenwet (1901), de Invaliditeitswet (1913), en het Besluit buitengewoon lager onderwijs (1923) waren de eerste erkenning dat mensen die iets mankeren een plaats in de samenleving moesten krijgen, maar leidden niet tot concrete hulp of steunverlening van de overheid aan gehandicapten. In de daarop volgende decennia manifesteerde zich in steeds bredere kring de overtuiging dat mensen met een handicap recht hadden op verzorging en arbeid. Men begon ook in te zien dat de zorg voor 'gebrekkigen' slechts een onderdeel vormde van een groter probleem: de zorg voor 'onvolwaardigen'. Niet alleen mensen met een motorische handicap, maar ook blinden, doven, slechthorenden, geestelijk gehandicapten en epileptici moesten in de samenleving en het normale arbeidsproces worden ingepast. Dit leidde in 1927 tot de oprichting van de Nederlandsche Vereniging tot bevordering van den Arbeid voor Onvolwaardigen (AVO) en in 1929 tot de instelling van de Staatscommissie inzake onvolwaardige arbeidskrachten. Het lijvige eindverslag dat deze commissie in 1938 uitbracht gaf een gedetailleerd beeld van de stand van zaken op het gebied van zorg voor mensen met een lichamelijke en geestelijke handicap in Nederland. Ook bevatte het aanbevelingen voor de organisatie van de arbeidszorg voor mensen met een handicap. De Tweede Wereldoorlog stelde echter een actievere opstelling van de overheid in deze problematiek uit.

4.7.3 De landelijke organisaties

Ook na 1945 bleven particuliere organisaties een belangrijke rol spelen op het terrein van de gehandicaptenzorg.¹⁴⁴ De overheid belastte de AVO met de concrete zorg voor oorlogsgehandicapten. Daarmee bedacht de AVO zich de rol van de enige landelijke organisatie op het gebied van de gehandicaptenzorg toe. Zij stelde de Commissie voor het Vraagstuk der Lichamelijk Gebrekkigenzorg (CVLG) in, die op haar beurt in 1948 het initiatief nam tot de oprichting van de Federatie voor Lichamelijk Gebrekkigenzorg. Deze federatie fungeerde als contactorgaan van alle landelijke verenigingen voor mensen met een lichamelijke handicap. In 1952 werd er, na overleg met de staatssecretaris van Volksgezondheid, een nieuwe landelijke organisatie opgericht met als taak de coördinatie en samenwerking op het gebied van de gebrekkigenzorg: de Nederlandse Centrale Vereniging voor Gebrekkigenzorg (NCVG). De CVLG en de Federatie voor Lichamelijke Gebrekkigenzorg gingen hierin op en alle organisaties van landelijke betekenis op het gebied van gehandicaptenzorg sloten zich hierbij aan. De NCVG werd in 1964 omgedoopt in de Nederlandse Centrale Vereniging tot bevordering van de Revalidatie (NCVR). De centrale rol van de NCVR maakte haar tot een belangrijke gesprekspartner van de overheid en de gehandicapten. In 1971 werd na een reorganisatie de naam gewijzigd in de Nederlandse Vereniging voor Revalidatie (NVR). De gehandicapten zelf hadden echter weinig te zeggen binnen deze belangenorganisaties. Zij werden in hun bezwaren gesteund door de Tweede Kamer. In 1972 nodigde het ministerie van CRM de vertegenwoordigers van de gehandicaptenorganisaties uit om met de staatssecretaris van gedachten te wisselen. Op grond van de toen gedane toezeggingen werd begin 1974 door CRM een werkgroep opgericht die advies moest uitbrengen over de wijze waarop gehandicapte betrokken konden worden bij de beleidsvoorbereiding en -uitvoering en een omschrijving moest geven van de plaats, taak en functie van belangenverenigingen van en voor gehandicapten.¹⁴⁵ Om dat proces te versnellen werd in 1975 de Nationale Federatie van Organisaties van Gehandicapten (NFOG) opgericht. Deze had tot doel inspraak te verwerven bij organisaties en instellingen werkzaam op het terrein van de belangenbehartiging van gehandicapten. Dit leidde in 1977 tot de oprichting van de Stichting Nederlandse

Gehandicaptenraad, een bundeling van een groot aantal gehandicapten-, patiënten- en ouderorganisaties. Het ontstaan van de vereniging was het hoogtepunt van de emancipatie van gehandicapten.

De Gehandicaptenraad wilde echter meer: de eenzijdig gerichte 'gehandicaptenzorg' moest vervangen worden door een 'beleid voor mensen met een handicap', waarbij de gehandicapten het voor een groot deel zelf voor het zeggen moesten hebben. Als resultaat daarvan werd in 1980 het Nationaal Orgaan Gehandicaptenbeleid (NOG) opgericht, een samenwerkingsverband tussen de NVR en de Gehandicaptenraad, waarvan de beleidschiers het overheidsbeleid in belangrijke mate zouden beïnvloeden. In 1984 ging het NOG echter ten gronde aan het wantrouwen tussen dienstverleners en gehandicaptenorganisaties.

Omdat men er inmiddels van overtuigd was dat de Gehandicaptenraad recht had op het primaat in de particuliere gehandicaptensector, werd in 1985 een nieuwe Gehandicaptenraad opgericht. De dienstverlenende organisaties uit de NVR bundelden zich eveneens in een nieuwe organisatie, de Stichting Dienstverleners Gehandicapten (SDG), die een adviserende functie binnen de Gehandicaptenraad kreeg. De Gehandicaptenraad werd zeer invloedrijk als centrale gesprekspartner van overheid en samenleving op het gebied van gehandicaptenvoorzieningen.

Voor de zwakzinnigenzorg bestonden ook particuliere organisaties, die vooral na 1965 explosief groeiden. De ouderverenigingen bundelden hun krachten in de Federatie van Ouderverenigingen. De landelijke vereniging Somma was een koepelorgaan van sociaal-pedagogische diensten, die maatschappelijk werk en gezinsondersteuning en begeleiding van zelfstandig wonen van verstandelijk gehandicapten boden. Tenslotte werd na overleg met de overheid het Nationaal Orgaan Zwakzinnigenzorg (NOZ) opgericht. Vervolgens volgde de instelling van provinciale overlegorganen zwakzinnigenzorg, onder andere door stimulering vanuit CRM. In 1983 werd het NOZ opgeheven, en zijn opvolger, het Landelijk Overleg Zwakzinnigenzorg, in 1992. Overleg met de overheid vond na 1983 voornamelijk plaats binnen de ISG (zie 4.7.5) en via de Vereniging Gehandicaptenzorg Nederland, die een stem vormt voor voorzieningen voor zowel lichamelijk/zintuiglijk en verstandelijk gehandicapten.

4.7.4 Historische ontwikkelingen 1945-1965

Als gevolg van het grote aantal oorlogsgewonden nam na de oorlog de belangstelling voor mensen met een handicap toe en de overheid ging zich ook actiever opstellen op het gebied van de gehandicaptenzorg. De zorg concentreerde zich vooralsnog op de integratie van gehandicapten in het arbeidsproces. Op initiatief van de ministers van Oorlog en Sociale Zaken werd de Raad tot Herstel van Arbeidsgeschiktheid ingesteld (Stcrt. 1946, 95).¹⁴⁶ Deze hield zich voornamelijk bezig met de zorg voor militaire en burger-oorlogsslachtoffers en kan gezien worden als de opvolger van de vooroorlogse Staatscommissie inzake onvolwaardige arbeidskrachten. Het werk van deze raad leidde in 1947 tot de Wet plaatsing mindervalide arbeidskrachten, waarin werd geregeld dat in ieder bedrijf met meer dan 50 werknemers, 2% van de werknemers gehandicapt moest zijn.¹⁴⁷

Eveneens groeide het besef dat een adequate zorg voor gehandicapten slechts geboden kon worden door samenwerking van verscheidene, geheel verschillende vakgebieden, die ieder hun bijdrage moesten leveren aan de behandeling van de revaliderende. De totale behandeling noemde men revalidatie.¹⁴⁸ Om een wildgroei van revalidatiecentra te voorkomen, werd in 1950 een adviescommissie ingesteld onder voorzitterschap van Dr. J. Wester, de Commissie Revalidatie.¹⁴⁹

In de vijftiger jaren deed zich een geheel nieuwe ontwikkeling voor: mensen met een

handicap gingen hulp vragen op vele nieuwe terreinen, zoals bij recreatie, sport, vakantie, aanpassingen aan woning of vervoersmiddel, deelname aan het verkeer, toegankelijkheid van openbare gebouwen etc. Bovendien raakte men er steeds meer van overtuigd dat mensen met een handicap niet door de familie moesten worden onderhouden, maar dat de zorg en kosten de verantwoordelijkheid van de gemeenschap waren. De overheid ging zich dan ook steeds meer met de zorg voor mensen met een handicap bezighouden, met name het onderwijs aan gehandicapte kinderen¹⁵⁰ en de arbeidszorg en financiële bijstand voor gehandicapte volwassenen. In de jaren zestig voltrok zich een langzame maar zekere vooruitgang in het voorzieningenniveau. Toch werden er slechts op deelterreinen en voor deelgroepen maatregelen getroffen ter verbetering van de sociaal-economische positie van gehandicapten.

Op advies van de Commissie Revalidatie werd in 1954 (Stcrt. 114) de Raad tot Herstel van Arbeidsgeschiktheid vervangen door de Raad voor de Revalidatie, waarin verschillende departementen waren vertegenwoordigd en die tot taak had de regering te adviseren over zaken betreffende revalidatie en de samenwerking tussen overheid en particuliere organisaties op dit gebied te bevorderen.

In 1952 begon het ministerie van Sociale Zaken met de verlening van subsidies voor de maatschappelijke ondersteuning van (bepaalde groepen van) gehandicapten, die later werden vervat in subsidieregelingen en op de Algemene Bijstandswet (Stb. 1963, 284) gebaseerde rijksgroepregelingen.¹⁵¹ Op de achtergrond speelde een interdepartementale rivaliteit tussen het ministerie van Sociale Zaken en Volksgezondheid en het in 1952 opgerichte ministerie van Maatschappelijk Werk. Om eenheid te brengen in het steunbeleid van de overheid en de taakverdelingsgeschillen te beslechten, waren de groepsregelingen bij de kabinetsformatie van 1959 aan MaWe toegewezen. Het ministerie van Sociale Zaken verloor daardoor de verantwoordelijkheid over de uitvoering ervan. In 1961 laaide de strijd rond de taakverdeling weer op, waarbij de minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid de relatie tussen bijstandsbeleid en het sociale zekerheids- en loonbeleid benadrukte. Deze competentiegeschillen hebben de wetgeving diepgaand beïnvloed. De nauwe samenhang tussen sociale-zekerheids- en bijstandbeleid bleef een bron van spanning en had mede invloed op de uitvoering van de ABW. Omdat de minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid het recht van medeondertekening had gekregen, was een instrument geschapen voor onderlinge afstemming tussen het bijstands- en het sociale zekerheidsbeleid. Het recht van medeondertekening zou er echter ook toe bijdragen dat de groepsregelingen van de ABW beperkt bleven tot bestaande regelingen.¹⁵²

De uitvoering van maatschappelijk werk ten behoeve van gehandicapten behoorde tot de verantwoordelijkheid van MaWe.¹⁵³ Hierbij werd een categoriaal beleid gevoerd: er waren alleen speciaal op gehandicapten gerichte vormen van maatschappelijk werk. Vanuit het algemeen maatschappelijk werk bestond er weinig aandacht voor de noden en behoeften van gehandicapten. Een tweede kenmerk van het beleid is dat de overheid het particulier initiatief het grootste deel van de welzijnsvoorzieningen liet besturen en beheren. In 1953 werden er op de begroting van MaWe voor het eerst posten opgevoerd ten behoeve van maatschappelijk werk voor blinden en voor slechthorenden. In 1955 werd hier de post 'Subsidiën in verband met maatschappelijk werk ten behoeve van mindervaliden' aan toegevoegd. De gelden kwamen ten goede aan coördinerende belangenverenigingen zoals de NCVG en aan provinciale coördinatie. Ook de zorg voor mindervaliden in verband met hun plaatsing en verblijf in diverse inrichtingen en instituten werd gesteund. In 1958 werden deze drie posten samengevoegd onder de post 'Subsidies in verband met maatschappelijk werk ten behoeve van gehandicapten'. In 1957 (Stcrt. 252) kwam er een aparte Subsidieregeling maatschappelijk

werk voor zwakzinnigen. De minister beoogde de integratie van de zwakzinnigen in de maatschappij te bevorderen door landelijke, particuliere instellingen subsidie te verlenen. In 1982 werd dit onder de werking van de RMD-I gebracht (zie 3.4.2) en in 1988 onder de OGA-regeling (zie 4.7.6).¹⁵⁴

4.7.5 Historische ontwikkelingen en subsidieregelingen 1965-1982

In de tweede helft van de jaren zestig groeide het voorzieningenniveau voor gehandicapten en kwam er structurele wetgeving. In 1967 werd de Wet op de Arbeidsongeschiktheidsverzekering ingevoerd, waarin werd bepaald dat zij die langer dan een jaar arbeidsongeschikt waren, recht hadden op een uitkering en op een groot aantal voorzieningen om de arbeidsgeschiktheid te verbeteren of te behouden.¹⁵⁵ Dat jaar werd ook het Besluit buitengewoon onderwijs van kracht, waarin het onderwijs voor gehandicapte kinderen werd georganiseerd.¹⁵⁶ Op grond van de Wet Sociale Werkvoorziening 1969 was een gemeentebestuur verplicht aangepast werk te verschaffen aan mensen die vanwege hun lichamelijke of verstandelijke vermogens niet aan het 'normale' arbeidsproces konden deelnemen. Later werd ook de Algemene Arbeidsongeschiktheids Wet 1976 van kracht.¹⁵⁷ Uit het onderzoek *Gehandicapten welgeteld* van het Centraal Bureau voor de Statistiek in 1971 bleek dat ruim acht procent van de bevolking een handicap had.¹⁵⁸ Deze cijfers waren aanleiding voor de centrale overheid om zich gericht met gehandicapten (of in toenmalige termen 'revalidatiebeleid') te gaan bezighouden. Inmiddels was de Raad voor de Revalidatie in 1970 (Stcrt. 11) opgevolgd door de Interdepartementale Stuurgroep Revalidatiebeleid (ISR), waarin zes ministeries hun gehandicaptenbeleid op elkaar afstemden en die samenwerkte met de betrokken particuliere organisaties en instellingen. De ISR bleef onder de verantwoordelijkheid van de minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid (directie Gezondheidszorg) staan, sedert 1971 de minister van Volksgezondheid en Milieuhygiëne, die ook de coördinatie van het revalidatiebeleid in handen kreeg. Na 1978 werd er gesproken van de Interdepartementale Stuurgroep Gehandicaptenbeleid (ISG), al werd deze naam pas later geformaliseerd (Stcrt. 1986, 121).¹⁵⁹ Sedert 1979 is er sprake van een ISG-PI (particulier initiatief)-overleg.

In 1974 verscheen de regeringsnota *Inventarisatie van voorzieningen voor gehandicapten*, waarin een beeld van het revalidatiebeleid en een overzicht van de bestaande voorzieningen werd gegeven, en aan de hand waarvan in hetzelfde jaar de Bijzondere Kamercommissie voor het Gehandicaptenbeleid werd opgericht.¹⁶⁰ De opsomming van de nota stemde de Kamer niet tevreden, men wilde een beleidsnota, hetgeen in 1977 resulteerde in de lijvige *Schets van de huidige situatie van het revalidatiebeleid*, waaraan tien ministeries hadden meegewerkt.¹⁶¹ De samenhang in het beleid en een duidelijke toekomstvisie lieten nogal te wensen over. De coördinatie tussen verschillende ministeries begon ook gestalte te krijgen, zoals bijvoorbeeld in de Coördinatiecommissie Maatschappelijke Dienstverlening Buitengewoon Onderwijs, die als taak had het overleg tussen de ministeries van CRM en O&W op dit gebied te bevorderen (Stcrt. 1980, 89), en het Centraal Coördinatiepunt voor de bevordering van de Toegankelijkheid (in fysieke zin), die als vaste commissie van de ISG optrad (Stcrt. 1980, 168, vgl. 204).

Deze trend werd ook gevolgd op het gebied van de zwakzinnigenzorg, bijvoorbeeld door de instelling van de Interdepartementale Stuurgroep Zwakzinnigenzorg door de ministers van Volksgezondheid en Milieuhygiëne en CRM (Stcrt. 1975, 176), die in 1978 (Stcrt. 110) werd vervangen door de Stuurgroep Planning Zwakzinnigenzorg. Hierna volgden de regeringsnotitie *Uitgangspunten voor een gecoördineerde beleidsontwikkeling ten aanzien van geestelijk*

gehandicapten in 1979 en de beleidsnota *Geestelijk gehandicapten* in 1982. Hierin werd gesteld dat verstandelijk gehandicapten zoveel mogelijk hulp moesten krijgen in hun eigen omgeving, maar concrete maatregelen werden er vooralsnog niet genomen. Het gehandicaptenbeleid gedurende de jaren zeventig worden gekenmerkt door twee ontwikkelingen: emancipatie en een verdere uitbouw van de voorzieningen. De emancipatie van de gehandicapten vond in 1981 zijn hoogtepunt in het Internationaal jaar voor gehandicapten dat als motto meekreeg 'Full Participation and Equality'. De ISR stelde, samen met de overkoepelende organisaties van het particulier initiatief, een werkgroep in om voorstellen te formuleren voor dit evenement. De uitvoering lag in handen van de door de staatssecretaris van Volksgezondheid en Milieuhygiëne ingestelde Nationale Commissie Internationaal Jaar van Gehandicapten 1981 (Stcrt. 1980, 204).¹⁶² Hetzelfde jaar werd er binnen de Europese Gemeenschap een nieuw actieprogramma voor gehandicapten opgezet. Dit leidde tot de instelling van het Landelijk comité ter begeleiding van de Nederlandse ontwikkelingsprojecten in het kader van het EG-actieprogramma ten behoeve van de sociale en economische integratie van gehandicapten (Stcrt. 1984, 67); later kwam er een Landelijk comité ter begeleiding van de Nederlandse deelname aan het Helios-programma (zie 3.5).¹⁶³

In de tweede helft van de jaren zestig en zeventig kwam er wet- en regelgeving tot stand op het terrein van de subsidiëring van dagverblijven en gezinsvervangende tehuizen voor geestelijk en lichamelijk gehandicapten. In de dienstverlening aan gehandicapten is een toenemende differentiatie waarneembaar in deze extra-murale of ambulante voorzieningen welke ten doel hebben de sociale redzaamheid van de gehandicapte te bevorderen, al dan niet met behulp van (dagelijkse) begeleiding van deskundig personeel.

Met de Voorlopige subsidieregeling dagverblijven voor gehandicapten (Stcrt. 1965, 109, 113) beoogde de minister van CRM een meer officieel karakter te geven aan de reeds bestaande mogelijkheden tot subsidiëring van dagverblijven voor lichamelijk en geestelijk gehandicapten, waardoor de noodzakelijke rechtszekerheid werd geschapen. Tegelijkertijd werd de Commissie voor Contact en Overleg inzake de Werkzaamheden van Dagverblijven voor Gehandicapten ingesteld (Stcrt. 1965, 150).

In 1969 werd door de Tweede Kamer besloten om dagverblijven en gezinsvervangende tehuizen voor gehandicapten onder de werkingssfeer van de AWBZ te brengen, waarin beide begrippen in artikel 6 zijn gedefinieerd. De AWBZ dekte als volksverzekering de kosten van ernstige en langdurige ziekten en gebreken.¹⁶⁴ Artikel 6, lid 3 van deze wet (Stb. 1967, 617) bood de mogelijkheid voorzieningen op het terrein van de maatschappelijke dienstverlening aan te wijzen als verstrekkingen in de zin van die wet.

Als gevolg werd per 1 juli 1970 de Voorlopige subsidieregeling dagverblijven voor gehandicapten uit 1965 vervangen door de Rijksregeling dagverblijven voor gehandicapten inzake erkenning, subsidiëring, verlening van garanties en toezicht (Stcrt. 1971, 16). Deze moest in afwachting van de AWBZ zekerheid bieden aan het particulier initiatief en een aansluiting vinden bij verschillende onderdelen van het systeem van de AWBZ, met name op het gebied van erkenning en toezicht. Er werd ook een rechtspositionele regeling ontworpen voor het in dagverblijven werkend personeel, die niet dwingend aan de instellingen werd voorgeschreven (Stcrt. 1972, 5). Complementair aan de Rijksregeling dagverblijven was de Rijksregeling gezinsvervangende tehuizen voor gehandicapten (Stcrt. 1971, 254). Toezicht op de naleving van de in de rijksregelingen gestelde regels geschiedde door ambtenaren die door de minister van CRM waren aangewezen (Stcrt. 1972, 34). Individuele bijstandsuitkeringen voor gehandicapten die in dagverblijven en gezinsvervangende tehuizen verbleven werden verstrekt via de Tijdelijke rijksgroepsregeling mindervaliden (zie boven).

Beide rijksregelingen waren van tijdelijke aard. Het ministerie van CRM wilde een eigen beleidswet, gebaseerd op artikel 6, lid 3, van de AWBZ, die de naam Tijdelijke Verstrekkingenwet Maatschappelijke Dienstverlening (TVMD) meekreeg. Deze werd in 1971 voor het eerst door het parlement in behandeling genomen.¹⁶⁵ Terwijl inwerkingtreding van de TVMD op zich liet wachten, werden er aparte regelingen geformuleerd om de dagverblijven en de gezinsvervangende tehuizen onder de werkingssfeer van de AWBZ te brengen, zoals was aangekondigd in de Miljoenennota van 1972.

Hiervoor werd het op de AWBZ gebaseerde Verstrekkingenbesluit bijzondere ziektekostenverzekering (Stb. 1971, 552)¹⁶⁶ gewijzigd (Stb. 1972, 643 en 1976, 4), en vervolgens werd het verstrekkingenpakket van de AWBZ uitgebreid met dagverblijven en gezinsvervangende tehuizen middels:

- 1) de Beschikking dagverblijven gehandicapten bijzondere ziektekostenverzekering (Stcrt. 1973, 23; vervangen Stcrt. 1985, 95)¹⁶⁷;
- 2) het Besluit gezinsvervangende tehuizen voor gehandicapten bijzondere ziektekostenverzekering (Stcrt. 1976, 28, vgl. 1975, 190; vervangen Stcrt. 1984, 116).¹⁶⁸

Beide waren op het Verstrekkingenbesluit gebaseerd, en in hun opstelling was de Ziekenfondsraad gehoord. De twee rijksregelingen uit 1971 waren hiermee materieel vervangen.

Deze maatregelen waren vooral bedoeld om te omschrijven wat het nieuw ontstaan recht in het kader van de volksverzekering AWBZ inhield, en de normen en voorwaarden te publiceren volgens welke wijze particuliere instellingen het recht konden verkrijgen en behouden om de prestaties te leveren waarop de verzekerden recht hebben. Een plaatsing in een dagverblijf was zo tot een plaatsing in het kader van een volksverzekering verworven, maar de minister van CRM hield hierbij de mogelijkheid tot het bevorderen en bekostigen van experimenten open. In het algemeen sloot het geheel aan op soortgelijke regelingen op het terrein van de gezondheidszorg. In de planning werd het systeem in de Rijksregeling dagverblijven 1971 gevolgd, waarbij Gedeputeerde Staten advies gaven, een procedure die ook in de TVMD werd beoogd. Dagverblijven en gezinsvervangende tehuizen verwierven zich zo naast de school en arbeidsvoorzieningen een eigen plaats in de reeks van extramurale of ambulante voorzieningen, en waren zodoende basisvoorzieningen geworden. Bij de vorming in dagverblijven was sociale redzaamheid het uitgangspunt, zowel voor kinderen als ouderen, en zowel voor verstandelijk als lichamelijk gehandicapten. Inrichtingen voor verstandelijk gehandicapten vielen onder de werking van de Wet Ziekenhuisvoorzieningen.¹⁶⁹

In 1975 (Stb. 157) werd de TVMD eindelijk gepubliceerd, welke verwees naar artikel 6, lid 3, van de AWBZ, maar verder geheel was opgesteld onder de verantwoording van de minister van CRM. In de wet zijn de vormen van maatschappelijke dienstverlening die gefinancierd worden via de AWBZ ondergebracht. Aangezien de AWBZ geen planningkader biedt, beoogt de TVMD hiervoor regels te geven, alsmede voor de uitvoering van het erkenningenbeleid, de indicatiestelling voor de dienstverlening en de controle op de verstrekking. De inwerkingtreding van de TVMD geschiedde gefaseerd.

De planning (alsmede de normering van de kosten en de strafbepalingen) ging in op 1 januari 1977 (Stb. 1976, 767).¹⁷⁰ De erkenning ging in op 1 juli 1982 (Stb. 182, 724, vgl. Stcrt. 1981, 42).¹⁷¹ Het toezicht ging eveneens in op 1 juli 1982 van kracht (Stb. 1982, 724).¹⁷² Regelingen met betrekking tot de verzorging van gehandicapten en zwakzinnigen bleven op het Verstrekkingenbesluit bijzondere ziektekostenverzekering gebaseerd.¹⁷³

4.7.6 Historische ontwikkelingen en subsidieregelingen vanaf 1982

Sedert het begin van de jaren tachtig streven gehandicaptenorganisaties naar het ontwikkelen van een algemeen beleid waarbij als vanzelfsprekend rekening wordt gehouden met de belangen van mensen met een handicap. Dit als inclusief of integraal bestempelde beleid zou het categoriale beleid overbodig maken. Toch kwam er op vele terreinen wet- en regelgeving voor gehandicapten tot stand. De toegankelijkheid van basisscholen werd verzekerd door het Bouwbesluit wet op het Basis Onderwijs (1985). Aan onderwijs voor gehandicapten werd aandacht besteed met de Interimwet op het speciaal onderwijs en het voortgezet speciaal onderwijs (1985), die het Besluit buitengewoon onderwijs (1967) verving.¹⁷⁴ Ook de Wet op hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek bevat een aantal bepalingen specifiek op gehandicapten gericht. De Wet arbeid gehandicapte werknemers (1986), die de Wet plaatsing mindervalide arbeidskrachten verving, was bedoeld als instrument om mensen met een handicap betere kansen op werk te geven.¹⁷⁵

Het beleid dat werd gevoerd ter bevordering van het maatschappelijk welzijn van gehandicapten werd ook gekenmerkt door een verdere uitbouw van de voorzieningen en het scheppen van voldoende voorwaarden voor maatschappelijke integratie, zelfredzaamheid en emancipatie. In de Memorie van Toelichting op de Welzijnswet 1994 is het als volgt geformuleerd: "het gehandicaptenbeleid heeft als doelstelling te bevorderen, dat gehandicapte personen zoveel mogelijk in alle levensfasen en op alle levensterreinen, overeenkomstig hun levensfase en in relatie tot hun sociaal-culturele context, kunnen functioneren en zich binnen hun mogelijkheden kunnen ontplooiën."¹⁷⁶

Per 1 januari 1983 kwam een eind aan de indirecte financiering via bijstandsuitkeringen aan de gebruikers van bepaalde categorieën van voorzieningen van maatschappelijke dienstverlening via de ABW. Door middel van de Tijdelijke subsidieregeling maatschappelijke dienstverlening (TSMD) werden de kosten van medische en maatschappelijke dienstverlening onder de werking van een direct beleids- en financieringskader geplaatst. De TSMD financierde zodoende ook voorzieningen in tehuizen voor geestelijk gehandicapten, lichamelijke gehandicapte kinderen en voor het begeleid wonen van geestelijk gehandicapten (zie verder 3.4.5). De TSMD werd in 1988 vervangen door de Subsidieregeling ouderenzorg, gehandicaptenzorg en algemeen maatschappelijke hulpverlening (OGA-regeling). Ter aanvulling van de OGA-regeling en ter bevrediging van de behoefte aan een afwijkende, specifieke bekostigingsgrondslag werden een tweetal afwijkende regelingen tot stand gebracht: de Regeling begeleid zelfstandig wonen geestelijk gehandicapten (Stcrt. 1988, 5), die een passend financieringskader voor het zelfstandig begeleid wonen van geestelijke gehandicapten bood (vgl. Stcrt. 1975, 111), en de Regeling consulentchap gespecialiseerd jeugd- en volwassenenwerk (CGJVW) (Stcrt. 1989, 121), die een steunfunctie vormde ter bevordering van de deelname aan algemene vorming, sociaal-cultureel werk en (vrije-)tijdsbesteding van geestelijk gehandicapten.¹⁷⁷ Toen er ook voor landelijke organisaties en ouderverenigingen behoefte bleek te bestaan aan van de OGA-regeling afwijkende regels besloot men een aparte regeling op te stellen: de Subsidieregeling gehandicaptenbeleid (Stcrt. 1990, 178). Via deze regeling verleende de minister subsidie ten behoeve van:

- de behartiging door landelijke ouderverenigingen van de belangen van lichamelijke of geestelijk gehandicapten en hun ouders;
- het bevorderen van de onderlinge steunverlening door de leden van landelijke ouderverenigingen;
- de instandhouding van landelijke organisaties of andere voorzieningen;

- begeleid zelfstandig wonen;
- het consulentschap gespecialiseerd jeugd- en volwassenenwerk;
- een project, experiment of investering.

De regeling gold in feite voor de subsidiëring van activiteiten waarvoor geen andere wettelijke bekostigingsregeling bestond. Voorzieningen voor gehandicapten werden voor de rest gefinancierd via de AWBZ, de Wet financiering volksverzekeringen (Stb. 1989, 129; voorheen art. 52, eerste lid, onder e, van de AWBZ), of de Ziekenfondswet (Stb. 1986, 347). Centruminstellingen voor gespecialiseerd jeugd- en jongerenwerk werden via de Welzijnswet gefinancierd door de gemeenten en provincies.¹⁷⁸ Overheveling van de financiering van het begeleid zelfstandig wonen door verstandelijk gehandicapten en enkele andere voorzieningen naar de AWBZ maakten een nieuwe Subsidieregeling gehandicaptenbeleid (Stcrt. 1993, 49) noodzakelijk. In 1995 kwam subsidiëring van welzijn gehandicapten tenslotte onder de werking van de Welzijnswet 1994. Dit viel samen met de invoering van de Wet voorzieningen gehandicapten (Stb. 1993, 690), die onder de verantwoording van de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid viel. Voorzieningen erkend op basis van art. 8 van de AWBZ vielen hierbuiten. De gemeenten werden nu verantwoordelijk voor de verstrekking van woningaanpassingen, vervoersvoorzieningen en rolstoelen, die tot die datum gefinancierd werden door respectievelijk de Regeling geldelijke steun huisvesting gehandicapten en de Algemene Arbeidsongeschiktheids Wet.¹⁷⁹

De boven beschreven decentralisatie was in 1989 een van de aanleidingen om, op initiatief van de Nationale Raad voor Maatschappelijk Welzijn, de intensieve contacten tussen de rijksoverheid en maatschappelijke organisaties te herstructureren. De landelijke koepelorganisaties en landelijke serviceverlenende bureaus die werkten voor bepaalde categorieën van uitvoerende instellingen werden ondergebracht in vijf clusters waarin de afstemming per werkerterrein plaatsvond. Overleg met de rijksoverheid wordt per cluster geregeld door een landelijk secretariaat in een zogenaamd gestructureerd overleg. Een van de clusters is het Gestructureerd overleg gehandicaptenbeleid (Stcrt. 1989, 43), dat erop is gericht overeenstemming te bereiken over de hoofdlijnen van het vigerende en te voeren beleid. Ondanks de bezuinigingen in de jaren tachtig ging er in deze periode veel belangstelling uit aan zorgvernieuwendende projecten, zoals integrale vroeghulp aan jonge gehandicapte kinderen en hun ouders, tijdelijke opvang van gehandicapten, dienstverlening aan gehandicapte allochtonen en sportbeoefening door gehandicapten. In de jaren negentig kwam met overheidssubsidie het Nationaal Informatiesysteem Gehandicapten van de grond.

Drie grote problemen bleven echter bestaan: de algemene wensen sloten niet aan op specifieke wensen van gehandicapten, er was versnippering van de dienstverlening en het aanbod van voorzieningen sloot niet goed aan op de vraag.¹⁸⁰ Men ging de oplossing zoeken in het financieringsstelsel. In 1989 gingen de sociaal-pedagogische diensten (verantwoordelijk voor ambulante maatschappelijke dienstverlening voor verstandelijk gehandicapten) en de gezinsvervangende tehuizen voor geestelijk gehandicapte kinderen over naar de AWBZ via een subsidieregeling van de Ziekenfondsraad; andere voorzieningen volgden.¹⁸¹ Eind 1996 (Stcrt. 243) werd voorgesteld om de sociaal-pedagogische diensten in een AWBZ-aanspraak 'ambulante hulpverlening' onder te brengen. Zodoende werd de subsidie van de consulenten Arbeidsintegratie en het Gespecialiseerd Jeugd- en Volwassenenwerk van die sociaal-pedagogische diensten ook via een subsidieregeling van de Ziekenfondsraad geregeld en niet meer via de Welzijnswet 1994.

De 'grote visies' in het advies van de Commissie Structuur en Financiering Gezondheidszorg (Commissie-Dekker) en de nota *Verandering verzekerd* (het zgn. Plan-Simons) in 1990

beoogden al de regelingen voor betaling van gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening bijeen te brengen in een basisverzekering, maar tenslotte ging men terug naar de AWBZ als uitgangspunt van de zorgverlening.¹⁸² Per 1 januari 1996 trad een regeling van de Ziekenfondsraad voor persoonsgebonden budget voor verstandelijk gehandicapten en de thuiszorg in werking.¹⁸³

Het door de ISG voorbereide Meerjarenprogramma intersectoraal gehandicaptenbeleid 1995-1998 *De perken te buiten* laat een grotere complexiteit van de gehandicaptenzorg zien. Dit was het gevolg van de integrale benaderingswijze waarbij men op tal van maatschappelijke terreinen rekening ging houden met de behoeften van gehandicapten. De nota stelt dan ook dat het ondoenlijk is om beleid te maken voor een grote groep van ongeveer 10% van de Nederlandse bevolking, en dat de grenzen van wet- en regelgeving om problemen voor gehandicapten op te lossen waren bereikt.¹⁸⁴

HANDELINGEN:

zie de algemene handelingen (3.6)

4.8 Sport

4.8.1 Historische ontwikkelingen tot 1989

Sportbeoefening wordt in eerste instantie mogelijk gemaakt door het particulier initiatief: sportverenigingen en hun regionale en landelijke organisaties. Met name de laatsten vervullen een aantal functies die essentieel zijn voor de instandhouding, ondersteuning en promotie van sportbeoefening in al haar facetten. Een landelijke organisatie heeft een landelijk of in ieder geval bovenregionaal werkterrein, en moet landelijk representatief zijn voor haar tak van sport - in principe kan hier maar één organisatie per tak van sport hier aan voldoen. Aansluiting bij een internationale koepelorganisatie ondergebracht bij de General Association of International Sports Federations en erkenning door het Internationaal Olympisch Comité zijn toetsstenen hiervoor. Landelijke organisaties die op het gebied van opleiding en bijscholingen een functie vervullen zijn bijvoorbeeld - naast de sportbonden - de Landelijke Organisatie voor Sport en Bewegingsstimulering (LOSB), de Nationale Federatie voor Werkers in de Sport en het Nederlands Genootschap voor Sportmassage.

In 1945 ressorteerde onder het directoraat-generaal Vorming Buiten Schoolverband van het ministerie van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen onder andere de Rijksdienst voor de Lichamelijke Opvoeding en de Sport, waar beleid en uitvoering op het gebied van de lichamelijke opvoeding en sport tussen verschillende ministeries werd gecoördineerd. In 1947 werd de Rijksdienst vervangen door het bureau Lichamelijke Opvoeding en Sport; lichamelijke opvoeding op de lagere scholen behoorde hier niet bij. De Inspectie Lichamelijke Opvoeding was belast met het behartigen van de belangen van de opleiding van leerkrachten voor de lichamelijke opvoeding en de sport, van de lichamelijke opvoeding en sport in jeugdbewegingsverband en van de lichamelijke opvoeding bij politie en brandweer.

Tot 1965 behoorde sport tot de verantwoordelijkheid van het ministerie van OKW, dat (koepel)organisaties subsidie verleende. In 1965 ging de afdeling Lichamelijke vorming en sport over naar CRM (Stb. 1965, 146). Subsidies betroffen in dat jaar die van personeelsuitgaven en materiële uitgaven voor toezicht, opleiding van sportleiders door het Centraal Instituut voor Opleiding van Sportleiders, en subsidies ten behoeve van organisaties op het gebied van lichamelijke opvoeding en sport, de Federatie van Bureaus voor Medische Sportkeuring in Nederland en investeringskosten voor sportaccommodatie in stimuleringsstreken (Stb. 1965, 584).

Het ministerie van Onderwijs en Wetenschappen bleef verantwoordelijk voor de lichamelijke opvoeding op scholen en sportopleidingen. Verder is het ministerie van Justitie betrokken bij het sportbeleid wat betreft (voetbal)vandalisme en haar bemoeienis met de Stichting Nationale Sporttotalisator, en Sociale Zaken en Werkgelegenheid tot 1989 wat betreft het zogeheten terugploegprogramma. In 1968 verkreeg de Stichting Nationale Sporttotalisator (SNS) van de minister van Justitie een vergunning tot het aanleggen en houden van sportprijsvragen (de toto en sedert 1981 de lotto). De inkomsten die de SNS verwerft komen ten goede aan de sportorganisaties, en terugloop hierin (zoals in 1982-85) heeft onmiskenbaar invloed op het sportbeleid. In 1984-85 werd hier dan ook een evaluatie van gemaakt door de Commissie-Wagner.¹⁸⁵

In 1969 presenteerde minister Klompé de *Discussienota met betrekking tot het sportbeleid*, en in 1970 volgde *Sport 70, nota uitgebracht door de gehele georganiseerde sport in Nederland*. Hierin werd aan de beleidsontwikkeling van de voorafgaande jaren meer gestalte en samen-

hang gegeven. Een belangrijke stap werd gezet in de nota *Sportbeleid* uit 1974, waarin de hoofddoelstelling van het sportbeleid van de rijksoverheid als volgt wordt geformuleerd: bijdragen in de bevordering van op lichamelijke activiteit gericht recreatief gedrag en van gereguleerde sportbeoefening op een zodanige wijze, dat in beginsel alle categorieën van de bevolking optimaal kunnen deelnemen vanuit hun eigen aanleg, interesse en persoonlijke omstandigheden, in een voor iedere bereikbare en daarvoor geschikte omgeving en op een wijze, die uit een oogpunt van gezondheid, van vorming en van mogelijkheden tot zelfontplooiing verantwoord is.¹⁸⁶

Het welzijnsbevorderende karakter van met name de sportieve recreatie dat in de nota werd uitgedragen, kwam in een latere periode meer op de achtergrond te staan, en maakte plaats voor oriëntatie op categorieën die voor hun deelneming aan (recreatie)sport betreft in een achterstandssituatie verkeerden, zoals alloctonen, ouderen en gehandicapten. Er werd actief naar maatregelen gezocht om de participatie in de sport verder te bevorderen, niet alleen via subsidieregelingen, maar ook door het voeren van een gestructureerd en gecoördineerd sportbeleid. Uitvloeisels hiervan waren bijvoorbeeld de Interdepartementale Werkgroep Lichamelijke Vorming en Sport (Stcrt. 1970, 103), de Commissie van Advies inzake Sportieve Recreatie (Stcrt. 1974, 29), de Commissie van Advies inzake het Sporttechnisch Kader (Stcrt. 1974, 155), het Centraal Orgaan inzake Bepalingen en Examenprogramma's Zwemdiploma's (Stcrt. 1976, 49), het Permanent Overheden Overleg inzake Sport (Stcrt. 1978, 211) en het Nationaal Sport Overleg (NSO) (Stcrt. 1978, 88).

Het ministerie van CRM was in dat kader ook betrokken bij zaken die aan de sport gelieerd waren, zoals de oproep van de minister in een brief aan de sportorganisaties tot een boycot van wedstrijden met op raciale basis geselecteerde Zuidafrikaanse sportlieden (Stcrt. 1977, 37).

In 1984 stelden Amsterdam en Rotterdam zich kandidaat voor het houden van de Olympische Spelen in 1992. Op 9 maart riep de ministerraad de Interdepartementale Werkgroep Olympische Spelen 1992 in het leven (Stcrt. 1984, 51), die de wenselijkheid en haalbaarheid van de opzet onderzocht. In navolging van de positieve reactie van de Adviesgroep Olympische Spelen (ingesteld door het Nederlands Olympisch Comité (NOC) en WVC), oordeelde de werkgroep eveneens dat het organiseren van de Olympische Spelen een haalbare kaart was.¹⁸⁷ Een commissie moest de plannen verder uitwerken, en een presentatie in Los Angeles in juli 1984 moest terstond georganiseerd worden. De aandacht voor de media voor het initiatief was groot, maar ondanks alle promotie werden de spelen in 1986 aan Barcelona toebedeeld.

De nota *Topsport en Rijksoverheid* uit 1979 signaleert een toenemende proliferatie van topsport, die, gezien de belangen van media en commercie, haar oorsprong was ontgroeid. Een betere beleidsafstemming op dit gebied was dan ook noodzakelijk. De professionalisering van de sport leidden tot de installatie van de Beraadsgroep Professionaliseringsvraagstukken in de Sport in 1982, die deze kwestie in relatie tot de inbreng van vrijwilligers ging bestuderen.

In 1984 werd middels de WVC-notitie *Accenten sportbeleid* de nota *Sportbeleid* geactualiseerd.¹⁸⁸ Hierin wordt erop gewezen dat sport een positieve bijdrage kan leveren aan de toegenomen vrijetijdsbesteding en aan de volksgezondheid. Dat laatste aspect werd verder toegelicht in de nota *Sportmedische begeleiding en sportgezondheidszorg*.¹⁸⁹ Het beleid gericht op blessurepreventie vond uitdrukking in een in 1985 opgezet actieprogramma in samenwerking met overkoepelende organisaties. In 1987 werd de Beraadsgroep Sportmedisch Beleid opgericht voor beleidsafstemming op landelijk niveau voor een periode van vier jaar. Andere zaken die in de notitie naar voren komen, zijn de oplopende exploitatiekosten voor ruimtelijke

voorzieningen, de kwaliteit van de sportbeoefening, internationale verbanden en beleidsafstemming. Het algemene stimuleringsproject Sport Overdag vloeide ook voort uit *Accenten sportbeleid*. Het werd ingebed in het Themabeleid Stimulering Sportdeelneming, maar in 1986 (Stcrt. 187) stopgezet om deze taak over te laten nemen door de lokale verenigingen en om financiële ruimte te maken voor de thema's minderheden en jeugd (1987) en vrouwen en 35-plussers (1988). In het kader van het themabeleid werd ook de stimuleringsactie 'Sport, zelfs ik doe het' opgezet.

In een brief van 27 maart 1987 aan de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), het Interprovinciaal Overleg (IPO) en de Nederlandse Sport Federatie (NSF) pleitte staatssecretaris Dees voor verder overleg, met name op het gebied van topsport. Hiervan werd het wervende karakter werd onderkend, maar het bracht ook dopinggebruik en (voetbal)vandalisme met zich mee. Aangezien het NSO slecht functioneerde, werd het in 1988 opgeheven. In plaats daarvan kwam er in 1989 een platform waarin vertegenwoordigers van de overheid, NSF, bedrijfsleven en media elkaar periodiek ontmoetten. Afspraken voor het plegen van bestuurlijk overleg tussen het ministerie van WVC en de NSF waren al in 1986 gemaakt. In reactie op vragen gesteld over de begroting van 1989 werd de Tweede Kamer ingelicht over enige aspecten van het te voeren sportbeleid. Hierin wordt gesproken over de ombuiging van het sporttechnisch kader (STK)-beleid, de voortgang van het Verenigingshallenplan om goede en goedkope sporthallen te bouwen (door WVC gedeeltelijk gesubsidieerd), en het Project Herinrichting en Financiering Gehandicaptensport.¹⁹⁰ Tevens zorgde de Welzijnswet voor een aanpassing van de bestaande subsidieregelingen aan het budgetsubsidiesysteem.

4.8.2 Subsidieregelingen tot 1989

De door OKW uitgevaardigde Regeling voor de subsidiëring van organisaties op het gebied van de lichamelijke opvoeding en de sport, d.d. 27-6-1955, nr. LS 605, werd in 1967 (Stcrt. 201) vervangen door de Rijksregeling subsidiëring landelijke organisaties op het gebied van de lichamelijke opvoeding en de sport. Via deze regeling verleende CRM subsidie aan organisaties en koepelorganisaties die door de minister waren erkend: de NSF, de Nederlandse Christelijke Sport Unie (NCSU), de Nederlandse Katholieke Sportfederatie (NKS), en de Nederlandse Culturele Sportbond (NCS). Het betrof hier een tegemoetkoming in de kosten van:

- de leiding (bestuurskader, verenigingskader, hulpleiders, scheidsrechters, juryleden, enz.);
- de vorming van leden (kampwerk, bijeenkomsten, jeugddagen);
- voorlichting en technische apparatuur;
- de landelijke administratie;
- internationale contacten (bijwonen of organiseren van conferenties).

Deze regeling werd vanaf 1978 opgesplitst in de:

1) Rijksregeling subsidiëring landelijke organisaties op het gebied van de sport (Stcrt. 1977, 230). Deze was van toepassing op landelijke (bovenregionale) organisaties en koepelorganisaties, waarvan de minister van mening was dat hun activiteiten voor het merendeel gericht waren op verwezenlijking van het sportbeleid en die democratisch functioneerden. Subsidie werd aan landelijke organisaties verleend voor tegemoetkoming in de kosten van:

- a) personeelskosten
- b) huisvestingskosten (ook voor koepelorganisaties)

c) organisatiekosten (ook voor koepelorganisaties wat betreft bureaunkosten)

Deze regeling werd vervangen door de Regeling subsidiëring landelijke sportstimuleringsorganisaties en -projecten 1990 die onder de Welzijnswet viel.

2) Rijksregeling voor erkenning en subsidiëring van opleidingen en bijscholingen op het gebied van sport en sportieve recreatie (Stcrt. 1977, 230). Deze geeft regels over de voorwaarden waaronder een opleidings- en examenprogramma op het gebied van de sport wordt erkend. Deze worden in beginsel opgesteld door de landelijke organisaties, met in achtname van de in de regeling genoemde voorwaarden. Deze regeling werd vervangen in 1990 door de Welzijnswet.

Voor sportaccommodaties golden aparte regelingen. In de Rijksregeling subsidiëring sportaccommodaties (Stcrt. 1967, 192) verleende de minister van CRM subsidie in de stichtingskosten van overdekte sportaccommodaties aan een gemeente of een instelling. Het betrokken gemeentebestuur en gedeputeerde staten moesten tegen een aanvraag geen bezwaar aantekenen. Deze regeling werd gedeeltelijk vervangen door de Rijksregeling subsidiëring sportaccommodaties (Stcrt. 1970, 30), waarin een onderscheid wordt gemaakt tussen sporthallen en sportzalen. De nieuwe regeling gold alleen voor sportzalen waarvoor de rijksgoedkeuring was verleend in 1970; de regeling van 1967 bleef nog van toepassing op sporthallen waarvoor de rijksgoedkeuring was verleend in de jaren 1967-1969.

In de Rijksregeling subsidiëring overdekte sportaccommodaties (Stcrt. 1970, 130) worden ook overdekte zweminrichtingen opgenomen, en werden de functionele en technische eisen ter verlening van subsidie aangescherpt, alsmede eisen ten aanzien van toegankelijkheid voor de in zijn beweging beperkte mens. De inspecteur van de volksgezondheid moest voor de subsidie van een overdekte zweminrichting een gunstig advies geven.¹⁹¹

De ontwerpen voor sporthallen en -zalen konden getoetst worden aan richtlijnen van de NSF die in samenwerking met het ministerie van CRM waren samengesteld. In een meer definitieve versie werden onderworpen aan de beoordeling van de Adviesorgaan voor Sportaccommodatie (ingesteld door de VNG) en de Technische Raad voor de Binnensporten (ingesteld door de NSF). In beide organen was het ministerie van CRM vertegenwoordigd. Voor overdekte zweminrichting was er het Adviesorgaan voor Bad- en Zweminrichtingen, waarin de ministeries van Sociale Zaken en Volksgezondheid en CRM waren vertegenwoordigd.

Naast de genoemde regelingen werden ook andere stimuleringsactiviteiten op sportgebied financieel ondersteund. De nota *Sportbeleid* noemt bijvoorbeeld uitgaven ten behoeve van de sportieve recreatie, het technisch leidinggevend kader en de sportraden.

4.8.3 Historische ontwikkelingen en subsidieregelingen vanaf 1989

In de Welzijnswet werd vastgelegd dat organisaties met een landelijk draagvlak, werkzaam op het gebied van de sportstimulering, tot de bemoeienis van de Rijksoverheid behoren. Dit betrof:

- organisaties met een landelijk draagvlak op het gebied van de sport, sportieve recreatie, sportstimulering en sportgezondheidszorg;
- sportaccommodaties van bovenprovinciale betekenis;
- werkzaamheden gericht op het bevorderen van de veiligheid bij sportbeoefening.

Aan de hand van art. 4 van het bekostigingsbesluit van de Welzijnswet, het BSW, kan de minister regels stellen ten aanzien van de bekostigingsgrondslag. Voor het beleidsterrein sport geschiedde dit middels de Vaststelling begrotingsgrondslag sportstimuleringsprojecten (Stcrt.

1989, 94), waarin regels werden gegeven voor het subsidiëren van lokale sportstimuleringsprojecten van maximaal vier jaren gericht op culturele en etnisch minderheidsgroepen, ouderen en gehandicapten. Deze regeling werd vervangen door de Regeling subsidiëring landelijke sportstimuleringsorganisaties en -projecten (Stcrt. 1990, 93), die ruimer van opzet was, en onder andere voorzag in de subsidiëring van de Stichting Spel en Sport (SSS), de Landelijke Dienst Beweging, Recreatie en Spel (BRES) en de Landelijke Stichting Meer Bewegen voor Ouderen (MBvO). Deze organisaties waren voorheen gesubsidieerd via respectievelijk de Subsidieregeling Stichting Sport en Spel 1978, de Rijkssubsidieregeling jeugd- en jongerenwerk en de Rijksregeling subsidiëring landelijke organisaties op het gebied van de sport. Deze regeling verving een gedeelte van de Rijksregeling subsidiëring landelijke organisaties op het gebied van de sport 1977.

Ook in andere nieuwe ministeriële regelingen werd gedeeltelijk voortgebouwd op de vroegere rijksregelingen. Er werd verklaard dat er regels werden gesteld ten behoeve van het subsidiëren van een bepaald gedeelte van het sportbeleid waarop de Welzijnswet van toepassing was, en als bij sommige aspecten daarvan de Welzijnswet daarop niet van toepassing was, dan was het BSW daarop van toepassing.

In de Regeling subsidiëring en erkenning van opleidingen en bijscholingen op het gebied van sport en sportieve recreatie (Stcrt. 1990, 153) wordt gesteld dat het BSW van toepassing was op subsidie voor de ontwikkeling van een opleiding, een bijscholing, een congres, een functieprofiel, een curriculum en leermateriaal, en subsidie voor de uitvoering van een experimentele opleiding en een congres. Volgens de regeling wijst de minister een gecommiteerde aan die toezicht houdt op en rapporteert over bepaalde examens, en die de minister kan adviseren over het opstellen van een opleidingsprogramma, een examenregeling en het intrekken van een erkenning van een opleiding.

In de Regeling subsidiëring sportprojecten en -accommodaties 1990 (Stcrt. 93) wordt gesteld dat het BSW van toepassing was op de subsidie voor manifestaties, onderzoeken, adviezen, projecten en experimenten op het gebied van de sport en de sportieve recreatie. Verder vallen sportmateriaal, een investering in een zgn. A-accommodatie op (inter)nationaal niveau, B-accommodatie op regionaal niveau en een sportcentrum (Papendal, KNVB Zeist, nationaal sportcentrum NKS, RK Sportcentrum Limburg) onder deze regeling vanwege de Welzijnswet.

De Regeling subsidiëring bijzondere landelijke sportorganisaties en bijzondere arbeidsplaatsen in de sport (Stcrt. 1990, 94) geeft regels ten aanzien van subsidieverlening aan landelijke organisaties werkzaam op het gebied van topsport, sportopleidingen, sportgezondheidszorg en sportmedische begeleiding, aangelegenheden met betrekking tot arbeid, accommodatie en veiligheidsvoorzieningen in de sport, sporttechnisch-kaderfunctionarissen en sportartsen en sportartsen in opleiding. Het ging hier bijvoorbeeld om subsidiëring van het Nationaal Instituut voor de Sportgezondheidszorg, de Stichting Arbeidszaken Betaald Voetbal en de Federatie van Supportersverenigingen, die voorheen jaarlijks werden gesubsidieerd op basis van afzonderlijke subsidiebeschikkingen en in 1988 en 1989 op basis van het BSW.

De structurele kosten (personeels-, huisvestings- en organisatiekosten van een landelijk bondsbureau) van een landelijke sportorganisatie konden worden gesubsidieerd middels de Interim-regeling landelijke sportorganisaties en landelijke sportkoepelorganisaties (Stcrt. 1989, 251). Hieronder vielen een aantal organisaties die voorheen werden gesubsidieerd via de Rijksregeling subsidiëring landelijke organisaties op het gebied van de sport 1977. In afwachting van een nieuwe systeem van (budget)financiering werd de interim-regeling verlengd in 1991 (Stcrt. 39). Met ingang van 1992 was de Regeling subsidiëring landelijke sportorganisaties (Stcrt. 1991, 165) van kracht.¹⁹²

Landelijke koepelorganisaties (de NSF, het NOC, de NCSU de NCS, en de daarmee gelijkgestelde KNVB), landelijke gehandicapten sportorganisaties, de Landelijke Contactraad (LC) en het Interprovinciaal Overleg Sportraden (IOS) kwamen niet voor subsidiëring op basis van die regeling in aanmerking. Sedert 1992 vielen de LC en IOS wat dat betreft onder de Regeling subsidiëring bijzondere landelijke sportorganisaties en bijzondere arbeidsplaatsen in de sport 1990, de rest onder de Interim-regeling subsidiëring landelijke sportkoepelorganisaties en landelijke gehandicaptenorganisaties (Stcrt. 1992, 191), die vrijwel identiek was aan de oude interim-regeling.

De afzonderlijke regelingen kwamen tenslotte in 1995 (Stcrt. 1994, 252) alle te vervallen met de invoering van de Welzijnswet 1994 en de daarbij behorende BBW en de Subsidieregeling welzijnsbeleid (Stcrt. 1995, 250). De laatste vormt de regeling krachtens welke het ministerie van VWS sedert 1996 landelijke sportorganisaties en bijzondere landelijke sportorganisaties subsidieert (die ook subsidie kunnen ontvangen via de SNS). Het gaat hier om instellingssubsidies ten behoeve van algemene kosten, kosten voor de uitvoering van opleidingen en kosten voor de uitvoering van het sportmedisch beleid en projectsubsidies voor A- en B-accommodaties en kosten voor projecten in het kader van het sportmedisch beleid.

Sportstimulering kreeg onder andere gestalte in het actieplan 'Jeugd in Beweging' in 1995, dat na advies van de Raad voor het Jeugdbeleid aanvankelijk door VWS en OC&W werd gefinancierd, maar later ook van andere departementen steun kreeg. De twee ministeries stelden ook de landelijke Projectgroep Jeugd in Beweging op (Stcrt. 1996, 192), die met de aanbevelingen van de Raad voor het Jeugdbeleid en NOC*NSF aan de slag ging (Stcrt. 1995, 204, 239). In juli 1995 werden de Koninkrijksspelen op Aruba gehouden voor jeugdigen van 14-18 jaar, waarvan het de bedoeling was dat ze elke twee jaar gehouden zouden worden. Deze waren georganiseerd door de Stuurgroep Koninkrijksspelen voor de jeugd, waarvan het secretariaat in handen was van NOC*NSF.¹⁹³

Tevens werd in 1995 een juridisch onderzoek ingesteld om 'free fight' en 'ultimate fight' uit te sluiten van de reglementaire vecht- en krachtsport (Stcrt. 205; 1996, 29, 225), en werd er in door de Raad van Europa en de Nederlandse overheid een rondetafelconferentie georganiseerd met als thema 'Sport, tolerantie en Fair Play', waarvoor ook een stuurgroep was ingesteld (Stcrt. 1996, 18). In de conferentie werd opgeroepen om allochtonen meer bij sportbeoefening te betrekken (Stcrt. 1996, 51, 64). Uit dit alles blijkt dat sport zich aan het eind van de jaren negentig had ontwikkeld tot een veelomvattend beleidsterrein binnen en buiten het ministerie van VWS. Dit blijkt ook uit de Nota 'Wat sport beweegt' uit november 1996.

HANDELINGEN:

zie ook de algemene handelingen (3.6)

(83)

actor: Inspectie Lichamelijke Opvoeding.
handeling: Het adviseren en rapporteren over de opleiding van leerkrachten voor de lichamelijke opvoeding en de sport, de lichamelijke opvoeding en sport in jeugdbewegingsverband en met die welke betrekking hebben op gemeentelijke bemoeingen met de sport en de lichamelijke opvoeding buiten schoolverband, en de lichamelijke opvoeding bij politie en brandweer
periode: 1945 -

gronslag:

5 Bijlagen

5.1 Wet- en regelgeving

De onderstaande lijsten van wet- en regelgeving en overlegorganen corresponderen met de indeling naar beleidsterrein in de hoofdstukken 3 en 4. Een asterisk (*) geeft aan dat de regeling een AMvB betreft. Deze lijst is voornamelijk gebaseerd op wat aan wet- en regelgeving en overlegorganen kon worden gevonden in de Staatbladen, Staatscouranten en de uitgaven van Schuurman & Jordens, en is zodoende niet uitputtend. Voor een chronologisch overzicht van wet- en regelgeving in de periode 1952-1962, zie *De eerste tien jaren van het Ministerie van Maatschappelijk Werk 1952-1962* Uitgave ministerie van Maatschappelijk Werk ('s-Gravenhage, 1962), 93-97.

3.3 KADERWETTEN EN OVERKOEPELENDE REGELINGEN

RSCA/RSCW; RLSCW

*Rijksbijdrageregeling sociaal-culturele activiteiten (Stb. 1979, 172); gewijzigd in:
*Rijksbijdrageregeling sociaal-cultureel werk (Stb. 1980, 300); gewijzigd (Stb. 1982, 459); ingetrokken (Stb. 1988, 666, art. 1).

Tijdelijk besluit benoembaarheidseisen en bekostiging arbeidsvoorwaarden sociaal-culturele activiteiten (Stcrt. 1979, 129); vervangen door:

Interimbesluit benoembaarheidseisen en arbeidsvoorwaarden sociaal-cultureel werk (Stcrt. 1980, 148); vervangen door:

Besluit benoembaarheidseisen en arbeidsvoorwaarden sociaal-cultureel werk (Stcrt. 1981, 151); gewijzigd (Stcrt. 1982, 141; 1984, 82; 1985, 143); ingetrokken (Stb. 1988, 666, p. 11).

Besluit toezicht Rijksbijdrageregeling sociaal-culturele activiteiten (Stcrt. 1979, 129); vervangen door:

Besluit toezicht Rijksbijdrageregeling sociaal-cultureel werk (Stcrt. 1980, 232).

Besluit toezicht Rijksbijdrageregeling sociaal-cultureel werk (Stcrt. 1980, 232); ingetrokken (Stb. 1988, 666, p. 11).

Besluit democratiseringsregelen sociaal-cultureel werk (Stcrt. 1980, 244); ingetrokken (Stb. 1988, 666, p. 11).

Verdelingsplan begrotingsgelden voor sociaal-cultureel werk (Stcrt. 1983, 243); vervangen (Stcrt. 1985, 200; 1986, 140).

*Regeling landelijk sociaal-cultureel werk (Stb. 1983, 406); ingetrokken Stb. 1988, 666 (art. 2).

RMD-I

*Rijksbijdrageregeling maatschappelijke dienstverlening fase I (Stb. 1981, 679); gewijzigd

(Stb. 1984, 145, 354; 1985, 420; 1986, 385; 1987, 251); ingetrokken (Stb. 1994, 330).

Besluit toezicht Rijksbijdrageregeling maatschappelijke dienstverlening fase I (Stcrt. 1982, 9).

Besluit benoembaarheidseisen en arbeidsvoorwaarden maatschappelijke dienstverlening fase I (Stcrt. 1982, 9).

Kaderwet specifiek welzijn

*Kaderwet specifiek welzijn (Stb. 1982, 539); gewijzigd (Stb. 1984, 667); ingetrokken (Stb. 1987, 73).

Besluit proefgemeenten

*Besluit proefgemeenten (Stb. 1982, 497); gewijzigd (Stb. 1983, 706; 1985, 68 (art. 33), 580 (gehele gewijzigde tekst: Stb. 1985, 637); 1986, 385; 1988, 666 (art. 4); 1990, 300 (art. 12)).

Overeenkomsten met lagere overheden

Beschikking herziening uitvoering subsidieregelingen CRM (Stcrt. 1972, 154); gewijzigd (d.d. 14-12-1976; Stcrt. 1978, 28; 1981, 251; 1984, 236; 1984, 253; Stcrt. 1986, 186).

Aanwijzing gemeenten en gebieden voor bijzonder regionaal welzijnsbeleid (Stcrt. 1973, 183).

Ontheffing artikelen Rijksbijdrageregeling voor provinciaal bestuur Limburg (Stcrt. 1981, 249).

Convenantfinancieringsregeling (Stcrt. 1982, 253).

Bestuursovereenkomst inzake overdracht taken en bevoegdheden op sociaal-cultureel terrein aan de provincie Limburg (Stcrt. 1985, 22).

*Besluit uitvoering bestuursovereenkomst Limburg (Stb. 1987, 664).

Welzijnswet

*Welzijnswet (Stb. 1987, 73); gewijzigd (Stb. 1988, 523 art. 6 (vgl. Stb. 1988, 527); 1989, 62, 297 art. 3; 1991, 709 art. 81; 1991, 771; 1992, 422 hst. 13, art. 29; 1993, 193 hst. 6, art. 16; 1993, 610 art. 8; 1993, 650 art. 19, p. 140; 1993, 667 art. 8 en 9; 1993, 682 art. 23 en 24).

Welzijnswet 1994 (Stb. 1994, 447): gewijzigd bij de Wetten van 26 september 1996, Stb. 478, 23 januari 1997, Stb. 68, 6 november 1997, Stb. 510, 24 december 1997, Stb. 766, 12 maart 1998, Stb. 178, 9 april 1998, Stb. 261, 16 september 1999, Stb. 433, 6 september 2000, Stb. 369.

BSW/BBW

*Besluit subsidiëring en stimulering van voorzieningen van maatschappelijk en sociaal-cultureel welzijn (Stb. 1988, 17); gewijzigd (Stb. 1991, 76 art. 1; 1993, 457; 1993, 737 art. 11, p. 6; 1994, 330 art. 2; 1994, 581 (geheel gewijzigde tekst, Stb. 1994, 582). Dit besluit is gewijzigd bij de Besluiten van 14 december 1995, Stb. 650, 16 december 1997, Stb. 720, 6 juli 1998, Stb. 441, 20 juli 1998, Stb. 481, 22 juni 2000, Stb. 293.

*Bekostigingsbesluit welzijnsbeleid (Stb. 1994, 909); gewijzigd (Stb. 1995, 650).

Landelijke subsidieregeling territoriaal beleid (Stcrt. 1989, 247); vervallen (Stcrt. 1994, 252).

Landelijke subsidieregeling werkontwikkeling en overlegsecretariaten (Stcrt. 1990, 113); vervallen (Stcrt. 1994, 252).

Subsidieregeling voorzieningen maatschappelijke ontwikkeling (Stcrt. 1991, 216); vervallen (Stcrt. 1994, 252).

Regeling subsidiëring welzijnsbeleid 1995 (Stcrt. 1994, 252); gewijzigd (Stcrt. 1995, 252). Subsidieregeling welzijnsbeleid (Stcrt. 1995, 250). Deze regeling is gewijzigd bij de Regelingen van 29 februari 1996 Stcrt. 52, 30 mei 1997, Stcrt. 114, 10 december 1997, Stcrt. 245, 22 januari 1998, Stcrt. 27 jo 7 juli 1998, Stcrt. 132, 6 februari 1998, Stcrt. 29, 24 augustus 1998, Stcrt. 162, 16 oktober 1998, Stcrt. 200, 26 april 1999, Stcrt. 80, 21 juni 1999, Stcrt. 118, 13 augustus 2000, Stcrt. 158.

Besluit afwijking verantwoordelijkheidsstoedeling welzijnsbeleid

*Besluit afwijking verantwoordelijkheidsstoedeling welzijnsbeleid (Stb. 1994, 534); gewijzigd bij Stb. 1999, 267.

TSMD EN OGA-REGELING

Tijdelijke subsidieregeling maatschappelijke dienstverlening (Stcrt. 1982, 253); gewijzigd (Stcrt. 1984, 138; 1985, 80, 248; 1986, 250); vervangen door: Subsidieregeling ouderenzorg, gehandicaptenzorg en algemeen maatschappelijke hulpverlening (Stcrt. 1987, 252) [gewijzigd in Subsidieregeling ouderenzorg (Stcrt. 1990, 178, art. 46)].

Bijdragebesluit Tijdelijke subsidieregeling maatschappelijke dienstverlening (Stcrt. 1982, 253); gewijzigd (Stcrt. 1985, 248).

Besluit algemene voorschriften en subsidieregelen Tijdelijke subsidieregeling maatschappelijke dienstverlening (Stcrt. 1982, 253); gewijzigd (Stcrt. 1985, 80, 248; 1986, 250).

Gelijkstelling adviesbureau's voor jongeren en ouders (Stcrt. 1985, 74).

OVERIGE

Wet medezeggenschap cliënten zorginstellingen

*Wet medezeggenschap cliënten zorginstellingen (Stb. 1996, 204); gewijzigd bij Stb. 1996,

478.

Internationale welzijnsactiviteiten

Regeling subsidiëring internationale welzijnsactiviteiten (Stcrt. 1990, 17); vervallen (Stcrt. 1994, 252).

Rijksgarantieregeling voor instellingen op het gebied van sociaal-cultureel werk

Rijksgarantieregeling voor instellingen op het gebied van sociaal-cultureel werk (Stcrt. 1977, 203).

Vuistregels uitvoerend werk

Vuistregels uitvoerend werk (Stcrt. 1977, 252); gewijzigd (Stcrt. 1978, 83).

4.2 ALGEMEEN MAATSCHAPPELIJK WERK, MAATSCHAPPELIJKE OPVANG EN OPBOUWWERK

Richtlijnen voor subsidiëring van het uitvoerend algemeen maatschappelijk werk (Stcrt. 1955, 130); gewijzigd (Stcrt. 1957, 200; 1959, 164; 1960, 143).

Regeling ten aanzien van de opleidingseisen, de salarismaxima en de minima en maxima van apparaatskosten, geldend bij de subsidiëring van het uitvoerend algemeen maatschappelijk werk (Stcrt. 1956, 55); gewijzigd (Stcrt. 1957, 200; 1958, 3).

Subsidieregeling voor de districtsleiding en het uitvoerend algemeen maatschappelijk werk, voorheen gefinancierd of gesubsidieerd door de Stichting maatschappelijk werk ten plattelande in liquidatie (Stcrt. 1955, 130)

alle vervangen door:

Rijkssubsidieregeling voor het algemeen maatschappelijk werk (Stcrt. 1962, 58); gewijzigd (Stcrt. 1963, 11; 1964, 134; 1965, 34, 251; 1966, 128; 1967, 88, 167; 1968, 178; 1970, 31; 1972, 208; 1976, 117); gedeeltelijk ingetrokken (Stcrt. 1977, 143); gewijzigd (Stcrt. 1978, 25); ingetrokken door:

Subsidieregeling ouderenzorg, gehandicaptenzorg en algemeen maatschappelijke hulpverlening (1987, 252).

Organen van samenwerking

Richtlijnen voor de subsidiëring van organen van samenwerking voor het maatschappelijk werk op levensbeschouwelijke of algemene grondslag Stcrt. 1955, 130); gewijzigd (Stcrt. 1958, 3; 1959, 164; 1960, 143); vervangen door:

Rijkssubsidieregeling voor organen van samenwerking (Stcrt. 1962, 58); gewijzigd (Stcrt. 1963, 63, 183; 1964, 63; 1965, 65; 1966, 191; 1967, 118, 252; 1969, 3; 1970, 31; 1971, 4; 1972, 71, 208; 1973, 4, 224; 1978, 25); gedeeltelijk ingetrokken (Stcrt. 1980, 232); gewijzigd (Stcrt. 1984, 118); ingetrokken (Welzijnswet, Kamerstukken II, 1984-1985, 18 957, nrs. 1-4, p. 50).

Niet-gehuwde moeders en hun kind

Voorlopige subsidieregeling maatschappelijk werk voor ongehuwde moeders (Stcrt. 1961, 50); vervangen door:

Rijkssubsidieregeling maatschappelijke dienstverlening aan niet-gehuwde moeders en hun kind (Stcrt. 1971, 105); gewijzigd (Stcrt. 1971, 133; 1973, 26; 1978, 25); gedeeltelijk ingetrokken (?) (Stb. 1981, 679); gewijzigd (1984, 118).

Thuislozenzorg en maatschappelijke opvang

Voorlopige richtlijnen voor de subsidiëring van inrichtingen voor thuisloze personen (d.d. 19-2-1963, nr. EH 308.37)

Regelen tot het verlenen van garanties voor leningen aangegaan voor de bouw of verbouw, herstel en uitbreiding van inrichtingen voor de thuislozenzorg in Nederland (Stcrt. 1965, 242); beide vervangen door:

Rijksregeling inrichtingen thuisloze personen (Stcrt. 1971, 130); gewijzigd (Stcrt. 1978, 25; 1984, 118);

- Gebaseerd op de Welzijnswet/BSW:

Subsidieregeling maatschappelijke opvang (Stcrt. 1990, 224); gewijzigd (Stcrt. 1992, 137; 1993, 74); vervallen (Stcrt. 1994, 252).

Samenlevingsopbouw

Algemene richtlijnen voor de subsidiëring van sociaal groepswork (Stcrt. 1956, 75); vervangen door:

Subsidieregeling voor maatschappelijke opbouw (Stcrt. 1958, 185); gewijzigd (Stcrt. 1959, 56); vervangen door:

Rijkssubsidieregeling voor samenlevingsopbouw (Stcrt. 1963, 86); gewijzigd (Stcrt. 1964, 65; 1965, 51; 1966, 97; 1970, 250).

Regeling voor de subsidiëring van instellingen die zich ten doel stellen de oprichting, de exploitatie en het beheer van dorps- en wijkcentra (Stcrt. 1957, 149); gewijzigd (Stcrt. 1959, 16; 1961, 147; 1962, 232).

Rijksregeling voor de subsidiëring van het buurtwerk (Stcrt. 1959, 167); gewijzigd (Stcrt. 1960, 155; [2e wijziging ontbreekt]; 1963, 113).

Richtlijnen voor de subsidiëring van het gespecialiseerd gezins- en wijkwerk (circulaire nr. MWPG 79200 d.d. 25-4-1955); vervangen door:

Rijksregeling voor de subsidiëring van het bijzonder gezins- en wijkwerk (Stcrt. 1959, 167); gewijzigd ([1e wijziging ontbreekt] Stcrt. 1963, 113, 113, 164; 1964, 137; 1966, 86; 1967, 252; 1969, 34).

alle vier vervangen door:

Rijkssubsidieregeling voor werkzaamheden en voorzieningen met betrekking tot de samenlevingsopbouw (Stcrt. 1971, 105); gewijzigd (Stcrt. 1971, 146; 1972, 71, 154; Stcrt. 1973, 66; Stcrt. 1974, 190; 24-4-1975 (Migr. U 41047), Stcrt. 1976, 46; Stcrt. 1977, 70; 1978, 25); gedeeltelijk ingetrokken (Stcrt. 1979, 129; 1980, 232); gewijzigd (Stcrt. 1981, 249); gedeeltelijk ingetrokken (Stb. 1981, 679); gewijzigd (Stcrt. 1984, 118); ingetrokken (Stb. 1985, 68, art. 33).

Tijdelijke subsidieregels voor landelijke werkplaatsen opbouwwerk (d.d. 29-3-1982, nr. OBW-U-6018); ingetrokken (Stb. 1988, 666, bijlage II).

Rijksstimuleringsregeling voor sociaal-culturele activiteiten voor niet-actieven (Circulaire, bv. Stcrt. 1979, 29).

Provinciale opbouworganen; plaatselijke instellingen voor overleg en advies; provinciale culturele raden

Subsidieregeling voor provinciale organen van coördinatie en overleg op maatschappelijk terrein (Stcrt. 1957, 149); vervangen door:

Subsidieregeling voor provinciale instellingen voor overleg en advies op maatschappelijk terrein (provinciale opbouworganen) (Stcrt. 1966, 8); gewijzigd (Stcrt. 1966, 140; 1967, 119, 252; 1970, 241; 1972, 71; 1973, 224; 1978, 25).

Rijksbijdrageregeling voor de subsidiëring van plaatselijke instellingen voor overleg en advies op maatschappelijk terrein (Stcrt. 1964, 230); gewijzigd (Stcrt. 1965, 97; 1966, 117; 1967, 112, 252; 1972, 5, 71; 1978, 25).

beide vervangen door:

Circulaire Ondersteuningsinstrumentarium democratische planning, d.d. 14-5-1980, nr. DP-U-4515 II (ODP-regeling)

Rijksregeling voor de subsidiëring van provinciale culturele raden; gewijzigd (Stcrt. 1978, 25).

4.3 GEZINSBELEID EN EMANCIPATIE

Subsidieregeling gezinsverzorging en gezinshulp (Stcrt. 1955, 64); vervangen (Stcrt. 1957, 250); gewijzigd (Stcrt. 1960, 60, 254; 1962, 55; 1963, 33, 110; 1964, 37; 1965, 231; 1967, 128, 217; 1968, 89, 133; 1969, 231; 1970, 59, 204; 1971, 2; 1972, 208; 1978, 25, 226; 1982, 126; 1984, 118); vervangen door:

Rijkssubsidieregeling gezinsverzorging (Stcrt. 1985, 29); gewijzigd (Stcrt. 1987, 120); ingetrokken (Stcrt. 1989, 81).

Subsidieregeling voor de door leerling-gezinsverzorgsters tijdens de cursusperiode van haar opleiding in de praktijk verwerkte verzorgingsdagen (Stcrt. 1955, 64).

Regeling voor de registratie van de bewijzen van vakbekwaamheid voor het beroep van gezinsverzorgster (d.d. 24-3-1960, nr. 78305); ingetrokken (Stcrt. 1970, 199).

Gezinsvoorlichting

Subsidieregeling voor bureaus voor levens- en gezinsmoeilijkheden (Stcrt. 1957, 138, 142); gewijzigd (Stcrt. 1960, 231, 254; 1963, 70; 1964, 134; 1966, 139; 1968, 198); vervangen door:

Rijkssubsidieregeling bureaus voor levens- en gezinsvragen (Stcrt. 1970, 3); gewijzigd (Stcrt. 1975, 18; 1977, 143); gedeeltelijk ingetrokken (Stcrt. 1978, 25); ingetrokken (?) (Stb. 1981, 679).

Rijkssubsidie en rijksbijdrageregeling huishoudelijke en gezinsvoorlichting (Stcrt. 1962, 22); gewijzigd (Stcrt. 1962, 195; 1963, 81; 1964, 118; 1965, 11, 112, 127; 1966, 110; 1967, 120);

Rechtspositieregeling huishoudelijke en gezinsvoorlichting (Stcrt. 1962, 40); gewijzigd (Stcrt. 1962, 195; 1965, 118; 1967, 80); gedeeltelijk ingetrokken (Stcrt. 1973, 82).

Emancipatie

Tijdelijke Rijksbijdrageregeling ter stimulering van emancipatie-activiteiten (Stcrt. 1979, 236); vervangen door:

Tijdelijke Rijksbijdrageregeling stimulering emancipatiewerk (Stcrt. 1986, 212, 243); gewijzigd (Stcrt. 1987, 212).

Verdelingsplan Tijdelijke Rijksbijdrageregeling ter stimulering van emancipatiewerk (Stcrt. 1986, 140).

4.4. JEUGDWELZIJN

Rijksregeling subsidiëring jeugdwerk (Stcrt. 1955, 30, 45); gewijzigd (Stcrt. 1957, 91, 173, 203); gedeeltelijk ingetrokken (Stcrt. 1959, 167).

Rijksregeling voor de subsidiëring van cultureel ontwikkelingswerk voor volwassenen, uitgaande van landelijke organisaties voor het jeugdwerkzorg (Stcrt. 1955, 61); ingetrokken (Stcrt. 1959, 167, p. 56).

Rijksregeling voor de subsidiëring van het maatschappelijk gezinswerk verricht door jeugdzorginstellingen (Stcrt. 1955, 72); gewijzigd (Stcrt. 1957, 249); ingetrokken (Stcrt. 1959, 167).

Rijksregeling subsidiëring bijzonder jeugd- en volksontwikkelingswerk (Stcrt. 1959, 167); gewijzigd (Stcrt. 1964, 115, 236; 1966, 68, 91; 1967, 80); ingetrokken (Stcrt. 1971, 105).

Rijksregeling overkoepelende organisaties voor jeugdwerk (Stcrt. 1960, 179); gewijzigd (Stcrt. 1965, 21); ingetrokken (Stcrt. 1971, 105).

Rijkssubsidieregeling vrije jeugdvorming (Stcrt. 1963, 84); gewijzigd (Stcrt. 1964, 100, 115; 1966, 67, 91; 1967, 80); ingetrokken (Stcrt. 1971, 105).

Rijkssubsidieregeling jeugd- en jongerenwerk (Stcrt. 1971, 105); gewijzigd (Stcrt. 1971, 146; 1972, 72, 154; 1973, 21; 1974, 190; 1976, 44, 49); gedeeltelijk ingetrokken (Stcrt. 1977, 143); gewijzigd (Stcrt. 1977, 153; 1978, 25; gedeeltelijk ingetrokken (Stcrt. 1979, 129); gedeeltelijk ingetrokken (Stcrt. 1980, 232; Stb. 1980, 300); gedeeltelijk ingetrokken (Stcrt. 1981, 154); gewijzigd (Stcrt. 1984, 118); ingetrokken 1988 (Stb. 666).

Rijksbijdrageregeling maatschappelijke hulp- en dienstverlening aan jongeren en jongvolwassenen (Stcrt. 1977, 143).

Interim-Rijksbijdrageregeling vrijwilligers jeugd- en jongerenwerk, peuterspeelzalen en speeltuinen (zie Stcrt. 1975, 186); vervangen (Stcrt. 1977, 21); vervangen (Stcrt. 1978, 28); ingetrokken (Stb. 1979, 172, p. 30).

Overbruggingsregeling verslavingszorg (Stcrt. 1989, 16).

Tijdelijke regeling subsidiëring landelijke identiteitsorganisaties, politieke jongerenorganisaties en werkende jongerenorganisaties (Stcrt. 1981, 162); ingetrokken (Stb. 1988, 666).

Subsidiëring van tijdelijke projecten van jeugd- en jongerenwerk (circulaire JZ-U-24222 d.d. 29-3-1982); ingetrokken (Stb. 1988, 666);

- Gebaseerd op de Welzijnswet/BSW:

Landelijke subsidieregeling identiteitsorganisaties jeugd en jongerenwerk, politieke jongerenorganisaties en jeugdvoorzieningen (Stcrt. 1990, 204); gewijzigd (Stcrt. 1993, 180); vervangen door:

Subsidieregeling landelijke jeugdorganisaties (Stcrt. 1994, 144); vervallen (Stcrt. 1994, 252).

Privacy-reglement registratie vrijwillige plaatsing jeugdhulpverlening (Stcrt. 1988, 150); vervangen door:

Reglement persoonsregistratie vrijwillige plaatsing jeugdhulpverlening (Stcrt. 1990, 124); vervangen (Stcrt. 1993, 110).

Tijdelijke stimuleringsregeling samenwerkingsverbanden jeugdhulpverlening (Stcrt. 1987, 28); gewijzigd (Stcrt. 1987, 53, 140); ingetrokken (Stb. 1989, 390).

Tijdelijke subsidieregeling jeugdhulpverlening (Stcrt. 1987, 252); gewijzigd (Stcrt. 1988, 254); ingetrokken (Stb. 1989, 390).

Bijdragebesluit jeugdhulpverlening (Stcrt. 1987, 252); ingetrokken (Stb. 1989, 390).

Erkenningsregeling vrijwillige plaatsingen jeugdhulpverlening (Stcrt. 1987, 140); gewijzigd (Stcrt. 1987, 252; 1988, 135, art. 18); ingetrokken (Stb. 1989, 390).

Wet op de Jeugdhulpverlening (Stb. 1989, 358); gewijzigd (Stb. 1989, 359 (geheel gewijzigde tekst 1989, 360); 1990, 235; 1992, 115, 386; 1993, 386, 650 art. 22 p. 141; 1993, 667 art. 11; 1993, 690 art. 9, p. 161; 1994, 396 art. 54; 1994, 501 art. V (inwerkingtreding 1994, 502); 1994, 528 art. VI (inwerkingtreding 1995, 357); 1995, 225, 255 (inwerkingtreding 1995, 489), 421 (inwerkingtreding 1995, 629), 529, art. XIII).

*Besluit aanwijzing categorieën instellingen en instanties die voor erkenning in aanmerking komen (Stb. 1990, 282); gewijzigd (Stb. 1990, 283; 1991, 735; 1995, 630).

*Besluit kwaliteitsregels jeugdhulpverlening (Stb. 1990, 503); gewijzigd (Stb. 1995, 568, 632).

*Besluit tijdelijke regeling bekostiging jeugdhulpverlening (Stb. 1990, 564); gewijzigd Stb. 1992, 570; 1993, 541, hst. 23; 1995, 408, 632, art. II).

*Besluit bijdragen jeugdhulpverlening (Stb. 1990, 167); gewijzigd (Stb. 1993, 541, hst. 23); vervangen door:

*Besluit bijdragen justitiële kindbescherming en vrijwillige jeugdhulpverlening (Stb. 1995, 226).

*Besluit gegevensverstrekking jeugdhulpverlening (Stb. 1993, 328); gewijzigd (Stb. 1995, 631).

Controleprotocol bekostiging jeugdhulpverlening (Stcrt. 1991, 155); gewijzigd (Stcrt. 1993, 80).

Regeling Rijksinspectie jeugdzaken en volksontwikkelingswerk (Stcrt. 1973, 52).

Besluit instelling inspectie jeugdhulpverlening (Stcrt. 1988, 109); ingetrokken (Stb. 1989, 390).

Aanwijzing controle-ambtenaren (Stcrt. 1989, 251).

Aanwijzing raad van de kindbescherming voor de vaststelling en inning van bijdragen bij justitiële kindbescherming en vrijwillige jeugdhulpverlening (Stcrt. 1995, 81); vervangen (Stcrt. 1996, 120).

Sociale jeugdzorg

Rijksregeling voor de subsidiëring van kampen en internaten voor sociale jeugdzorg (Stcrt. 1954, 247); vervangen door:

Subsidieregeling van bijzondere kampen en internaten voor sociale jeugdzorg en voor organisaties, optredend als adviserende instantie (Stcrt. 1960, 181).

Algemene regeling voor kampen en internaten voor sociale jeugdzorg (Stcrt. 1953, 88); vervangen (Stcrt. 1960, 181); gewijzigd (Stcrt. 1967, 120).

Vrijwillige pleegzorg

Besluit subsidiëring pleegouders krachtens Tijdelijke subsidieregeling maatschappelijke dienstverlening (Stcrt. 1982, 253); vervangen door:

Subsidieregeling vrijwillige pleegzorg, (Stcrt. 1984, 138); gewijzigd (Stcrt. 1985, 80; 1987, 252); vervangen (Stcrt. 1988, 135); gewijzigd (Stcrt. 1988, 254); ingetrokken (Stb. 1989, 390).

Regeling begeleiding vrijwillige pleegzorg (Stcrt. 1984, 138); ingetrokken (Stb. 1989, 390).

- Gebaseerd op de Wet op de Jeugdhulpverlening:

Regeling vergoeding pleeggezinnen (Stcrt. 1989, 252); gewijzigd (Stcrt. 1990, 215; 1991, 106; 1995, 41).

Besluit model pleegcontract (Stcrt. 1990, 46).

Kinderdagverblijven/dagcentra voor schoolgaande jeugd

Interim-rijkssubsidieregeling kinderdagverblijven, d.d. 2-7-1975; vervangen door overgangsregelingen, d.d. 5-1-1976 en 23-12-1976; vervangen door:

Rijksbijdrageregeling kinderdagverblijven (Stcrt. 1977, 92); gewijzigd in:

Rijksbijdrageregeling kinderdagverblijven/dagcentra voor schoolgaande jeugd (Stcrt. 1981, 125); gewijzigd in:

Rijksbijdrageregeling kinderdagverblijven (Stcrt. 1984, 59); ingetrokken (Welzijnswet, Kamerstukken II, 1984-1985, 18 957, nrs. 1-4, p. 50).

Kinderopvang

Stimuleringsmaatregel kinderopvang (Stcrt. 1989, 252);

- Gebaseerd op de Welzijnswet/BSW:

Stimuleringsmaatregel kinderopvang 1991-1993 (Stcrt. 1991, 115); gewijzigd (Stcrt. 1993, 212).

Adviestabel ouderbijdragen kinderopvang Stcrt. 1993, 213 , 232).

*Tijdelijk besluit kwaliteitsregels kinderopvang (Stb. 1995, 578).

Vertrouwensartsen inzake kindermishandeling

Instelling vertrouwensarts inzake kindermishandeling (Stcrt. 1972, 56)

Kinderen van binnenschippers en kermisexploitanten

Subsidieregeling kinderen binnenschippers en kermisexploitanten (Stcrt. 1986, 115); vervangen (Stcrt. 1989, 134); gewijzigd (Stcrt. 1990, 132; 1994, 70); vervallen (Stcrt. 1994, 252).

4.5 VORMINGS- EN ONTWIKKELINGSWERK

Rijksregeling subsidiëring volksontwikkeling in internaatsverband (Stcrt. 1961, 8; OKW); gewijzigd (Stcrt. 1961, 31; 1963, 101; 1964, 253; 1965 (niet gepubliceerd; CRM); 1966, 69; 1967, 80; 1968, 66; 1969, 73; 1972, 226; vervangen door:

1) Rijkssubsidieregeling vormings- en ontwikkelingswerk in internaatsverband (Stcrt. 1976, 129); gewijzigd (Stcrt. 1978, 25); vervangen door

Tijdelijke Rijkssubsidieregeling vormingswerk in internaatsverband (Stcrt. 1981, 172); vervangen door:

Subsidieregeling vormingswerk in internaatsverband (Stcrt. 1989, 247); gewijzigd (Stcrt. 1993, 235); vervallen (Stcrt. 1994, 252).

2) Rijksbijdrageregeling plaatselijk vormings- en ontwikkelingswerk voor volwassenen (Stcrt. 1976, 129); gedeeltelijk ingetrokken (Stb. 1979, 129); vervallen in 1987 met de inwerkingtreding van de Kaderwet Volwasseneneducatie (OC&W);

3) Rijkssubsidieregeling landelijke organisatie voor vormings- en ontwikkelingswerk voor volwassenen (Stcrt. 1976, 129); ingetrokken (Stb. 1988, 666); vervallen in 1987 met de inwerkingtreding van de Kaderwet Volwasseneneducatie (OC&W).

4.6 MINDERHEDEN

Regeling hulpverlening Hongaarse vluchtelingen (Stcrt. 1956, 252)

- Gebaseerd op de Woonwagenwet:

*Rijksregeling welzijn minderheden (Stb. 1985, 68); gewijzigd (Stb. 1988, 666, art. 3).

Uitvoeringsbesluit overgangsbepalingen Rijksregeling welzijn minderheden (Stcrt. 1986, 30).

Subsidiebesluit welzijn minderheden (Stcrt. 1987, 252); gewijzigd (Stcrt. 1988, 247);

- Gebaseerd op de Welzijnswet/BSW:

Landelijke subsidieregeling welzijn minderheden (Stcrt. 1989, 83); vervangen door:

Landelijke subsidieregeling vluchtelingen, minderheden en asielzoekers (Stcrt. 1990, 54);

gewijzigd (Stcrt. 1990, 177; 1991, 34, 205; 1992, 167; 1993, 53, 193; 1995, 2); vervallen (Stcrt. 1994, 252).

Bijdrageregeling opvangprogramma's verblijfsgerechtigden (Stcrt. 1993, 165); gewijzigd in: Bijdrageregeling integratieprogramma's verblijfsgerechtigden (Stcrt. 1994, 177); gewijzigd (Stcrt. 1994, 251; 1995, 139); ingetrokken (Stcrt. 1995, 246, art. 14).
Regeling integratie nieuwkomers (Stcrt. 1994, 190); vervallen (Stb. 1994, 909 art. 3, zie Nota van Toelichting).

Regeling verzorgd verblijf Tamils (Stcrt. 1985, 66, 77); gewijzigd (Stcrt. 1986, 186); ingetrokken (Stcrt. 1987, 75, art. 34).

Incidentele bijdrageregeling opvang Tamils (Stcrt. 1986, 186);

- Gebaseerd op de Welzijnswet/BSW:

Regeling opvang asielzoekers (Stcrt. 1987, 75); gewijzigd (Stcrt. 1987, 210); vervangen (Stcrt. 1991, 251); gewijzigd (Stcrt. 1992, 142, art. 22; 1993, 140, 165, 234; 1994, 10, 46, 177 art. II).

Tijdelijke regeling opvang ontheemden (Stcrt. 1992, 142); gewijzigd (Stcrt. 1993, 140); ingetrokken (Stcrt. 1994, 46);

- Gebaseerd op de Welzijnswet/BBW:

Welzijnsregeling inburgering nieuwkomers (Stcrt. 1995, 246).

Rijkssubsidieregeling tolkencentra (Stcrt. 1983, 98);

- Gebaseerd op de RWM:

Subsidieregeling tolkencentra (Stcrt. 1987, 173);

- Gebaseerd op de Welzijnswet/BSW:

Landelijke subsidieregeling tolkencentra (Stcrt. 1989, 138); gewijzigd (Stcrt. 1990, 30; 1991, 34, 237; 1993, 31, 194; 1995, 2); vervallen (Stcrt. 1994, 252).

Bevoegdheidsverlening Interimstichting Opvang Asielzoekers en Stichting Projecten Opvang Asielzoekers (Stcrt. 1993, 211).

Delegatie bevoegdheden inzake opvang van asielzoekers (Stcrt. 1994, 61).

Bevoegdheid Stichting Centrale Opvang Vluchtelingen (Stcrt. 1994, 155).

Bevoegdheden bestuur Centraal Orgaan Opvang Asielzoekers (Stcrt. 1995, 2).

Subsidiesystematiek zelforganisaties minderheden (Stcrt. 1995, 199).

Inzet middelen ten behoeve van de inburgering nieuwkomers (Stcrt. 1995, 207).

4.7 GEHANDICAPTEN

Voorlopige subsidieregeling dagverblijven (Stcrt. 1965, 109, 113); gewijzigd (Stcrt. 1966, 1; 1967, 80; 1968, 146; Stcrt. 1971, 1, 4); vervangen door:

Rijksregeling dagverblijven voor gehandicapten inzake erkenning, subsidiëring, verlening van garanties en toezicht (Stcrt. 1971, 16); gewijzigd (Stcrt. 1971, 64).

Rijksregeling gezinsvervangende tehuizen voor gehandicapten (Stcrt. 1971, 254); gewijzigd (Stcrt. 1972, 5).

Aanwijzing toezichthoudende ambtenaren (Stcrt. 1972, 34); vervangen (Stcrt. 1974, 178).

[Onder de AWBZ vallen:

Beschikking dagverblijven gehandicapten bijzondere ziektekostenverzekering (Stcrt. 1973, 23); vervangen door: Besluit dagverblijven gehandicapten bijzondere ziektekostenverzekering (Stcrt. 1985, 95).

Besluit gezinsvervangende tehuizen voor gehandicapten bijzondere ziektekostenverzekering (Stcrt. 1976, 28); vervangen door: Besluit gezinsvervangende tehuizen voor gehandicapten bijzondere ziektekostenverzekering (Stcrt. 1984, 116).

Regeling erkenningsnormen dagverblijven voor gehandicapten 1973 (Stcrt. 202); vervangen door: Tijdelijke regeling (voorlopige) erkenning dagverblijven resp. gezinsvervangende tehuizen voor gehandicapten (Stcrt. 1984, 11).

Voorlopige erkenning gezinsvervangende tehuizen voor gehandicapten (Stcrt. 1976, 28); gewijzigd (Stcrt. 1977, 79; 1978, 21; 1979, 116; 1980, 148, 1981, 183).

Besluit vrije marge erkenning gezinsvervangende tehuizen (Stcrt. 1993, 107)

Regeling nadere regels zorgaanpak AWBZ (Stcrt. 1993, 34).]

*Tijdelijke verstrekkingwet maatschappelijke dienstverlening (Stb. 1975, 157); gedeeltelijke inwerkingtreding (Stb. 1976, 767; 1982, 724); gewijzigd (Stb. 1983, 684, 695, art. 17; 1988, 77, art. X); gedeeltelijke inwerkingtreding (Stb. 1988, 172); gewijzigd (Stb. 1991, 587, art. XI); gedeeltelijke inwerkingtreding (Stb. 1991, 588, 721; 1992, 308); wijziging (Stb. 1992, 422 hst. XIII, art. 22; 1993, 650 art. 19, p. 138; 1993, 690 art. 20.4, p. 15; 1994, 573 art. 16, hst. X (inwerkingtreding Stb. 1994, 683); 1995, 355 art. 8, p. 34).

- Gebaseerd op de TVMD:

Planning (in werking Stb. 1976, 767):

- *Besluit toelating rechtspersonen maatschappelijke dienstverlening (Stb. 1977, 252); inwerkingtreding (Stb. 1980, 621); gewijzigd (Stb. 1993, 541);
- Termijn indiening provinciaal plan (Stcrt. 1976, 254);
- Voorziening in behoefte aan dagverblijven en gezinsvervangende tehuizen voor gehandicapten (Stcrt. 1976, 254);
- Regeling planning voorzieningen van maatschappelijke dienstverlening (Stcrt. 1976, 254);
- Programma dagverblijven en gezinsvervangende tehuizen voor gehandicapten (Stcrt. 1976, 254);
- Aanwijzing werkgebied dagverblijven en gezinsvervangende tehuizen voor gehandicapten (Stcrt. 1980, 201);
- Vaststelling landelijk plan dagverblijven en gezinsvervangende tehuizen voor gehandicapten 1979-1981 (Stcrt. 1980, 201); vervangen 1982-1984 (Stcrt. 1982, 68).

Erkenning (in werking Stb. 1982, 724):

- *Besluit erkenningsnormen dagverblijven voor gehandicapten (Stb. 1982, 725); gewijzigd (Stb. 1993, 541; 1995, 408);
- *Besluit erkenningsnormen gezinsvervangende tehuizen voor gehandicapten (Stb. 1982, 726); gewijzigd (Stb. 1993, 541);
- Besluit benoembaarheidseisen medewerkers gezinsvervangende tehuizen voor gehandicapten (Stcrt. 1982, 252);
- Besluit (functies en taakaanduidingen) medewerkers gezinsvervangende tehuizen voor gehandicapten (Stcrt. 1982, 252); vervangen (Stcrt. 1988, 129);
- Besluit benoembaarheidseisen medewerkers dagverblijven gehandicapten (Stcrt. 1983, 74);
- Besluit (functies en taakaanduidingen) medewerkers dagverblijven voor gehandicapten (Stcrt. 1983, 74); vervangen (Stcrt. 1988, 129);
- Tijdelijke regeling (voorlopige) erkenning dagverblijven voor gehandicapten (Stcrt. 1984, 11);
- Tijdelijke regeling (voorlopige) erkenning gezinsvervangende tehuizen voor gehandicapten (Stcrt. 1984, 11); vervangen door: Tijdelijke regeling erkenning gezinsvervangende tehuizen voor gehandicapten (Stcrt. 1984, 216).

Toezicht (in werking Stb. 1982, 724):

- Besluit toezicht dagverblijven en gezinsvervangende tehuizen voor gehandicapten (Stcrt. 1983, 74); vervangen (Stcrt. 1988, 125); vervangen door: Aanwijzing toezicht- en opspo-

ringsambtenaren Tijdelijke verstrekkingwet maatschappelijke dienstverlening (Stcrt. 1990, 8).

Subsidieregeling ouderenzorg, gehandicaptenzorg en algemeen maatschappelijke hulpverlening (Stcrt. 1987, 252);

Regeling Begeleid zelfstandig wonen geestelijk gehandicapten (Stcrt. 1988, 5),

Regeling consulentenschap gespecialiseerd jeugd- en volwassenenwerk (Regeling C.G.J.V.W.) (Stcrt. 1989, 121).

alle vervangen door:

Subsidieregeling gehandicaptenbeleid (Stcrt. 1990, 178); gewijzigd (Stcrt. 1993, 49, 250); vervallen (Stcrt. 1994, 252).

Zwakzinnigen

Subsidieregeling maatschappelijk werk voor zwakzinnigen (Stcrt. 1957, 252); gewijzigd (Stcrt. 1964, 10, 98; 1965, 98; 1970, 228; 1971, 133; 1974, 171; 1978, 25).

4.8 SPORT

Regeling voor de subsidiëring van organisaties op het gebied van de lichamelijke opvoeding en de sport, Min. van OK&W, afdeling LS nr. 605 d.d. 27-6-1955; vervangen door:

Rijksregeling subsidiëring landelijke organisaties op het gebied van de lichamelijke opvoeding en de sport (Stcrt. 1967, 201), vervangen door:

1) Rijksregeling subsidiëring landelijke organisaties op het gebied van de sport (Stcrt. 1977, 230); gewijzigd (Stcrt. 1977, 207);

- Gebaseerd op de Welzijnswet/BSW:

Regeling subsidiëring landelijke sportstimuleringsorganisaties en -projecten (Stcrt. 1990, 93); gewijzigd (Stcrt. 1993, 249); vervallen (Stcrt. 1994, 252).

2) Rijksregeling voor erkenning en subsidiëring van opleidingen en bijscholingen op het gebied van sport en sportieve recreatie (Stcrt. 1977, 230); gewijzigd (Stcrt. 1977, 207);

- Gebaseerd op de Welzijnswet/BSW:

Regeling subsidiëring en erkenning van opleidingen en bijscholingen op het gebied van sport en sportieve recreatie (Stcrt. 1990, 153); gewijzigd (Stcrt. 1993, 249); vervallen (Stcrt. 1994, 252).

- Gebaseerd op de Welzijnswet/BSW:

Vaststelling begrotingsgrondslag sportstimuleringsprojecten (Stcrt. 1989, 94).

Rijksregeling subsidiëring sportaccommodaties (Stcrt. 1967, 192); gedeeltelijk vervangen (Stcrt. 1970, 30); gedeeltelijk vervangen door:

Rijksregeling subsidiëring overdekte sportaccommodaties (Stcrt. 1971, 130); gewijzigd (Stcrt. 1978, 25);

- Gebaseerd op de Welzijnswet/BSW:

Regeling subsidiëring sportprojecten en -accommodaties (Stcrt. 1990, 93); vervallen (Stcrt. 1994, 252).

- Gebaseerd op de Welzijnswet/BSW:

Regeling subsidiëring bijzondere landelijke sportorganisaties en bijzondere arbeidsplaatsen in de sport (Stcrt. 1990, 94); gewijzigd (Stcrt. 1993, 249); vervallen (Stcrt. 1994, 252).
Interim-regeling landelijke sportorganisaties en landelijke sportkoepelorganisaties (Stcrt. 1989, 251); gewijzigd (Stcrt. 1991, 39); gewijzigd door: Interim-regeling subsidiëregeling landelijke sportkoepelorganisaties en landelijke gehandicaptenorganisaties (Stcrt. 1992, 191)
Regeling subsidiëring landelijke sportorganisaties (Stcrt. 1991, 165); vervallen (Stcrt. 1994, 252).

5.2 Overlegorganen op het gebied van welzijn

3.3 ALGEMEEN BELEID

Beraadsgroep harmonisatie welzijnsbeleid en welzijnswetgeving

- ingesteld door: minister van CRM (Stcrt. 1973, 167)
- secretariaat: ministerie van CRM
- samenstelling: vertegenwoordigers van het particuliere initiatief; voorzitter: R. M. Vos, hoofd Centrale Directie Wetgeving en Juridische Zaken, CRM
- taken: het voorbereiden van een nota aan de Staten-Generaal over optredende knelpunten bij de harmonisatie van het welzijnsbeleid en de welzijnswetgeving (*Knelpuntennota*)
- begin- en eindjaar: 1973 - 1974

Commissie van advies inzake het democratisch en doelmatig functioneren van gesubsidieerde instellingen (Commissie Van der Burg)

- ingesteld door: minister van CRM (Stcrt. 1974, 141)
- secretariaat: ministerie van CRM
- samenstelling: vertegenwoordigers van diverse ministeries en universiteiten; voorzitter F. H. van der Burg, hoogleraar aan de Katholieke Hogeschool te Tilburg
- taken: het adviseren over het democratisch en doelmatig functioneren van gesubsidieerde instellingen
- begin- en eindjaar: 1974 - 1977

Commissie Herziening Subsidiebeschikkingen (Commissie-Van Poelje)

- ingesteld door: ...
- secretariaat: ...
- samenstelling: ...
- taken: het toetsen van bezwaren tegen de hoogte van de financiële bijdrage van het Rijk zoals aangetekend door lagere overheidsinstellingen
- begin- en eindjaar: ca. 1977 - ?

Interdepartementale Stuurgroep democratisch en doelmatig functioneren van gesubsidieerde instellingen

- ingesteld door: minister van CRM (Stcrt. 1979, 94)
- secretariaat: ministerie van CRM
- samenstelling: vertegenwoordigers van diverse ministeries, lid van de Harmonisatieraad Welzijnsbeleid
- taken: het doen van voorstellen aan de regering over maatregelen die het democratisch en doelmatig functioneren van gesubsidieerde instellingen bevorderen
- begin- en eindjaar: 1979

Harmonisatieraad Welzijnsbeleid (Voorlopig college van advies en bijstand voor harmonisatie van beleid en wetgeving op het terrein van het specifieke welzijn)

- ingesteld door: minister van CRM (Stb. 1976, 12; gewijzigd 1982, 509; 1984, 696)
- secretariaat: ministerie van CRM
- samenstelling: vertegenwoordigers van overheid en particuliere instellingen op het gebied van welzijn; voorzitter 1977: P. A. Idenburg, voorheen directeur van de VNG
- taken: het signaleren van en adviseren aan de regering over knelpunten in de harmonisatie

van het beleid en wetgeving op het terrein van het specifieke welzijn ofwel het sociaal en cultureel beleid

- begin- en eindjaar: 1976 - 1989

Stuurgroep Ontwikkelingsprojecten

- ingesteld door: minister van CRM (Stcrt. 1977, 235)
- secretariaat: ministerie van CRM
- samenstelling: leden voorgedragen door de VNG, het IPO, vertegenwoordigers van diverse ministeries, de Harmonisatieraad Welzijnsbeleid, Sociaal en Cultureel Planbureau, overige leden
- taken: het voorbereiden en organiseren van ontwikkelingsprojecten, het rapporteren en adviseren over de voorbereiding en organisatie van ontwikkelingsprojecten, het adviseren over de werking van het systeem zoals neergelegd in de Kaderwet specifiek welzijn (Stb. 1982, 539) aan de hand van de in de ontwikkelingsprojecten opgedane ervaringen
- begin- en eindjaar: 1977 - 1990
- opmerking: het adviseren van het college van burgemeester en wethouders over de opzet en uitvoering van een breed samenhangend lokaal meerjarenwelzijnsplan gebeurde in de Projectgroepen ten behoeve van het bestuurlijk experiment Kaderwet specifiek welzijn (1977-1981)

Programmeringscollege voor onderzoek en studie op het terrein van de maatschappelijke dienstverlening en haar raakvlakken

- ingesteld door: minister van CRM (Stcrt. 1978, 44, 128)
- secretariaat: ministerie van CRM
- samenstelling: deskundigen op het gebied van onderzoek naar maatschappelijke dienstverlening
- taken: het voorbereiden en opstellen van programma's ten behoeve van onderzoek en studie op het terrein van de maatschappelijke dienstverlening en haar raakvlakken; het adviseren van de minister hieromtrent
- begin- en eindjaar: 1978 - ?

Interdepartementale commissie vrijwilligersbeleid

- ingesteld door: minister van CRM (Stcrt. 1979, 123)
- secretariaat: ministerie van CRM
- samenstelling: vertegenwoordigers van diverse ministeries en het Sociaal en Cultureel Planbureau; voorzitter: G. Hendriks, CRM
- taken: het voorbereiden van een regeringsnota inzake het vrijwilligersbeleid
- begin- en eindjaar: 1979 - ?

Gestructureerd overleg sociaal-cultureel werk

- ingesteld door: minister van CRM
- secretariaat: ministerie van CRM
- samenstelling:
- taken: het overleggen van standpunten en voorstellen omtrent het gevoerde en te voeren beleid inzake de Rijksbijdrageregeling sociaal-cultureel werk (RSCW)
- begin- en eindjaar: 1980 - ca. 1987
- opmerking: zie ook de Werkgroep evaluatie rijksgroepregeling sociaal-cultureel werk (Stcrt. 1980, 232).

Gestructureerd overleg rijksbijdrageregeling maatschappelijke dienstverlening fase I

- ingesteld door: minister van CRM (Stcrt. 1981, 24)
- secretariaat: ministerie van CRM
- samenstelling: vertegenwoordigers van het particulier initiatief; voorzitter: staatssecretaris CRM
- taken: het overleggen van standpunten en voorstellen omtrent het gevoerde en te voeren beleid inzake de Rijksbijdrageregeling maatschappelijke dienstverlening fase I (RMD-I)
- begin- en eindjaar: 1981 - ca. 1987

Commissie herstructurering landelijke organisaties welzijnsbeleid

- ingesteld door: ministers van CRM, Justitie en Volksgezondheid en Milieuhygiëne (Stcrt. 1982, 70)
- secretariaat: ministerie van CRM
- samenstelling: vertegenwoordigers van het particulier initiatief en de betrokken ministeries
- taken: het adviseren van en rapporteren aan de minister over een herstructurering van landelijke organisaties werkzaam op het welzijnsgebied
- begin- en eindjaar: 1982 - ca. 1984

Interdepartementale Commissie Bijzonder Regionaal Welzijnsbeleid

- ingesteld door: minister van CRM (Stcrt. 1968, 241)
- secretariaat: ministerie van CRM
- samenstelling: vertegenwoordigers van diverse ministeries; voorzitter in 1968: G. Hendriks, directeur-generaal Maatschappelijke Ontwikkeling, CRM
- taken: advisering van de ministeries omtrent de voorbereiding en de uitvoering van het Bijzonder Regionaal Welzijnsbeleid
- begin- en eindjaar: 1960 / 1968 - ?
- opmerking: deze commissie is een samenvoeging van de Interdepartementale Werkgroep / Commissie Ontwikkelingsgebieden / Probleemgebieden (ingesteld in 1953 / 1959 / 1960) en de Commissie voor Gebieden met Bijzondere Structuurveranderingen (ingesteld in 1964)

Landelijke Stuurgroep BRW-experiment Leefbaarheid Kleine Kernen

- ingesteld door: minister van CRM (Stcrt. 1980, 235)
- secretariaat: ministerie van CRM
- samenstelling: vertegenwoordigers uit elk van de drie bij het experiment betrokken gebieden, vertegenwoordigers uit de provincies Groningen, Friesland en Zeeland, diverse ministeries, de VNG, de Interdepartementale Commissie Bijzonder Regionaal Welzijnsbeleid, de Landelijke Vereniging voor Kleine Kernen
- taken: de begeleiding van het experiment in het kader van Bijzonder Regionaal Welzijnsbeleid met betrekking tot de leefbaarheid in kleine kernen
- begin- en eindjaar: 1980 - ?

Sociaal en Cultureel Planbureau

- ingesteld door: minister van CRM (Stb. 1973, 175); gewijzigd (Stb. 1974, 187, 552; 1979, 778; 1983, 741; 1992, 117)
- secretariaat: het Sociaal en Cultureel Planbureau
- samenstelling: Begeleidingscollege: ambtelijke leden voorgedragen door diverse ministe-

ries, leden van de Koninklijke Academie van Wetenschappen en het Centraal Planbureau, de Rijks Planologische Dienst, het Centraal Bureau voor de Statistiek, deskundigen; sedert 1979 (Stb. 778) ook leden van het IPO, de VNG, leden op voordracht van politiek-wetenschappelijke instituten

- taken: het periodiek vervaardigen van een Welzijnsrapport, en het vervaardigen van rapporten op verzoek van de minister(s); sedert 1992 (Stb. 117) het verrichten van werkzaamheden op verzoek van een van de ministers
- begin- en eindjaar: 1973 -
- opmerking: zie F. van der Doe, A.G. de Vries en Ch.M. Zeegers, *Geschiedschrijving van de toekomst. Een onderzoek naar instituties en handelingen met betrekking tot de algemene wetenschappelijke voorbereiding van het Regeringsbeleid, (1892) 1945-1996*. PIVOT-rapport nr. 53.

4.2 ALGEMEEN MAATSCHAPPELIJK WERK, MAATSCHAPPELIJKE OPVANG EN OPBOUWWERK

Adviescommissie opleidingseisen bij subsidiëring algemeen maatschappelijk werk

- ingesteld door: minister van MaWe (Stcrt. 1956, 55)
- secretariaat: ministerie van MaWe
- samenstelling: vertegenwoordigers van het particulier initiatief en het ministerie van MaWe
- taken: het adviseren van de minister omtrent de toepassing van de Regeling ten aanzien van de opleidingseisen, de salarismaxima en de minima en maxima van apparaatskosten, geldend bij de subsidiëring van het uitvoerend algemeen maatschappelijk werk (Stcrt. 1956, 55)
- begin- en eindjaar: 1956 - 1962

Commissie vraagstukken subsidiëring algemeen maatschappelijk werk

- ingesteld door: minister van MaWe (Stcrt. 1956, 61)
- secretariaat: ministerie van MaWe
- samenstelling: vertegenwoordigers van het het ministerie van MaWe, lagere overheden en het particulier initiatief
- taken: het adviseren van de minister omtrent vraagstukken in verband met de subsidiëring van het maatschappelijk werk
- begin- en eindjaar: 1956 - ...

Begeleidingscommissie ontwikkelingsprojecten in het kader van het opbouwwerk in bijzondere situaties

- ingesteld door: minister van CRM (Stcrt. 1970, 243)
- secretariaat: ministerie van CRM
- samenstelling: vertegenwoordigers van het particulier initiatief; secretaris: vertegenwoordiger van CRM
- taken: het adviseren van de minister over het instellen en evalueren van ontwikkelingsprojecten in het kader van het opbouwwerk in bijzondere situaties
- begin- en eindjaar: 1970

Commissie aangelegenheden organen van samenwerking voor het maatschappelijk werk

op levensbeschouwelijke of algemene grondslag

- ingesteld door: minister van CRM (Stcrt. 1970, 223)
- secretariaat: ministerie van CRM
- samenstelling: vertegenwoordigers van de Nationale Raad voor Maatschappelijk Welzijn, de VNG, het IPO, de plaatselijke organen van overleg en advies, samenwerkingsorganen, het ministerie van CRM
- taken: het adviseren van de minister over vraagstukken van structurele aard, welke betrekking hebben op het tot ontwikkeling brengen van de kernfuncties 'bedrijfsvoering maatschappelijke dienstverlening' en 'bijdragen tot de doeleinden van de samenlevingsopbouw'
- begin- en eindjaar: 1970 - ?

Begeleidingscommissie voor functie F2

- ingesteld door: minister van CRM (Stcrt. 1975, 83)
- secretariaat: ministerie van CRM
- samenstelling: vertegenwoordigers van de Nationale Raad voor Maatschappelijk Welzijn, de VNG, het IPO, de landelijke samenwerkingsorganen, het ministerie van CRM, deskundigen
- taken: het volgen van de ontwikkelingen van de F2-functie en het vaststellen van de procedure m.b.t. onderzoek, rapportage en evaluatie van de F2-functie, beide i.s.m. het Nederlandse Instituut voor Maatschappelijke Opbouw
- begin- en eindjaar: 1975 -

Bijsturingscommissie Rijkssubsidieregeling jeugd- en jongerenwerk en Rijkssubsidieregeling samenlevingsopbouw

- ingesteld door: minister van CRM (Stcrt. 1972, 127)
- secretariaat: ministerie van CRM
- samenstelling: vertegenwoordigers van de centrale overheid, de lagere overheden (de VNG, het IPO) en het particulier initiatief
- taken: het adviseren van de minister over zaken betreffende de genoemde subsidieregelingen; het bevorderen van overleg tussen de overheden en het particulier initiatief betrokken bij de subsidieregelingen
- begin- en eindjaar: 1972 - ca. 1980

Gestructureerd Overleg Maatschappelijke Opvang

- ingesteld door: minister van WVC (Stcrt. 1989, 113)
- secretariaat: ministerie van WVC
- samenstelling: minister van WVC (voorzitter); vertegenwoordigers van landelijke representatieve organen op het gebied van (crisis-)opvang, thuislozenzorg en maatschappelijke opvang en hulpverlening, alsmede van de Landelijke Vereniging Ambulante FIOM
- taken: het door middel van beraad een samenhangend beleid te ontwikkelen; de bijeenkomsten worden voorbereid in een ambtelijk vooroverleg
- begin- en eindjaar: 1989 -
- opmerking: dit is de opvolger van de Beraadsgroep WVC/Thuislozenzorg ...

Commissie Decentralisatie van de Maatschappelijke Opvang (Commissie-Lems)

- ingesteld door: minister van WVC
- secretariaat: ministerie van WVC
- samenstelling:

- taken:
- begin- en eindjaar: 19.. - 1992

4.3 GEZINSBELEID EN EMANCIPATIE

Commissie Gezinszorg

- ingesteld door: minister van Sociale Zaken, 1946
- secretariaat: ministerie van Sociale Zaken
- samenstelling: ...
- taken: ...
- begin- en eindjaar: 1946 - ...

Commissie van beroep

- ingesteld door: minister van CRM (Stcrt. 1967, 80): Rechtspositieregeling huishoudelijke en gezinsvoorlichting (Stcrt. 1962, 40); gewijzigd (Stcrt. 1967, 80) art. 82
- secretariaat: ministerie van CRM
- samenstelling: één persoon voorgedragen door de werkgever, één persoon voorgedragen door de werknemer, een onafhankelijke jurist (voorzitter) voorgedragen door beide partijen en de kantonrechter
- taken: beslissen op beroepschriften bij geschillen tussen werkgever en werknemer
- begin- en eindjaar: 1967 -

WVC-Emancipatie Stuurgroep

- ingesteld door: minister van WVC (Stcrt. 1984, 22)
- secretariaat: ministerie van WVC (directie Sociaal-cultureel beleid)
- samenstelling: vertegenwoordigers van organisatieonderdelen van WVC
- taken: het formuleren van de uitgangspunten en doeleinden voor emancipatiefacetbeleid binnen WVC, het voeren van overleg en adviseren van de minister hierover, het voorbereiden van interdepartementaal overleg
- begin- en eindjaar: 1979 / 1984 -
- opmerking: dit is een samenvoeging van de Stuurgroep Emancipatie CRM, d.d. 30-10-1979, nr. DCE U-1745 II, en de Beleidsgroep Extern gerichte coördinatie emancipatie Volksgezondheid en Milieuhygiëne

Intern gerichte Commissie Emancipatie

- ingesteld door: minister van WVC (Stcrt. 1984, 22)
- secretariaat: ministerie van WVC
- samenstelling: vertegenwoordigers van organisatieonderdelen van WVC
- taken: het stimuleren van het emancipatiebeleid m.b.t. het personeel van WVC, en het inventariseren van knelpunten op dit gebied
- begin- en eindjaar: 1979 / 1984 -

4.4 JEUGDWELZIJN

Raad voor de Jeugdvorming (1954-1980) / Raad voor het Jeugdbeleid (1980-)

- ingesteld door: minister van OKW (Stb. 1954, 212, 537; beschikking d.d. 10-3-1956, JV-

VO/JW nr. 18669; gewijzigd minister van CRM, Stcrt. 1968, 169; vervangen Stb. 1979, 524; inwerkingtreding Stb. 1980, 198; gewijzigd Stb. 1993, 690, p. 154, art. 3; 1995, 355, p. 38, art. 28)

- secretariaat: Raad voor de Jeugdvorming / Raad voor het Jeugdbeleid
- samenstelling: deskundigen; sedert 1980 ook een vertegenwoordiger van de minister; in de periode 1957 - 1965 waren er vijf afdelingen: Jeugdwerk, Bijzonder Jeugdwerk, Vormingsinstituten, Jeugdsport en Opleidingen
- taken: het verrichten van werkzaamheden opgedragen door de minister, het jaarlijks aan de minister verslag doen over zijn werkzaamheden, het adviseren van de minister over de vorming van de jeugd buiten schoolverband; sedert 1980 het adviseren van de regering over het jeugdbeleid en voor de periode 1980-1995 het adviseren over belangrijke maatregelen op het gebied van jeugdbeleid welke de minister van plan is te treffen of te bevorderen
- begin- en eindjaar: 1954 -

Centrale Jeugdzorg Commissie

- ingesteld door: ministers van OKW, Justitie, Binnenlandse Zaken en Sociale Zaken, KB d.d. 10-12-1946, no. 48 (Stcrt. 1946, 250)
- secretariaat: ministerie van OKW
- samenstelling: vertegenwoordigers van de ministeries
- taken: het adviseren van de ministers over de voorzieningen betreffende de jeugdzorg
- begin- en eindjaar: 1947 - ca. 1950

Commissie bijzonder jeugdwerk in internaatsverband

- ingesteld door: minister van CRM (Stcrt. 1969, 208)
- secretariaat: ministerie van CRM
- samenstelling: deskundigen uit het particuliere initiatief en vertegenwoordigers van het ministerie van CRM; gewijzigd Stcrt. 1972, 93
- taken: het voorstellen doen aan de minister omtrent maatregelen m.b.t. het bijzonder jeugdwerk in internaatsverband
- begin- en eindjaar: 1969 - ?

Bijsturingscommissie Rijkssubsidieregeling jeugd- en jongerenwerk en Rijkssubsidieregeling samenlevingsopbouw

- zie onder 4.2. boven

Gemengde interdepartementale werkgroep jeugdwelzijnsbeleid (Commissie-Mik)

- ingesteld door: ministers van Justitie, CRM en Volksgezondheid en Milieuhygiëne (Stcrt. 1974, 50)
- secretariaat: ministerie van Justitie
- samenstelling: vertegenwoordigers van de ministeries van Justitie, CRM en Volksgezondheid en Milieuhygiëne; deskundigen; voorzitter: G. Mik, lector aan de Rijksuniversiteit Groningen
- taken: het adviseren over uitgangspunten en doelstellingen van de jeugdhulpverlening aan jongeren en een daarop afgestemd samenhangend jeugdwelzijnsbeleid; het formuleren van criteria waaraan experimenten ter zake moeten voldoen en het volgen en evalueren van deze experimenten
- begin- en eindjaar: 1974 - 1977

Projectenbegeleidingscommissie

- ingesteld door: ministers van Justitie, CRM, en Volksgezondheid en Milieuhygiëne, d.d. 5-4-1977, nr. 481/777
- secretariaat: ...
- samenstelling: ...
- taken: het begeleiden en evalueren van de in het kader van de GIWJ gesubsidieerde praktijk-experimenten (ontwikkelingsprojecten) en het rapporteren daarover
- begin- en eindjaar: 1977 - 1979

Interdepartementale Werkgroep Residentiële Voorzieningen voor jeugdigen

- ingesteld door: minister van Justitie, CRM, O&W, en Volksgezondheid en Milieuhygiëne (Stcrt. 1978, 48)
- secretariaat: ministerie van Justitie
- samenstelling: vertegenwoordigers van de ministeries van Justitie, CRM, O&W, en Volksgezondheid en Milieuhygiëne; voorzitter: J. Visser, Justitie
- taken: het adviseren van de ministers over het afstemmen en implementeren van beleid aangaande residentiële en semi-residentiële voorzieningen voor hulpverlening aan jeugdigen
- begin- en eindjaar: 1978 - 1984

Interdepartementale Werkgroep Ambulante en Preventieve Voorzieningen voor hulpverlening aan jeugdigen

- ingesteld door: ministers van CRM, Justitie, en O&W, zie Kamerstukken II, 1978-1979, 15 317, nr. 17 (d.d. 25-7-1979); Handelingen II p. 5684 en 5686; een officiële instellingsbeschikking is niet gepubliceerd
- secretariaat: ministerie van CRM
- samenstelling: vertegenwoordigers van de ministeries van Justitie, CRM, O&W, en Volksgezondheid en Milieuhygiëne; voorzitter: J. Visser, Justitie
- taken: het adviseren van de ministers over het afstemmen en implementeren van beleid aangaande ambulante en preventieve voorzieningen voor hulpverlening aan jeugdigen
- begin- en eindjaar: 1979 - 1984

Tijdelijk gestructureerd overleg jeugdhulpverlening overkoepelende particuliere organisaties

- ingesteld door: ministers van CRM, Justitie, O&W, en Volksgezondheid en Milieuhygiëne (Stcrt. 1981, 112)
- secretariaat: ?
- samenstelling: vertegenwoordigers van de ministeries van Justitie, CRM, O&W, Volksgezondheid en Milieuhygiëne en van het particulier initiatief, en de voorzitter van de IWRV; voorzitter: staatssecretaris van Justitie
- taken: het adviseren van de ministers over het ontwikkelen van een samenhangend gedecentraliseerd beleid op het gebied van de ambulante en (semi-)residentiële jeugdhulpverlening
- begin- en eindjaar: 1981 -

Tijdelijk gestructureerd overleg jeugdhulpverlening andere overheidsniveaus

- ingesteld door: ministers van CRM, Justitie, O&W, en Volksgezondheid en Milieuhygiëne

(Stcrt. 1981, 112)

- secretariaat: ?
- samenstelling: vertegenwoordigers van de ministeries van Justitie, CRM, O&W, Volksgezondheid en Milieuhygiëne, het IPO en de VNG, en de voorzitter van de IWRV;
voorzitter: staatssecretaris van Justitie
- taken: het adviseren van de ministers over het ontwikkelen van een samenhangend gedecentraliseerd beleid op het gebied van de ambulante en (semi-)residentiële jeugdhulpverlening
- begin- en eindjaar: 1981 -

Interdepartementale Stuurgroep Jeugdfragen (1968-1982) / Interdepartementale Stuurgroep Jeugdbeleid (1982-1987)

- ingesteld door: minister van CRM d.d. 5-1-1968, nr. JZ-126645; vervangen (Stcrt. 1972, 147); vervangen (Stcrt. 1982, 91)
- secretariaat: ministerie van CRM
- samenstelling: vertegenwoordigers van diverse ministeries
- taken: het adviseren over de coördinatie van het jeugdbeleid; het jaarlijks rapporteren over haar werkzaamheden
- begin- en eindjaar: 1968 - 1987
- opmerking: deze stuurgroep fungeerde als ook als een permanente subcommissie van de Interdepartementale Coördinatiecommissie Welzijnsbeleid; ze werd opgevolgd door de Commissie intersectoraal jeugdbeleid

Commissie intersectoraal jeugdbeleid, 1987-1990

- ingesteld door: minister van WVC (Stcrt. 1987, 118)
- secretariaat: ministerie van WVC
- samenstelling: vertegenwoordigers van diverse ministeries
- taken: het adviseren over de procedurele afstemming van het beleid op intersectorale beleidsterreinen m.b.t. jeugdigen; het voorbereiden van periodieke rapportages over de voortgang van het intersectoraal jeugdbeleid aan de Tweede Kamer; het bevorderen van de voorbereiding en afstemming van adviesaanvragen aan de Raad voor het Jeugdbeleid en andere adviesorganen en het verwerken van gemaakte adviezen; het adviseren over intersectoraal jeugdonderzoek

Commissie herordening landelijke functies met betrekking tot het jeugdbeleid

- ingesteld door: minister van CRM (Stcrt. 1982, 102)
- secretariaat: ministerie van CRM
- samenstelling: deskundigen van het particulier initiatief; vertegenwoordiger van CRM
- taken: het stimuleren van de samenhang in het jeugdbeleid en de overdracht van een deel van de beleidsverantwoordelijkheid voor het sociaal-cultureel werk naar lagere overheden, hetgeen gevolgen had voor functies en activiteiten die op landelijk niveau vervuld werden; adviseren aan de staatssecretaris over de concept AMvB Regeling rijksbeleid sociaal-cultureel werk; contact onderhouden met de Commissie Herstructurering Landelijke Organisaties.
- begin- en eindjaar: 1982 -

Begeleidingscommissie jongeren-bouwen-voor-jongeren

- ingesteld door: minister van WVC (Stcrt. 1988, 254)

- secretariaat: ministerie van WVC
- samenstelling: deskundigen van het particulier initiatief
- taken: het adviseren van de minister over subsidie-aanvragen in het kader van jongeren-bouwen-voor-jongeren en over realisering van bouwprojecten van jongeren-bouwen-voor-jongeren, het adviseren van subsidie-ontvangers over problemen bij de uitvoering, het begeleiden van de uitvoering
- begin- en eindjaar: 1984 / 1988 -
- opmerking: de instellingsbeschikking vervangt het besluit d.d. 18-12-1984 nr. U 3000.

Gestructureerd overleg jeugdbeleid particuliere organisaties

- ingesteld door: minister van WVC (Stcrt. 1988, 151)
- secretariaat: ministerie van WVC
- samenstelling: minister van WVC (voorzitter); vertegenwoordigers van landelijke representatieve organen op het gebied van de jeugdhulpverlening en sociaal-educatief werk m.b.t. jeugd- en jongerenvoorzieningen
- taken: het door middel van beraad een samenhangend beleid te ontwikkelen; de bijeenkomsten worden voorbereid in een ambtelijk vooroverleg
- begin- en eindjaar: 1988 -
- opmerking: opvolger van het Tijdelijk gestructureerd overleg jeugdhulpverlening overkoepelende organisaties (Stcrt. 1981, 112)

Commissie Mondiale Activiteiten Jeugdbeleid

- ingesteld door: minister van WVC (Stcrt. 1990, 216)
- secretariaat: ministerie van WVC
- samenstelling: deskundigen van het particulier initiatief; voorzitter: B. de Gaay-Fortman
- taken: het adviseren over het programma Holland World Youth als bedoeld in het Rijksplan Welzijnswet 1991
- begin- en eindjaar: 1990 - 1993

Interdepartementale Werkgroep Integrale Inspectie Jeugdhulpverlening

- ingesteld door: ministers van Justitie en WVC (Stcrt. 1991, 220)
- secretariaat: ...
- samenstelling: vertegenwoordigers van de betrokken ministeries
- taken: het adviseren over het ontwikkelen van een geïntegreerde inspectie jeugdhulpverlening en jeugdbescherming
- begin- en eindjaar: 1991 - 1991

Commissie Kampwerk Sociale Jeugdzorg

- ingesteld door: minister van OKW, Kamerstukken II, 1951-52, 2371
- secretariaat: ministerie van ...
- samenstelling: ...
- taken: ...
- begin- en eindjaar: 1948 - 1953

Commissie Beel

- ingesteld door: ministers van Justitie, Binnenlandse Zaken, OKW en Sociale Zaken
- secretariaat: ministerie van ...
- samenstelling: ... voorzitter: Beel

- taken: onderzoeken of er meer eenheid en betere samenwerking binnen het brede verband van de jeugdzorg kan worden verwezenlijkt, en hierover voorstellen doen
- begin- en eindjaar: 1950 - 1952

Interdepartementale Commissie Subsidiebeleid OKW - MaWe

- ingesteld door: minister van ... d.d. 31-12-1958
- secretariaat: ministerie van ...
- samenstelling: ...
- taken: ...
- begin- en eindjaar: 1958 -

Interdepartementale Commissie voor Jeugdzaken

- ingesteld door: minister van
- secretariaat: ministerie van
- samenstelling: ... voorzitter: Mulock Houwer
- taken: het doorlichten van het kamp- en internaatswerk en het adviseren hierover
- begin- en eindjaar: 1968

Commissie Bijzonder Jeugdwerk in Internaatsverband

- ingesteld door: minister van CRM (Stcrt. 1969, 208)
- secretariaat: ministerie van CRM
- samenstelling: personen afkomstig uit het wijk-, buurt en clubwerk; het jeugd- en jongerenwerk; het onderwijs; de maatschappelijke dienstverlening; de kinderscherming; de hoofdpredikant en hoofdaalmoezenier van Bijzonder Jeugdwerk (CRM)
- taken: het adviseren van de minister over aangelegenheden m.b.t. het bijzonder jeugdwerk in internaatsverband
- begin- en eindjaar: 1969 - 1979

Interdepartementale Commissie Kindermishandeling

- ingesteld door: minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid
- secretariaat: ministerie van
- samenstelling:
- taken:
- begin- en eindjaar: 19.. - 1970

Begeleidingscommissie proef vertrouwensarts kindermishandeling

- ingesteld door: minister van Volksgezondheid en Milieuhygiëne (d.d. 19-4-1972, nr. 73163/MGZ)
- secretariaat: ministerie van Volksgezondheid en Milieuhygiëne
- samenstelling:
- taken: het begeleiden van de proef vertrouwensarts kindermishandeling
- begin- en eindjaar: 1972 - 1987

Werkgroep Protocollair Handelen

- ingesteld door: Geneeskundig Hoofdinspecteurs van Volksgezondheid
- secretariaat: ministerie van
- samenstelling:
- taken: het opstellen van een werkprotocol voor vertrouwensartsen kindermishandeling

- begin- en eindjaar: 1986 - 1988

Adviescommissie bevoegdheden vertrouwensartsen kindermishandeling

- ingesteld door: minister van WVC (Stcrt. 1987, 140)
- secretariaat: ministerie van WVC
- samenstelling: vertegenwoordigers van het particulier initiatief en de ministeries van WVC en Justitie
- taken: het adviseren van de minister omtrent de vraag of er behoefte bestaat aan een wettelijke regeling van de bevoegdheden en positie van de bureaus vertrouwensartsen kindermishandeling
- begin- en eindjaar: 1987 - 1992

Werkgroep meldpunt kindermishandeling

- ingesteld door: ministers van WVC en Justitie (Stcrt. 1994, 244)
- secretariaat: ministerie van WVC
- samenstelling: vertegenwoordigers van de ministeries van WVC en Justitie, van de VNG, het IPO en de Stichting Overleg Jeugdvoorzieningen Nederland
- taken: het begeleiden van het vormgeven van een meldpunt voor vermoedens van kindermishandeling op provinciaal niveau, en het adviseren van de ministers daarover
- begin- en eindjaar: 1994 - 1995

4.5 VORMINGS- EN ONTWIKKELINGSWERK

Commissie Vormings- en Ontwikkelingswerk voor Volwassenen

- ingesteld door: minister van CRM (Stcrt. 1970, 182)
- secretariaat: ministerie van CRM
- samenstelling: deskundigen van het particulier initiatief; vertegenwoordigers van de ministeries van CRM, O&W, de VNG en het Nederlands Centrum voor Volksontwikkeling
- taken: het adviseren van de minister over de subsidiëring van het vormings- en ontwikkelingswerk voor volwassenen
- begin- en eindjaar: 1970 -
- opmerking: de opvolger van de door de minister van OKW ingestelde Financiële adviescommissie voor de subsidiëring van het volksontwikkelingswerk (afd. JV/VO-1 nr. 47.490 d.d. 29-10-1958) en de Commissie van deskundigen voor het volksontwikkelingswerk in internaatsverband (Stcrt. 1961, 8).

4.6 MINDERHEDEN

Commissie Verwey-Jonker

- ingesteld door: minister van MaWe (Besluit d.d. 24-9-1957, nr. U 2598 Kabinet)
- secretariaat: ministerie van MaWe
- samenstelling: ...
- taken: het onderzoeken hoe de opname van Molukkers in de Nederlandse samenleving gerealiseerd kon worden
- begin- en eindjaar: 1957 - 1959
- opmerking: het Commissariaat Ambonezenzorg is hier niet opgenomen, zie 4.6.

Commissie van Bijstand

- ingesteld door: minister van CRM (Besluit d.d. 30-10-1963, nr. 71368, afdeling Ambonezen)
- secretariaat: ministerie van CRM
- samenstelling: ...
- taken: het bijstaan van de minister bij de uitwerking van bepaalde richtlijnen over de opname van Molukkers in de Nederlandse samenleving
- begin- en eindjaar: 1963 -

Commissie Welzijn Ambonezen / Molukkers (1969-1976) / Inspraakorgaan Welzijn Molukkers (1976-)

- ingesteld door: minister van CRM (Stcrt. 1969, 66); vervangen (Stcrt. 1976, 37)
- secretariaat: ministerie van CRM
- samenstelling: vertegenwoordigers van de Molukse gemeenschap en uit de Nederlandse overheid en het particulier initiatief (1969-1976); vertegenwoordigers van Molukse groeperingen en organisaties in Nederland (1976-)
- taken: het adviseren van de minister over het welzijnsbeleid ten aanzien van Molukkers; in 1991 (Stcrt. 27) werd de taak van coördinatie t.b.v. de Landelijke Overleg- en Adviesstructuur minderhedenbeleid overgenomen door de Stichting Inspraakorgaan Welzijn Molukkers
- begin- en eindjaar: 1969 - 1991 of later

Adviescommissie onderzoek positie culturele minderheden in de Nederlandse samenleving

- ingesteld door: minister van CRM (Stcrt. 1978, 63)
- secretariaat: ministerie van CRM
- samenstelling: deskundigen uit het particulier initiatief
- taken: het opzetten van een programma van onderzoek ten aanzien van de positie van culturele minderheden in de Nederlandse samenleving; het adviseren van de minister over de resultaten van het onderzoek
- begin- en eindjaar: 1978 - 1982

Commissie voor Contact en Overleg inzake welzijnsbeleid t.b.v. het welzijnsbeleid buitenlandse werknemers en hun familie

- ingesteld door: minister van CRM (Stcrt. 1980, 108; 1981, 126)
- secretariaat: ministerie van CRM
- samenstelling: vertegenwoordigers van CRM en het particulier initiatief
- taken: het adviseren over het bevorderen van activiteiten bij categoriale en algemene instellingen, gericht op het welzijn van buitenlandse werknemers en hun familie
- begin- en eindjaar: 1980 - 1986

Werkgroep religieuze voorzieningen minderheden

- ingesteld door: minister van CRM (Stcrt. 1982, 236)
- secretariaat: ministerie van CRM
- samenstelling: deskundigen uit het particulier initiatief en universiteiten
- taken: het adviseren van de minister over de wenselijkheid van overheidssteun ten behoeve van ruimtelijke voorzieningen voor religieuze groeperingen onder de minderheden

- begin- en eindjaar: 1982 - ?

Commissie ter bevordering van de doelmatigheid van minderhedenorganisaties (Commissie Van Es)

- ingesteld door: minister van WVC (Stcrt. 1991, 220)
- secretariaat: ?
- samenstelling: voorzitter: mevr. Van Es; leden: C. Pot, H. G. Fermina
- taken: het adviseren over mogelijkheden ter verhoging van de doelmatigheid van landelijke minderhedenorganisaties
- begin- en eindjaar: 1991 - 1992

Commissie ter bevordering van de totstandkoming van nieuw te vormen landelijke minderhedenorganisatie (Commissie Bandell)

- ingesteld door: minister van VWS (Stcrt. 1995, 29)
- secretariaat: ?
- samenstelling: voorzitter: R. J. G. Bandell; leden: I. Y. Tan, E. F. Stoové
- taken: het adviseren over de contouren van de inrichting van de steunfunctie
- begin- en eindjaar: 1994 - 1995

4.7 GEHANDICAPTEN

Raad tot Herstel van Arbeidsgeschiktheid (1946-1954) / Raad voor de Revalidatie (1954-68) / Interdepartementale Stuurgroep Revalidatiebeleid (1968-1986) / Interdepartementale Stuurgroep Gehandicaptenbeleid (1986-1995) / Interdepartementale commissie voor Samenhangend en Gecoördineerd beleid voor mensen met een handicap en/of chronische ziekte (1996-)

- ingesteld door: ministers van Sociale Zaken, Oorlog en Marine (Stcrt. 1946, 95); ministers van Sociale Zaken, Oorlog, Marine, OKW, MaWe (Stcrt. 1954, 114); gewijzigd (Stcrt. 1954, 218; 1959, 208; 1964, 218); minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid (Stcrt. 1970, 11); minister van WVC (Stcrt. 1986, 121); gewijzigd (Stcrt. 1991, 169); vervangen (Stcrt. 1992, 79); vervangen (Stcrt. 1996, 202)
- secretariaat: ministerie Sociale Zaken (en Volksgezondheid) (1946-1986); ministerie van WVC (1986-)
- samenstelling: vertegenwoordigers van de ministeries, het particulier initiatief en overheidsorganen (1946-1970); vertegenwoordigers van diverse ministeries (1970-)
- taken: het adviseren van de regering over vraagstukken betreffende het herstel van arbeidsgeschiktheid voor mindervaliden (1946-1954); het adviseren van de ministers over het treffen van voorzieningen op medisch-sociaal gebied voor lichamelijk of geestelijk gehandicapten, en hoe de samenwerking met het particulier initiatief te bevorderen (1954-1970); het adviseren over de coördinatie van maatregelen en voorzieningen op het gebied van de revalidatie van lichamelijke en geestelijke gehandicapten (1970-)
- begin- en eindjaar: 1946 -

Centraal Coördinatiepunt voor de bevordering van de Toegankelijkheid (in fysieke zin)

- ingesteld door: minister van Volksgezondheid en Milieuhygiëne (Stcrt. 1980, 168)
- secretariaat: ministerie van Volksgezondheid en Milieuhygiëne
- samenstelling: vertegenwoordigers van diverse ministeries; adviseurs van het particulier

initiatief

- taken: het adviseren aan de Interdepartementale Stuurgroep Gehandicaptenbeleid over maatregelen en de coördinatie van toegankelijkheidsbevordering voor gehandicapten
- begin- en eindjaar: 1980 -1995

Commissie Revalidatie

- ingesteld door: minister ..., 1950
- secretariaat: ministerie van ...
- samenstelling: ... voorzitter: J. Wester
- taken: ...
- begin- en eindjaar: 1950 -1954 (?)

Commissie voor Contact en Overleg inzake de Werkzaamheden van Dagverblijven voor Gehandicapten

- ingesteld door: minister van CRM (Stcrt. 1965, 150)
- secretariaat: ministerie van CRM
- samenstelling: vertegenwoordigers van het particulier initiatief en CRM
- taken: het adviseren over de aard en samenstelling van uitvoerend werk in dagverblijven voor gehandicapten
- begin- en eindjaar: 1965 - ?

Werkgroep Gehandicaptenorganisaties

- ingesteld door: minister van CRM, januari 1974
- secretariaat: ministerie van CRM
- samenstelling: ...
- taken: het adviseren van de minister over de wijze waarop gehandicapten kunnen participeren in beleidsvoorbereiding; een omschrijving te geven van de taak, plaats en functie van belangenverenigingen van lichamelijk en zintuigelijk gehandicapten (zie Stcrt. 1976, 107)
- begin- en eindjaar: 1974 - 1976

Landelijk comité ter begeleiding van de Nederlandse ontwikkelingsprojecten in het kader van het EG-actieprogramma ten behoeve van de sociale en economische integratie van gehandicapten

- ingesteld door: minister van WVC (Stcrt. 1984, 67)
- secretariaat: ministerie van WVC
- samenstelling: vertegenwoordigers van de politiek en het particulier initiatief; ere-voorzitter: prinses Juliana
- taken: adviseren van de ontwikkelingsprojecten in de regio Dordrecht en Noord-Limburg, en hierover verslag doen aan de minister
- begin- en eindjaar: 1984 - 1984

Gestructureerd overleg gehandicaptenbeleid WVC

- ingesteld door: minister van WVC (Stcrt. 1989, 43)
- secretariaat: ministerie van WVC
- samenstelling: minister van WVC (voorzitter); vertegenwoordigers van landelijke representatieve organen op het gebied van welzijnsactiviteiten ten behoeve van gehandicapten
- taken: het door middel van beraad een samenhangend beleid te ontwikkelen; de bijeenkomsten worden voorbereid in een ambtelijk vooroverleg

- begin- en eindjaar: 1989 -

Interdepartementale Stuurgroep Zwakzinnigenzorg (1975-1978) / Stuurgroep Planning Zwakzinnigenzorg (1978-)

- ingesteld door: minister van CRM en Volksgezondheid en Milieuhygiëne (Stcrt. 1975, 176); vervangen (Stcrt. 1978, 110)
- secretariaat: ministerie van Volksgezondheid en Milieuhygiëne
- samenstelling: vertegenwoordigers van de twee ministeries
- taken: het doen van voorstellen m.b.t. het beleid voor de onderscheiden voorzieningen voor zwakzinnigen; het voorbereiden en realiseren van ontwikkelingsprojecten en onderzoeken
- begin- en eindjaar: 1975 - ?

4.8 SPORT

Rijksdienst voor de Lichamelijke Opvoeding en de Sport

- ingesteld door: ministers van OKW, Marine, Oorlog, Justitie, Sociale Zaken en Binnenlandse Zaken, KB d.d. 9-11-1945, no. 27; ingetrokken KB d.d. 30-12-1946, no. 4.
- secretariaat: ministerie van OKW
- samenstelling: vertegenwoordigers van de betrokken ministeries
- taken: het coördineren van te treffen maatregelen en voorzieningen op het gebied van de lichamelijke opvoeding en sport
- begin- en eindjaar: 1945 - 1946

Interdepartementale Werkgroep Lichamelijke Vorming en Sport

- ingesteld door: Ministerraad, d.d. 23 mei 1969; Stcrt. 1970, 103
- secretariaat: ministerie van CRM
- samenstelling: vertegenwoordigers van diverse ministeries
- taken: het adviseren over de coördineren en afstemming van het sportbeleid en over bestudeerde van vraagstukken m.b.t. het sportbeleid
- begin- en eindjaar: 1970 - ?

Commissie van Advies inzake Sportieve Recreatie

- ingesteld door: minister van CRM (Stcrt. 1974, 29)
- secretariaat: ministerie van CRM
- samenstelling: vertegenwoordigers van CRM en het particulier initiatief
- taken: het adviseren van de minister inzake de besteding van begrotingsgelden en het beleid t.a.v. de sportieve recreatie; het opstellen van een jaarlijks verslag over de uitgevoerde werkzaamheden
- begin- en eindjaar: 1974 - ?

Commissie van Advies inzake het Sporttechnisch Kader

- ingesteld door: minister van CRM (Stcrt. 1974, 155)
- secretariaat: ministerie van CRM
- samenstelling: vertegenwoordigers van CRM en het particulier initiatief
- taken: het adviseren van de minister inzake de besteding van begrotingsgelden en het beleid t.a.v. het sporttechnisch kader

- begin- en eindjaar: 1974 - 1976

Centraal Orgaan inzake Bepalingen en Examenprogramma's Zwemdiploma's

- ingesteld door: ministers van CRM en O&W (Stcrt. 1976, 49)
- secretariaat: ministerie van CRM
- samenstelling: vertegenwoordigers van CRM, O&W, de Koninklijke Nederlandse Zwembond en de Nederlandse Bond van Bad- en Zweminrichtingen
- taken: het doen van voorstellen aan de ministers over het wijzigen van bepalingen en examenprogramma's zwemdiploma's, en de uitvoering daarvan; het doen van voorstellen inzake het verstrekken van zwemdiploma's; het beslissen in geschillen terzake het diplomazwemmen; het uitvoeren van andere taken die door de ministers worden opgedragen
- begin- en eindjaar: 1976 - 1979

Nationaal Sport Overleg

- ingesteld door: minister van CRM (Stcrt. 1978, 88); vervangen (Stcrt. 1983, 26)
- secretariaat: het presidium van het NSO en het ministerie van CRM
- samenstelling: vertegenwoordigers van de rijksoverheid, de VNG, het IPO, de georganiseerde Nederlandse sportwereld en de Nederlandse Sportfederatie
- taken: het adviseren van de partners binnen het NSO over het te voeren sportbeleid
- begin- en eindjaar: 1978 -

Permanent Overheden Overleg op het gebied van de Sport

- ingesteld door: minister van CRM (Stcrt. 1978, 211)
- secretariaat: ministerie van CRM
- samenstelling: vertegenwoordigers van diverse ministeries, de VNG en het IPO
- taken: het voorbereiden en bespreken van het overheidsbeleid inzake sport en de onderwerpen die in het NSO aan de orde komen
- begin- en eindjaar: 1978 - ?

Beraadsgroep Professionaliseringsvraagstukken in de Sport

- ingesteld door: minister van CRM (Stcrt. 1982, 126)
- secretariaat: ministerie van CRM
- samenstelling: vertegenwoordigers van de minister, het IPO, de VNG en het NSO
- taken: het adviseren van de minister, het NSO, de partners binnen het NSO en andere organisaties werkzaam op het gebied van de sport over het beleid t.a.v. het professionaliseringsproces in de sport, arbeidsvoorwaarden van het beroepskader in de sport en invulling van werkgelegenheidsplannen op het gebied van de sport
- begin- en eindjaar: 1982 - 1986

Commissie Veiligheid Motorcircuits

- ingesteld door: minister van CRM (Stcrt. 1982, 126)
- secretariaat: ministerie van CRM
- samenstelling: vertegenwoordigers van diverse ministeries, het IPO, de VNG, de Nederlandse Sport Federatie, de Centrale Politie Verkeers Commissie en de Koninklijke Nederlandse Motorrijders Vereniging
- taken: het adviseren van de minister over een vergunningensysteem m.b.t. het organiseren van veilige motorsportevenementen, de instelling van een commissie van advies en toe-

zicht, de totstandkoming van permanente racecircuits en eventuele te nemen wettelijke stappen hieromtrent

- begin- en eindjaar: 1982 - ?

Interdepartementale Werkgroep Olympische Spelen 1992

- ingesteld door: ministerraad, d.d. 9-3-1984 (Stcrt. 1984, 51)
- secretariaat: ...
- samenstelling: voorzitter: W. Lemstra, secretaris-generaal WVC, Wagner, Langman, Van der Meer; een werkgroep van ambtenaren van verschillende ministeries
- taken: het onderzoeken van de wenselijkheid en haalbaarheid van het houden van de Olympische Spelen in Nederland in 1992
- begin- en eindjaar: 1984 - 1984

Raad van Beheer Financieel-Economische Werkgroep Olympische Spelen 1992

- ingesteld door: ministerraad (Stcrt. 1984, 211)
- secretariaat: ...
- samenstelling: staatssecretaris van WVC, burgemeester van Amsterdam, voorzitter van het NOC, vertegenwoordigers van de Amsterdamse gemeenteraad, het bedrijfsleven en de Nederlandse sportwereld
- taken: het onderzoeken van de financiële consequenties voor de kandidatuur voor het houden van de Olympische Spelen in Nederland in 1992
- begin- en eindjaar: 1984 - 1985
- opmerking: onder de Raad van Beheer ressorteerden een aantal commissies

Beraadsgroep Sportmedisch Beleid

- ingesteld door: minister van WVC (Stcrt. 1987, 211)
- secretariaat: ministerie van WVC
- samenstelling: vertegenwoordigers van de NSF en het Nationaal Instituut voor de Sportgezondheidszorg
- taken: het adviseren van de minister over het sportmedisch beleid
- begin- en eindjaar: 1987 - 1991

Stuurgroep Koninkrijksspelen voor de jeugd

- ingesteld door: minister van VWS (Stcrt. 1995, 18)
- secretariaat: NOC*NSF
- samenstelling: vertegenwoordigers van de ministers van de Nederlandse Antillen, Aruba, VWS, NOC*NSF
- taken: het organiseren van de Koninkrijksspelen voor de jeugd (Aruba, juli 1995); het verslag uitbrengen aan de ministers
- begin- en eindjaar: 1995 - 1995

Stuurgroep Sport, Tolerance and Fair Play

- ingesteld door: minister van VWS (Stcrt. 1996, 18)
- secretariaat: ministerie van VWS
- samenstelling: vertegenwoordigers van het ministerie, de sportwereld, het particulier initiatief en andere organisaties en particulieren verbonden met sportbeoefening
- taken: het voorbereiden van een actieplan Sport, Tolerance and Fair Play 1996-2000; het adviseren van de minister hierover; het promoten van de doelstellingen

- begin- en eindjaar: 1996 - 1998

Projectgroep Jeugd in Beweging

- ingesteld door: ministers van VWS en OC&W (Stcrt. 1996, 192)
- secretariaat: ministerie van VWS
- samenstelling: vertegenwoordigers van de ministeries van VWS en OC&W, het NOC*NSF en overige leden
- taken: het inventariseren van bestaande projecten en experimenten op het terrein van sport, jeugd en lichamelijke opvoeding; het opstellen van een Plan van Aanpak en een landelijke campagne Jeugd in Beweging en het begeleiden van de uitvoering daarvan; het coördineren van de betrokken partijen en de informatievoorziening; het ontwikkelen van voorstellen betreffende het te voeren beleid
- begin- en eindjaar: 1996 - 2000

6 Lijst van gebruikte afkortingen

ABW	Algemene Bijstandswet
AJC	Arbeiders Jeugd Centrale
AMvB	Algemene Maatregel van Bestuur
AMW	algemeen maatschappelijk werk
AROB	Administratieve Rechtspraak Overheidsbeschikkingen
AVO	(Nederlandsche Vereeniging tot bevordering van den) Arbeid voor Onvolwaardigen
AWBZ	Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten
BBW	Bekostigingsbesluit welzijnsbeleid (Stb. 1994, 909)
BIV	Bijdrageregeling integratieprogramma's verblijfsgerechtigden (Stcrt. 1994, 177)
BJ	Bijzonder Jeugdwerk
BMO	Bedrijfsvoering en Managementondersteuning
BOV	Bijdrageregeling opvangprogramma's verblijfsgerechtigden (Stcrt. 1993, 165)
BRES	(Landelijke Dienst) Beweging, Recreatie en Spel
BRO\I	Bestuursraadondersteuning, afdeling internationaal
BRW	bijzonder regionaal welzijn
BSW	Besluit subsidiëring en stimulering van voorzieningen van maatschappelijk en sociaal-cultureel welzijn (Stb. 1988, 17)
BVA	Bureau Vertrouwensarts
CAZ	Commissariaat Ambonezenzorg
CGJVV	(Regeling) consulentenschap gespecialiseerd jeugd- en volwassenenwerk (Regeling (Stcrt. 1989, 121),
CIJ	Commissie Intersectoraal Jeugdbeleid
COCO-EU	Coördinatiecommissie-EU
COCO-HAN	Coördinatiecommissie op Hoog Ambtelijk Niveau
CORIA	Commissie voor Regionale en Internationale Aangelegenheden
CRM	(ministerie van) Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk
CRvG	Centrale Raad voor Gezinsverzorging
CVLG	Commissie voor het Vraagstuk der Lichamelijk Gebrekkigenzorg
DG	directoraat-generaal
DGW	Directeur-Generaal Welzijn P. H. B. Pennekamp, portefeuillehouder internationaal
EU	Europese Unie
FIOM	Federatie van Instellingen voor Ongehuwde Moeders
FORT	Feministische Oefengroepen op basis van Radikale Therapie
GIWJ	Gemengde Interdepartementale Werkgroep Jeugd welzijnsbeleid (Commissie-Mik)

HELIOS	Handicapped people in the European Community Living Independently in an Open Society
ICE	Interdepartementale Coördinatiecommissie Emancipatiebeleid
IOS	Interprovinciaal Overleg Sportraden
IPO	Interprovinciaal Overleg
ISG	Interdepartementale Stuurgroep Gehandicaptenbeleid
ISJ	Interdepartementale Stuurgroep Jeugdvrage / Interdepartementale Stuurgroep Jeugdbeleid
ISR	Interdepartementale Stuurgroep Revalidatiebeleid
IWAPV	Interdepartementale Werkgroep Ambulante en Preventieve Voorzieningen voor hulpverlening aan jeugdigen
IWRVJ	Interdepartementale Werkgroep Residentiële Voorzieningen voor Jeugdigen
JAC	Jongeren Advies Centra
JOJO-regeling	Rijksbijdrageregeling maatschappelijke hulp- en dienstverlening aan jongeren en jongvolwassenen (Stcrt. 1977, 143)
KNVB	Koninklijke Nederlandse Voetbal Bond
LBCT	Landelijke Begeleidingscommissie Tolkencentra
LOJZ	landelijke organisaties voor het jeugdzorgwerk
LOMJ	landelijke organisaties voor het massajeugdwerk
LOVJ	landelijke organisaties voor de vrije jeugdvorming
LSBVK	Landelijke Stichting Bureaus Vertrouwensarts inzake Kindermishandeling
LSTO	Landelijke Stichting voor Thuislozenzorg en Onderdak
MATRA	Maatschappelijke Transformatieprocessen in Midden- en Oost-Europa
MaWe	(ministerie van) Maatschappelijk Werk
MBoV	(Landelijke Stichting) Meer Bewegen voor Ouderen
MVM	Man Vrouw Maatschappij
NBV	Nederlandse Bond voor Volkshuizen / Nederlandse Bond voor Sociaal-Cultureel Vormwerk
NCS	Nederlandse Culturele Sportbond
NCSU	Nederlandse Christelijke Sport Unie
NCVG	Nederlandse Centrale Vereniging voor Gebrekkigenzorg
NCVR	Nederlandse Centrale Vereniging tot bevordering van de Revalidatie
NFOG	Nationale Federatie van Organisaties van Gehandicapten
NJG	Nederlandse Jeugd Gemeenschap
NKS	Nederlandse Katholieke Sportfederatie
NOC	Nederlands Olympisch Comité
NOG	Nationaal Orgaan Gehandicaptenbeleid
NOJ	Nationale Overkoepelende organisaties voor Jeugdwerk
NOZ	Nationaal Orgaan Zwakzinnigenzorg
NSF	Nederlandse Sport Federatie

NSO	Nationaal Sport Overleg
NVR	Nederlandse Vereniging voor Revalidatie
OC&W	(ministerie van) Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen
ODP	Ondersteuningsinstrumentarium democratische planning
OESO	Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling
OGA-regeling	Subsidieregeling ouderenzorg, gehandicaptenzorg en algemeen maatschappelijke hulpverlening (Stcrt. 1987, 252)
OKW	(ministerie van) Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen
O&W	(ministerie van) Onderwijs en Wetenschappen
PIVOT	Project Invoering Verkorting Overbrengingstermijn
REIA	Raad voor Europese en Internationale Aangelegenheden
RIAGG	Regionale Instelling voor Ambulante Geestelijke Gezondheidszorg
RIN	Regeling integratie nieuwkomers (Stcrt. 1994, 190)
RIO	Rapport Institutioneel Onderzoek
RJJW	Rijkssubsidieregeling jeugd- en jongerenwerk (Stcrt. 1971, 105)
RGV	Rijkssubsidieregeling gezinsverzorging (Stcrt. 1985, 29)
RLSCW	Regeling landelijk sociaal-cultureel werk (Stb. 1983, 406)
RMD-I	Rijksbijdrageregeling maatschappelijke dienstverlening fase I (Stb. 1981, 679)
ROA	Regeling opvang asielzoekers (Stcrt. 1987, 75)
ROA	(Regionale) Raad voor Overleg en Advies
RSCA	Rijksbijdrageregeling sociaal-culturele activiteiten (Stb. 1979, 172)
RSCW	Rijksbijdrageregeling sociaal-cultureel werk (Stb. 1980, 300)
RWM	Rijksregeling welzijn minderheden (Stb. 1985, 68)
SALCO	Samenwerkende Landelijke Centrale Organen voor Wijk-, Buurt- en Clubhuiswerk
SDG	Stichting Dienstverleners Gehandicapten
SGG	Subsidieregeling gezinsverzorging en gezinshulp (Stcrt. 1955, 64)
SKBK	Subsidieregeling kinderen binnenschippers en kermisexploitanten (Stcrt. 1986, 115; 1989, 134)
SNFHG	Stichting Nationale Federatie voor Huishoudelijke en Gezinsvoorlichting
SNS	Stichting Nationale Sporttotalisator
SOP	Stuurgroep Ontwikkelingsprojecten
SSS	Stichting Sport en Spel
Stb.	Staatsblad
Stcrt.	Staatscourant
TROO	Tijdelijke regeling opvang ontheemden (Stcrt. 1992, 142)
TSJ	Tijdelijke stimuleringsregeling samenwerkingsverbanden jeugdhulpverlening (Stcrt. 1987, 28)
TSMD	Tijdelijke subsidieregeling maatschappelijke dienstverlening (Stcrt. 1982, 253)
TVMD	Tijdelijke verstrekkingenwet maatschappelijke dienstverlening (Stb. 1975, 157)

VBS	Vorming Buiten Schoolverband
VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
VROM	(ministerie van) Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer
VTV	vergunning tot verblijf
VVTV	voorwaardelijke vergunning tot verblijf
VWS	(ministerie van) Volksgezondheid, Welzijn en Sport
Welzijnswet	Welzijnswet (Stb. 1987, 73)
Welzijnswet 1994	Welzijnswet 1994 (Stb. 1994, 447)
WESP	Werkgroep Evaluatie Subsidieregeling Pleegzorg
Wet-AROB	Wet Administratieve Rechtspraak Overheidsbeschikkingen
Wet Jhv	Wet op de Jeugdhulpverlening (Stb. 1989, 358)
WIJN	Werkverband Intergratie Jeugdwelzijn Nederland
WIN	Welzijnsregeling inburgering nieuwkomers (Stcrt. 1995, 246)
WRR	Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid
WVC	(ministerie van) Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur

Alkema, Y., *Internationale samenwerking in de volksgezondheid. Een institutioneel onderzoek naar het overheidshandelen op het terrein van de internationale volksgezondheid, 1945-1996* (PIVOT-rapport).

Beleidsnota thuislozenzorg, Landelijke Stichting voor Thuislozenzorg en Onderdak ('s-Gravenhage, 1986).

Boot, J. M. en M. H. J. M. Knapen, *De Nederlandse gezondheidszorg* (zesde herziene druk, 1996) 166-167.

Boter bij de vis. Drie jaar bestuurlijke experimenten met decentralisatie van het welzijnsbeleid. Stuurgroep Ontwikkelingsprojecten (Rijswijk, 1982).

Broens, M., T. Jansen en R. van Veen, *Herprofilering van het vormingswerk, in het perspectief van risicomaatschappij en individualisering* (2e herziene druk, 's-Gravenhage, 1991).

Constandse, D. A., *B.J. in beweging. De moderne geschiedenis van het bijzonder jeugdwerk 1968-1988* ([Rijswijk], 1988).

Dam-Kooij, Y. van, *Speciaal centraal. Een institutioneel onderzoek naar het deelbeleidssterrein speciaal onderwijs, 1950-1996* (PIVOT-rapport nr. 52). ('s-Gravenhage, 1998).

Delfos, G. en J. L. Doek, *Organen van kinderbescherming*. Jeugdbeschermingsrecht nr. 4 (Zwolle, 1983), 15-28.

Dietz, H. G., *Van 'gebrekkigenzorg tot inclusief gehandicaptenbeleid'. Een beknopte geschiedenis van de zorg en het beleid voor mensen met een lichamelijke handicap in Nederland*. Stichting Informatievoorziening Gehandicapten Nederland (Utrecht, 1992).

Dietz, H. G., 'Geschiedenis van de Nederlandse gehandicaptenzorg', in S.M. da Costa et al. (red.), *Handicap en chronische ziekte: beleid en praktijk van de dienstverlening* (Utrecht, 1995), I-3, 1-19.

Dietz, H. G. en C. de Jong, 'De geschiedenis van het Nederlandse gehandicaptenbeleid 1965-1995', in J. H. Brenninkmeijer (red.), *Basisboek handicap en samenleving* (Utrecht en Heerlen, 1997), 94-111.

Dijk, F. van, *Verzekerd van zorg. Een onderzoek naar instituties en wet- en regelgeving op het terrein van de bekostiging en verzekering van de gezondheidszorg als onderdeel van het stelsel van structuur en financiering van de gezondheidszorg, 1940-1990*. PIVOT-rapport nr. 7 ('s-Gravenhage, 1993).

De eerste tien jaren van het Ministerie van Maatschappelijk Werk 1952-1962. Uitgave ministerie van Maatschappelijk Werk ('s-Gravenhage, 1962).

Doe, F. van der, A.G. de Vries en Ch. M. Zeegers, *Geschiedschrijving van de toekomst. Een*

onderzoek naar instituties en handelingen met betrekking tot de algemene wetenschappelijke voorbereiding van het Regeringsbeleid, (1892) 1945-1996 PIVOT-rapport nr. 53 ('s-Gravenhage 1998).

Fris, A. S., *Oorlog duurt een leven lang. Een onderzoek naar instituties en wet- en regelgeving inzake de oorlogsgetroffenen, 1945-1990. PIVOT-rapport nr. 3 ('s-Gravenhage, 1993).*

Fris, A. S., *Het bejaardenbeleid. Een onderzoek naar instituties en wet- en regelgeving inzake het ouderenbeleid, 1945-1990. PIVOT-rapport nr. 9 ('s-Gravenhage, 1993).*

Gerrits, F., 'Schets van de opbouwwerk-traditie in Nederland', *MO/Samenlevingsopbouw* 15, nr. 143 (1996), 3-7.

Graaf, J. A. M. de, *Veertig jaar geschiedenis van het bijzonder jeugdwerk in internationaalverband* (Rijswijk, 1982).

Graat, W. J., *Inventaris van het archief van de Interdepartementale Stuurgroep Revalidatiebeleid (ISR) 1968-1978 en de Interdepartementale Stuurgroep Gehandicaptenbeleid (ISG) 1978-1991. Ministerie van VWS, 1995.*

Graat, W. J., *Inventaris van het archief van de Stichting Nationale Commissie Internationaal Jaar van de Gehandicapten 1991, 1977-1982. Ministerie van VWS, 1995.*

Graat, W. J., *Inventaris van het archief van het Landelijk comité ter begeleiding van de Nederlandse ontwikkelingsprojecten ... 1982-1992. Ministerie van VWS, 1995.*

Handboek Gezinsverzorging (Centrale Raad voor Gezinsverzorging), losbladig systeem ('s-Gravenhage, 1992).

Handboek Maatschappelijk Werk, losbladig systeem ('s-Gravenhage, 1988)

Hazekamp, J. L. en I. van der Zande, *Het jongerenwerk in hoofdlijnen* (Amsterdam, 1992).

Hazekamp, J. L. et al., *Sociaal-cultureel jeugdwerk: stand van zaken en perspectieven* (Utrecht, 1994).

Heydendael, P. H. J. M. en M. H. R. Nuy, *Achtergronden van thuisloosheid* (Groningen, 1992).

Hovy, L., *Coördinatie op hoog niveau. Institutioneel onderzoek naar de ministeriële coördinatie organen en de ambtelijke voorportalen, 1945-1990. PIVOT-rapport nr. 1 ('s-Gravenhage, 1992).*

Humbert, Luit, *Planning van de voorzieningen in de gezondheidszorg* (PIVOT-rapport).

'Inventaris van het Commissariaat van Ambonezenzorg 1952-1970', ministerie van WVC.

Jong, F. de, *Bilaterale overeenkomsten - nalaten of doorstarten?* Uitgave ministerie van VWS

(Rijswijk, 1997).

Jonker, A. E. M., *De draden van de WEB. Een institutioneel onderzoek naar het beleidsterrein beroepsopleiding en volwasseneneducatie, 1945-1995 /1996 PIVOT-rapport nr. 48* ('s-Gravenhage 1998).

Kontakt. Periodiek van de Vereniging Landelijk Contactorgaan voor het gemeentelijk Sociaal-Cultureel beleid, 1984, nr. 1, 3-6.

Knippenberg, H., en W. van der Ham, *Een bron van aanhoudende zorg. 75 jaar ministerie van Onderwijs [Kunsten] en Wetenschappen, 1918-1993* (Assen, 1993).

Lammers, N. en A. Winsemius, *Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur: profiel van een ministerie*. Departementale studies 3 ('s-Gravenhage, 1991).

Lendering, Jona, *Volksgezondheidssubsidies. Een institutioneel onderzoek naar het beleidsinstrument subsidiëring op het terrein van de volksgezondheid, 1945-1997* (PIVOT-rapport).

Maessen, P. J. J., *Bezuinigingen op de gezinsverzorging. Besluitvorming in de verzorgingsstaat* (Amersfoort en Leuven, 1989)

Meer, J. van der, en M. Schaap, *Onder invloed. Een institutioneel onderzoek naar het overheidshandelen ten aanzien van verslaving, 1945-1996* (PIVOT-rapport).

Meer, J. van de, en A. Wittkamp, *Verstrekkende zekerheid.* (PIVOT-rapport).

Muller, J.L., A. H. van Fessem en I. H. Geraerds-Mol (red.), *Ter leering ende vermaeck. Het openhartige relaas van de privatiseringsoperatie van het Bijzonder Jeugdwerk* (Lochem, 1990).

Nijenhuis, H., *Werk in de schaduw. Club- en buurthuizen in Nederland, 1892-1970*. I.I.S.G.-studies + essays (Utrecht, 1987).

Nijnatten, B. G. van, *Bezuinigingen in de gezinsverzorging in de periode 1976-1984 - een beschouwing over de bezuinigingen en de effecten van de bezuinigingen*. Nederlands Instituut voor Maatschappelijk Werk Onderzoek ('s-Gravenhage, 1985).

Nota Olympische Spelen 1992. Interdepartementale Werkgroep Olympische Spelen 1992 (Rijswijk, 1984).

Ontwikkelingslijnen in het uitvoerend buurt- en clubhuiswerk, het opbouwwerk en het jeugd- en jongerenwerk. Uitgave Nederlands Instituut voor Zorg en Welzijn (1989).

Peters, R., 'Melden van kindermishandeling in Nederland: de rol van de kinderarts en het Bureau Vertrouwensarts', *Tijdschrift voor kindergeneeskunde* 64, nr. 4 (1996), 147-151.

Reacties op de Beleidspuntennota 1981-1985, welzijn buitenlanders. Uitgave ministerie van WVC (Rijswijk, 1983).

Roessingh, K., et al. (red.), *Een halve eeuw volkshogeschoolwerk. Een bundel opstellen over het volkshogeschoolwerk 1931-1981* (Amersfoort, 1981).

Schuyt, T., *Opbouwwerk en lokaal welzijnsbeleid. Modellen van lokaal welzijnsbeleid en de rol van het gesubsidieerde opbouwwerk* ('s-Gravenhage, 1985).

Spanjaard, H. en A. Mooij, 'De vestiging van een alternatief', *Jeugd en Samenleving* (april 1989, 4), 234-50.

Tilanus, C. P. G., *Jeugdhulpverlening en overheid* (Utrecht, 1990).

Timmermans, J. M., *Rapportage gehandicapten*. Sociaal en Cultureel Planbureau nr. 114 (Rijswijk, 1994), 160-161.

Ubachs, R., *In eigen hand. Een institutioneel onderzoek naar het overheidshandelen inzake patiëntenbeleid* (PIVOT-rapport).

Unen, A. A. W. van, *De Wet op de jeugdhulpverlening: overheid of particulier initiatief?* ([Amsterdam, 1996]).

Valk, L. van der, *Van pauperzorg tot bestaanszekerheid: een onderzoek naar de armenzorg in Nederland tegen de achtergrond van de overgang naar de Algemene Bijstandswet 1912-1965* (Amsterdam, 1986).

'Van afbouw naar opbouw. Institutioneel onderzoek t.a.v. de afdeling Commissariaat van Ambonezenzorg', ministerie van VWS.

WCC-standaard termen voor gehandicapten. Nationale Raad voor de Volksgezondheid (Zoetermeer, 1991).

Zandvoort, W. J. F., *Kinderen en de kinderbescherming* (Amsterdam, 1978).

Zes jaar stimuleringsbeleid kinderopvang 1990-1995. Resultaten over de gehele periode. Uitgave ministerie van VWS (Rijswijk, 1997).

Noten

- ¹ Dit overzicht is grotendeels gebaseerd op N. Lammers en A. Winsemius, *Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur: profiel van een ministerie*. Departementale studies 3 ('s-Gravenhage, 1991).
- ² Zie J. van der Meer en A. Wittekamp, *Verstrekkende zekerheid*. Een institutioneel onderzoek op het beleidsterrein sociale zekerheid ten aanzien van de sociale verzekeringen, 1940-1997 PIVOT-rapport nr. 66 ('s-Gravenhage 1999).
- ³ Zie ook *De eerste tien jaren van het Ministerie van Maatschappelijk Werk 1952-1962*. Uitgave ministerie van Maatschappelijk Werk ('s-Gravenhage, 1962).
- ⁴ Zie F. van der Doe, A.G. de Vries, Ch. M. Zeegers, *Geschiedschrijving van de toekomst. Een onderzoek naar instituties en handelingen met betrekking tot de algemene wetenschappelijke voorbereiding van het Regeringsbeleid, (1892) 1945-1996* PIVOT-rapport 53 ('s-Gravenhage, 1998).
- ⁵ Formatierapport, d.d. 29-2-1996. Voor de taakverdeling tussen de minister en de staatssecretaris, zie Stcrt. 1995, 46.
- ⁶ Kamerstukken II, 1990-1991, 21 800 XVI, p. 3.
- ⁷ Deze paragraaf is gedeeltelijk ontleend aan W. A. Fransen, 'Wet- en regelgeving - regeling van of belemmering voor het werk?', *Handboek Maatschappelijk Werk*, november 1988, D1100, pp. 1-12.
- ⁸ Kamerstukken II, 1987-1988, 20 200 XVI, nr. 2, p. 17.
- ⁹ Fransen, 'Wet- en regelgeving', D1100, pp. 5-7.
- ¹⁰ Voor een onderzoek van de Rekenkamer over de knelpunten in de subsidieprocedure, zie Kamerstukken II, 1989-1990, 21 639, nrs. 1-2, p. 13-18.
- ¹¹ Voor de geschiedenis van OKW, zie H. Knippenberg en W. van der Ham, *Een bron van aanhoudende zorg. 75 jaar ministerie van Onderwijs [Kunsten] en Wetenschappen, 1918-1993* (Assen, 1993).
- ¹² Stukken d.d. 29-6-1966, nr. NR/354/B/DN en NR/355/B/DN/RA; 17-11-1966, nr. NR/600/Kp/WL (stuknummer 541), nr. NR/596/Kp/WL (stuknummer 542).
- ¹³ Kamerstukken II, 1973-74, 12 968.
- ¹⁴ Zie ook het concept-Rijksbijdrageregeling sociaal-cultureel werk (Stcrt. 1977, 13) met de daarbij behorende inleiding.
- ¹⁵ Voor deze omschrijving van de steunfunctie, zie Stb. 1983, 406 (RLSCW), p. 7-9, die daar wat ruimer is geformuleerd dan in de RSCW.
- ¹⁶ In het Besluit democratiseringsregelen sociaal-cultureel werk (Stcrt. 1980, 244) (krachtens art. 23, eerste lid, onder e, en art. 48, eerste lid, onder d), stelt de minister regelen aangaande de inspraak van deelnemers, vrijwilligers en beroepskrachten bij het beleid van de instelling of groep, zoals dat in een gemeentelijke subsidieverordening moet worden bepaald. Het Besluit benoembaarheidseisen en arbeidsvoorwaarden sociaal-cultureel werk (Stcrt. 1981, 151) (krachtens art. 23, eerste lid, onder b en c, en art. 48, eerste lid, onder b en c) werd ingrijpend gewijzigd na het driepartijenoverleg arbeidsvoorwaarden en sociaal-cultureel werk en het advies van het overlegorgaan CRM-VNG-IPO van het gestructureerd overleg sociaal-cultureel werk (Stcrt. 1981, 141).
- ¹⁷ In het Besluit toezicht RSCW (Stcrt. 1980, 232) (krachtens art. 68, RSCW) worden als zodanig aangewezen: de bureauhoofden en de inspectie (deze rapporteren aan de minister over de toezicht en bevordering van de uitvoering van de RSCW - verordeningen, plannen en programma's, etc. - zo nodig na voorafgaand overleg met een provinciaal of gemeentebestuur), het hoofd van de accountantsdienst van het ministerie van CRM (controleren de declaraties en rapporteren daarover aan de minister), en de hoofden van de departementale beleidssectoren (bereiden beslissingen voor aan de hand van de genoemde rapporten, indien nodig na overleg met de genoemde ambtenaren).
- ¹⁸ Zie bv. Stcrt. 1981, 249, voor een ontheffing voor de provincie Limburg.
- ¹⁹ De RLSCW was ook niet van toepassing op het vormingswerk in internaatsverband zolang de Tijdelijke rijkssubsidieregeling vormingswerk in internaatsverband van kracht was, zie 4.5.
- ²⁰ Zie ook het Besluit benoembaarheidseisen en arbeidsvoorwaarden maatschappelijke dienstverlening, fase I (Stcrt. 1982, 9), gebaseerd op art. 22, eerste lid onder b en c en art. 46, eerste lid onder b en c, en het Besluit toezicht Rijksbijdrageregeling maatschappelijke dienstverlening, fase I (Stcrt. 1982, 9), gebaseerd op art. 66 en 69.
- ²¹ Vanaf 1985 (Stb. 1985, 420) werd de subsidie van de adviesbureaus voor jeugd en gezin aan de RMD-I onttrokken, en door het Rijk gefinancierd.
- ²² De FIOM-bureaus werden per 1 januari 1984 aan de werking van de RMD-I onttrokken (Stb. 1984, 354) en weer rechtstreeks door het Rijk gefinancierd. Zie verder 4.3.3.
- ²³ Zie Stb. 1984, 145, p. 3.
- ²⁴ Zie de beleidsnota wetgeving WVC d.d. 26-9-1983.
- ²⁵ Voor het onderstaande, zie Stuurgroep Ontwikkelingsprojecten, *Boter bij de vis. Drie jaar bestuurlijke experimenten met decentralisatie van het welzijnsbeleid* (Rijswijk, 1982).
- ²⁶ Zie de brief van de minister-president en de minister van CRM aan de Tweede Kamer, Kamerstukken II, d.d. 14-7-1980, nr. 1340.
- ²⁷ Zie bv. Stcrt. 1984, 136.
- ²⁸ Vgl. Stcrt. 1981, 249; 1985, 22, en Stb. 1987, 664.
- ²⁹ Een aparte convenantfinancieringsregeling (Stcrt. 1982, 253) met de stad Rotterdam had dezelfde opzet als het Besluit proefgemeenten; deze werd gevolgd (?) door de Financieringsregeling welzijnsovereenkomst 4 grote gemeenten (d.d. 29-12-1983, nr. VGS-U-170).
- ³⁰ Circ. VWW-U-6421. Hierin wordt ook de opheffing van de SOP in september 1990 aangekondigd.
- ³¹ Kamerstukken II, 1983-1984, 18 111. Deze beslissing werd mede genomen na advies van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid. De Bijzondere Commissie van de Tweede Kamer stemde met het voorstel in (Uitgebreide Commissievergaderingen van 12 maart en 10 mei 1984).
- ³² Kamerstukken II, 1984-1985, 18 957, nrs. 1-4, p. 17.
- ³³ In Stb. 1989, 297, wordt dit veranderd in voorzieningen op het deel terrein van vorming en sociaal-cultureel werk, zie ook Stb. 1991, 709.
- ³⁴ Art. 3, lid 2-4; art. 4; art. 5, lid 1; art. 5, lid 3 en art. 18; art. 5, lid 4; art. 8; art. 18, lid 8. In Stb. 1989, 62, wordt bepaald dat de voorzieningen die onder de bemoeiing van de provincies vallen, voortaan ook onder die van de vier grote gemeenten vallen. Ondertekenaars van deze wetwijziging zijn de ministers van WVC, Binnenlandse Zaken en Financiën.
- ³⁵ Zie de nota's *Welzijnsbeleid in de jaren negentig: samenwerken langs nieuwe wegen* (Kamerstukken II, 1991-1992, 22 456, nr. 1) en *Samen verder* (Kamerstukken II, 1992-1993, 22 456, nr. 2).

- ³⁶ Zie de Beschikking groepsgewijze toelating op grond van artikel 10a, zesde lid, Algemene Bijstandswet (Stcrt. 1979, 242).
- ³⁷ Een aangepaste regeling voor pleegouders werd in het Besluit subsidiëring pleegouders krachtens TSMD (Stcrt. 1982, 253) geformaliseerd, maar dit werd later een geheel zelfstandige regeling, de Subsidieregeling vrijwillige pleegzorg (Stcrt. 1984, 138), zie 4.4.10.
- ³⁸ Hierop gebaseerd waren de Regeling begeleid zelfstandig wonen geestelijk gehandicapten (Stcrt. 1988, 5) en de Regeling consulentenschap gespecialiseerd jeugd- en volwassenenwerk (Regeling C.G.J.V.W.) (Stcrt. 1989, 121), zie 4.7.6.
- ³⁹ Zie voor de voorgangers van deze interdepartementale overlegstructuren L. Hovy, *Coördinatie op hoog niveau. Institutioneel onderzoek naar de ministeriële coördinatie organen en de ambtelijke voorportalen, 1945-1990*. PIVOT-rapport nr. 1 ('s-Gravenhage, 1992).
- ⁴⁰ Een overzicht van Culturele Verdragen en samenwerkingsprogramma's wordt gegeven in de bijlagenbundel behorende bij Femmy de Jong, *Bilaterale overeenkomsten - nalaten of doorstarten?* Uitgave ministerie van VWS (Rijswijk, 1997), alsmede voorbeelden in de bijlagen bij de tekst. Zie ook Ynze Alkema, *Internationale samenwerking in de volksgezondheid. Een institutioneel onderzoek naar het overheidshandelen op het terrein van de internationale volksgezondheid, 1945-1996* (PIVOT-rapport).
- ⁴¹ De Jong, *Bilaterale overeenkomsten*, 19-20.
- ⁴² Zie J. M. Boot en M. H. J. M. Knapen, *De Nederlandse gezondheidszorg* (zesde herziene druk, 1996), 166-167. Voor een uitgebreide bespreking van de historische achtergrond, zie 4.4.3.
- ⁴³ De F-1 en F-2 functies voor levensbeschouwelijke samenwerkingsorganen verwijzen respectievelijk naar de deskundige bedrijfsvoering in de maatschappelijke dienstverlening en het activeren van het levensbeschouwelijke achterland tot het leveren van bijdragen aan de doeleinden van de samenlevingsopbouw.
- ⁴⁴ *Beleidsnota thuislozenzorg*, Landelijke Stichting voor Thuislozenzorg en Onderdak ('s-Gravenhage, 1986), 15-19. Zie ook P. H. J. M. Heydendaal en M. H. R. Nuy, *Achtergronden van thuisloosheid* (Groningen, 1992). Vgl. *Op-maat tot samenspel. Integrale nota Maatschappelijke Opvang*. Tweede Kamer, vergaderjaar 1997-1998, 25 682, nr. 1, 5.
- ⁴⁵ Voor de RTP, zie Van der Meer en Wittkamp, *Verstrekking zekerheid* (PIVOT-rapport nr. 66), hoofdstuk 3.1 en 3.8.
- ⁴⁶ Deze regeling werd vooraf gegaan door de Voorlopige richtlijnen voor de subsidiëring van inrichtingen voor thuisloze personen, d.d. 19-2-1963, nr. EH 308.37.
- ⁴⁷ Zie ook de Nota *Opvangvoorzieningen*, Kamerstukken II, 1984-1985, 19 065, nr. 2. In 1989 (Stcrt. 113) was het Gestructureerd Overleg Maatschappelijke Opvang opgezet tussen WVC en representatieve landelijke organisaties, waarvan de minister voorzitter was.
- ⁴⁸ Kamerstukken II, 1989-1990, 21 455, nr. 4.
- ⁴⁹ *Op-maat en samenspel. Integrale nota maatschappelijke opvang*. Kamerstukken II, 1997-1998, 25 682, nr. 1. Zie ook het rapport van de Algemene Rekenkamer, *Decentralisatie maatschappelijke opvang*, Kamerstukken II 1996-1997, 25 315, nrs 1-2.
- ⁵⁰ Voor de plaats van het opbouwwerk in de ontwikkeling van het welzijnsbeleid, zie bv. Fenny Gerrits, 'Schets van de opbouwwerk-traditie in Nederland', *MO/Samenlevingsopbouw* 15, nr. 143 (1996), 3-7; *Ontwikkelingslijnen in het uitvoerend buurt- en clubhuiswerk, het opbouwwerk en het jeugd- en jongerenwerk*. Uitgave Nederlands Instituut voor Zorg en Welzijn (1989); Theo Schuyt, *Opbouwwerk en lokaal welzijnsbeleid. Modellen van lokaal welzijnsbeleid en de rol van het gesubsidieerde opbouwwerk* ('s-Gravenhage, 1985).
- ⁵¹ Hiervoor werd de Begeleidingscommissie ontwikkelingsprojecten in het kader van het opbouwwerk in bijzondere situaties (Stcrt. 1970, 243) ingesteld, die aan de minister voorstellen deed over het instellen van ontwikkelingsprojecten, de voortgang daarvan en de toepassing van de resultaten, die richtlijnen over de periodieke rapportage van projecten gaf, toezicht hield op de voortgang van projecten, en de evaluatie van projecten verzorgde.
- ⁵² Bijvoorbeeld de Bijstuuringscommissie Rijkssubsidieregeling jeugd- en jongerenwerk en Rijkssubsidieregeling samenlevingsopbouw (Stcrt. 1972, 127), die tot taak had om de minister te adviseren over het wijzigen of intrekken van de regelingen, het ondersteunen van beleidsontwikkelingen in verband met de toepassing van de regelingen en het bevorderen van overleg tussen de overheden en particulier initiatief betrokken bij de regelingen.
- ⁵³ Deze paragraaf is gedeeltelijk ontleend aan P. J. J. Maessen, *Bezuinigingen op de gezinsverzorging. Besluitvorming in de verzorgingsstaat* (Amersfoort en Leuven, 1989), B. G. van Nijnatten, *Bezuinigingen in de gezinsverzorging in de periode 1976-1984 - een beschouwing over de bezuinigingen en de effecten van de bezuinigingen*. Nederlands Instituut voor Maatschappelijk Werk Onderzoek ('s-Gravenhage, 1985), en het *Handboek Gezinsverzorging* (Centrale Raad voor Gezinsverzorging), losbladig systeem ('s-Gravenhage, 1992), I.1.
- ⁵⁴ Zie ook de Regeling voor de registratie van de bewijzen van vakbekwaamheid voor het beroep van gezinsverzorgster d.d. 24-3-1960, nr. 78305 van de ministers van MaWe en OKW; ingetrokken in 1970 (Stcrt. 199).
- ⁵⁵ Zie Stcrt. 1971, 2, 85 en Circ. d.d. 26-4-1971.
- ⁵⁶ Circ. d.d. 16-11-1972, nr. U 42360; 18-10-1974, nr. GA U 53202; 8-8-1978 nr. GV U 1817; 19-12-1980 GV U 3235; Stcrt. 1971, 85; 1976, 6, enz.
- ⁵⁷ Stcrt. 1976, 33, 147; Circ. d.d. 19-4-1976.
- ⁵⁸ Stcrt. 1977, 88, 164, 177. Zie ook het rapport 'Alpha-hulpverlening in het hulpaanbod van de gesubsidieerde instellingen voor gezinsverzorging en gezinshulp' van de paritaire commissie van de CRvG en het ministerie van CRM.
- ⁵⁹ Circ. d.d. 19-12-1980.
- ⁶⁰ Circ. 23-12-1982; Stcrt. 1983, 202.
- ⁶¹ Deze regeling is niet opgenomen in Van Dijk, *Verzekerd van zorg* (PIVOT-rapport nr. 7), 85 (handeling 146).
- ⁶² Zie Jona Lendering, *Volksgezondheidssubsidies. Een institutioneel onderzoek naar het beleidsinstrument subsidiëring op het terrein van de volksgezondheid, 1945-1997* (PIVOT-rapport).
- ⁶³ Kamerstukken II, 1996-1997, 24 887.
- ⁶⁴ Voor een kort overzicht van de geschiedenis van de vrouwenbeweging, zie *Kontakt. Periodiek van de Vereniging Landelijk Contactorgaan voor het gemeentelijk Sociaal-Cultureel beleid*, 1984, nr. 1, 3-6.
- ⁶⁵ Zie ook de circulaire d.d. 18-4-1979 en 22-6-1979, nrs DCE-U 444 II en III, betreffende plaatselijke/regionale emancipatie-activiteiten, en Stcrt. 1979, 238 voor het proefproject emancipatiewerkers.
- ⁶⁶ *Kontakt* 1984, nr. 1, 10-11, en De werking van de Tijdelijke rijksbijdrageregeling ter stimulering van emancipatiewerk in gemeenten en provincies in het jaar 1983: een thematische rapportage.
- ⁶⁷ Kamerstukken II, 1988-1989, 20 939, nrs. 1-2; zie ook Kamerstukken II, 1992-1993, 20 939, nr. 13.
- ⁶⁸ Bij kindbescherming of (justitiële) jeugdbescherming is er sprake is van een door Justitie afgedwongen (poging tot) correctie van gedrag (zie het RIO dat de kindbescherming behandelt), bij jeugdhulpverlening gebeurt dit in principe op basis van vrijwilligheid.
- ⁶⁹ Voor een bespreking van jongerenwerk in de algemene zin, zie J. L. Hazekamp en I. van der Zande, *Het jongerenwerk in hoofdlijnen* (Amsterdam, 1992), 21-44.
- ⁷⁰ Voor de geschiedenis van het jeugdwerk en club- en buurtwerk, zie Herman Nijenhuis, *Werk in de schaduw. Club- en buurtthuizen in*

Nederland, 1892-1970. I.I.S.G.-studies + essays (Utrecht, 1987); J.L. Hazekamp et al., *Sociaal-cultureel jeugdwerk: stand van zaken en perspectieven* (Utrecht, 1994), 13-28; C. P. G. Tilanus, *Jeugdhulpverlening en overheid* (Utrecht, 1990); Alice van Unen, *De Wet op de jeugdhulpverlening: overheid of particulier initiatief?* ([Amsterdam, 1996]), 52-55.

⁷¹ Maatschappelijke verwildering der jeugd. Rapport betreffende het onderzoek naar de geestesgesteldheid van de massajeugd (1952), 9.

⁷² Nijenhuis, *Werk in de schaduw*, 189.

⁷³ Hiervan maakten deel uit: de Landelijke Stichting voor Clubhuiswerk, de sectie Jeugdzorg van de Hervormde Jeugdraad, de Katholieke Nationale Stichting voor Bijzonder Gezins- en Jeugdwerk, het Evangelisch Herstel en Opbouw, de Federatie Ankerclubhuiswerk en de Vrijzinnig Protestantse Centrale voor Maatschappelijk Werk. Het Leger des Heils had ook een landelijk orgaan voor het clubhuiswerk.

⁷⁴ Voor de geschiedenis van de alternatieve jeugdhulpverlening, zie Han Spanjaard en Annet Mooij, 'De vestiging van een alternatief', *Jeugd en Samenleving* (april 1989, 4), 234-50.

⁷⁵ Kamerstukken II, 1970-1971, 11 257, nr. 1; Van Uden, *De Wet*, 77-80; G. Delfos en J. L. Doek, *Organen van kindbescherming*. Jeugdbeschermingsrecht nr. 4 (Zwolle, 1983), 15-28.

⁷⁶ Kamerstukken II, 1971-1972, 11 257, nr. 2; Van Uden, *De Wet*, 80-82.

⁷⁷ Voor de aanzet hiertoe, zie Kamerstukken II, 15 317, nr. 78.

⁷⁸ Zie het rapport van de projectgroep Sanering Interdepartementale Commissies, d.d. 12-12-1984.

⁷⁹ Kamerstukken II, 1984-1985, 15 317, nr. 107.

⁸⁰ Zevende wijziging RJJW (Stcrt. 1977, 153).

⁸¹ Stcrt. 1975, 186; vervangen Stcrt. 1977, 21; vervangen Stcrt. 1978, 28; ingetrokken Stb. 1979, 172, p. 30.

⁸² Landelijke identiteitsorganisaties voor jeugd- en jongerenwerk hadden een gemeenschappelijke grondslag (levens- of wereldbeschouwing, een ervaren maatschappelijke situatie of methodiek), en vielen nog niet onder een subsidieregeling. Werkende jongerenorganisaties werden voorheen erkend als 'speciale organisatie' in het kader van de RJJW (zie de nota *Werkende jongerenorganisaties* uit 1974). In 1976 was begonnen met de experimentele subsidiëring van politieke jongerenorganisaties.

⁸³ In de periode 1982-84 werden adviesbureaus voor jeugd en gezin tijdelijk onder de werking van de RMD-I (zie Stb. 1985, 420) geplaatst, en werden in de periode 1985-1986 door het Rijk gefinancierd. Een aantal van deze adviesbureau's werd gelijkgesteld met instellingen die erkend waren krachtens de TSMD (Stcrt. 1985, 74).

⁸⁴ Kamerstukken II, 1989-1990, 21 639, nrs. 1-2, p. 8. Voor de gedeelde subsidiëring door Justitie en WVC van (semi-)residentiële en ambulante voorzieningen, zie Kamerstukken II, 1988-1989, 20 879, nrs. 1-2 (Financieel Overzicht Jeugdhulpverlening 1989); zie ook het RIO Kinderbescherming.

⁸⁵ De Erkenningsregeling wordt genoemd in de Tijdelijke stimuleringsregeling samenwerkingsverbanden jeugdhulpverlening (Stcrt. 1987, 28). Voor de Regeling consultantschap gespecialiseerd jeugd- en volwassenwerk (Stcrt. 1989, 121), waarbij subsidie via de Subsidieregeling ouderenzorg, gehandicaptenzorg en algemeen maatschappelijke hulpverlening (Stcrt. 1987, 252) werd verleend, zie 4.7.5.

⁸⁶ Zie Stb. 1988, 666, p. 4. In 1988 onderzocht de Algemene Rekenkamer de subsidiëring van de (semi-)residentiële instellingen voor jeugdhulpverlening door de directie Jeugdbeleid, Kamerstukken II, 1989-1990, 21 639, nrs. 1-2.

⁸⁷ Voor de verslavingszorg vanaf 1 januari 1990, zie J. van der Meer en M. Schaap, *Onder invloed. Een institutioneel onderzoek naar het overheidshandelen ten aanzien van verslaving, 1945-1996* (PIVOT-rapport).

⁸⁸ Het betrof hier de Tijdelijke subsidieregeling jeugdhulpverlening, het Bijdragebesluit jeugdhulpverlening, de Erkenningsregeling vrijwillige plaatsingen jeugdhulpverlening, de Tijdelijke stimuleringsregeling samenwerkingsverbanden jeugdhulpverlening, de Subsidieregeling vrijwillige pleegzorg en het Uitvoeringsbesluit kindbescherming (in zoverre dit besluit betrekking had op voorzieningen bekostigd door het ministerie van WVC, naast vrijwillige plaatsingen konden er ook plaatsingen in het kader van een maatregel van kindbescherming geschieden, zie 4.4.8).

⁸⁹ Kamerstukken II, 1985-86, 19 399, nr. 3.

⁹⁰ Kamerstukken II, 1984-85, 15 317, nr. 107.

⁹¹ Kamerstukken II, 1985-86, 15 317, nr. 125

⁹² Medische kinderdagverblijven werden voorheen AWBZ-financiering.

⁹³ Zie het Rijksplan 1990 (Stcrt. 17), waarin gedetailleerd wordt weergegeven welke voorzieningen en instellingen onder de werking van de Wet Jhv vallen.

⁹⁴ In art. 57-58 is bepaald dat tot 1 januari 1992 de regionale voorzieningen tot de bemoeiing van het Rijk horen, en dat de ministers een vierjarenplan opstellen ten aanzien van de jeugdhulpverlening, volgens dezelfde regels als ten aanzien van de steunfuncties en landelijke voorzieningen. Dit gaf de provincies de tijd om de herstructurering te volbrengen. Voor zover het de planning en bekostiging betreft is de Wet Jhv niet van toepassing op voorzieningen waarvoor op 30 juni 1989 de Financieringsregeling welzijnsovereenkomst 4 grote gemeenten gold (Stb. 1990, 235). Dit had betrekking op een aantal voorzieningen zoals neergelegd in het besluit van de minister van WVC d.d. 29-12-1983, VGS-V-170, die de 4 grote gemeenten verantwoordelijkheid geven over het te voeren beleid, maar de Rijksoverheid eindverantwoordelijkheid geven voor de planning en bekostiging van de bedoelde voorzieningen. Het had geen zin de verantwoordelijkheid van de 4 grote gemeenten aan het Rijk over te dragen, aangezien op 1 januari deze weer aan hen zouden worden overgedragen (Kamerstukken II, 1989/90, 21 391, nr. 3).

⁹⁵ In de wijziging (Stb. 1995, 421) wordt bepaald dat een provinciaal bestuur een reserve van maximaal 5% van de uitkering kan aanhouden. Wordt dit percentage overschreden dan kan het desbetreffende bedrag worden teuggevorderd. Tevens konden de ministers in bijzondere gevallen hierover nadere bepalingen geven. De bepaling in art. 13, lid 5, dat het provinciaal bestuur bezwaar kan maken tegen een beslissing tot terugvordering, verviel met de Invoeringswet Provinciewet (Stb. 1993, 650).

⁹⁶ Besluit aanwijzing categorieën instellingen en instanties die voor erkenning in aanmerking komen (Stb. 1990, 282); Besluit kwaliteitsregels jeugdhulpverlening (Stb. 1990, 503); Besluit tijdelijke regeling bekostiging jeugdhulpverlening (Stb. 1990, 155).

⁹⁷ Besluit model pleegcontract (Stcrt. 1990, 46); Regeling vergoeding pleeggezinnen (Stcrt. 1989, 252). Zie 4.4.10 voor de vrijwillige pleegzorg voordat de Wet Jhv ingevoerd werd.

⁹⁸ De plaatsende instantie deelt aan de minister mee als bepaalde secundaire hulpverlening beëindigd is - dit ter informatie voor de uitvoering van de bijdrageregeling (art. 32).

⁹⁹ Zie ook het RIO Kinderbescherming.

¹⁰⁰ Aanwijzing controle-ambtenaren (Stcrt. 1989, 251). Per 1 januari 1996 kunnen ook de provinciale besturen controle-ambtenaren aanwijzen (Stb. 1995, 421, 629).

¹⁰¹ Besluit houdende regels omtrent de verstrekking van gegevens als bedoeld in art. 56, tweede lid, van de Wet Jhv (Stb. 1993, 328).

¹⁰² Deze AMvB's zijn vooralsnog niet uitgebracht, zie ook het Privacy-reglement registratie vrijwillige plaatsing jeugdhulpverlening (Stcrt.

1988, 150), vgl. de Aanwijzingen inzake de bescherming van de persoonlijke levenssfeer in verband met geautomatiseerde systemen waarin persoonsgegevens zijn opgenomen bij de rijksoverheid (Stcrt. 1975, 50). In de laatste wordt al vooruitgelopen op de Wet op de Persoonsregisters.

¹⁰³ In §3 van de Subsidieregeling welzijnsbeleid (Stcrt. 1995, 250) worden voor landelijke jeugdorganisaties en categorieën van landelijke jeugdorganisaties nadere regels gegeven, zie 3.4.4.

¹⁰⁴ Dit hoofdstuk is tot de periode 1982 grotendeels gebaseerd op J. A. M. de Graaf, *Veertig jaar geschiedenis van het bijzonder jeugdwerk in internaatverband* (Rijswijk, 1982).

¹⁰⁵ Kamerstukken II, 1951-52, 2371.

¹⁰⁶ Kamerstukken II, 1953-54, 2371. Dit bevat ook de antwoorden van de minister van OKW op de vragen in het verslag van de Vaste Commissie voor het Onderwijs (zie Kamerstukken II, 1950-51, 2371). Zie ook Kamerstukken II, 1957-58, 2371.

¹⁰⁷ Voor de Rijksregeling subsidiëring vormingswerk leerplichtvrije jeugd (Stcrt. 1955, 54), zie *De draden van de WEB* (PIVOT-rapport nr. 48).

¹⁰⁸ Voor een overzicht van de geschiedenis van BJ in de hieropvolgende periode, zie D.A. Constandse, *B.J. in beweging. De moderne geschiedenis van het bijzonder jeugdwerk 1968-1988* ([Rijswijk], 1988).

¹⁰⁹ De Graaf, *Bijzonder jeugdwerk*, 141.

¹¹⁰ *Ibid.*, 144-46. Hij plaatst kanttekeningen bij de stand van zaken zoals die in sommige beleidsplannen wordt geschetst.

¹¹¹ Voor de periode 1982-1990, zie *ibid.*, 170-265.

¹¹² Zie ook J. L. Muller, A. H. van Fessem en I. H. Geraedts-Mol (red.), *Ter leering ende vermaeck. Het openhartige relaas van de privatiseringsoperatie van het Bijzonder Jeugdwerk* (Lochem, 1990).

¹¹³ Zie het RIO Kinderbescherming.

¹¹⁴ Medische kleuterdagverblijven en dagverblijven voor gehandicapte kinderen, die werden gefinancierd via de AWBZ, vallen hier niet onder.

¹¹⁵ Kamerstukken II, 1988-9, 21 180, nr. 1; Kamersukken II, 1989-90, 21 132, nr. 8; Stcrt. 1989, 252. Voor een overzicht, zie *Zes jaar stimuleringsbeleid kinderopvang 1990-1995*. Resultaten over de gehele periode. Uitgave ministerie van VWS (Rijswijk, 1997).

¹¹⁶ Kamerstukken II, 1992-3, 21 180, nr. 23.

¹¹⁷ R. Peters, 'Melden van kindermishandeling in Nederland: de rol van de kinderarts en het Bureau Vertrouwensarts', *Tijdschrift voor kindergeneeskunde* 64, nr. 4 (1996), 147-151, voor de geschiedenis van de BVA's; dit artikel is opgenomen in een themanummer gewijd aan kindermishandeling.

¹¹⁸ Kamerstukken II, 1992-1993, 21 980, nr. 21.

¹¹⁹ Onderwijs aan kinderen van binnenschippers en kermisexploitanten viel tot 1985 onder het speciaal onderwijs, daarna onder het basisonderwijs, zie *Speciaal centraal* (PIVOT-rapport 52).

¹²⁰ M. Broens, T. Jansen en R. van Veen, *Herprofilering van het vormingswerk, in het perspectief van risicomaatschappij en individualisering* (2e herziene druk, 's-Gravenhage, 1991), 13. Zie ook K. Roessingh et al. (red.), *Een halve eeuw volkshogeschoolwerk. Een bundel opstellen over het volkshogeschoolwerk 1931-1981* (Amersfoort, 1981).

¹²¹ Voor vormings- en ontwikkelingswerk in de periode 1945-1965 en vanaf 1986 (behoudens de gebieden die de verantwoording bleven van de minister waaronder welzijn ressorteert), zie A. E. M. Jonker, *De draden van de WEB. Een institutioneel onderzoek naar het beleidsterrein beroepsonderwijs en volwasseneducatie, 1945-1995 / 1996* PIVOT-rapport nr. 48 ('s-Gravenhage, 1998), onder de deelbeleidsterreinen 'niet door de overheid bekostigd onderwijs' en 'volwasseneducatie'.

¹²² Deze commissie was de opvolger van de door de minister van OKW ingestelde Financiële adviescommissie voor de subsidiëring van het volksontwikkelingswerk (afd. JV/VO-1 nr. 47.490 d.d. 29-10-1958) en de Commissie van deskundigen voor het volksontwikkelingswerk in internaatverband (Stcrt. 1961, 8).

¹²³ De handelingen aangaande het CAZ zijn hier niet opgenomen, aangezien de archieven van het CAZ al op een klassieke manier zijn geïnventariseerd, zie de 'Inventaris van het Commissariaat van Ambonezenzorg 1952-1970', ministerie van WVC, en 'Van afbouw naar opbouw. Institutioneel onderzoek t.a.v. de afdeling Commissariaat van Ambonezenzorg', ministerie van VWS.

¹²⁴ Zie Van der Meer en Wittkamp, *Verstreckende zekerheid* (PIVOT-rapport nr. 66), 3.1, 3.2 en 3.6.

¹²⁵ Ministerieel besluit d.d. 24-9-1957, nr. U 2598 Kabinet.

¹²⁶ Ministerieel besluit d.d. 30-10-1963, nr. 71368, afdeling Ambonezen.

¹²⁷ Zie de *Handleiding subsidiëring van Surinaamse en Antilliaanse instellingen voor samenlevingsopbouw*. Uitgave ministerie van CRM (Rijswijk, 1980); *Handleiding subsidiëring werksoort buitenlandse werknemers*. Uitgave ministerie van CRM (Rijswijk, 1980); *Subsidiëring van Molukse instellingen voor samenlevingsopbouw*. Uitgave ministerie van WVC (Rijswijk, 1983).

¹²⁸ Zie de *Minderhedennota* (Kamerstukken II, 1982-1983, 16 102, nrs. 20-21), p. 63, opgesteld onder de verantwoordelijkheid van de minister van Binnenlandse Zaken.

¹²⁹ Circ. d.d. 29-5-1980, nr. IPV-001, en d.d. 5-7-1983, nr. IPV-002.

¹³⁰ Zie *Reacties op de Beleidspuntennota 1981-1985, welzijn buitenlanders*. Uitgave ministerie van WVC (Rijswijk, 1983), voor reacties op de nota door instanties als de Samenwerkende Regionale Stichtingen Welzijn Buitenlandse Werknemers, het Nederlandse Centrum Buitenlanders, en verschillende overheidsinstanties.

¹³¹ In 1956 (Stcrt. 252) had het ministerie van MaWe middels de Regeling hulpverlening Hongaarse vluchtelingen al eens de gemeenten subsidies (voor uitkeringen en bijzonder maatschappelijk werk) verleend voor de opvang van Hongaarse vluchtelingen.

¹³² Deze regeling werd opgenomen in de Beschikking herziening uitvoering subsidieregelingen CRM (Stcrt. 1972, 154).

¹³³ Kamerstukken II, 1991-1992, 22 146, nr. 22.

¹³⁴ In Bevoegdheidsverlening Interimstichting Opvang Asielzoekers en Stichting Projecten Opvang Asielzoekers (Stcrt. 1993, 211; Stcrt. 1994, 61) en de Bevoegdheidsverlening Stichting Centrale Opvang Vluchtelingen (Stcrt. 1994, 155) worden enkele bevoegdheden van de Minister van WVC overgedragen aan de genoemde stichtingen.

¹³⁵ Bv. de circulaire Stimuleringsregeling Op-Stap-projecten m.i.v. 1-1-1991, en de Stimuleringsuitkeringen vluchtelingen, bijlage II bij de brief van de Minister van WVC aan de Voorzitter van de Tweede Kamer (Rijksplan Welzijnswet 1992), d.d. 29-10-1992, nr. DASB-U-91992.

¹³⁶ Nationale Raad voor de Volksgezondheid, *WCC-standaard termen voor gehandicapten* (Zoetermeer, 1991).

¹³⁷ Zie Rabea Ubachs, *In eigen hand. Een institutioneel onderzoek naar het overheidshandelen inzake patiëntenbeleid* (PIVOT-rapport).

¹³⁸ *Ibid.*

¹³⁹ Zie Fris, *Oorlog duurt een leven lang* (PIVOT-rapport nr. 3).

- ¹⁴⁰ Zie Van der Meer en Wittkamp, *Verstreckende zekerheid* (PIVOT-rapport), en Van Dijk, *Verzekerd van zorg* (PIVOT-rapport nr. 7).
- ¹⁴¹ Kamerstukken II, 1992-1993, 23 315, nr. 3.
- ¹⁴² *Jaaroverzicht Zorg 1997*, Kamerstukken II, 1996-1997, 25 004, nr. 2, p. 79; *Rijksbegroting 1997*, Kamerstukken II, 1996-1997, 25 000 XVI, nr. 2, p. 86.
- ¹⁴³ Voor de geschiedenis van het gehandicaptenbeleid, zie H.G. Dietz, *Van 'gebrekkigenzorg tot inclusief gehandicaptenbeleid'. Een beknopte geschiedenis van de zorg en het beleid voor mensen met een lichamelijke handicap in Nederland*. Stichting Informatievoorziening Gehandicapten Nederland (Utrecht, 1992), en H. G. Dietz en C. de Jong, 'De geschiedenis van het Nederlandse gehandicaptenbeleid 1965-1995', J. H. Breninkmeijer (red.), *Basisboek handicap en samenleving* (Utrecht en Heerlen, 1997), 94-111.
- ¹⁴⁴ H.G. Dietz, 'Geschiedenis van de Nederlandse gehandicaptenzorg', S.M. da Costa et al. (red.), *Handicap en chronische ziekte: beleid en praktijk van de dienstverlening* (Utrecht, 1995), I-3, pp. 1-19.
- ¹⁴⁵ *Ibid.*, p. 15.
- ¹⁴⁶ Deze actor is niet opgenomen in Fris, *Oorlog duurt een leven lang* (PIVOT-rapport nr. 3).
- ¹⁴⁷ Zie Van der Meer en Wittkamp, *Verstreckende zekerheid* (PIVOT-rapport nr. 66). Deze wet werd vervangen door de Wet Arbeid Gehandicapte Werknemers (Stb. 1986, 300).
- ¹⁴⁸ Dietz, 'Geschiedenis van de Nederlandse gehandicaptenzorg', I-3-7.
- ¹⁴⁹ *Ibid.*, I-3-8.
- ¹⁵⁰ Voor hetgeen de overheid regelde op het gebied van buitengewoon of speciaal onderwijs voor onder andere dove, slechthorende, visueel, lichamelijk, geestelijk of meervoudig gehandicapte kinderen, zie Yolande van Dam-Kooij, *Speciaal centraal. Een institutioneel onderzoek naar het deelbeleidsterrein speciaal onderwijs, 1950-1996* PIVOT-rapport nr. 52 ('s-Gravenhage, 1998).
- ¹⁵¹ Bijvoorbeeld de Voorziening voor blinden (Stcrt. 1956, 84), de Gehandicaptenregeling (Stcrt. 1958, 247), en de Tijdelijke bijstandsverlening aan mindervaliden (Stcrt. 1962, 85); deze werden vervangen door de tijdelijke rijksgroepregelingen voor mindervaliden (Stb. 1964, 554), blinden (Stb. 1964, 555), en voor de arbeidsinschakeling gehandicapten (Stb. 1965, 6). De laatste drie werden samengevoegd in de Tijdelijke rijksgroepsregeling mindervaliden (Stb. 1965, 444). Na de totstandkoming van de Algemene Arbeidsongeschiktheidswet (AAW) in 1976 werd de Tijdelijke rijksgroepsregeling mindervaliden ingetrokken. Voor zover de voorzieningen van de AAW niet voldoende zijn, kan een beroep gedaan worden op de ABW. Deze regelingen zijn opgenomen in Van der Meer en Wittkamp, *Verstreckende zekerheid* (PIVOT-rapport nr. 66). Voor de Voorlopige rijksregeling subsidiëring provinciale revalidatie-instellingen (Stcrt. 1964, 149), vervangen door de Rijksbijdrageregeling provinciaal overleg revalidatie (Stcrt. 1979, 81), zie Lendering, *Volksgezondheids subsidies* (PIVOT-rapport).
- ¹⁵² L. van der Valk, *Van pauperzorg tot bestaanszekerheid: een onderzoek naar de armenzorg in Nederland tegen de achtergrond van de overgang naar de Algemene Bijstandswet 1912-1965* (Amsterdam, 1986), 209-213.
- ¹⁵³ Aanvankelijk viel de verantwoordelijkheid voor het maatschappelijk werk voor gehandicapten onder de afdeling Maatschappelijk Opbouwwerk, die onder meer als doelstelling had het maatschappelijk werk ten behoeve van bijzondere groepen zoals blinden, slechthorenden en ander minder-validen te bevorderen. In 1955 werd dit de afdeling Individueel Maatschappelijk Werk van de afdeling Individueel Maatschappelijk Werk en Maatschappelijk Opbouwwerk.
- ¹⁵⁴ Voor de opname en registratie van verstandelijk gehandicapten, zie Ubachs, *In eigen hand* (PIVOT-rapport).
- ¹⁵⁵ Zie Van der Meer en Wittkamp, *Verstreckende zekerheid* (PIVOT-rapport nr. 66).
- ¹⁵⁶ Zie Van Dam-Kooij, *Speciaal centraal* (PIVOT-rapport).
- ¹⁵⁷ Zie Van der Meer en Wittkamp, *Verstreckende zekerheid* (PIVOT-rapport nr. 66).
- ¹⁵⁸ *Gehandicapten welgeteld*.
- ¹⁵⁹ Zie W. J. Graat, *Inventaris van het archief van de Interdepartementale Stuurgroep Revalidatiebeleid (ISR) 1968-1978 en de Interdepartementale Stuurgroep Gehandicaptenbeleid (ISG) 1978-1991*. Ministerie van VWS, 1995. In 1991 ging het voorzitterschap van de ISG over van de DG Volksgezondheid naar de DG Welzijn.
- ¹⁶⁰ Kamerstukken II, 1975-1976, 13 151, nr. 4.
- ¹⁶¹ Kamerstukken II, 1976-1977, 14 406, nr. 2.
- ¹⁶² Zie W. J. Graat, *Inventaris van het archief van de Stichting Nationale Commissie Internationaal Jaar van de Gehandicapten 1991, 1977-1982*. Ministerie van VWS, 1995.
- ¹⁶³ Zie W. J. Graat, *Inventaris van het archief van het Landelijk comité ter begeleiding van de Nederlandse ontwikkelingsprojecten ... 1982-1992*. Ministerie van VWS, 1995.
- ¹⁶⁴ Zie voor deze wet het RIO *Verzekerd van zorg* (PIVOT-rapport nr. 7). In 1968 (Stcrt. 131) werd via het Besluit verzorging zintuiglijk gehandicapten bijzondere ziektekostenverzekering deze groep onder de werkingssfeer van de AWBZ gebracht, zie ook Van Dijk, *Verzekerd van zorg* (PIVOT-rapport nr. 7), handeling 113.
- ¹⁶⁵ Kamerstukken II, 1971, 11 371.
- ¹⁶⁶ Voor deze wet, zie Van Dijk, *Verzekerd van zorg* (PIVOT-rapport nr. 7), handeling 112.
- ¹⁶⁷ Zie *ibid.* Nadere regels worden gegeven in de Regeling erkenningsnormen dagverblijven voor gehandicapten 1973 (Stcrt. 202). Lijsten met erkende dagverblijven en gezinsvervangende tehuizen werden gepubliceerd (bv. Stcrt. 1976, 28 en 1981, 182).
- ¹⁶⁸ Zie *ibid.*, handeling 113. Nadere regels worden gegeven in de Voorlopige erkenning gezinsvervangende tehuizen voor gehandicapten (Stcrt. 1976, 28), die in afwachting van de inwerkingtreding van artikel 19 van de TVMD (in 1982) enige malen werd verlengd en aangepast.
- ¹⁶⁹ Zie J.W.J.M. Bogaarts, *Planning van voorzieningen in de gezondheidszorg* (PIVOT-rapport nr. 6).
- ¹⁷⁰ Hierop gebaseerd waren: Besluit toelating rechtspersonen maatschappelijke dienstverlening (Stb. 1977, 252); inwerkingtreding (Stb. 1980, 621); gewijzigd (Stb. 1993, 541); Termijn indiening provinciaal plan (Stcrt. 1976, 254); Voorziening in behoefte aan dagverblijven en gezinsvervangende tehuizen voor gehandicapten (Stcrt. 1976, 254); Regeling planning voorzieningen van maatschappelijke dienstverlening (Stcrt. 1976, 254); Programma dagverblijven en gezinsvervangende tehuizen voor gehandicapten (Stcrt. 1976, 254); Aanwijzing werkgebied dagverblijven en gezinsvervangende tehuizen voor gehandicapten (Stcrt. 1980, 201); Vaststelling landelijk plan dagverblijven en gezinsvervangende tehuizen voor gehandicapten 1979-1981 (Stcrt. 1980, 201); vervangen 1982-1984 (Stcrt. 1982, 68).
- ¹⁷¹ Hierop gebaseerd waren: Besluit erkenningsnormen dagverblijven voor gehandicapten (Stb. 1982, 725); gewijzigd (Stb. 1993, 541; 1995, 408); Besluit erkenningsnormen gezinsvervangende tehuizen voor gehandicapten (Stb. 1982, 726); gewijzigd (Stb. 1993, 541); Besluit medewerkers gezinsvervangende tehuizen voor gehandicapten (Stcrt. 1982, 252); Besluit (functies en taakaanduidingen) medewerkers gezinsvervangende tehuizen voor gehandicapten (Stcrt. 1982, 252); vervangen (Stcrt. 1988, 129); Besluit benoembaarheidseisen medewerkers dagverblijven gehandicapten (Stcrt. 1983, 74); Besluit (functies en taakaanduidingen) medewerkers dagverblijven voor gehandicapten (Stcrt. 1983, 74); vervangen (Stcrt. 1988, 129). In afwachting van de toetsing van de dagverblijven en gezinsvervangende

tehuizen aan het besluiten erkenningsnormen (Stb. 1982, 725 en 726) gold de Tijdelijke regeling (voorlopige) erkenning dagverblijven resp. gezinsvervangende tehuizen voor gehandicapten (Stcrt. 1984, 11); de laatste werd vervangen door de Tijdelijke regeling erkenning gezinsvervangende tehuizen voor gehandicapten (Stcrt. 1984, 216). Hierbij werd erkenning op grond van artikel 8 van de AWBZ tevens erkenning verleend op artikelen 17, 20 en 38 van de TVMD.

¹⁷² Hierop gebaseerd was: Besluit toezicht dagverblijven en gezinsvervangende tehuizen voor gehandicapten (Stcrt. 1983, 74); vervangen (Stcrt. 1988, 125); vervangen door: Aanwijzing toezicht- en opsporingsambtenaren Tijdelijke verstrekkingwet maatschappelijke dienstverlening (Stcrt. 1990, 8).

¹⁷³ Zie Van Dijk, *Verzekerd van zorg* (PIVOT-rapport nr. 7), handeling 113. Dit besluit werd op 1 januari 1992 vervangen door het Besluit zorgaanspraken bijzondere ziektekostenverzekering (Stb. 1991, 590, 774).

¹⁷⁴ Zie Van Dam-Kooij, *Speciaal centraal* (PIVOT-rapport nr. 52).

¹⁷⁵ Zie Van der Meer en Wittkamp, *Verstreckende zekerheid* (PIVOT-rapport nr. 66).

¹⁷⁶ Kamerstukken II, 1992-1993, 23 315, nr. 3.

¹⁷⁷ Vanaf 1967 werden enkele experimentele projecten ondersteund, vanaf 1975 gold als basis een subsidiebrief (d.d. 26-3-1975, en d.d. 7-5-1985, nr. AHMI-U-02168). Maatschappelijk werk voor geestelijk gehandicapten werd in de periode 1982-1988 gesubsidieerd via de RMD-I (zie 3.4.2 en 4.7.4).

¹⁷⁸ Zie Stcrt. 1990, 178, p. 16 voor de voorgeschiedenis van de Subsidieregeling gehandicaptenbeleid.

¹⁷⁹ Zie Van der Meer en Wittkamp, *Verstreckende zekerheid* (PIVOT-rapport nr. 66).

¹⁸⁰ J. M. Timmermans, *Rapportage gehandicapten*. Sociaal en Cultureel Planbureau nr. 114 (Rijswijk, 1994), 160-161.

¹⁸¹ Kamerstukken II, 1989-1990, 21 300 XVI, nr. 2, p. 18. Zie ook Stcrt. 1993, 250 (Nadere regels zorgaanspraken AWBZ).

¹⁸² Zie Van Dijk, *Verzekerd van zorg* (PIVOT-rapport nr. 7), 21-22.

¹⁸³ Zie Stcrt. 1995, 196; 1996, 121; Kamerstukken II, 1994-1995, 24 170, nrs. 1-2, p. 50-51 en 1995-1996, 24 404, nr. 2, p. 82-83.

¹⁸⁴ Kamerstukken II, 1994-1995, 24 170, nrs. 1-2; 1996-1997, 24 170, nr. 16 (Actualisatie 1996). Voor het beleid ten aanzien van chronisch zieken, zie Ubachs, *In eigen hand* (PIVOT-rapport).

¹⁸⁵ Zie ook Kamerstukken II, 1986-1987, 18 039, nr. 9.

¹⁸⁶ Kamerstukken II, 1972-1973, 13 019, nr. 2, p. 16.

¹⁸⁷ *Nota Olympische Spelen 1992*. Interdepartementale Werkgroep Olympische Spelen 1992 (Rijswijk, 1984).

¹⁸⁸ Kamerstukken II, 1983-1984, 18 039, nrs. 2-3.

¹⁸⁹ Kamerstukken II, 1986-1987, 19 851, nr. 1.

¹⁹⁰ Kamerstukken II, 1988-1989, 20 800 XVI, nr. 130.

¹⁹¹ Zie het RIO dat milieubeheer behandelt voor de handelingen voortkomend uit de Wet op de hygiëne en veiligheid van zweminrichtingen.

¹⁹² De toelichting op deze regeling geeft een overzicht van de voorgeschiedenis ervan.

¹⁹³ Stcrt. 1994, 203, 242; 1995, 18, 125, 140.